

Meld. St. 8

(2021–2022)

Melding til Stortinget

Noregs fiskeriavtalar for 2022 og fisket etter avtalane i 2020 og 2021

Meld. St. 8

(2021–2022)

Melding til Stortinget

Noregs fiskeriavtalar for 2022
og fisket etter avtalane i 2020 og 2021

Innhold

1	Samandrag	7	3.3.5	Forvaltinga av uer	46
1.1	Fiskeriavtalane for 2022	9	3.4	Internasjonale fiskeriforvaltings-organisasjonar	47
1.2	Fisket etter avtalane i 2020 og 2021	13	3.4.1	Den nordaustatlantiske fiskerkommisjonen (NEAFC)	47
2	Det internasjonale fiskerisamarbeidet	15	3.4.2	Den nordvestatlantiske fisker-organisasjonen (NAFO)	49
2.1	Det havrettslege rammeverket	15	3.4.3	Den internasjonale kvalfangst-kommisjonen (IWC)	51
2.2	Det vitskaplege grunnlaget for avtalane	19	3.4.4	Den nordatlantiske sjøpattedyr-kommisjonen (NAMMCO)	51
2.3	Internasjonale havmiljøprosesserar	23	3.4.5	Kommisjonen for bevaring av dei marine levande ressursane i Antarktis (CCAMLR)	52
2.4	Kontroll og handheving	25	3.4.6	Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT)	53
2.4.1	Internasjonalt samarbeid om å styrke etterlevinga og førebyggje kriminalitet i fiskerinæringa (nedkjemping av fiskeri-kriminalitet)	25	4	Bestandane – status og rådgjeving	55
2.4.2	Samarbeid for at statane skal oppfylle dei internasjonale fiskeripliktene sine (kampen mot UUU-fiske)	29	4.1	Barentshavet	55
2.5	Anna internasjonalt fiskerisamarbeid	30	4.2	Norskehavet	70
2.5.1	Fisk er mat	30	4.3	Nordsjøen og Skagerrak	78
2.5.2	Utviklingssamarbeid	32	5	Fisket etter avtalane i 2020 og 2021	94
2.5.3	Anna tosidig fiskerisamarbeid	34	5.1	Verdien av fisket	95
3	Fiskeriavtalane for 2022	35	5.1.2	Verdien av kvotane for norske fiskarar	96
3.1	Oversikt over avtalane	35	5.2	Lønnsemda i den norske fiskeflåten	98
3.2	Rammeavtalar og overeinskomstar med andre statar	35	5.2.1	Tosidige avtalar	102
3.2.1	Noreg – Russland	36	5.2.2	Noreg – Russland	102
3.2.2	Noreg – EU – Storbritannia	39	5.2.3	Noreg – EU – Storbritannia	103
3.2.3	Noreg – EU	40	5.2.4	Noreg – Færøyane	108
3.2.4	Noreg – Storbritannia	42	5.2.5	Noreg – Grønland	108
3.2.5	Noreg – Færøyane	43	5.3	Noreg – Island	109
3.2.6	Noreg – Grønland	43	5.3.1	Kyststatsavtalar og andre fleirsidige avtalar	110
3.2.7	Noreg – Island (Smottholavtalen)	43	5.3.2	Norsk vårgytande sild	110
3.3	Kyststatsavtalar og andre fleirsidige avtalar	44	5.3.3	Lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen	111
3.3.1	Forvaltinga av norsk vårgytande sild	44	5.3.4	Kolmule	112
3.3.2	Forvaltinga av lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen	45	5.3.5	Makrell	113
3.3.3	Forvaltinga av kolmule	46	5.3.6	Norsk fiske i Irmingerhavet	114
3.3.4	Forvaltinga av makrell	46		Norsk fiske i det nordvestlege Atlanterhavet	114

Ordforklaring og forkortinger

ACOM	Advisory Committee on Fisheries Management / ICES' rådgjevande komité for fiskeriforvalting.
CCAMLR	Commission for the Conservation of Antarctic Marine Living Resources / Kommisjonen for bevaring av levande marine ressursar i Antarktis. CCAMLR vart oppretta i 1981 med Noreg som ein av grunnleggjarane.
COFI	The Committee on Fisheries / FAOs fiskerikomité. Komiteen vart etablert i 1965 og er eit mellomstatleg forum der fiskeri og havbruk blir diskuterte.
FAO	Food and Agricultural Organization / FNs matvareorganisasjon. FAO vart etablert i 1945, og Noreg vart medlem same året.
FN	United Nations / Dei sameinte nasjonane. FNs generalforsamling vedtek årleg ikkje-bindande reglar gjennom fiskeriresolusjonen, som får betydning for statar, regionale fiskeriorganisasjonar og FAO. Ein tilsvarannde havrettsresolusjon tek avgjerder for andre havsaker, mellom anna skipsfart og miljø.
ICCAT	International Convention for the Conservation of Atlantic Tunas / Den internasjonale konvensjonen for bevaring av atlantisk tunfisk. ICCAT vart oppretta i 1966 og gjort gjeldande frå 1969. Noreg har vore medlem sidan 2004.
ICES	International Council for the Exploration of the Sea / Det internasjonale råd for havforsking. ICES er ein uavhengig, vitskapleg organisasjon som gjev råd om forvaltinga av det marine miljøet og dei marine ressursane. Oppretta i Danmark i 1902. Noreg vart medlem same året.
IMO	Den internasjonale sjøfartsorganisasjon vart oppretta i 1948. IMO er FNs spesialiserte kontor som er ansvarleg for å betre maritim sikkerheit og å hindre forureining frå skip.
IUCN	International Union for the Conservation of Nature / Verdas naturvernunion. Organisasjonen vart grunnlagd i 1948 og har til formål å bevare naturen og fremje ei berekraftig utnytting og bevaring av naturressursane. Noreg ved Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet har vore medlem sidan 1970.
IWC	International Whaling Commission / Den internasjonale kvalfangstkommisjonen. IWC skal ta vare på oppgåvene til konvensjonen for regulering av kvalfangst, ICRW. Oppretta i Washington DC i 1946. Noreg vart medlem i 1948.
MSY	Maximum Sustainable Yield / Maksimalt berekraftig utbyte.
NA-FIG	Den nordatlantiske fiskerietterretningsgruppa. NA-FIG vart oppretta i 2015 for å kartlegge økonomisk kriminalitet i fiskeindustrien i Nord-Atlanteren.
NAMMCO	North Atlantic Marine Mammal Commission / Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen. Avtalen om samarbeid om forsking, bevaring og forvalting av sjøpattedyr i Nordatlanteren vart inngått av Færøyane, Grønland, Island og Noreg i 1992.
NAFO	Northwest Atlantic Fisheries Organization / Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjonen. Oppretta i 1979, signert av Noreg same året.
NEAFC	North East Atlantic Fisheries Commission / Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen. NEAFC er ein regional fiskeriforvaltingsorganisasjon som arbeider for ei langsigktig og optimal utnytting av fiskeressursane i konvensjonsområdet. NEAFC vart oppretta i si noverande form i 1982.
OSPAR	The Convention for the Protection of the Marine Environment of the North-East Atlantic / Konvensjonen om vern av havmiljøet i det nordaustlege atlanterhavsområdet. Noreg underskrev avtalen i 1992. OSPAR-konvensjonen vart gjeldande frå 25. mars 1998.
RFMO	Regional Fisheries Management Organisation / Ein regional fiskeriforvaltingsorganisasjon.
SDG	Sustainable Development Goals / FNs berekraftsmål fram mot 2030.
SEAFO	South East Atlantic Fisheries Organization / Den søraustatlantiske fiskeriorganisasjon. Etablert 20. april 2001. SEAFO er ein regional fiskeriorganisasjon som arbeider for langsigktig utnytting av ressursane.
TAC	Total Allowable Catch / Totalkvote.
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime / FNs kontor for narkotika og kriminalitet Ulovleg, urapportert og uregulert fiske.
UUU-fiske	
WTO	World Trade Organisation / Verdas handelsorganisasjon. Arbeider for eit opent og ikkje-diskriminerande handelssystem samstundes og tek miljøomsyn. Noreg har vore medlem sidan opprettinga i 1995.

Meld. St. 8

(2021–2022)

Melding til Stortinget

Noregs fiskeriavtalar for 2022 og fisket etter avtalane i 2020 og 2021

*Tilråding frå Nærings- og fiskeridepartementet 11. mars 2022,
godkjend i statsråd same dagen.
(Regjeringa Støre)*

1 Samandrag

Noreg er ein havnasjon med rike fiskeressursar. Dei store mengdene fisk i norske farvatn har gjeve mat, arbeid og inntekt til det norske kystfolket til alle tider. I 2021 eksporterte Noreg villfanga fisk og fiskeprodukt for 35,1 milliardar kroner, som vart ny rekord.

Vi deler rundt 90 prosent av fiskeressursane vi haustar av med andre land gjennom gjensidige avtalar på ressursforvaltingsområdet. Det er forvaltinga av desse ressursane som er temaet for dei årlege fiskeriavtalane. Avtalane skal sikre at haustinga av fiskebestandane er berekraftig. Dei er difor baserte på uavhengige vitskaplege råd om kvotor og forvaltingstiltak og inneheld forpliktande føresegner om kvotefordeling, forvaltings tiltak og kontrollsamarbeid.

Det er tre overordna mål som ligg til grunn for Noregs medverknad i dei ulike forhandlingsprosessane og dei internasjonale organisasjonane for ressursforvalting:

- å fremje ei berekraftig forvalting av dei levande marine ressursane, basert på den best tilgjjen-

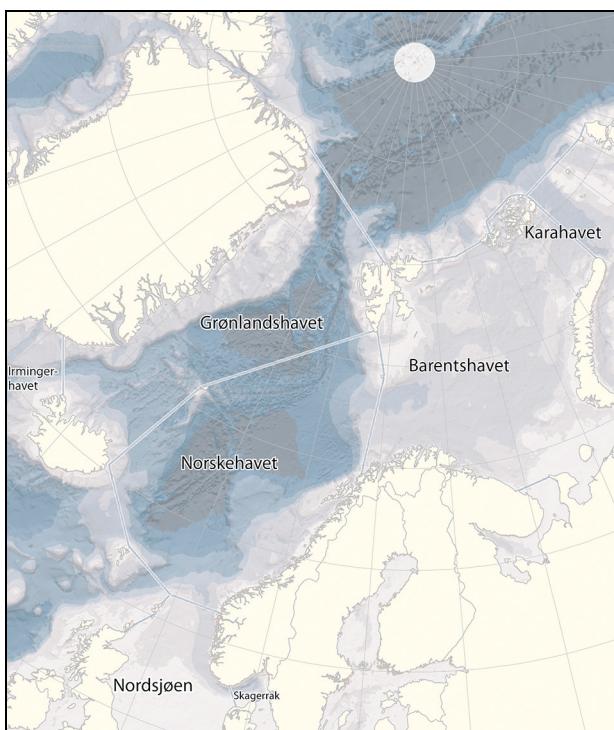
gelege vitskaplege kunnskapen og ei økosystembasert tilnærming

- å sikre Noreg ein rettferdig del ved kvotefordeling av felles regulerte bestandar
- å sikre tilfredsstillande kontroll og handheving innan dei forvaltingsregima der Noreg tek del

Oversikt over fiskeriavtalane

Noreg inngår vanlegvis tre typar internasjonale fiskeriavtalar: tosidige avtalar, kyststatsavtalar og avtalar i regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonar (RFMO-ar). Nytt i 2021 var at Noreg også inn gjekk ein trepartsavtale med EU og Storbritannia om forvaltinga av fellesbestandane i Nordsjøen.

Noreg inngår tosidige avtalar med Russland, EU, Færøyane, Island og Grønland, og for 2022 for første gong også med Storbritannia. Avtalane med Russland, EU og Storbritannia er dei mest omfattande og gjeld felles forvalting av bestandane vi deler i høvesvis Barentshavet og Nordsjøen. I tillegg blir det avtalt gjensidig løyve til å fiske i fiske-

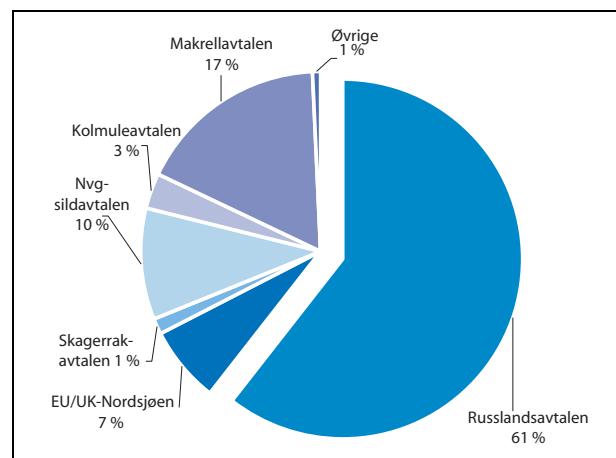

Figur 1.1 Dei nordaustatlantiske havområda

risona til den andre parten og byte av kvotar. EU er forhandlingspart på vegner av Sverige og Danmark i avtalane om regulering av fisket i Skagerrak og Kattegat, og svensk fiske i norsk økonomisk sone. Avtalane med Færøyane, Grønland og Island gjeld først og fremst kvotebytte. Kvotebytet har tradisjonelt vore ei vidareføring av tidlegare fiskemønster hos partane, men nivået avheng også av variasjonar i storleiken på dei ulike bestandane. Dei tosidige avtalane omfattar dessutan kontrollsamarbeid og i ulik grad forskingssamarbeid.

Dei største bestandane i Norskehavet er makrell, norsk vårgytande sild og kolmule. Dette er bestandar som vandrar mellom sonene til fleire statar. Dei blir difor forvalta gjennom fleirsidige avtalalar, såkalla kyststatsavtalar, mellom statane som har bestanden i sonene sine. Noreg har også ein trepartsavtale om forvaltinga av lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen og er part i prosessen om fordeling og regulering av uer i Irmingehavet mellom Færøyane, Grønland og Island.

FN-avtalen om fiske på det opne havet pålegg kyststatane og statar som fiskar i internasjonalt farvatn, å ta del i regionalt samarbeid om forvaltinga av vandrande fiskebestandar. RFMO-ane søker å kombinere ei langsiktig bevaring og best mogleg utnytting av fiskeressursane i konvensjonsområda sine. Det skjer gjennom regulering av fisket, miljøtiltak og kontrollsamarbeid. RFMO-ane har mellom anna vore viktige arenaer i kam-

Figur 1.2 Fiskeriavtalane sin relative verdi for Noreg i 2021

pen mot ulovleg, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske). Dei ulike organisasjonane for fiskerivervalting som Noreg deltek i, er nærmere presenterte i kapittel 3.

I kapittel 2 gjev vi ei kort innføring i tema som er viktige i det internasjonale fiskerisamarbeidet: Det havrettslege rammeverket, den vitskaplege rådgjevinga og dei internasjonale havmiljøprosesane legg viktige premissar for dei årlege fiskeriavtalane. Vi omtaler dessutan det internasjonale samarbeidet mot UUU-fiske og fiskerikriminalitet.

Verdiane vi forhandlar om

Den samla fangstverdien av fiskeriavtalane Noreg inngjekk med andre land i 2021, er rekna til om lag 52 milliardar kroner¹. Noreg sin del utgjorde ein tredel av totalen, eller om lag 17,98 milliardar kroner. I tillegg kjem verdiane som blir skapte av vidareforedling av fangsten. Den reelle verdien av avtalane er avhengig av i kor stor grad Noreg nytar kvotane fullt ut.

Figur 1.2 viser korleis den økonomiske verdien vart fordelt mellom dei viktigaste avtalane i 2021. Denne fordelinga vil variere ein del frå år til år, som følgje av endringar i storleiken på kvotane og prisane i marknaden for dei ulike artane. Figuren illustrerer like fullt den økonomiske tyngda av dei ulike avtalane.

Torsken i Barentshavet er den kommersielt viktigaste bestanden i Noreg, og den norske kvoten hadde i 2021 ein verdi på om lag 8,3 milliardar kroner. Det er grunnen til at meir enn halvparten av dei samla verdiane av fiskeriavtalane kjem fra Russlandsavtalen. 30 prosent av verdiane frå avta-

¹ Rekna med norske prisar for førstehandsomsetnad.

lane totalt skriv seg frå kyststatsavtalane for dei tre pelagiske bestandane. Makrellen er for tida den viktigaste med ein verdi på om lag 3,1 milliardar kroner i 2021. Avtalen med EU og Storbritannia om forvaltinga av fellesbestandane i Nordsjøen stod for 7 prosent av verdiane. Skagerrakkavtalen med EU stod for cirka 1 prosent av dei samla verdiane i 2021.

1.1 Fiskeriavtalane for 2022

Figur 1.3 viser den avtalte totalkvoten for viktige bestandar for Noreg i perioden 2019–2022. Kapittel 3 presenterer dei fastsette kvotane og fordelinga av desse i alle dei ulike avtalane. Kapittel 4 inneholder ein gjennomgang av status og vitskapleg rådgjeving for dei ulike bestandane.

Avtalen med Russland

Noreg og Russland har avtalt totalkvotar for 2022 på fellesbestandane i Barentshavet og fordelinga mellom Noreg, Russland og avsetjing til tredjeland. Landa har òg avtalt gjensidig rett til å fiske i sonene til kvarandre, og har bytt kvotar som gjeld både fellesbestandar og nasjonale bestandar. Det er semje mellom dei to landa om ei fast prosentvis fordeling av fellesbestandane.

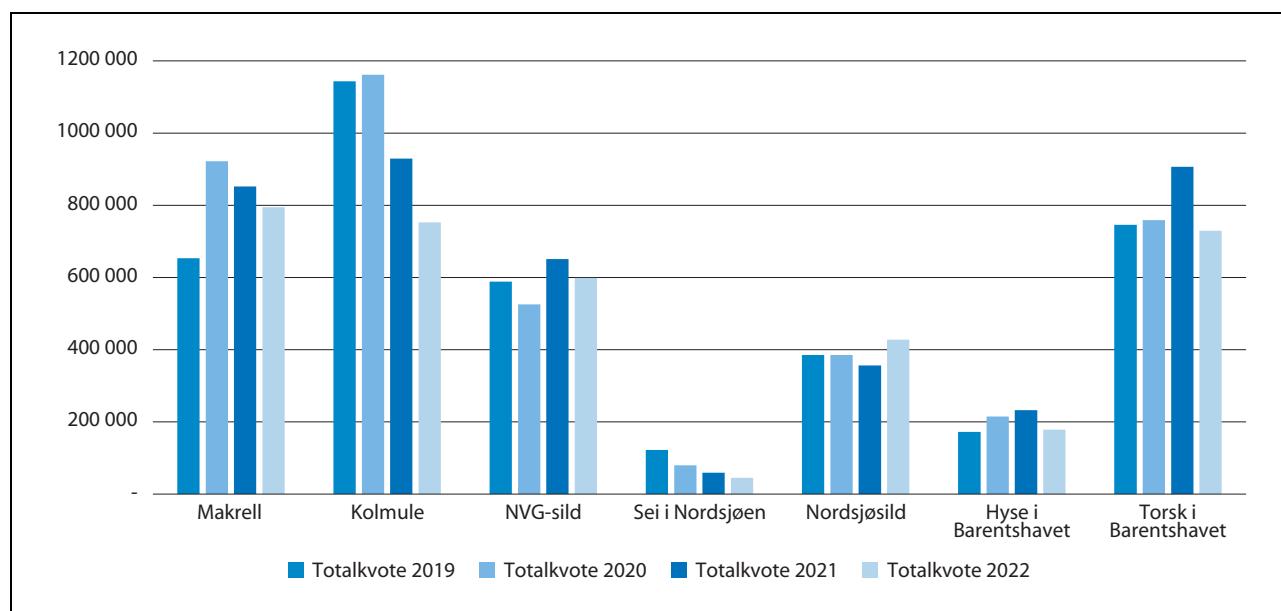
Etter at det er fastsett kvote til tredjeland, blir kvotane for nordaustarktisk torsk, nordaustarktisk hyse, blåkveite, snabeluer og lodde fordele i

tråd med den faste prosentvis fordelinga. Torske- og hysebestandane blir delte likt mellom Noreg og Russland. Torskekvoten er 20 prosent lågare enn i 2021. Tredjelandskvoten blir bytt mot kvotar på andre artar. Kvotenivået er venta å sikre eit høgt utbyte på lang sikt. Hysekvoten er redusert med om lag 20 prosent frå 2021. Noreg og Russland vedtok også eit ekstra høve til overføring av ubrukt kvote av torsk frå 2021 til 2022. Vedtaket inneber at overføringsgraden som eit eingongstilfelle på grunn av koronaviruspandemien er auka frå 10 prosent til 15 prosent. Det inneber at partane kan overføre inntil 15 prosent av kvoten til neste år. Det vart bestemt å opne for eit loddefiske i 2022 innanfor ein totalkvote på 70 000 tonn, i tråd med forvaltingsregelen. Den norske andelen utgjer 41 950 tonn. Dette er første gong sidan 2018 at det blir opna for eit loddefiske.

Noreg og Russland er einige om å føre vidare arbeidet i analysegruppa i 2021, som har vore sentral i kontrollsamarbeidet med Russland i Barentshavet.

Avtalen med EU og Storbritannia

Etter at Storbritannia gjekk ut av EU 28. februar 2020 og frå 1. januar 2021 stod fram på nytt som ein sjølvstendig kyststat, er mange av bestandane som tidlegare vart forvalta i samråd mellom Noreg og EU, delte mellom tre partar. Frå 2021 blir difor totalkvotar (TAC) og andre forvaltingstiltak for bestandane nordsjøtorsk, hyse, sei, kviting,

Figur 1.3 Totalkvotar i 2019–2022 for viktige bestandar for Noreg (tonn)

¹ Torsk i Barentshavet er inklusive norsk kystsorsk. Kolmule/NVG-sild/makrell: Det har ikkje vore semje om fordeling av totalkvoten i åra 2019–2022, så summen unilaterale kvotar er høgare enn totalkvoten gjeven opp i figuren.

raudspette og nordsjøsild fastsette i samråd mellom EU, Storbritannia og Noreg.

Byte av kvotar og gjensidig tilgang til å fiske i jurisdiksjonsområda til Storbritannia og EUs farvatn skjer etter separate avtalar som må forhandlast fram mellom Noreg og kvar av dei to partane.

Trepartsavtalen om totalkvotar for fellesbestandane i Nordsjøen vart underteikna fredag 10. desember 2021.

Av fellesbestandane i Nordsjøen er det silda og seien som har den største kommersielle verdien for Noreg. Noreg har 29 prosent av sildekvoten og 52 prosent av seikvoten.

Rekrutteringa i Nordsjøen har vore på eit lågt nivå for mange bestandar dei siste åra. Årsaka er kompleks og kan ha med både samansetjing av plankton og endringar i temperaturen å gjere. Sjå kapittel 4 om tilstanden til dei ulike bestandane.

Avtalane med EU

I tråd med rammeavtalen om fiskerisamarbeid mellom Noreg og EU frå 1980 forhandlar partane kvart år om byte av fiskekvotar. Avtalen gjev også gjensidig tilgang til å fiske i fiskerisona den andre parten har i Nordsjøen.

I tråd med rammeavtalen med EU er Noreg forpliktta til å tilby EU 4,14 prosent av den totale kvoten for torsk i nord. I tillegg byter EU til seg sei, hyse og blåkveite i nord, og lysing, reker og andre bestandar i Nordsjøen. EU skal som motting tilby Noreg tilsvarande fiskemoglegheiter i eigne farvatn. Etter at Storbritannia ikkje lenger er medlem av EU, har dette bytet minskar betydeleg i storleik. Frå EU fekk Noreg i år kvotar på kolmule og ein del kvotar som kan fiskast i Grønlands farvatn. Dette omfattar mellom anna reker, lodde og blåkveite.

Noreg og EU samarbeider òg om kontroll og overvakning av ressursuttaget.

Noreg og EU forhandlar i tillegg avtalar om fisket i Skagerrak/Kattegat og om svensk fiske i den norske delen av Nordsjøen (nabolandsavtalen). Det er særleg silde- og rekefisket i Skagerrak som er av størst interesse for norske fiskarar.

Noreg og EU underteikna fredag 10. desember 2021 tosidig kvoteavtale om kvotebyte og tilgang til å fiske i sonene til kvarandre, tosidig avtale om forvalting av fiskebestandar i Skagerrak og Sverigeavtalen.

Avtalen med Storbritannia

30. september 2020 underteikna Noreg og Storbritannia ein bilateral rammeavtale for fiskerisamar-

beid. Avtalen legg til rette for at partane kan bli einige om byte av kvotar og tilgang til å fiske i respektive jurisdiksjonsområde (sonetilgang). Noreg og Storbritannia enda likevel opp utan avtale for 2021. Etter mange rundar hausten 2021 lukkast ein å bli einige om ein bilateral avtale om sonetilgang og kvotebyte for 2022. I denne avtalen får Noreg tilgang til å fiske noko av vår eigen nordsjøsildkvote i den økonomiske sona til Storbritannia. Partane vart også einige om å gje kvarandre gjensidig tilgang til å fiske opp til 30 000 tonn kvitfisk. Partane utveksla i tillegg kvotar i Nordsjøen og Barentshavet.

Kyststatsavtalone

For tida er det ingen kyststatsavtalar om fordeling av dei store pelagiske bestandane makrell, NVG-sild og kolmule. Kyststatane vart hausten 2021 samde om å starte nye forhandlingar om fordeling for alle desse bestandane tidleg i 2022.

Makrell

Makrellen er kommersielt sett den nest viktigaste bestanden for Noreg.

Makrellbestanden har vore i ganske god forfatning dei siste åra. Kyststatane vart hausten 2021 samde om at samla kvote for 2022 bør vere på 794 920 tonn. Dette er i samsvar med rådet frå ICES og inneber ein liten reduksjon frå kvoten for 2020.

Noreg, EU og Færøyane inngjekk i 2014 ein femårig rammeavtale for forvalting av makrell, som i 2018 vart forlengd ut 2020. Noreg hadde primært ønskt å føre vidare denne avtalen med fire partar etter at Storbritannia vart ein sjølvstendig kyststat i 2021. Men Storbritannia var ikkje villig til å føre vidare elementet om gjensidig løyve til å fiske i sonene til kvarandre, som var eitt av to hovudelement i det gamle avtaleverket og svært viktig for Noregs flåte. Det var difor ikkje grunnlag for å inngå nokon ny avtale. Noreg, som dei andre partane, sette difor ein eigen einsidig kvote på 35 prosent av samla makrellkvote, som svarer til 298 299 tonn. Storleiken på denne kvoten var basert på sonetilhøyrsla makrellen har til farvatn under norsk jurisdiksjon. Så å seie heile denne kvoten vart fiska i norsk økonomisk sone gjennom hausten 2021.

Norsk vårgytande sild (NVG-sild)

Norsk vårgytande sild er den største sildebestanden i verda. Storbritannia, Færøyane, Island,

Noreg og Russland er kyststatar til NVG-silda. Dei siste åra har Færøyane kravd ein høgare del av den totale kvoten. Det færøyske kravet førte til at spørsmålet om delinga mellom partane har blitt opna på nytt, og fleire partar, mellom dei Noreg, har auka den prosentsatsen dei nyttar som grunnlag for fastsettjing av nasjonal kvote. Kyststatane har forhandla om delinga i fleire forhandlingsrundar, men har ikkje greidd å bli einige om ein ny fempartsavtale. På kyststatsmøtet hausten 2021 var det semje om å møtast igjen tidleg i 2022 for å halde fram med andelsforhandlingar.

For 2022 har partane blitt samde om ein totalkvote på NVG-sild på 598 588 tonn. Fram til no er det ikkje nådd ein avtale om fordelinga av andelar til statane, og kvotane blir fastsette unilateralt. Med utgangspunkt i ein felles kyststatsrapport om sonetilhøyrsla til NVG-silda, har Noreg sett ein kvote for 2022 som inneber ein del på 76 prosent.

På kyststatsmøtet hausten 2020 vart det lagt fram ein rapport utarbeidd under leiing av forskrarar frå Havforskingsinstituttet, men med deltaking av forskrarar frå dei andre partane, der denne rapporten om sonetilhøyrsla til silda vart oppdatert. I rapporten går forskarane også gjennom metodikk for å berekne sonetilhøyrsle for ein bestand. Denne rapporten vil no bli oppdatert kvart år framover.

Storbritannia deltok for første gong på kyststatsmøtet hausten 2020 og skreiv under avtalen på line med dei andre partane. Det er semje mellom partane om at Storbritannia er kyststat til sild, medan EU ikkje lenger er dette.

Kolmule

Kolmule er den tredje store pelagiske bestanden i Nordaust-Atlanteren. Etter initiativ frå EU utarbeidde partane for ein del år sidan ein felles rapport om sonetilhøyrsle for kolmulebestanden. Med utgangspunkt i rapporten kravde EU ein høgare del av totalkvoten. Færøyane har følgd opp og krev også ein større del, og Island har også dei seinare åra nytta ein høgare prosentsats. I si kvotefastsettjing for 2022 har også Storbritannia nytta den same høgare satsen som EU.

Kyststatane har dei seinaste åra forhandla i fleire rundar om ei ny fordeling av bestanden, men ein har førebels ikkje lukkast i dette. På kyststatsmøtet hausten 2021 var det semje om å møtast igjen tidleg i 2022 for å halde fram med andelsforhandlingar. Det var også semje om at rapporten om sonetilhøyrsle for kolmulebestanden no skal oppdaterast kvart år, som for sild.

I forhandlingane for 2022 vart partane samde om ein totalkvote (TAC) på 752 736 tonn. TAC er basert på rådgjevinga frå ICES og forvaltingplanen som er evaluert av ICES.

På same måten som for norsk vårgytande sild, deltok Storbritannia hausten 2020 for første gong også på forhandlingane om kolmule. Både Storbritannia og EU er å rekne som kyststatar til kolmule.

Dei regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonane

Noreg er i dag medlem av fire regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonar, i tillegg til Den internasjonale kvalfangstkommisjonen (IWC) og Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAM-MCO).

Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen (NEAFC)

Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen har ein viss samordnande funksjon i reguleringa av fisket etter bestandar som vandrar mellom dei økonomiske sonene til partane og internasjonalt farvatn. Dette gjeld kolmule, norsk vårgytande sild, makrell og uer. I tråd med kyststatsavtalen for kolmule for 2022 vedtok årsmøtet ein kvote for fisket i internasjonalt farvatn på 59 910 tonn, fordelt på Danmark (Grønland) og Russland. NEAFC-reguleringa inneber i tillegg at kyststatane kan fiske dei nasjonale kvotane sine internasjonalt. Årsmøtet vedtok også ei regulering av fisket etter norsk vårgytande sild basert på kyststatsavtalen om ein totalkvote på 598 588 tonn. Også denne reguleringa inneber at kyststatane kan fiske dei nasjonale kvotane sine i internasjonalt farvatn. Når det gjeld makrell, vedtok årsmøtet ei regulering basert på kyststatsavtalen om ein totalkvote på 794 920 tonn for 2022. Alle reguleringane er i tråd med tilrådingane frå ICES.

For andre gong vedtok NEAFC også eit forbod mot fiske etter uer i Irmingerhavet, i tråd med rådgjevinga frå ICES. Partane vart ikkje einige om regulering av fisket etter uer i Norskehavet.

Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjonen (NAFO)

Mange av bestandane som blir forvalta av NAFO, er under moratorium. Noreg har rett til å fiske på lodde, torsk og to rekebestandar. Dei siste åra er det berre torskefisket som har vore oppe, men med grunnlag i vitskaplege vurderingar vart

også rekefisket i område 3M opna for fiske i 2020. Rekefisket er per i dag regulert med eit fiskedøgnsregime. Partane skulle etter planen ha møtttest i 2021 for å vurdere ein overgang til eit ordinært kvoteregime, men på grunn av den rådande koronasituasjonen vart dette utsett til 2022. Årsmøtet vedtok difor ei vidareføring av fiskedøgnsregimet i 2022. Årsmøtet vedtok òg å auke torskekvoten til 4 000 tonn. Noreg argumenterte for ein kvote på ikkje meir enn 3 000 tonn, i tråd med kvoterådet. NAFO har dei siste åra lagt stor vekt på å regulere fisket med botnreiskapar slik at sårbare marine økosystem blir skåna. I dag er i alt 20 område i NAFO stengde for fiske med botnreiskapar for å verne konsentrasjonar av korallar og svamp som har særleg sårbare økosystem. Stengingane gjeld også fleire område med undersjøiske fjell. Revisjonen av NAFO si regulering om vern av sårbare marine økosystem vart ferdigstilt i 2021. Årsmøtet vedtok på denne bakgrunn ei vidareføring av stengde område fram til 2026, i tillegg til å stenge ytterlegare fem nye område.

Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT)

Noreg hadde i perioden 2007–2013 forbod mot fiske og landing av makrellstørje på bakgrunn av bestandssituasjonen og fordi totalkvoten vart sett høgare enn tilrådd. Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk har no klare indikasjonar på at den negative trenden er snudd, og at tilstanden til bestanden er betre. Noreg opna for fangst av den norske kvoten i 2014. Totalkvoten på austleg makrellstørje og den norske kvoteandelen har auka dei siste åra. I 2018 vedtok ICCAT ny forvaltingsplan for austleg makrellstørje. Den norske totalkvoten for 2019, 2020 og 2021 har vore på 300 tonn. For 2022 er kvoten fastsett på same nivå. Dette gjev fleire fartøy høve til å få delta i makrellstørjefiske i norske farvatn.

Kommisjonen for bevaring av dei marine levande ressursane i Antarktis (CCAMLR)

CCAMLR fører vidare kvotane på kril i Antarktis på same nivået som tidlegare. Det finst store krilressursar i konvensjonsområdet, men i dag går storparten av fisket føre seg i CCAMLR-område 48, det vil seie Antarktishalvøya, Sør-Shetland, Sør-Orknøyane og Sør-Georgia. Det er fastsett ei fangstgrense for heile konvensjonsområdet på 5,6 millionar tonn. Enorme avstandar og utfordrande vær- og

istilhøve i fangstsesongen verkar inn på kor god tilgang fartøya har til fangstområda, og dermed òg på kor lenge og kor mykje kril fartøya kan fiske. Dei siste åra var totalfangsten av kril på mellom 230 000 og 280 000 tonn. I område 48 er fangstgrensa sett til 620 000 tonn, det vil seie meir enn dobbelt så mykje som fangstnivået i dag. Kvoten er ikkje delt mellom dei enkelte medlemmene. Den norske flåten fiskar om lag 50–60 prosent av den totale krilfangsten i konvensjonsområdet.

Den søraustatlantiske fiskeriorganisasjonen (SEAFO)

Den overordna målsetjinga til SEAFO-konvensjonen er langsiktig bevaring og berekraftig bruk av marine ressursar i det søraustlege Atlanterhavet. Konvensjonsområdet er avgrensa til det opne havet og omfattar såleis ikkje den økonomiske sona til kyststatane i området. Fram til oktober 2021 var det er sju partar (Noreg, Namibia, Angola, Sør-Afrika, EU, Japan og Sør-Korea) som var for fulle kommisjonsmedlemmer å rekne, medan Storbritannia, Island og USA har status som observatørar i kommisjonen.

Det er lenge sidan norske fartøy har fiska i SEAFO-området, og det er heller ikkje noko som tyder på at norske fiskarar er interesserte i å starte fiskeriverksemder i tida som kjem. Når ein flaggstat ikkje lenger fiskar i eit område, er det i tråd med havrettens system at ein trekkjer seg ut av den aktuelle fiskeriorganisasjonen og seier opp konvensjonen. I tråd med artikkel 33 i konvensjonen, som stadfestar at ein konvensjonspart når som helst kan seie opp konvensjonen ved skriftleg underretning til FNs matvareorganisasjon (FAO), som er depositar for konvensjonen, overleverte Noreg difor ein oppseingsnote i oktober 2020 til FAO. Oppseiinga fekk verknad eitt år etter underretning til depositaren, så frå 29. oktober 2021 var ikkje Noreg lenger medlem av SEAFO-konvensjonen.

Den internasjonale kvalfangstkommisjonen (IWC)

Den norske kvoten på vågekval blir fastsett på bakgrunn av det arbeidet som er gjort i Den internasjonale kvalfangstkommisjonen sin vitskapskomité. Vitskapskomiteen i IWC starta ein gjennomgang av det norske fangstgrunnlaget for vågekval i 2014. Komiteen konkluderte med at nye genetiske analyser ikkje gjev grunnlag for å dele opp i underområde for Barentshavet, Svalbardområdet og Norskhevet. Bestandsvurderinga som norske forskrarar presenterte, vart også i hovudsak godteken.

Kvoten for vågekval er i 2022 på 917 dyr. Det er 361 færre enn i 2021. Dette er det første året i ein ny forvaltningsperiode, noko som inneber at totalkvoten blir sett ned til grunnkvoten. For 2023 vil det vera mogleg å overføra eventuell ubrukt kvote frå 2022, noko som potensielt vil auka totalkvoten. Kvoten kan fangast i heile forvaltingsområdet til IWC, som er noko større enn havområda under norsk jurisdiksjon. Det vil seie at det også kan dri-vast fangst i internasjonalt farvatn mellom Noregs økonomiske sone og fiskerisona ved Jan Mayen.

Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO)

NAMMCO har ansvaret for bevaring og fangst av sjøpattedyr i Nord-Atlanteren. Ansvaret til organisasjonen inkluderer heile spekteret av sjøpattedyr, altså storkval, småkval, sel og kvalross. Viktige område for Noreg er NAMMCOs handsaming av forvaltningsmodellen vår for fangst av kystsel, spørsmål om dyrevelferd og fangsttryggleik i kval- og selfangst og utfordringar knytte til bifangst av sjø-

pattedyr i norske fiskeri. Det vart gjennomført eit digitalt årsmøte i NAMMCO i mars 2021.

1.2 Fisket etter avtalane i 2020 og 2021

Norske fiskarar utnyttar generelt kvotane godt, og for dei kommersielt viktigaste bestandane blir kvotane nytta så godt som fullt ut, jf. tabell 1.1.

Tilgangen til å fiske i sonene til andre land blir nytta i ulik grad. Til dømes nyttar Noreg sonetilgangen i russisk sone lite, då vi har god tilgang i eiga sone på dei fleste bestandane vi deler med Russland. Noreg nyttar kvoten av torsk i Norskehavet og Barentshavet fullt ut kvart år, medan delar av hysekvoten ikkje er fullt utnytta dei seinare åra.

Noreg nyttar heile den norske sildekvoten i Nordsjøen. Når det gjeld torskebestanden i Nordsjøen, minkar denne. Kvotane for 2021 og 2022 er 70 prosent lågare enn kvoten for 2018, som var den høgaste sidan 2002. Ifølgje offisiell fangststatistikk har EU i dei seinare åra nytta fellesbestan-

Tabell 1.1 Norsk utnytting av dei kommersielt viktigaste kvotane i 2020 og 2021.

	Utnyttingsgrad ¹	
	2020	2021
<i>Barentshavet, Noreg – Russland</i>		
Torsk	96 %	89 %
Hyse	82 %	86 %
<i>Nordsjøen og Skagerrak, Noreg – EU</i>		
Sild	105 %	93 %
Sei	97 %	68 %
<i>Fleirpartsavtalar</i>		
Norsk vårgytande sild (NVG-sild)	104 %	102 %
Makrell	99 %	89 %
Kolmule	98 %	95 %

¹ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringer mellom år (kvotefleksibilitet), men tek utgangspunkt i fangst og kvote i det einskilde året. For fiskeslaga i tabellen kan ein normalt overføre inntil 10 prosent av kvotane mellom år. Avvik frå full utnytting inneber altså ikkje nødvendigvis at kvotane ikkje blir fiska opp eller er overfiska.

dane i Nordsjøen relativt godt, det same gjeld kvotane dei har i norsk sone nord for 62°N.

Før Storbritannia gjekk ut av EU, vart dei norske kvotane av dei pelagiske artane kolmule, augepål og havbrisling godt nytta. I 2021, etter Brexit, vart kolmulekvoten i EU farvatn utnytta, men Noreg hadde ikkje kvotar for augepål og havbrisling i EU-farvatn. Fisket til dei norske linefartøya på fiskeslaga lange og brosme har vore på eit tradisjonelt nivå, men etter Brexit fekk Noreg ikkje tilgang til britisk sone i 2021 der dette fisket går føre seg.

Alle kyststatane har nytta kvotane sine av dei pelagiske artane norsk vårgytande sild, kolmule og makrell godt. Etter to sesongar utan loddefiske vart det funne grunnlag for å opne for eit

loddefiske ved Island, Grønland og Jan Mayen sesongen 2020–2021. TAC vart auka fleire gonger, for til slutt å ende på 127 300 tonn lodde. Norsk kvote inkludert alle kvotekomponentar vart på 41 808 tonn lodde. Det vart stor etterspurnad etter lodde, noko som førte til svært gode prisar for fiskeflåten. Når det gjeld sesongen 2021–2022, vart førebels TAC auka frå 400 000 tonn til 904 200 tonn. 18. februar vart TAC redusert til 869 600 tonn, dette betydde ein norsk kvote inkludert alle kvotekomponentar på 140 989 tonn, noko som er den høgaste kvoten sidan 1990-åra. Det har ikkje vore opna for loddefiske i Barentshavet i 2020 og 2021.

Kapittel 5 rapporterer om fisket etter dei ulike avtalane, med vekt på norsk utnytting av kvotane.

2 Det internasjonale fiskerisamarbeidet

Noreg har teke ei aktiv rolle i internasjonalt havsamarbeid, både når det gjeld utvikling av internasjonalt regelverk og for forvalting av fiskeria og havmiljøet. Erfaring frå dei siste åra viser at Noreg har stor innverknad globalt gjennom faglege bidrag. Dette kapittelet gjer greie for viktige tema og omgrep i det internasjonale fiskerisamarbeidet. Det startar med ein kort omtale av ulike konvensjoner og avtalar som utgjer det rettslege rammeverket på havet (kapittel 2.1). Etter det følgjer ei innføring i dei viktigaste omgrepa i den vitskaplege rådgjevinga bak fiskeriavtalane (kapittel 2.2).

Internasjonale havmiljøprosessar set rammevilkår for forvalting av marint biologisk mangfald og grip såleis inn i fiskeripolitikken. Vi gjer greie for desse prosessane i kapittel 2.3.

Norske styresmakter legg stor vekt på arbeidet mot både ulovleg, urapportert og uregulert fiske og fiskerikriminalitet både nasjonalt og internasjonalt, og dessa temaa er difor grundig omtalte i kapittel 2.4. Til slutt omtaler vi anna internasjonalt fiskerisamarbeid, med vekt på utviklingssamarbeidet.

2.1 Det havrettslege rammeverket

Havrettskonvensjonen

FNs havrettskonvensjon frå 1982 blir kalla «havets grunnlov» og er det overordna folkerettslege rammeverket for all aktivitet som går føre seg til havs, frå fiske og oljeutvinning til miljøaktivitetar, ferdsel og landegrenser. Arbeidet som til slutt resulterte i dagens havrettskonvensjon, tok til allereie i slutten av 1940-åra. Den teknologiske og økonomiske utviklinga etter den andre verdskriga gjorde det mogleg for statane å utnytte havet, havbotnen og ressursane der i stadig større grad. Denne utviklinga skapte behov for rettsreglar for å avklare kva rettar og plikter statane har, mellom anna for å unngå tvistar mellom statar.

Havrettskonvensjonen slår mellom anna fast prinsippet om 200 nautiske mils økonomiske soner. Den økonomiske sona til ein kyststat er ei havsone som ligg utanfor og støyter opp til sjøterritoriet. I den økonomiske sona har kyststaten

suverene rettar til å nytte naturressursane både på havbotnen og i havområda over.

Noreg oppretta si økonomiske sone i 1976, ei fiskevernsone ved Svalbard i 1977 og ei fiskerisone ved Jan Mayen i 1980. Sonene er vist i figur 2.1.

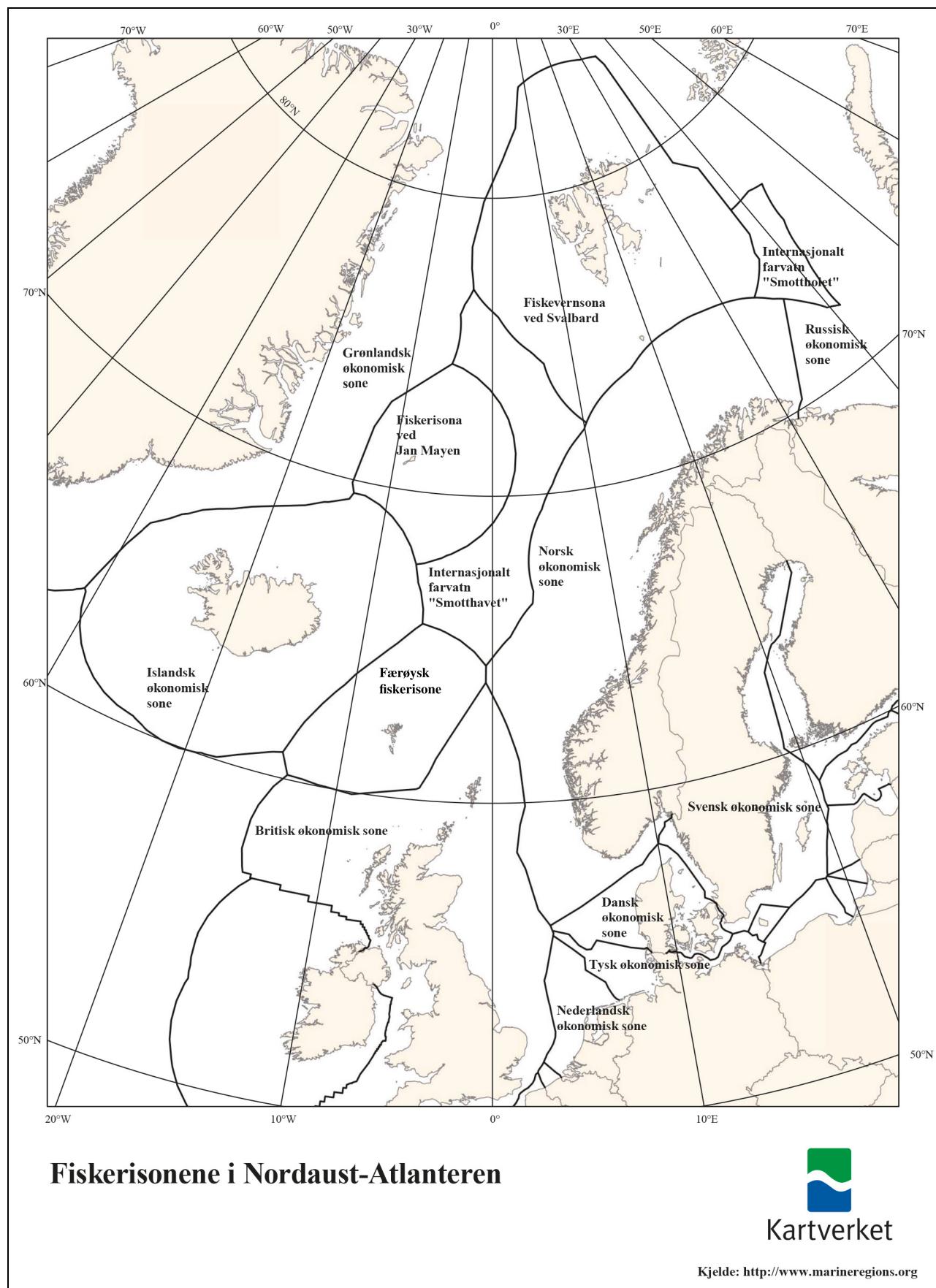
Fisken i havet følgjer ikkje dei nasjonale grensene, men vandrar på tvers av økonomiske soner og internasjonalt farvatn. Etter havrettskonvensjonen har kyststatane difor ei plikt til å samarbeide for å bevare og utvikle bestandar som vandrar mellom dei økonomiske sonene til to eller fleire kyststatar eller mellom økonomiske soner og internasjonalt farvatn. Dette kan gjerast direkte gjennom tosidige eller fleirsidige avtalar mellom kyststatane eller gjennom regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonar for internasjonalt farvatn.

I daglegtale seier vi ofte at ein stat er kyststat til ein bestand. Dette er likevel ikkje eit rettsleg definert omgrep, men blir nytta om ein kyststat som har den aktuelle bestanden i si økonomiske sone. Kyststaten har då etter havrettskonvensjonen rett til å utnytte bestanden, men er samstundes pålagd ei plikt til å samarbeide om forvaltinga med andre kyststatar som også har bestanden i sine økonomiske soner.

Havrettskonvensjonen inneheld også reglar om kontinentsokkelen. Kontinentsokkelen er ei forlenging av landmassane ut i havet. Alle kyststatar har utan vidare ein kontinentsokkel på 200 nautiske mil ut frå kysten, dersom denne ikkje blir avgrensa mot sokkelen til andre land. Mange kyststatar har ei forlenging av landmassane under havet som strekkjer seg lengre enn 200 nautiske mil. For å få rettar utover 200 nautiske mil må kyststaten dokumentere utstrekninga til sokkelen for Kontinentsokkelkommisjonen (CLCS)¹ i New York.

Kontinentsokkelkommisjonen gjev tilrådingar som i sin tur gjev kyststaten rett til å fastleggje yttergrensa på sokkelen i tråd med tilrådinga frå Kommisjonen. Noreg var den første av kyststatane rundt Polhavet som i 2009 fekk endeleg tilråding om yttergrensa til kontinentsokkelen frå Kontinentsokkelkommisjonen. Noreg og Russland

¹ CLCS – Commission on the Limits of the Continental Shelf.

Figur 2.1 Kart som viser dei ulike fiskerisonene i Nordaust-Atlanteren

avgrensa denne sokkelen mellom seg gjennom avgrensingsavtalen frå 2010. Norsk sokkel strekkjer seg nordover frå fastlandet rundt og forbi Svalbard. Tilrådinga frå Kommisjonen om yttergrensa for Noregs kontinentsokkel ved Bouvetøya låg føre i 2019. Norsk kontinentsokkel både i nord og sør er no definert i § 1 om Norges kontinentsokkel av 18. juni 2021.

Etter havretten har alle kyststatar suveren rett til naturførekomstar på kontinentsokkelen. Dette inneber ikkje berre ein rett til å utforske og utvinne mineral og andre førekomstar på og under havbotnen, men også retten til dei såkalla sedentære artane², til dømes snøkrabbe. Vidare inkluderer dei suverene rettane kyststaten har til å nytte ressursane på kontinentsokkelen sin, også retten til å bevare slike ressursar frå negativ påverknad frå annan type aktivitet. At kyststaten har ein suveren rett, betyr i denne samanhengen at ingen kan utforske eller utvinne naturførekomstane på sokkelen utan uttrykkjeleg samtykke frå kyststaten.

Fiske på det opne havet

Eit veksande fiske i internasjonalt farvatn i 1980-åra viste at havrettsregimet ikkje var konkret nok til at ein kunne få til dekkjande reguleringar av verksemda utanfor dei økonomiske sonene. Dette førte til forhandlinga av FN-avtalen om fiske på det opne havet (UN Fish Stocks Agreement) frå 1995 som eit supplement til havrettskonvensjonen. FN-avtalen pålegg kyststatane og statar som fiskar på det opne havet, å delta i regionalt samarbeid om forvaltinga av vandrande fiskebestandar og inneheld detaljerte reglar om opprettning av regionale organisasjonar og korleis samarbeidet i organisasjonane skal gå føre seg.

Avtalen slår vidare fast forvaltingsprinsipp som statane skal ta omsyn til for å sikre langsiktig bevaring og berekraftig bruk av vandrande og langtmigrerande fiskebestandar. Mellom anna pålegg avtalen statane å bruke ei føre-var-tilnærming i fiskeriforvaltinga og viser til kravet om å bevare biodiversitet og drive ei økosystembasert forvalting. Avtalen gjeld i hovudsak berre på det opne havet, men slår òg fast at det skal vere samsvar mellom forvaltinga av fiskeressursane på det opne havet og i dei tilgrensande nasjonale farvatna. Dette inneber at ein ved forvaltinga av det

opne havet skal ta omsyn til dei forvaltingstiltaka som kyststatane har fastsett innanfor dei økonomiske sonene, og ikkje undergrave desse. Avtalen inneheld også reglar om handheving og kontroll.

Med unntak av område i det sørlege Atlanterhav er alt internasjonalt farvatn med relevante fiskeriområde i dag dekte av regionale fiskeriforvaltingsmekanismar, som vedtek bindande reguleringer for partane om forvalting og kontroll i sine område. Noreg har i aukande grad teke del i dette samarbeidet i relevante internasjonale fiskeriforvaltingsorganisasjonar og er i dag medlem av fire slike regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonar³, i tillegg til Den internasjonale kvalfangstkommisjonen og Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen. I kapittel 3 gjer vi greie for arbeidet i organisasjonane.

På enkelte område er det også behov for å samarbeide globalt. Gjennomføringa av havrettskonvensjonen av 1982 og regulering av fiske utanfor nasjonal jurisdiksjon (FN-avtalen om fiske på det opne havet av 1995) blir difor også følgde opp gjennom statspartsmøte og revisjonskonferansar og i to årlege resolusjonar som blir debatterte og vedtekne i FNs generalforsamling. Resolusjonane gjev uttrykk for politisk semje om kva statane vil gjere for å omsetje havretten i konkret havforvalting når det gjeld miljøspørsmål, maritim sikkerheit, fiskerispørsmål, kontinentsokkelspørsmål mv. Semje om tiltak til vern av sårbarer botnhabitatt mot skadar frå visse typar fiskereiskapar, som botntrål, er eit viktig bidrag til global havforvalting.

Frå 2004 har Generalforsamlinga utvikla detaljerte føresegner om stenging av område og korleis fiske skal gå føre seg for å unngå at botnfiske skader korallar og andre sårbarer botnhabitatt. Føresegnene, som Noreg var blant pådrivarane til å utforme, er seinare gjennomførte i alle dei relevante regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonane som Noreg er medlem av, og i norsk regelverk. Kor godt statar og dei regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonane følgjer opp føresegnene frå Generalforsamlinga om botnfiske, blir evaluert jamleg i eigne FN-sesjonar der representantar frå statar, relevante organisasjonar og sivilt samfunn deltek. Dette er gode døme på FN-resolusjonar med stor praktisk betydning som har gjeve effektiv nasjonal og regional gjennomføring av globalt formulerte målsetjingar.

² Artar som på det stadium då dei kan utnyttast, anten er urørlege på eller under havbotnen, eller som ikkje kan bevege seg utan å vere i konstant berøring med havbotnen.

³ NEAFC, NAFO, ICCAT og CCAMLR.

Fiske i Polhavet

I november 2017 vart dei fem kyststatane rundt Polhavet (Noreg, Russland, USA, Canada og Danmark/Grønland) og fjernfiskeaktørane Kina, Japan, Sør-Korea, Island og EU einige om ein ny rettsleg bindande avtale som skal hindre uregulert fiske i Polhavet. Partane til avtalen avstår frå å la sine fiskefartøy fiske i internasjonalt farvatn i Polhavet.

Det er per i dag ikkje kommersielt fiske utanfor dei 200 nautiske mils økonomiske sonene i Polhavet som dei fem kyststatane rundt Polhavet har. Ifølgje forskinga som er gjord, er eit slikt fiske heller ikkje sannsynleg med det første. I Oslo i juli 2015 underteikna likevel Noreg og dei fire andre kyststatane til Polhavet ei erklæring om vitskapleg samarbeid og tiltak mot uregulert fiske i internasjonal del av Polhavet for å unngå at eit eventuelt framtidig uregulert fiske skal oppstå. For å samle fleire aktørar bak desse tiltaka vart prosessen utvida hausten 2015 ved at fjernfiskeaktørane òg var inviterte til å forhandle om ein ny avtale om fiske i Polhavet. Forhandlingane varte i to år og viste naturlege motsetningar mellom kyststatane og fjernfiskeaktørane. Forhandlingane vart likevel sluttførte i november 2017, og den endelege avtalen vart signert 3. oktober 2018. Noreg ratifiserte avtalen 8. juni 2020. Avtalen tredde formelt i kraft 25. juni 2021 då Kina, som den siste av signatrarne, overleverte ratifikasjonsdokumenta til Canada, som er depositar etter avtalen.

Hovudelementa i avtalen er at partane forpliktar seg til å avstå frå uregulert fiske i internasjonalt farvatn, ein intensjon om å bidra til vern og berekraftig bruk av fiskeriressursar i Polhavet, regulering av forsøksfiske, etablering av eit vitskapleg program, etablering av eit partsmøte med relativt omfattande vedtakskompetanse og ein intensjon om etablering av nye regionale fiskerivervaltingsmekanismar om det skulle vere nødvendig på eit seinare tidspunkt.

Rammeavtalar

Sjølv om opprettinga av dei økonomiske sonene gav kyststaten suverene rettar til å fiske i si sone, ville slike reine nasjonale fiskeri skape store endringar i det tradisjonelle fiskemønsteret. Noreg valde difor å inngå langsiktige rammeavtalar – som opnar for utanlandske fiske i norske havområde og norsk fiske i andre land sine havområde. Rammeavtalane er langsiktige overordna avtalar som dreg opp prinsippa for det enkelte samarbeidet. Noreg har inngått slike avtalar med Russ-

land, EU, Storbritannia, Færøyane, Grønland og Island.

Som følgje av at Storbritannia gjekk ut av EU, inngjekk Noreg den 30. september 2020 ein ny rammeavtale med Storbritannia. Avtalen vart ratifisert av Noreg 18. desember 2020 og tredde i kraft frå og med 1. januar 2021.

Rammeavtalen om fiskerisamarbeid mellom Noreg og EU er frå 1980 og bør moderniserast på fleire område. Partane har difor vore samde om å starte forhandlingar om ein ny og oppdatert rammeavtale. Av ulike grunnar kom dette arbeidet ikkje særleg langt i 2021, men arbeidet vil halde fram i 2022. Det er òg planen å starte arbeidet med ein treparts rammeavtale mellom Noreg, Storbritannia og EU i 2022.

Målet med rammeavtalane er å oppnå ein rimeleg balanse i det gjensidige fisket mellom avtalepartane. Avtalane med EU, Russland og Storbritannia inneheld i tillegg reglar for samarbeid om forvaltinga av fellesbestandane i Nordsjøen og Barentshavet. Noreg har i tillegg ein avtale med EU om fiske i Skagerrak og svensk tilgang til fiske i norsk sone.

Årlege avtalar med andre land

I tråd med det rammeverket som er gjort greie for ovanfor, fører Noreg årleg tosidige og fleirsidige forhandlingar med ei rekke land om forvalting og bevaring av fiskebestandar, om gjensidig fangstløyve og fiskekvotar og om einsidig løyve for nokre land til å fiske i norske jurisdiksjonsområde. I kapittel 3 gjer vi greie for desse avtalane.

Regulering av utanlandske fiske i norske farvatn

Utover det utanlandske fisket i norske farvatn som er avtalt i dei årlege fiskeriavtalane, har Noreg fastsett eit generelt forbod mot utanlandske fiske i norsk økonomisk sone og i fiskerisona rundt Jan Mayen. Det er krav om lisens for utanlandske fartøy som skal fiske i desse områda, for å sikre at fangstintnsatsen er i samsvar med dei tildekte kvotane, og for å gjere det mogleg med ein effektiv kontroll. Det avtalte utanlandske fisket er vidare regulert gjennom forskrifter, og utanlandske fartøy skal sende fangstrapportar til norske styresmakter.

Sjølv om det ikkje er noko rettsleg hinder for at Noreg kan vedta tilsvarande reguleringar for fiskevernsona ved Svalbard som i økonomisk sone, har Noreg førebels ikkje gjort det generelle forbodet for utanlandske fiskarar gjeldande i fiskevernsona. Forskrifter for fiskevernsona er i prak-

sis sette i verk på eit ikkje-diskriminerande grunnlag for både norske og utanlandske fartøy, trass i at området er underlagt norsk fiskerijurisdiksjon. Per i dag er det fastsett reguleringar av fisket etter torsk, reker, blåkveite, sild, lodde, uer og hyse i fiskevernsona ved Svalbard.

2.2 Det vitskaplege grunnlaget for avtalane

Noreg legg stor vekt på å sikre eit best mogleg vitskapleg grunnlag for fiskeriforvaltinga. Både den nasjonale forvaltinga og dei årlege forhandlingane Noreg fører med andre land, er i hovudsak baserte på rådgjevinga frå Det internasjonale råd for havforsking (ICES; sjå boks 2.1). Havforskningsinstituttet deltek med store ressursar i ICES' arbeid med bestandsvurdering og rådgjeving. Dette kapittelet presenterer sentrale omgrep i den vitskaplege rådgjevinga.

Kompensatorisk vekst

Fangstvolumet i fiskeria blir avgrensa av produksjonsevna til fiskebestandane. Ved å hauste frå bestandane aukar produktiviteten. Dette blir kalla kompensatorisk vekst. Det som biologisk sett gjev optimal skattlegging, er å hauste overskotet av den auka produksjonen. Når det blir fastsett kvotar på fiskeslag, er det difor også nødvendig å ikkje fiske meir enn det som gjev god og langsiktig produksjonsevne av fiskebestandane.

Som ei forenkling kan ein seie at ein uutnytta bestand reproduserer seg sjølv og held ved lag eit tal og ein biomasse som er i likevekt med produksjonsgrunnlaget i miljøet sitt. Dei fleste fiskepopulasjonane har likevel potensial til å produsere mange fleire rekrutter enn miljøvilkåra tillèt. Difor, når ein aukar dødelegheita ved å starte fiske, vil bestanden kunne kompensere for dette ved at fleire rekrutter enn tidlegare overlever. Bestanden minkar, men for eit bestemt innsatsnivå vil han kunne stabiliserast og gje eit vedvarande stabilt utbyte tilsvarannde den overskotsproduksjonen som er generert. Denne kompensasjonen aukar med veksande dødelegheit, men blir det fiska for mykje, vil den attverande bestanden ikkje lenger makte å kompensere uttaket.

Ettersom berekapasiteten ikkje er konstant, må bestandane overvakast nøyne og hyppig for å fange opp dei store variasjonane i rekruttering som dei fleste av dei kommersielle fiskebestandane våre har.

Bestandsvurdering

Forskarane bruker vanlegvis ein kombinasjon av informasjon frå fangststatistikk og data frå vitskaplege tokt for å vurdere bestandssituasjonen. I tillegg til å vurdere kor stor bestanden er, ser forskarane på den relative fordelinga av aldersgrupper for å vurdere reproduksjonsevna til bestanden i åra som kjem. Prøvar av mageinnhaldet til fisken fortel kva fisken har ete, og over tid gjev dette forskarane kunnskap om viktige samanhengar i økosystemet. Lange tidsseriar med data aukar presisjonen i kunnskapen år for år, slik at forskarane får betre innsyn i korleis bestandane endrar seg over tid. Likevel vil bestandsvurderingane alltid vere noko usikre, og dei siste åra i tidsserien er meir usikre enn dei lenger att i tid. Artane lever i store havområde og blir påverka av mange faktorar i tillegg til fisket. Det er også forskjellar i data-grunnlaget for ulike bestandar. Sjølv for dei viktigaste kommersielle bestandane kan datagrunnlaget vere mangelfullt, særleg når det gjeld volumet og alderssamansetjinga av fangstane.

Føre-var-prinsippet

Føre-var-tilnærming til forvalting av naturressurssar er fastsett i fleire internasjonale konvensjonar etter Rio-konferansen i 1992. Gjennom føre-var-forvalting vil ein sikre seg mot at det blir fiska så hardt på ein bestand at det på sikt kan føre til samanbrot i bestanden.

I føre-var-forvalting blir det definert grenseverdiar, eller såkalla referansepunkt, for gytebestanden og fiskedødsraten til ein bestand. Storleiken til gytebestanden er ein indikator på reproduksjons-evna til bestanden, medan fiskedødsraten er ein indikator på om bestanden blir hausta berekraftig.

Maksimalt berekraftig utbyte (MSY)

Føre-var-forvalting skal sikre at ein bestand ikkje bryt saman, men denne tilnærminga legg ikkje grunnlag for å gje råd om korleis vi kan sikre det høgast moglege utbytet av ein bestand over lang tid. Omgrepet «maksimalt berekraftig utbyte» er eit uttrykk for ønsket forvaltarane har om å hauste mest mogleg innanfor berekraftige rammer. I praksis er MSY bestemt av vekstrate, naturleg dødsrate og reproduksjonsrate i bestanden.

Populasjonar må haldest ved lag innanfor sikre biologiske grenser etter føre-var-prinsippet for å gjere MSY mogleg. MSY-tilnærminga vil innanfor

desse grensene finne det nivået av gytebestand og fiskedød som fremjar størst mogleg produksjon over tid.

ICES si tilnærming til fiskerirådgjeving

Fordi talfestinga av grenseverdiar alltid er usikre, definerer ICES både ei absolutt grense og ei føre-var-grense. Føre-var-grensa uttrykkjer ein sikkerheitsmargin. Storleiken på sikkerheitsmarginen blir bestemt av kor sikker bestandsvurderinga er, og kor mykje bestanden varierer naturleg.

Sidan 1998 har ICES definert og talfesta føre-var-referansepunkt for dei fleste bestandane. Så lenge gytebestanden og fiskedørsraten til ein bestand er innanfor føre-var-verdiane, vil ICES seie at bestanden er hausta berekraftig og har god reproduksjonsevne. Om verdiane er mellom føre-var-verdiane og dei absolute ytre grensene, vil det vere risiko for at bestanden har sviktande reproduksjonsevne eller ikkje blir hausta berekraftig. ICES vil då råde forvaltarane til å setje i verk tiltak for å få bestanden opp igjen på eit tryggare nivå. Dersom gytebestanden er lågare eller

haustingsgraden høgare enn dei absolutte grenseverdiane, vil det vere stor risiko for därleg rekruttering.

Tilnærminga ICES har til fiskerirådgjeving, integrerer føre-var-tilnærminga med målsetjinga om å oppnå eit maksimalt langtidsutbytte (MSY), dersom ikkje det er bede om noko anna. Målsetjinga er, i samsvar med heilskapen i internasjonale retningsliner, å gje råd som fører til eit høgt langtidsutbytte samstundes som ein held ved lag produktive fiskebestandar i marine økosystem som (også) oppfyller relevante miljøkrav. MSY er eit generelt omgrep som siktar mot å oppnå høgast mogleg langtidsutbytte. ICES ser det slik at utbytet som skal maksimerast, er delane av fangsten som blir landa, målt i vekt.

FN-avtalen frå 1995 (Annex 2) inneholder retningsliner for å nytte ei føre-var-tilnærming innanfor eit MSY-rammeverk. I samsvar med ei føre-var-tilnærming må ein halde bestandane innanfor sikre biologiske grenser for å kunne oppnå MSY. Innanfor sikre biologiske grenser må ein bruke ei MSY-tilnærming for å maksimere langtidsutbytet. All ICES-rådgjeving er i samsvar med føre-var-til-

Boks 2.1 ICES – Det internasjonale råd for havforskning

Det internasjonale råd for havforskning er ein ubunden, vitskapleg organisasjon som gjev råd om forvaltinga av dei marine ressursane og det marine miljøet i konvensjonsområdet. ICES vart danna i 1902 og har i dag 20 medlemsland på begge sider av Nord-Atlanteren. ICES' sekretariatet ligg i København. Noreg var saman med Danmark og Sverige grunnleggjarar av ICES.

ICES arbeider for å fremje den vitskaplege forståinga av dei marine økosistema. Målet er å gje styresmaktene råd baserte på den beste tilgjengelege vitskapen, slik at dei kan ta kunnaksbaserte val om berekraftig bruk av dei marine miljøa og økosistema.

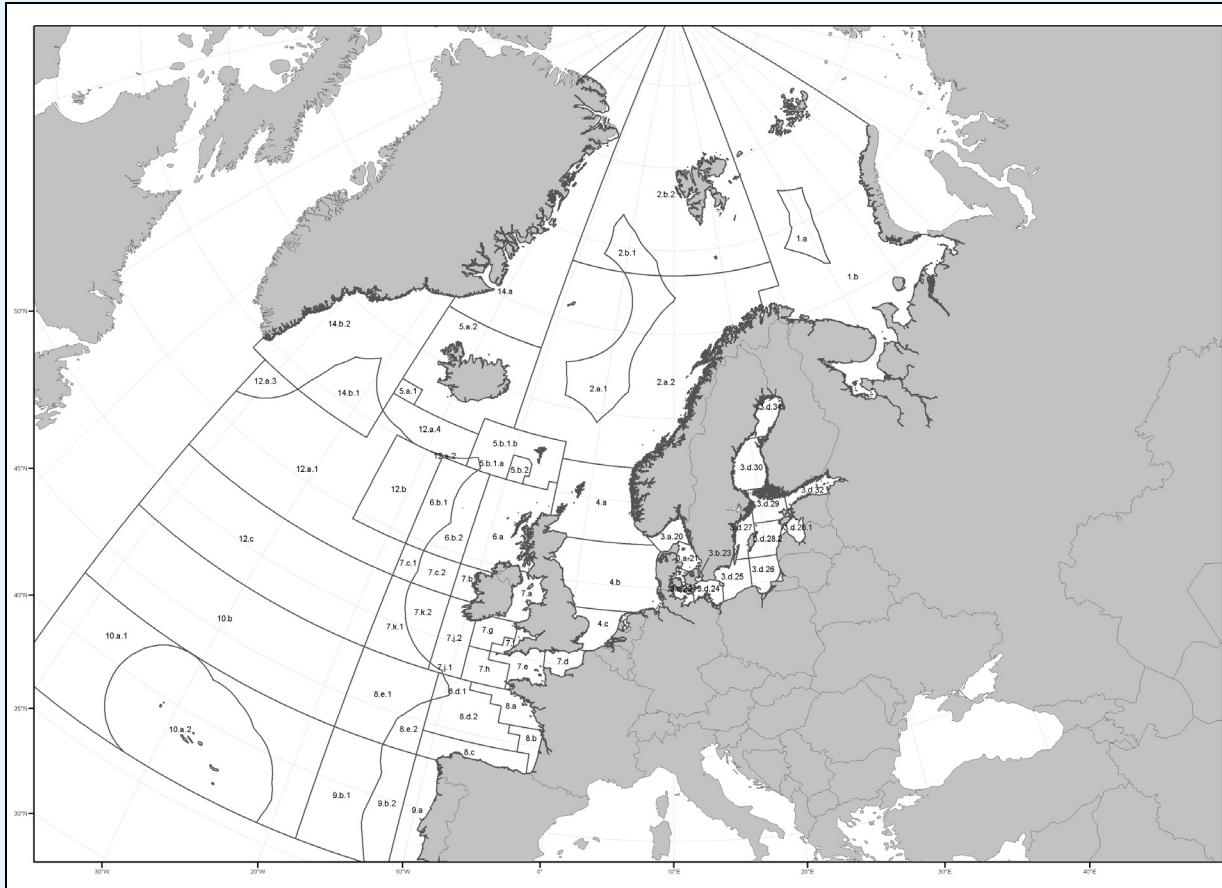
ICES har eit nettverk av meir enn 5 000 forskarar frå over 690 marine forskingsinstitutt i 20 land. Det vitskaplege arbeidet blir styrt av vitakspkomiteen til organisasjonen.

Den rådgjevande komiteen ACOM gjev kvart år råd om fangstmengder for dei viktigaste fiskesлага i Nordaust-Atlanteren. Råda er baserte på data og vitskaplege analysar frå ei rekke ekspertgrupper. Kartet under viser dei ulike statistikkområda som ICES nyttar i rådgjevinga si.

Figur 2.2 Medlemslanda i ICES

Boks 2.1 forte.

Figur 2.3 ICES sine fiskeristatistiske område

Råda frå ICES er offentlege, og både råd og dokumentasjon finst på internetsida til organi-

sasjonen. Havforskingsinstituttet presenterer også råda til ICES på norsk på sine heimesider.

nærminga, som er eit nødvendig, men ikkje tilstrekkeleg vilkår for MSY.

Mange av modellane (matematiske og konseptuelle) som blir brukte til å estimere MSY og tilhøyrande storleikar, føreset at faktorar som ikkje eksplisitt inngår i modellane, anten er konstante eller varierer rundt eit langtidsgjennomsnitt. Marine økosystem er derimot dynamiske, og fiskebestandar vil endre seg ikkje berre på grunn av endringar i fiskepress og fiskemønster, men også på grunn av endringar i predator- og byttedyrbestandar og klima. ICES ser difor på MSY-referansepunkt som gyldige berre på kort og mellomlang sikt (typisk i fem til ti år). MSY-referansepunkt bør difor revurderast med jamne mellomrom og modifiserast i samsvar med ny informasjon og forståing av prosessane i økosystemet.

Økosystembasert forvalting

Forvaltinga har dei seinare åra endra seg frå berre å sjå på ein bestand om gongen til i større grad å sjå fleire bestandar i eit økosystem i samanheng, noko som gjerne blir kalla økosystembasert forvalting. Ingen fiskebestand lever isolert frå økosystemet og andre bestandar; dei konkurrerer om same føda, eller ein bestand lever av å beite på ein annan bestand. I tillegg blir både bestandane og næringstilgangen påverka av klimaendringar. Dette må vi ta omsyn til i fiskeriforvaltinga. Ettersom dei ulike bestandane endrar storleik av naturlege årsaker, klimaendringar eller på grunn av fiskeria, vil det også påverke kor mykje vi kan fiske av andre bestandar i same området. I bestandsvurderinga for lodde, torsk og hyse i Barentshavet

tek vi omsyn til kor mykje lodde, småtorsk og småhyse den store torsken set til livs. Beitepress frå torsk og andre predatorar blir også teke omsyn til i bestandsvurderingane for botnfisk, sild og brisling i Nordsjøen. Basert på ein rapport frå 2018 har Havforskingssinstituttet utarbeidd planar for korleis ein kan ta omsyn til fleire bestandsinteraksjonar i bestandsvurderingane. Det er ved Havforskingssinstituttet også utvikla klimasårbarheitsanalysar for dei kommersielt viktigaste bestandane våre der biologisk sårbarheit og eksponering for framtidige klimaendringar blir analyserte.

Sjølv om ei integrert økosystembasert forvalting har vore ein uttalt ambisjon i mange år, er det langt igjen før vi kan nå dette målet fullt ut. Dei marine økosystema er komplekse, og det er behov for auka kunnskap om samanhengane i økosystemet, ikkje minst om forholdet mellom bestandane. Ei rådgjeving som tek omsyn til alle elementa i økosystemet, inkludert klimaendringar, vil krevje kunnskap vi ikkje har i dag, og som føreset store nye investeringar både i overvaking og forsking. Det er heller ikkje likefram å drive forvalting på basis av slike råd sidan sjølve rådgjevinga i større grad då blir ulike moglege kombinasjonar av kvotar heller enn eit konkret kvoteråd for kvar art. Det at ulike land kan ha ulike prioriteringar og mål for forvaltinga av bestandar som ein deler, kompliserer biletet ytterlegare. Økosystembasert fiskeriforvalting omfattar i tillegg til kvoteråd også tekniske reguleringar som minstemål, maskevidd og områdestenging. Ei økosystembasert forvalting av havområda våre vil femne vidare enn ei økosystembasert fiskeriforvalting. Her vil forvaltingsplanane for dei ulike havområda vere sentrale for å kunne sjå ulike typar menneskeleg aktivitet i samanheng. Det er i denne samanheng ei utfordring at fiskeriforvaltinga er internasjonal, medan forvaltingsplanane for Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen så langt har vore nasjonale.

Forvaltingsplan og haustingsreglar

Mot slutten av 1990-åra og tidleg på 2000-talet starta arbeidet med å utvikle forvaltingsplanar for mange bestandar. Dette var eit stort steg i retning av meir føreseieleg fiskeriforvalting, både når det gjeld kvoterådgjeving, fastsetjing av kvotar og andre reguleringar av fisket.

Ein forvaltingsplan er ei konkretisering av målsetjingane forvaltingsstyresmaktene har for forvaltinga av ein bestand, uttrykt gjennom haustingsreglar. Det er forvaltarane som har ansvaret

Figur 2.4 Forskar Florian Berg tek finnekliipp for genetikkprøvar. Genetikkprøvane vil gje oss svar på om det er nordsjøsild, NVG-sild eller baltisk sild

Foto: Merete Kvalsund, Havforskingssinstituttet

for å vedta haustingsreglar, men reglane blir ofte laga i samarbeid mellom forvaltarar og forskarar. Før nye haustingsreglar blir endeleg vedtekne, sender kyststatane dei gjerne til ICES som vurderer om reglane er i tråd med føre-var-tilnærminga og faktisk fører til at forvaltarane kan nå dei måla som er sett. Når det ligg føre vedtekne haustingsreglar, startar ICES med å gje sine råd i tråd med desse reglane.

I byrjinga skulle haustingsreglane i all hovudsak berre tilfredsstille føre-var-tilnærminga; dei skulle kort sagt ta vare på berekraftprinsippet. Etter kvart har målsetjinga i fiskeriforvaltinga endra seg meir i retning av maksimalt langtidsutbytte av bestandane. Andre generasjons haustingsreglar tek vare på begge desse formåla.

Vi har no fått på plass planar for dei fleste viktige bestandane i Barentshavet og Norskehavet, og det er ei målsetjing å ha ei regelmessig oppdatering av desse planane. Vi skal også starte arbeidet med forvaltingsplanar for nokre av bestandane i Nordsjøen. I dette området har råda for dei

aller fleste bestandane blitt gjevne som MSY-råd dei siste åra.

2.3 Internasjonale havmiljøprosessar

Sidan starten på 2000-talet har havmiljøspørsmål vekt aukande interesse i FNs generalforsamling, i globale miljøkonvensjonar og i opinionen. Havretten utviklar òg nye prinsipp for å sikre biologisk mangfald, og berekraftig forvalting av dei levande marine ressursane er innført i internasjonale instrument og i norsk rett.

Utfordringar

Kunnskapen om den samla verknaden av alle typar påverknader på det marine miljø aukar. Miljøutfordringane i havet spenner frå tradisjonell forureining som næringssalt og helse- og miljøfarlege kjemikaliar, den stadig aukande mengda av plastavfall og mikroplast som kan bli eten av plankton, fisk, kval og sjøfugl, til verknadane som dei aukande klimaendringane har på havforsuring, temperaturauke og etterfølgjande endringar i bestandsutbreiinga. Fiskeri påverkar økosystemet og etterlèt seg eit fotavtrykk på linje med andre næringsaktivitetar. Globalt er ein tredel av kommersielle fiskebestandar overfiska.

Dei internasjonale havmiljøprosessane, mellom anna FNs årlege resolusjonar om havmiljø og fiskerispørsmål, set rammevilkår for global, regional og statleg forvalting av marint biologisk mangfald. Dei påverkar dermed handlingsrommet for utforminga av norsk havressursforvalting og igjen lønnsemda i norsk fiskerinæring. Noreg deltek difor breitt og koordinert i dei globale avgjerdsprosessane for havmiljøspørsmål. Sidan 2020 har FN-resolusjonane blitt gjennomførte utan substansielle endringar. Vi vil halde fram arbeidet for at meir av sjøarealet skal kunne nyttast berekraftig til matproduksjon, både innan fiskeri og havbruk. Med ei veksande verdsbefolking trengst meir mat, og mykje av den auka matproduksjonen må hentast der det største potensialet finst – frå havet. Men det føreset at ein kan handsame den aukande forureininga og aktivt tilpassar seg til eit endra klima.

Globale forpliktingar

FNs generalforsamling fastsette i 2015 17 mål (Sustainable Development Goals – SDG-ane) for ei berekraftig utvikling fram mot 2030. Sjømatproduksjon er relevant for fleire av måla, men særleg

mål nummer 2 om matsikkerheit, ernæring og berekraftig matproduksjon, mål 3 helse, delmål 12.3 om redusert matsvinn og mål 14 som omfattar havmiljøspørsmål: «bevare og bruke hav og marine ressursar på eit vis som fremmer ei berekraftig utvikling». Under dei tilhøyrande delmåla skal det utviklast indikatorar for rapportering nasjonalt og internasjonalt (sjå kap. 2.4). Førre regjeringa la fram ei ny melding til Stortinget om norsk oppfølging av mellom anna dei måla som er rekna som mest krevjande for norsk forvalting. Meldinga vil bli handsama av Stortinget vinteren 2022. Norsk oppfølging av berekraftsmål 2 og 14 avheng òg av korleis nabokyststatar følgjer opp krava til mindre forureining og felles forvalting av artar som migrerer mellom ulike økonomiske soner.

Tidlegare statsminister Erna Solberg lanserte i 2018 eit internasjonalt høgnivåpanel for berekraftig havøkonomi. Statsminister Jonas Gahr Støre har teke over leiinga av panelet. Hovudrapporten vart lagd fram i desember 2020, og fram til 2025 går arbeidet over i ein implementeringsfase. Eit av hovudmåla i rapporten var å få til 100 prosent forvalting av dei økonomiske sonene til kyststatane.

Figur 2.5 Trålen er nettopp kommen inn, og i laben blir fangsten opparbeida

Foto: Merete Kvalsund, Havforskingsinstituttet

Her utgjer fiskeritiltaka viktige bidrag til bevaring (sjå under). Det kommande partsmøte til FN-konvensjonen om biologisk mangfald (CBD) vil også vedta eit sett med nye globale biodiversitetsmål som kan ha verknad for fiskeriforvalting.

Fiskeriaktivitet og miljøpåverking

Fiskeriaktivitet får mykje negativ merksemd i ulike internasjonale samanhengar, iblant med rette. Men for Noreg sin del, så er vi blant dei fremste for å utvikle berekraftig fiskeri og skjerme sårbarer botnhabitatt. Internasjonal kritikk er dels ein kompetansestrid om kva verkemiddel som eignar seg best til bevaring og bruk. Trass i mange internasjonale vedtak og avtalar dei siste tiåra er etterlevinga av avtalane framleis svært ujamn mellom kyststatane. Når statar og sektorar ikkje evnar å etter leve, då foreslår andre at ein må verne meir sjø- og havareal mot mellom anna fiske og klimaendringar.

Noreg nyttar kunnskap og erfaring for å arbeide for ei betre regional og statleg fiskeriforvalting, nært der utfordringane oppstår, og der løysingar også ligg. Etter mykje merksemd kring skadar frå fiske på havbotnen har ei rekke FN-resolusjonar bede FNs matvareorganisasjon (FAO) og dei internasjonale fiskeriforvaltingsorganisasjonane redusere skadeverknader på sårbarer botnhabitatt. FNs revisjon i 2016 viste lovande resultat for dei områda norske fartøy fiskar i. Globalt er det tillate botnfiske i berre 1 prosent av arealat utanfor nasjonal jurisdiksjon. Meir enn 19 internasjonale avtalar og instrument regulerer djuphavsfiske utanfor nasjonal jurisdiksjon. I tillegg har fiskeriforvaltingsorganisasjonane som Noreg er medlem i, vedteke arealbaserte stengningar mot botnfiskeri for å verne sårbarer marine økosystem på havbotnen, der den viktigaste for Noreg er Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen (NEAFC, sjå kap. 3.4.1). Ein ny revisjon av internasjonal forvalting av botnfiske finn stad i FN i august 2022.

Tapte fiskereiskap kan halde fram med å fiske i mange år etter at dei er tapte. Dette blir kalla «spøkjelsesfiske» og fører til skjulte og uønskte uttak av fiskeressursar og skaldyr. Tapte reiskap er òg ei av dei største kjeldene til plastforureining frå fiskeria. Yrkesfiskarar er forplikta til å sokne etter tapte reiskap. Viss dei ikkje finn att reiskapen, må dette rapporterast. Fiskeridirektoratet har sidan tidleg i 80-åra gjennomført årlege oppryddingstokt langs Norskekysten, og tokta blir stadig utvida, til dømes til å også omfatte snøkrabbefiske i Svalbardsona. Nyare kunnskap

viser at områda innanfor grunnlina har større mengder tapte fiskereiskap enn ein tidlegare trudde. I 2018 vart det i tillegg til det ordinære toktet gjennomført eit eige tokt for å rydde snøkrabbeteiner på norsk kontinentalsokkel. Under det norske formannskapet i Nordisk ministerråd 2017 vart tiltak mot spøkjelsesfiske og marin plastforureining etablerte som eit prioritert område for samarbeid mellom dei nordiske landa. Det vart då mellom anna sett i gang eit treårig prosjekt kalla Clean Nordic Oceans, leidd av Noreg. Prosjektet er konsentrert om kartlegging av omfang, erfaringsdeling og å spreie kunnskap om effektive tiltak for å motverke spøkjelsesfiske. Det er òg gjeve støtte til å utvide miljøprosjektet Fishing for Litter.

Miljøavtalar

Konvensjonen om biologisk mangfald (CBD) inneheld ein strategisk plan med talfesta arealmål for marint vern og andre arealmessige tiltak som skal ha som verknad å hegne om naturverdiar og det økologiske mangfaldet. Noreg har stadfestat mange slike arealbaserte tiltak gjennom fiskerilovgjevinga, og departementet arbeider for å gjere dei synlege i det internasjonale arbeidet med å ta vare på det marine miljøet. CBD har nyleg vedteke ein resolusjon for kva type tiltak som skal reknast inn i arbeidet med marin bevaring, og fiskeriforvaltinga vil spele ei sentral rolle i å oppfylle måla i den strategiske planen. Den strategiske planen gjekk ut i 2020, og under det kommande partsmøtet i CBD vil det bli vedteke nye mål som skal ta vare på naturen, under den såkalla Post2020-prosessen. Noreg vil jobbe for at dei nye måla i større grad legg vekt på berekraftig bruk enn reine vernetiltak.

CBD, Konvensjonen om internasjonal handel med trua plante- og dyreartar (CITES) og Konvensjonen om migrerande artar (Bonnkonvensjonen) er alle døme på globale miljøavtalar som får verknad for forvaltinga av kommersielle fiskeartar. Mellom anna har konvensjonane verna seintveksande migrerande artar som hiar og skater. Både FNs klimakonvensjon og EUs nye Biodiversitetsstrategi under «Green Deal» kan få innverknad på hav- og fiskeriforvalting. Det same gjeld EU sitt arbeid med å utvikle ein taksonomi. Taksonomiforordninga er EØS-relevant og blir gjennomført i norsk rett, jf. lov 22. desember 2021 om offentleggjering av berekraftsinformasjon i finanssektoren og eit rammeverk for berekraftige investeringar. Taksonomien etablerer rammeverket for eit klassifiseringssystem (taksonomi) for

berekraftig økonomisk aktivitet og vil òg omfatte fiskeri- og havbruksnæringa.

På oppdrag frå FNs generalforsamling starta forhandlingane om ein ny global havmiljøavtale i 2018. For å tette hòla i eksisterande miljøregelverk for internasjonalt farvatn tek ein høgd for å adressere utfordringar på tvers av sektorar. Det er semje om at avtalen skal vere juridisk bindande og omfatte utnytting av marine genetiske ressursar, bruk av marine verneområde, konsekvensutgreiingar og kapasitetsbygging i utviklingsland. Ein framtidig ny avtale skal komplettere eksisterande avtalar, som til dømes under FNs internasjonale maritime organisasjon (IMO), eller dei eksisterande implementeringsavtalane under havrettskonvensjonen, medrekna FN-avtalen om fiske på det opne havet (UNFSA) og regelverk under den internasjonale havbotnmyndigheita (mineralressursar). Forhandlingane startar opp igjen i mars 2022 men vil truleg krevje fleire møter innan ein avtale kan være ferdigforhandla.

Regionale løysingar

NEAFC og konvensjonen om vern av havmiljøet i det nordaustlege Atlanterhavsområdet (OSPAR) har oppretta beskytta område (engelsk: Marine Protected Areas) i internasjonalt farvatn. NEAFC har sidan 2004 stengt stadig nye område for fiske, som no dekkjer eit areal større enn Storbritannia og Irland til saman. I 2008 oppretta dei to organisasjonane eit formelt samarbeid, og til saman regulerer dei ei rad ulike aktivitetar. Samarbeidet utgjer ein modell for andre regionar og syner at ei rekkje utfordringar må og kan finne løysinga si på regionalt nivå. Men ein del andre statar tek til orde for globale løysingar med mellom anna utpeking av verneområde frå FN sentralt, slik det mellom anna har komme fram i forhandlingane om ein ny havavtale.

Andre arealtiltak

Fiskeriforvaltinga set også i verk andre tiltak for å beskytte ressursane, til dømes forbod mot å fiske med visse reiskapar, tidsavgrensa fiske, opning og stenging av fiskefelt og arealbaserte reguleringar (som korallvern og forbod mot botnfiske). Til saman medverkar alle dei nemnde tiltaka til eit viktig vern eller bevaring for sårbare marine område og økosystem. Noreg har beskytta om lag 44 prosent av norske havområde med såkalla effektive arealbaserte tiltak som korallvern og for-

bod mot botnfiske. I tillegg har Noreg innført tiltak som er nemnde over. Noreg har til dømes stengt 14 gytefelt i Oslofjorden for alt fiske av omsyn til kysttorsken i tida fisken gyter (januar–april).

Både i media og gjennom enkelte fagartiklar kan ein få inntrykk av at fiske på det opne havet er uregulert, og at det er fritt fram for fiskarane å gjere som dei vil. Dette er ikkje tilfelle. Havrettskonvensjonen og underliggende avtalar set klare reglar til utøvinga av fiskeriaktivitet på det opne havet. God forvalting er likevel avhengig av at alle statane gjennomfører dei pliktene dei har teke på seg internasjonalt, og gjennom deltaking i internasjonale forum jobbar Noreg kontinuerleg med å oppmøde til dette.

2.4 Kontroll og handheving

2.4.1 Internasjonalt samarbeid om å styrke etterlevinga og førebyggje kriminalitet i fiskerinæringa (nedkjemping av fiskerikriminalitet)

Ei berekraftig hausting av fiskeressursane krev at ein kan regulere den totale fiskeriaktiviteten og ha kontroll med det faktiske fisket. Det er utfordrande og krev stor grad av internasjonalt samarbeid fordi fiskefartøya opererer innanfor jurisdiksjonsområda til mange ulike land og på det opne havet.

Det viser seg at ulovleg fiske i ein del tilfelle har bindeledd til anna organisert kriminell verksemd som menneskehandel, kvitvask av pengar, skattesvik, korrupsjon og annan økonomisk kriminalitet. Det har dei seinare åra vore klart at den omfattande fiskerikriminaliteten må takast på alvor og handsamast på same viset som annan grensekryssande organisert kriminalitet. Internasjonalt arbeider Noreg hovudsakleg med FN sitt kontor mot narkotika og kriminalitet og FN sitt utviklingsprogram på dette området og støttar arbeidet begge organisasjonane gjer mot fiskerikriminalitet.

I Noreg har Fiskeridirektoratet ansvaret for ressurskontrollen saman med Kystvakta og salslaga. Saman utarbeider dei nasjonale strategiske risikovurderingar for å sikre at kontrollressursane blir sett inn der behova er størst. Medan alle etatane har eit ansvar for å førebyggje brotsverk i næringa, har politiet og påtalemakta aleine eit ansvar for å etterforske og straffeeforfølgje fiskerikriminalitet.

Figur 2.6 Inspektør frå Fiskeridirektoratet gjer klar til å ta om bord fiskerioffiser frå KV Farm. Dette er under sildefisket på Kvænangen der Fiskeridirektoratet og Kystvakta har eit godt samarbeid

Foto: Jørgen Ree Wiig, Fiskeridirektoratet

Kontrollsamarbeid med andre land

Noreg har tosidige avtalar om kontrollsamarbeid med alle land som har interesser i norske havområde. Kontrollavtalane inneber at partane skal samarbeide om å redusere ulovleg fiske, og omfattar mellom anna rapportering av landingar av fisk frå fartøy frå tredjeland.

Desse avtalane har vore viktige for nedgangen i UUU-fiske i Nordaust-Atlanteren dei siste åra (sjå 2.4.2.). Ikkje minst har det norsk-russiske kontrollsamarbeidet vore viktig for å få bukt med det ulovlege fisket i Barentshavet. Noreg og Russland utvekslar mellom anna kvoteoversikter og landingsstatistikk gjennom året. Kring årsskiftet gjennomfører partane felles analysar av totaluttalet og uttak knytte til enkeltfartøy. Noreg og Russland utvekslar òg inspektørar og observatorar ved kontrollar på havet og i land.

Noreg og EU har ein avtale om elektronisk utveksling av fangst- og aktivitetsdata ved fiske i sonene til kvarandre. Det er seinare inngått tilsvarande avtalar med Island, Russland og Færøyane. Det er førebels ikkje bestemt når avtalen med Russland vil tre i kraft.

Satellittsporing og elektronisk fangstrapportering er viktige element i kampen mot ulovleg fiske og organisert kriminalitet i fiskerisektoren. Det ligg no føre satellittsporingsavtalar mellom dei landa som har felles fiskeriinteresser i Nordaust-Atlanteren.

BarentsWatch

BarentsWatch er eit godt døme på verdien av å samle, utvikle og dele tilgjengeleg informasjon om hav- og kystområde. Ti departement samarbeider om BarentsWatch, eit program som skal utvikle pålitlege og brukarvennlege digitale tenester for datadeling og analyse. Programmet har eit opent og eit lukka informasjonssystem.

Den opne delen gjev tilgang til samanstilte, relevante og oppdaterte offentlege data på www.barentswatch.no. Tenestene som blir tilbydde, er informasjonssystem for fiskarar, inspektørar, navigatorar, arealplanleggjarar og fleire. Dei digitale tenestene er presenterte i form av interaktive kart tilpassa dei forskjellige brukarane, der ønskt informasjon kan bli framstilt og filtrert i tråd med behova til brukarane.

Figur 2.7 BarentsWatch bidreg til eit betre datagrunnlag for kontroll

Foto: Fiskeridirektoratet

BarentsWatch er eit unikt verktøy som sikrar det tverretatlege arbeidet til styresmakta med forvalting, kontroll, etterforsking og beredskap, medan det tek hand om behovet for deling av pålitelag offentleg informasjon for enkeltmenneske, næring, forsking og forvalting. Tenestene til

BarentsWatch er framleis under utvikling for å møte behovet for digitale tenester i forvaltinga av hav- og kystområda våre.

Internasjonale erklæringar mot fiskerikriminalitet

Alle fiskeriresolusjonar frå Generalforsamlinga i FN frå 2008 peikar på at det kan vere sambandsliner mellom ulovleg fiske og annan grensekrysande organisert kriminalitet.

Blå rettferd-initiativet

I 2017 tok Noreg initiativ til den første regionale ministererklæringa mot organisert kriminalitet i fiskerinæringa i verda. Erklæringa vart vedteken av alle dei nordiske ministrane i Ålesund same året. Noreg og Norden har hausta anerkjenning frå ei rekke land og internasjonale organisasjoner for å gå føre og vere pådrivar på dette feltet. Inspirert av den nordiske erklæringa tok Noreg initiativ til ei internasjonal ministererklæring om same temaet under ein konferanse om fiskerikriminalitet som vart arrangert i FN-byen i København i 2018.

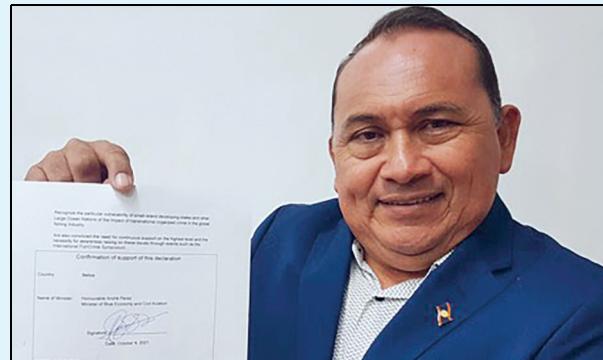

Figur 2.8 Land som har sluttar seg til København-erklæringa

Foto: Nærings- og fiskeridepartementet

Boks 2.2 Caribbean Regional Fisheries Mechanism

Caribbean Regional Fisheries Mechanism (CRFM) er eit organ under Caribbean Community (CARICOM). Den 21. mai 2021 vedtok CRFM-s ministerråd ein egen regional Blue Justice-resolusjon der rådet oppmodar alle medlemsland til å formelt slutte seg til erklæringa og å identifisere regionale behov i kampen mot fiskerikriminalitet. Den 4. oktober 2021 under ein digital seremoni signerte ministrar frå tolv karibiske statar og territorium Københavnerklæringa. Den regionale Blue Justice-resolusjonen og Københavnerklæringa er no det politiske rammeverket for vidare arbeid mot fiskerikriminalitet i regionen.

Figur 2.9 Belize, der også sekretariatet for CRFM er lokalisert, tiltredde også erklæringa. Her er Andre Perez, Blå økonomi- og luftfartsminister i Belize, fotografert etter signeringa

Foto: CRFM-sekretariatet.

Då erklæringa vart vedteken, vart ho støtta av ni land med oppmading til andre land om å støtte henne. I januar 2022 har erklæringa totalt 48 tilslutningar.

Som ei vidareføring av Noregs internasjonale arbeid mot fiskerikriminalitet lanserte Noreg Blå rettferd-initiativet, som mellom anna skal følge opp og styrke utviklingslanda i kampen deira mot grensekryssande organisert fiskerikriminalitet. Blå rettferd-initiativet er eit samarbeid mellom Nærings- og fiskeridepartementet og Utanriksdepartementet.

Gjennom Blå rettferd-initiativet hjelper Noreg utviklingsland med å handtere fiskerikriminalitet og koordinere ein felles innsats mot denne aktiviteten. Nærings- og fiskeridepartementet har gjeve tilskot til følgjande prosjekt under Blå rettferd-initiativet:

FN sin internasjonale arbeidsorganisasjon (ILO), FN sitt kontor mot narkotika og kriminalitet (UNODC) og Den internasjonale migrasjonsorganisasjonen (IOM)

ILO, UNODC og IOM har prosjektet «Blue fairness» som skal utvikle eit analytisk verktøy som utviklingsland kan bruke for å estimere omfanget av menneskehandel i fiskeindustrien.

FN sitt utviklingsprogram (UNDP)

Under prosjektet «Blue resilience» rettar UNDP merksemda si mot å hjelpe utviklingsland med å etablere tverrrettslege samarbeid mot fiskerikriminalitet.

FN sitt kontor mot narkotika og kriminalitet (UNODC)

UNODC sitt maritime kriminalitetsprogram og konteinarkontrollprogram hjelper Sri Lanka og Maldivene med å byggje kapasitet i arbeidet mot fiskerikriminalitet.

Den nordatlantiske fiskerietterretningsgruppa (NA-FIG)

NA-FIG vart oppretta i 2015 for å kartlegge økonomisk kriminalitet i fiskeindustrien i Nord-Atlanteren. NA-FIG er eit samarbeidsforum mellom 13 land i det nordatlantiske området som arbeider på tvers av sektorar som politi, fiskeri, skatt, toll, matsikkerheit og andre relevante myndigheter langs heile fiskeriverdikjeda, for å auke kunnskapen om og hjelpe til med å avdekke kriminalitet i fiskeri- og havbruksnæringa.

Nordisk ministerråd har gjeve gruppa støtte til eit fiskekrimprosjekt som skal vare frå 2020 til 2022. Arbeidet har auka samarbeidet mellom styresmaktene i dei nordiske landa og utvikla samarbeidet med andre medlemsland av NA-FIG.

Polithøgskulen (PHS)

I prosjektet «Blue footprints» vil PHS hjelpe utviklingslanda med å nytte digitale spor i arbeidet med å avdekke, etterforske og bevise straffbare hendingar på fiskeriområdet.

Blue Justice Community

Basert på den norske løysinga i BarentsWatch lukka del har Noreg utvikla «Blue Justice Community», ei sikker, digital plattform for samhandling i arbeidet mot grensekryssande fiskerikriminalitet. UNDP bidreg med å administrere plattforma. Plattforma er utvikla i samråd med behova til utviklingsland, og i januar 2022 har heile tolv land nytta seg av plattforma og fartøysporingsinformasjon frå eininga.

Den internasjonale Blue Justice sporingseininga i Vardø

I 2021 vart det oppretta ei internasjonal sporingseining ved Sjøtrafikksentralen i Vardø som Fiskeridirektoratet driv i samarbeid med Kystverket. Formålet med eininga er å drive med fartøysporing og å dele denne informasjon med utviklingsland gjennom den digitale samhandlingsplattforma «Blue Justice Community».

Noregs miljø- og biovitaklege universitet (NMBU)

I prosjektet «Blå krim-dialogen» vil NMBU legge til rette for utveksling av kunnskap mellom nordiske forskarmiljø og forvalting om førebygging av fiskerikriminalitet.

2.4.2 Samarbeid for at statane skal oppfylle dei internasjonale fiskeripliktene sine (kampen mot UUU-fiske)

FN sin matvareorganisasjon (FAO) estimerer at om lag 15 prosent av all fangst er fiska ulovleg, noko som dermed er eit alvorleg trugsmål mot fiskeressursane. Arbeidet med å fremje fiskeriplikter flaggstatane har på det opne havet og i andre kyststatar sine økonomiske soner, og å hindra ulovleg, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske), står difor høgt på dagsordenen i kontrollsamarbeidet Noreg har med andre land, i FAO og i dei regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonane.

Svartelister og hamnestatskontroll

Dei regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonane er viktige aktørar i arbeidet med å hindre UUU-fiske av fartøy registrerte i flaggstatar som ikkje oppfyller dei internasjonale fiskeripliktene sine. Noreg har vore ein pådrivar for å få organisasjonane vi er medlem av til å opprette svartelister over fartøya til desse flaggstatane som driv UUU-fiske.

Fordi fartøy som driv UUU-fiske, er fjernfiskefartøy som opererer globalt, og fangsten gjerne blir landa utanfor området der fangsten vart teken, har Noreg òg arbeidd for at ulike RFMO-ar skal godta kvarandre sine UUU-lister. NEAFC fører til dømes i dag fartøy på si svarteliste der som CCAMLR, NAFO eller SEAFO kan stadfeste at fartøyet har vore involvert i UUU-fiske.

Den internasjonale avtalen om hamnestatstiltak for å førebyggje, hindre og eliminere ulovleg, urapportert og uregulert fiske (hamnestatsavtalen) skal bidra til betre kontroll med fisket gjennom mellom anna eit meir aktivt samarbeid med flaggstaten ved landing av fisk i hamn. Avtalen vart vedteken 22. november 2009 og tredde i kraft 16. juni 2016. Noreg er ein av 70 statar og organisasjoner (inkludert EU på vegner av dei 27 medlemslanda) som har ratifisert avtalen, og arbeider for at fleire statar skal slutte seg til.

Etter avtalen skal partane krevje at informasjon om fartøy og fangst blir send til hamnestaten før fartøyet får tilgang til hamna. Denne informasjonen skal styresmaktene i hamnestaten bruke til å forsikre seg om at fartøyet ikkje har vore involvert i UUU-fiske.

Noreg har arbeidd aktivt for at RFMO-ane skal vedta reglar om hamnestatskontroll, og for at desse reglane skal utvidast i samsvar med den globale avtalen. Både NEAFC, NAFO, CCAMLR, SEAFO og ICCAT har vedteke reguleringar om hamnestatskontroll.

Globale retningsliner om flaggstatsansvar

Som eit viktig ledd i kampen mot UUU-fiske vedtok FAO sin fiskerikomité (COFI) globale retningsliner for flaggstatsansvar i juni 2014. Retningslinene innehold mellom anna kriterium for evaluering av flaggstaten og eit kapittel om samarbeid mellom flaggstatar og kyststatar.

Retningslinene er ikkje folkerettsleg bindande og skaper dermed ikkje nye plikter for statane, men konkretiserer korleis ansvarlege flaggstatar bør opptre. Dei kan vere til hjelp for statar som ønskjer å ta ansvar som flaggstat, og bidra til å identifisere statar som ikkje opptrer ansvarleg.

Noreg gjennomførte i 2018 ei slik sjølvevaluering. Evalueringa viste at Noreg i hovudsak har oppfylt dei krava som vi har bunde oss til.

Marknadstiltak – fangstsertifikat

Stadig fleire myndigheter stiller krav om at importert villfanga fisk skal følgjast av eit offentleg utferda fangstsertifikat. Ansvaret for utfording av fangstsertifikat er i Noreg lagt til fiskesalslaga som ein del av kontrollloppgåvane deira. Det er oppretta eit felles selskap, Catch Certificate SA, som løyser oppgåva på salslaga sine vegner. Selskapet utferdar om lag 40 000 sertifikat om året.

EU har hatt krav om fangstsertifikat for importert villfisk sidan 2010, og det er seinare inngått avtalar på myndigheitsnivå med Ukraina, Serbia og Storbritannia. Japan har i fleire år kravd fangstsertifikat ved import av krabbar. Det vart i 2019 signalisert at Japan ville utvide ordninga til å omfatte fleire artar, og det går no føre seg ein prosess med sikte på å innføre nye krav frå desember 2022, mellom anna for makrell.

Tunfiskorganisasjonen ICCAT har i fleire år kravd fangstdokumentasjon ved fangst av makrellstørje, storauge tunfisk og sverdfisk. CCAMLR har også eit system for elektroniske fangstsertifikat for patagonisk tannfisk.

2.5 Anna internasjonalt fiskerisamarbeid

2.5.1 Fisk er mat

Tilgang til mat er ein viktig menneskerett, og fattigdom, matmangel og svolt er uløyseleg knytte saman. Det blir også reflektert i FNs berekraftsmål.

Etter berekraftsmål nummer to er alle land forplikta til å «utrydde svolt, oppnå matsikkerheit og betre ernæring, og fremje berekraftig matproduksjon⁴». FNs generalforsamling har peika på at global matsikkerheit er den mest krevjande utfordringa i samband med befolkningsveksten. Alle berekraftsmåla til FN heng saman og går over i kvarandre og utfordrar difor forvaltinga på tvers av sektorar. Arbeidet med målet om matsikkerheit og ernæring (mål 2) heng òg saman med andre mål, som måla om helse og livskvalitet (mål 3), reduksjon i matsvinn (mål 12),livet under vatn (mål 14) og å utrydde fattigdom (mål 1).

Noreg har lagt særleg vekt på havet som matfat og mat frå havet i relevante globale forum dei seinare åra. Dette har vore eit langsigktig arbeid som smått om senn har byrja å gje resultat. Debatten om hav, fiskeri og akvakultur har tradisjonelt handla om økonomi eller miljø, medan bidraget til matsikkerheit og ernæring har vore mindre vektlagt. Dette peika også FNs komité for global matsikkerheit på, som tilrår at mat frå havet må vere med i utforminga av ernærings- og matpolitikk, og at matsikkerheit og ernæring må vere del av fiskeri- og akvakulturpolitikken. FNs fiskeriresolusjon peikar også på den aukande betydinga sjømaten har for ernæring, helse og i kampen mot fattigdom. Rapporten til Havpanelet, *The Future food from the sea* (2019), understreka òg potensialet som ligg i havet med omsyn til betre ernæring og redusert klimabelastning. Fisk inneheld ei rekke viktige næringstoff som kan hindre mangel på viktige mineral og vitamin, og mange av desse er det lite av i anna mat. Den merksemdu Noreg har retta mot betydinga av mat frå havet for matsikkerheit og ernæring, har bidrige til at kvalitet på data i matvaredatabasar har fått meir vekt, til dømes gjennom samarbeid med FAO for å oppdatere data om næringsinnhald i akvatisk mat i INFOODS (International Network of Food Data Systems).

I tillegg til at norsk fiskeri- og havbruksnærings bidreg direkte med mat, bidreg Noreg også med kompetanse og kunnskap om teknologi, berekraftig forvalting, kontroll, produksjon og kunnskap om samanhengen mellom sjømat, ernæring og helse.

Potensialet for produksjon frå havet er undervurdert og underutnytta. Utfordringa har vore å få etablert den politiske erkjenninga av at auka produksjon av fisk er eit viktig bidrag i arbeidet for matsikkerheit og ernæring. Det har også vore eit mål å få fram kunnskap om verdien av mat frå havet i ein sunn diett og at forvaltinga av havet må ta omsyn til havet som matfat.

FNs generalforsamling har erklært at tiåret 2016–2025 skal vere FNs ernæringstiår. WHO og FAO leier arbeidet, og eit av handlingsområda er «berekraftige og robuste matsystem for sunt kosthald». WHO og FAO har oppmoda Noreg til å ta ei aktiv rolle med å rette merksemdu mot sjømaten si rolle og havet som matfat under ernæringstiåret. Under FNs havkonferanse i 2017 lova Noreg å initiere eit globalt handlingsnettverk for den rolla berekraftig fiskeri- og akvakultur har for matsikkerheit og ernæring under FNs ernæringstiår. Nettverket er etablert og har som mål å skape handling slik at akvatisk mat blir ein viktig nøkkel

⁴ Landbruk inkluderer i denne samanheng fiskeri og akvakultur.

Figur 2.10 Marokkanske teknikarar frå ulike forskingsinstitutt seglar med Dr. Fridtjof Nansen langs vestkysten av Afrika

Foto: Lucilla Giulietti, EAF Nansen

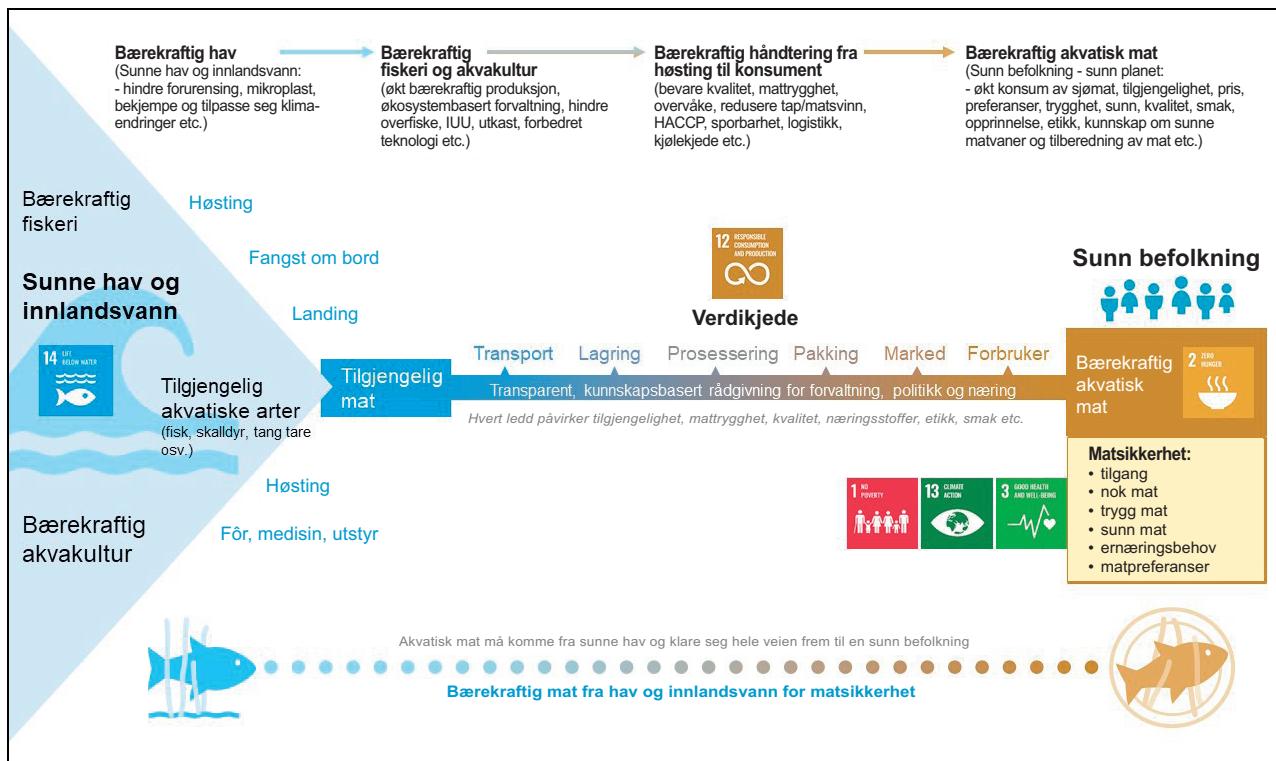
til matsikkerheit og ernæring under FNs ernæringsstår og i tråd med berekraftsmåla. Nettverket deler kunnskap om korleis ein kan sikre dei ulike elementa som må på plass for at fiskeri og akvakultur og mat frå blå sektor skal bidra til å tryggje matsikkerheita. Desse elementa er tilgang til mat (fysisk, økonomisk), nok mat (rike hav, berekraftig hausting og produksjon, matsvinn), trygg mat (reine hav, hygiene, framandstoff), sunn mat (næringsstoff, før), ernæringsmessige behov (sunt kosthald) og preferansar (kvalitet, produktutvikling, matvanar, kultur, omdøme). Nettverket har også drøfta område som behovet for meir kunnskap om hausting av mesopelagiske artar og korleis produksjon av mat på hav og land kan sjåast i samanheng. Nettverket rapporterer aktivitetene sin til FNs generalforsamling.

Reduksjon av matsvinn er viktig for matsikkerheit. Frå norsk side har ein auka merksemda om matsvinn (delmål 12.3). Det hjelper lite å produsere meir mat om han ikkje når fram til forbrukarane eller er bederva på marknadspllassen. FAO har rekna ut at 35 prosent av all fisk som blir fiska og oppdretta, går tapt. Det utgjer om lag 50 millionar tonn mat. Blå sektor tek del i bransjeavtalen

mellan norske myndigheter og næringsaktørane, om halvering av matvinn, i tråd med FNs berekraftsmål.

FN-toppmøtet om berekraftige matsystem⁵ (2021) understreka behovet for ei total omlegging av måten vi produserer og konsumerer mat på, for å sikre berekraft. Ei heilskapleg tilnærming og samarbeid mellom ulike sektorar og aktørar som har ansvar for og som påverkar desse ulike elementa for matsikkerheit, må til. Det handlar om å vareta akvatiske matsystem – frå hausting og produksjon i reine rike hav – fram til sunn og trygg mat frå havet blir seld og eten som del av eit sunt og klimavennleg kosthald (figur under). Noreg legg vekt på å integrere akvatiske matsystem som viktig i arbeid med berekraftige matsystem.

⁵ Berekraftige matsystem skal sørge for matsikkerheit og god ernæring for alle og sikre det økonomiske, sosiale og miljømessige grunnlaget for matsikkerheit og ernæring for framtidige generasjoner. Det omfattar alle aktørar. Matsystem knyter faktorar som klima, miljø, infrastruktur og institusjonar saman med verdikjeda for mat. Det omfattar matproduksjon, vidareforedling, distribusjon, sal og konsum, i tillegg til den sosioøkonomiske og miljømessige effekten systemet har på omgjevnadene.

Figur 2.11 Mat fra havet og matsikkerheitsarbeid

2.5.2 Utviklingssamarbeid

Norsk havressursforvalting nyt stor respekt internasjonalt og har spelt ei sentral rolle i utforminga av internasjonale fiskerireglerverk, inkludert avtalar om botnfiske, hamnestatskontroll, utkast og bifangst. Noreg får difor mange førespurnader frå utviklingsland om å bidra til å utvikle fiskeri- og havbruksnæringa deira.

«Fisk for utvikling»

Utanriksdepartementet koordinerer det interdepartamentale arbeidet med programmet «Fisk for utvikling». Programmet vart lansert i 2015 for å auke effekten av bistand knytt til berekraftig bruk av levande marine ressursar.

For å følge opp ønske og oppmodingar frå utviklingsland trekkjer Utanriksdepartementet og Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad) vekslar på norsk fiskerifagleg kompetanse.

Fiskeri- og oppdrettssektoren bidreg direkte til matsikkerheit, sysselsetjing, eksportinntekter og skatteinntekter. Ein styrkt sektor vil difor kunne gje betre tilgang til mat og kjempe mot fat-

tigdom. Fisk for utvikling skal bidra til berekraftig fiske og akvakultur i utviklingsland. Programmet byggjer på norsk kompetanse og erfaring og skal setje all norsk bistand til fiskeri- og akvakultur i samanheng. Fisk for utvikling er innretta i tre hovudkomponentar: 1) fiskeriforvalting, inkludert kampen mot ulovleg fiske, 2) utdanning og forsking, inkludert Nansenprogrammet, og 3) næringsutvikling inkludert akvakultur.

«Hav for utvikling»

I 2019 vart bistandsprogrammet Hav for utvikling lansert som ei av dei norske forpliktingane under Our Ocean-konferansen i Oslo. Programmet skal bidra til ein styrkt, berekraftig og inkluderande havøkonomi i samarbeidslanda. Hav for utvikling er eit kunnskapsprogram med hovudvekt på fagleg samarbeid innan heilskapleg havforvalting og tverrsektoriell koordinering, men samstundes også ei tematisk satsing som støttar prosjekt som bidreg til måla for programmet. Vidare skal programmet leggje til rette for samordning og felles formidling av Noregs havinnsats i utviklingssamarbeidet.

Boks 2.3 EAF Nansen-programmet

Nansen-programmet har vore ein hjørnestein i norsk fiskeriutviklingssamarbeid heilt sidan 1970-åra. Programmet er tufta på ein avtale inngått med FAO om at Noreg skulle stille til disposisjon og drifte eit fiskeriforskningsfartøy. Skipet, som fører både norsk flagg og FN-flagg, utgjer hovudverktøyet for ressursprogrammet. Sidan 1975 har over 60 land i Afrika, Asia, Mellom-Amerika og Sør-Amerika fått assistanse til kartlegging og overvaking av fiskeressursar og med opplæring og utdanning. For mange land har slik kartlegging gjeve eit særsviktig datagrunnlag for berekraftig fiskeriforvalting og investeringsplanar i flåte og industri. Ressurskartlegginga frå Nansen-programmet er i fleire område dei einaste bestandsoversiktene som eksisterer.

I tråd med moderne krav til fiskeriforvalting har programmet endra seg og utvikla seg i retning av ei økosystembasert fiskeriforvalting (engelsk: Ecosystem Approach to Fisheries, EAF). Frå 2017 har programmet lagt auka vekt på påverknader frå klima og miljø. I tillegg inngår trygg og sunn sjømat som eit nytt område i vitakapsplanen, og det blir innsamla prøvar frå tokt som blir analyserte for miljøgifter og næringsstoff.

Nansen-programmet har følgjande hovudoppgåver:

- å auke kunnskapen om dei marine økosystema og korleis negative drivkrefter som dårlig fiskeriforvalting, forureining og klimaendringar påverkar økosistema;
- å styrke evnene samarbeidslanda har til å forvalte dei marine ressursane og økosystema for å snu negative trendar og auke fiskeproduksjonen, og samstundes betre handtere utfordringar som kjem av klimaendringar og forureining;
- å utvikle samarbeidslanda sin institusjonelle og menneskelege kapasitet i fiskeriforskning og -forvalting, inkludert effektiv deltaking av kvinner i alle programaktivitetar;
- styrke kapasiteten landa har til sjølve å handle, analysere og bruke data som blir innhenta frå tokt med F/F Dr. Fridtjof Nansen;
- hjelpe samarbeidslanda med utforming av politikk og institusjonelle og forvaltingsmessige rammeverk for å fremje berekrafta i dei marine økosistema;

- betre samarbeidet mellom ulike sider av forvaltinga for samsvar i eigen politikk som fremjar iverksetjing av forvaltingstiltak;
- regionalt samarbeid om felles havområde og ressursar.

Ansvaret for planlegging, økonomi, gjennomføring og rapportering under EAF Nansen-programmet ligg hos FAO. Havforskningsinstituttet i Noreg er ansvarleg for drifta av forskningsfartøyet og hovudsvarleg for den vitakplege delen av programmet, medan Fiskeridirektoratet bidreg med kapasitetsbygging på fiskeriforvaltingsområdet. Det første fartøyet, F/F Dr. Fridtjof Nansen, vart bygd i 1974. Fartøyet vart erstatta av eit nytt i 1993. I 2016 vart dette skipet overteke av Nærings- og fiskeridepartementet og etter ei omfattande oppussing innlemma i den norske forskingsflåten. Det tredje Dr. Fridtjof Nansen vart bygd i Spania og levert i januar 2017.

Det vart store endringar i toktpogrammet for Dr. Fridtjof Nansen i 2020–2021, då forskningsfartøyet måtte returnere til Bergen på grunn av koronapandemien, men fartøyet kom i drift igjen i november 2021.

Figur 2.12 Dr. Fridtjof Nansen er det tredje fartøyet i rekka som er bygd for bistandsprosjekt i Afrika og Asia

Foto: Ove Remme, Havforskningsinstituttet

2.5.3 Anna tosidig fiskerisamarbeid

Norske fiskeristyresmakter har tosidige samarbeidsavtalar med fleire land, såkalla MoU-ar (engelsk: Memorandum of Understanding). Avtalane med USA, Canada og India er dei med mest aktivitet.

Basert på MoU-ane har Noreg årlege møte med fiskeristyresmaktene i USA og Canada. Møta gjev høve til å drøfte saker der det er usemjø, og til å diskutere initiativ og samarbeid i internasjonale forum som FAO, OECD, WTO og i aktuelle RFMO-ar. Dei siste to åra har det ikkje vore mogleg å gjennomføre fysiske MOU-møte som følgje av covid-19, men dialogen har vore følgt opp på videokonferanse og gjennom ambassaden i Washington.

I det tosidige forholdet med USA er det særleg spørsmål om UUU-fiske og oppfølging av vedtak i

internasjonale forum som FAO og forskingssamarbeid som står sentralt. Dei siste åra har amerikanske styresmakter innført regelverk som kan påverke andre land sin tilgang til marknad for sjømat. Dette er dels motivert av ønske om å kjempe mot UUU-fiske, dels for å få andre land til å redusere bifangsten av sjøpattedyr i kommersielt fiske. Frå norsk side har ein innvendingar mot måten USA har gått fram på i desse sakene.

Samarbeidet mellom Noreg og India på fiskeriområdet har røter attende til 1952 og vart vitalisert med ein ny MoU i 2010. Samarbeidet omfattar forsking, utstyr og teknologi, fiskeri- og havbruksforvalting, kvalitet, fiskehelse og miljø og samarbeid gjennom globale organisasjonar og prosessar. I det vidare samarbeidet vil det bli lagt særleg vekt på å utvikle marint oppdrett i merdar og overføre norsk teknologi og utstyr.

3 Fiskeriavtalane for 2022

3.1 Oversikt over avtalane

Med bakgrunn i det havrettslege rammeverket fører norske styresmakter kvart år forhandlingar med andre land om forvaltinga av felles fiskeriresursar. Noreg inngår både tosidige og fleirsidige avtalar om forvaltinga av bestandar vi deler. I tillegg blir det inngått avtalar i dei internasjonale fiskeriforvaltingsorganisasjonane der Noreg deltek.

Det er tre overordna mål som ligg til grunn for Noreg sin medverknad i ulike forhandlingsprosesar og internasjonale ressursforvaltingsforum:

- å fremje ei berekraftig forvalting av dei levande marine ressursane, basert på den best tilgjengelege vitskaplege kunnskapen og ei økosystembasert tilnærming;
- å sikre Noreg ein rettferdig del ved kvotefordeling av felles regulerte bestandar;
- å sikre tilfredsstillande kontroll og handheving innan dei forvaltingsregima der Noreg tek del.

3.2 Rammeavtalar og overeinskomstar med andre statar

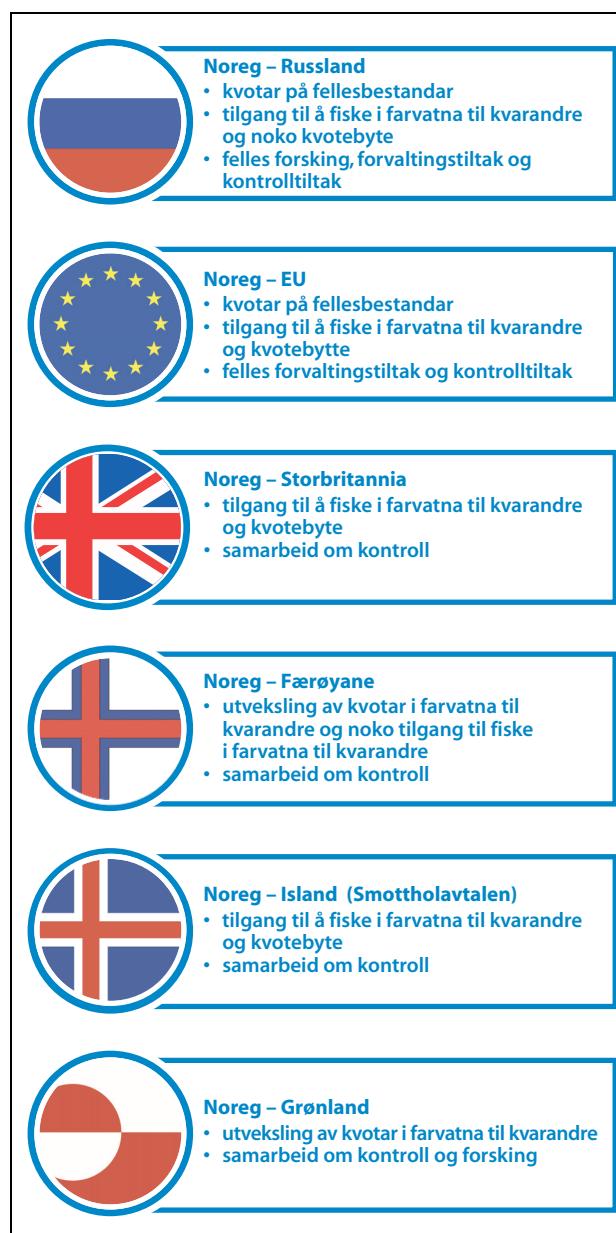
Noreg har ført forhandlingar og inngått avtalar for 2022 med Russland, EU, Storbritannia, Færøyane og Grønland. Det er også ført forhandlingar og inngått avtalar med EU, på vegne av Danmark og Sverige, om fiske i Skagerrak og Kattegat og med EU, på vegne av Sverige, om svensk fiske i den økono-

Figur 3.1 Måla for det internasjonale fiskerisamarbeidet

miske sona til Noreg. Noreg har også samarbeid med Island om kvotebytte og oppfølging av Smottholavtalen.

Figur 3.2 gjev ei oversikt over dei tosidige avtalane Noreg inngår.

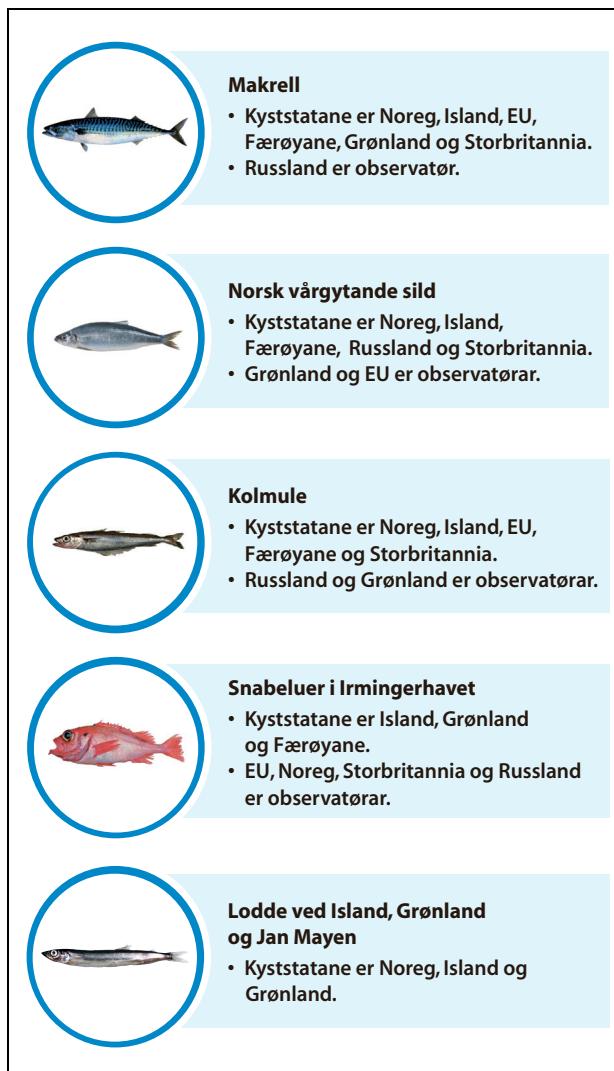
Figur 3.2 Oversikt over dei tosidige avtalane Noreg har med andre land

Fleirparts kyststatsavtalar

Forhandlingane om kyststatsavtalane gjeld forvalting og fordeling. Noreg har teke del i kyststatsforhandlingar om dei store vandrande bestandane makrell, norsk vårgytande sild og kolmule for 2022. Partane blei samde om totalkvote for dei tre bestandane, men nådde ikkje ein avtale om fordeling av andelar til statane. Noreg har også forhandla om og inngått ein avtale med Island og Grønland om regulering av lodde i området mellom Island, Grønland og Jan Mayen. I tillegg er det forhandla om fleirsidige avtalar om forvaltninga av snabeluer i Irmingherhavet med ulike partar. Figur 3.3 gjev ein oversikt over dessa avtalane.

Internasjonale fiskeriforvaltingsorganisasjonar

FN-avtalen om fiske på det opne havet pålegg kyststatane og statar som fiskar på det opne havet,

Figur 3.3 Oversikt over kyststatsavtalane der Noreg deltek

å delta i regionalt samarbeid om forvaltinga av vandrande fiskebestandar. Noreg legg stor vekt på det internasjonale samarbeidet om fiskeriforvalting og deltek i fleire regionale fiskeriforvaltingsorganisasjonar – dei såkalla RFMO-ane. I tillegg deltek vi aktivt i nokre globale organisasjonar. Ei oversikt over organisasjonane Noreg deltek i, finst i figur 3.4.

Delegasjonane

Når Nærings- og fiskeridepartementet utnemner delegasjonar til dei ulike fiskeriforhandlingane, ligg det ei balansert vurdering til grunn. Det blir lagt vekt på at partane forhandlingane vedkjem, skal vere representerte, at delegasjonen må ha ein handterleg storleik, og dessutan forhandlingstaktiske omsyn. Tradisjonelt har delegasjonane hatt representantar frå Nærings- og fiskeridepartementet, Utanriksdepartementet, Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet. I tillegg deltek representantar frå dei ulike næringsorganisasjonane. Dei seinare åra har òg KS, Troms og Finnmark statsadvokatembete, Kystvakta og Sametinget vore medlemmer av delegasjonen til dei tosidige forhandlinane med Russland. Det blir vurdert frå år til år kven forhandlingane er relevante for.

3.2.1 Noreg – Russland

Fiskerisamarbeidet mellom Noreg og Russland er formalisert gjennom avtalen av 11. april 1975 om samarbeid innan fiskerinæringa og avtalen av 15. oktober 1976 om gjensidig fiskerisamarbeid. Avtalane regulerer ei gjensidig plikt til samarbeid om praktiske spørsmål innanfor fiskeriforvaltinga og til å gjennomføre konsultasjonar om desse spørsmåla, med særleg vekt på tiltak for å ta vare på bestandane og koordinere fiskerivitskapleg forsking.

Med bakgrunn i avtalane har Noreg og Russland gjennom Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjon ført årlege forhandlingar om totalkvotar og reguleringstiltak for bestandane vi deler i Barentshavet. Til fellesbestandane reknar vi nord-austarktisk torsk, nordaustarktisk hyse, blåkveite, snabeluer og lodde.

Partane fastset totalkvotar og fordeler kvotane mellom Noreg, Russland og tredjeland. Partane avtalar òg gjensidig rett til å delta i fisket i sonene til kvarandre og byter kvotar som gjeld både fellesbestandar og nasjonale bestandar. I tillegg omfattar avtalane harmonisering av teknisk regelverk, og det blir utarbeidd felles fiskerivitskapleg forskingsprogram. Noreg og Russland har forvaltingsreglar

Organisasjon	Formål	Medlemmer
 NEAFC Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen	Berekraftig bruk, rasjonell forvaltning og kontroll av marine artar i konvensjonsområdet.	Danmark (på vegne av Færøyane og Grønland), EU, Island, Noreg, Storbritannia og Russland.
 NAFO Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjonen	Bidra til langsigkt bevaring, optimal utnytting og rasjonell forvaltning av fiskeressursane i konvensjonsområdet.	13 medlemsland. Fire er kyststatar til konvensjonsområdet: USA, Canada, Frankrike og Danmark.
 CCAMLR Kommisjonen for bevaring av marine levande ressursar i Antarktis	Bevare dei levande marine ressursane i Antarktis. Det omfattar rasjonell utnytting.	26 statar pluss EU er medlemmer, i tillegg til 10 tiltredande statar.
 ICCAT Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk	Bevare og forvalte tunfisk og tunfiskliknande artar i Atlanterhavet og Middelhavet.	52 medlemsstatar og 5 samarbeidende ikkje-kontraktspartar
 NAMMCO Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen	Samarbeid om forsking, bevaring og forvaltning av sjøpattedyr i Nord-Atlanteren.	Noreg, Grønland, Færøyane og Island er medlemmer. Danmark, Russland, Canada og Japan er observatørar.
 IWC Den internasjonale kvalfangstkommissjonen	Bevaring og berekraftig fangst av storkval Verne kvalbestandar mot overbeskatning og sørge for utvikling i kvalfangstnæringa, basert på vitskapleg grunnlag.	89 partar.

Figur 3.4 Oversikt over internasjonale fiskeriforvaltingsorganisasjonar som Noreg deltek i

for torsk, hyse og lodde som legg fast bestandsnivå og tiltaksgrenser som grunnlag for å fastsetje kvotar. I 2016 vart reglane reviderte. Det vart vedteke ny forvaltingsregel på torsk, medan dei gjeldande reglane for hyse og lodde vart vidareførte. Alle forvaltingsreglane skal ligge fast i fem år. Partane vart i 2021 einige om å føre vidare forvaltingsreglane for torsk og hyse for fem nye år. Partane er einige om å forvalte kongekrabbebestanden kvar for seg i sine

respektive økonomiske soner, men drøftar resultata frå felles forskingsinnsats om krabben på dei årlege sesjonane.

Partane er einige om at snøkrabben er ein sedentær art underlagd høvesvis norsk og russisk sokkeljurisdiksjon, og at eit uttrykkjeleg samtykke frå kyststaten er nødvendig for å kunne drive fiske på arten. Det er semje mellom dei to landa om ei fast prosentvis fordeling av fellesbestandane.

Tabell 3.1 Fastsette kvotar¹ for fellesbestandane i Barentshavet i 2022 (tonn)

Fiske slag	TAC	Kvotar til Noreg	Kvotar til Russland	Kvotar til tredjeland
Nordaustarktisk torsk ²	708 480	300 605	309 605	98 270
Nordaustarktisk hyse	178 532	88 130	79 130	11 272
Blåkveite	25 000	12 975	11 085	940
Lodde	70 000	41 950	28 050	
Snabeluer	67 210	46 391	14 098	6 721

¹ Kvotar etter byte av kvotar, men før tilbakeføring av ubrukt tredjelandskvote.

² Inklusive forskingsfangst, eksklusive norsk kysttorsk.

Figur 3.5 Delegasjonsleiarane Ilja Vasiljevitsj Sjestakov og Morten Berg ved underskrivinga av den norsk-russiske fiskeriavtalen for 2022

Foto: Nærings- og fiskeridepartementet

Etter at det er fastsett kvote til tredjeland, blir kvotane for nordaustarktisk torsk og nordaustarktisk hyse fordelt med 50 prosent til kvar av partane Russland og Noreg. Loddekvoten er fordelt med 60 prosent til Noreg og 40 prosent til Russland. Kvoten for blåkveite er fordelt med 51 prosent til Noreg, 45 prosent til Russland og 4 prosent til tredjeland for fiske i fiskevernsona ved Svalbard. I 2014 vart Noreg og Russland også einige om fordelinga av snabeluerbestanden. Etter dette er snabeluerkvoten fordelt med 72 prosent til Noreg, 18 prosent til Russland og 10 prosent til tredjeland.

Dei siste åra er det lagt stor vekt på å utvikle felles tekniske reguleringstiltak for fisket i Barentshavet og Norskehavet. Tiltaka er baserte på vitskaplege analysar. Det er også utvikla ein felles metodikk for å analysere det totale uttaket av torsk og hyse i Barentshavet.

2022-avtalen

Kvotearvtalen for 2022 mellom Noreg og Russland vart underskriven i Oslo og Moskva 15. oktober

Tabell 3.2 Norske kvotar i russisk økonomisk sone i 2022 (tonn)

Fiske slag	Kvotar
Torsk	200 000
Hyse	47 000
Blåkveite	12 225
Lodde	41 700
Snabeluer	46 391
Reker	4 650
Grønlandssel	7 000 dyr
Steinbitar	2 500
Flyndrer	200
Andre artar	500

2021, på den 51. sesjon til Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjon. På grunn av covid-19-pandemien vart kommisjonsmøtet halde som videokonferanse. Den avtalte totalkvoten for fellesbestandane og fordelinga mellom Noreg, Russland og tredjeland er ført opp i tabell 3.1. Tabellane 3.2 og 3.3 på neste side viser ei oversikt over norske kvotar i russisk økonomisk sone og russiske kvotar i norsk økonomisk sone.

Partane vart einige om ein totalkvote for nordaustarktisk torsk på 708 480 tonn i 2022. Dette inneber ei vidareføring av forsvarleg og berekraftig forvalting av bestanden. Totalkvoten er fordelt mellom Noreg, Russland og tredjeland etter same mønster som tidlegare år. Dette er ein nedgang på 177 120 tonn frå kvoten for i fjor. Den norske kvoten for 2022 er 397 635 tonn, inkludert 21 000 tonn kysttorsk og 7 000 tonn avsett til forsking. For nordaustarktisk hyse har Noreg og

Tabell 3.3 Russiske kvotar i norske havområde i 2022 (tonn)

Fiskeslag	Kvotar
Torsk	200 000
Hyse	47 000
Blåkveite	10 335
Lodde	27 800
Sei	12 705
Steinbitar	5 000
Uer og snabeluer	16 298
Kolmule	13 102
Norsk vårgytande sild	76 739
Andre artar	2 500

Russland avtalt ein totalkvote på 178 532 tonn. Dette er ein nedgang på 54 005 frå 2021. Noreg og Russland vedtok også eit ekstra høve til overføring av ubrukt kvote av torsk frå 2021 til 2022. Vedtaket inneber at overføringsgraden som eit eingongstilfelle er auka frå 10 prosent til 15 prosent. Bakgrunnen for dette er dei utfordringane koronaviruspandemien har skapt for fiskerinæringa i 2021.

Noreg har tradisjonelt gjeve Russland tilgang til å fiske store delar av torske- og hysekvote sine i vår økonomiske sone. Dette er både fordi fisken er større lenger vest, og fordi ei vestleg fordeling av fisket gjer kontrollen enklare. Avtalen for 2022 gjev mellom anna partane rett til å fiske inntil 200 000 tonn torsk i kvarandre sine soner.

Det vart bestemt å opne for eit loddefiske i 2022 innanfor ein totalkvote på 70 000 tonn, i tråd med forvaltingsregelen. Den norske kvoten utgjer 41 950 tonn. Dette er første gong sidan 2018 at det blir opna for eit loddefiske.

Det vart også fastsett ein totalkvote for blåkveite på 25 000 tonn i 2022, ein nedgang på 2 000 tonn frå 2021.

For snabeluer er kvoten sett til 67 210 tonn for 2022. Det er ein auke på 1 052 tonn frå 2021.

Noreg og Russland vart også samde om å starte arbeidet med ein forvaltingsplan for reker.

Marin forureining blir sett på som ei stadig større global utfordring, og det er også eit veksande problem i Barentshavet. Partane er einige om å kjempe mot marin forureining som kjem frå fiskeaktivitet, gjennom erfaringsutveksling.

Kontrollsamarbeid

Noreg og Russland har sidan starten av 1990-åra gradvis utvida fiskerisamarbeidet til å omfatte forvaltings- og kontrollspørsmål. I 1993 vart Det permanente utval for forvaltings- og kontrollspørsmål på fiskerisektoren (DPU) etablert under Den blanda norsk-russiske fiskerikommisjonen. DPU er eit samarbeid mellom dei utøvande fiskeristyresmaktene i begge land. I dag samarbeider kontrollstyresmaktene i dei to landa tett og utvekslar informasjon om fangst- og landingsdata. Dette inkluderer fast utveksling av informasjon om omlasting til havs og landingar i tredjelandshamner av fisk som hører til fellesbestandar i Barentshavet og Norskehavet.

Noreg og Russland er einige om å halde fram med samarbeidet om inspeksjonar av fiskefartøy både i NEAFC sitt reguleringsområde og i Barentshavet. Begge landa gjev difor inspektørar høve til å vere på den andre parten sine fartøy for å observere under inspeksjonane.

Noreg og Russland er også einige om å føre vidare arbeidet i Analysegruppa, som er samansett av representantar frå Fiskeridirektoratet, Kystvakta, Det føderale fiskeribyrået si territoriale avdeling for Barentshavet og Kvitsjøen og Russlands sikkerheitsstyremakt si grenseavdeling i Murmansk fylke. Analysegruppa samkøyrer informasjon på fartøynivå både for norske og russiske fartøy og har vore sentral i arbeidet mot ulovleg fiske i Barentshavet, som var eit stort problem fram til midten av 2000-talet. Det er i åra 2009–2020 ikkje avdekt ulovleg overfiske av torsk og hyse i Barentshavet og Norskehavet.

Ulike grupper i Fiskerikommisjonen har dei siste åra arbeidd med å harmonisere det tekniske regelverket for fisket i Barentshavet og Norskehavet og med spørsmål knyttte til utkast av fisk.

3.2.2 Noreg – EU – Storbritannia

Fleire av bestandane i Nordsjøen vandrar mellom fiskerisoner i Noreg, EU og Storbritannia. Bestandar som tidlegare vart forvalta i fellesskap mellom EU og Noreg, må no forvaltas mellom Noreg, EU og Storbritannia. Dette samarbeidet bør, slik Noreg ser det, formaliserast i ein overordna rammeavtale mellom partane. Eit slikt rammeverk er førebels ikkje forhandla fram, men partane har, med grunnlag i den folkerettslege plikta om å samarbeide om forvalting av bestandar som vandrar mellom fleire fiskerisoner, møttest for å semjast om totalkvotar for nordsjøbestandane torsk, hyse, sei, kviting, raudspette og nordsjøsild. I til-

Tabell 3.4 Kvotar for felles forvalta bestandar i Nordsjøen i 2022 (tonn)

Fiske slag	Totalkvote	Kvotar til Noreg	Kvotar til EU	Kvotar til Storbritannia
Torsk	13 246	2 252	5 060	5 934
Hyse	44 924	10 333	6 159	28 432
Sei	44 950	23 373	16 564	5 012
Kviting	26 636	2 664	7 842	16 131
Raudspette	125 692	8 798	83 623	33 271
Nordsjøsild	427 628	124 012	222 281	81 335

legg var andre forvaltingsspørsmål på agendaen. Det er avtalt at arbeidet med ein treparts rammeavtale skal starte i 2022.

Etter fleire rundar underteikna partane ein trepartsavtale 10. desember 2021 om kvotar for 2022.

Noreg og EU har tidlegare hatt forvaltingsplanar for fellesbestandane i Nordsjøen som skal ta seg av omsynet til ei forsvarleg forvalting og bidra til føresielege rammer. Desse planane er eit viktig verktøy for forvaltarane, men dei seinare åra har Noreg og EU ikkje blitt einige om felles planar. Når forvaltinga no blir mellom tre partar, er forvaltingsplanar endå viktigare, og i avtalen for 2022 har partane avtalt å prioritere arbeidet med forvaltingsplanar for nordsjøsild, torsk og sei.

Partane er også einige om å arbeide for å forbetre fiskemønsteret i Nordsjøen. Det er mellom anna viktig å minske utkast gjennom bruk av tekniske reguleringar som stengde felt og stengde periodar, og å gjere selektiviteten i fiskerekspasjon betre.

Noreg, EU og Storbritannia skal også styrke samarbeidet om kontroll og fører vidare arbeidsgruppe om kontroll for nordsjøbestandane.

Kvotane er ein del endra samanlikna med 2021. Seikvoten er sett ned med 24 prosent og er på 44 950 tonn. Kvoten på nordsjøsild vart på 427 628 tonn, noko som er opp 20 prosent.

Det står dårleg til med torsken i Nordsjøen og Skagerrak, og torskekvoten vart sett på same nivå som i fjor på 13 246 tonn, der den norske kvoten er 2 252 tonn før avsetningar. Torskekvoten er dermed på eit rekordlagt nivå også i 2022, og det blir eit nytt krevjande år for norske fiskarar, men det er dessverre også nødvendig.

Ein låg kvote aleine vil ikkje byggje opp igjen bestanden. Det blir difor satsa på fleire tiltak for å hindre utkast og betre vernet av småtorsk.

3.2.3 Noreg – EU

Avtalen om byte og tilgang i Nordsjøen og andre område

Noreg og EU har sidan 1978 inngått årlege kvoteavtalar om Noreg og EU sitt fiske i Nordsjøen, Noreg sitt fiske vestom Dei britiske øyane og EU sitt fiske i den økonomiske sona til Noreg i Barentshavet. Noreg blir òg tildelt kvotar frå EU i grønlandske farvatn. Dei årlege kvoteavtalane har grunnlag i ein bilateral rammeavtale som tredde i kraft i 1980. Avtalen inneholder føresegner om forvalting av felles fiskebestandar og gjensidig løyve til å fiske i den andre parten si fiskerisone. Partane har såleis i mange år hatt eit felles ansvar for å forvalte fiskeressursane i Nordsjøen, men dette ansvaret ligg no, som tidlegare nemnt, på alle tre partar, inklusive Storbritannia.

Eit viktig element i kvoteavtalen har vore byte av kvotar på dei eksklusive bestandane og på enkelte bestandar i Nordsjøen og vestom Dei britiske øyane. I denne utvekslinga av kvotar skal det vere balanse i dei gjensidige tildelingane.

Nivået og omfanget av kvotebytet har tradisjonelt sett vore ei vidareføring av tidlegare fiskemønster hos partane, men nivået er også avhengig av variasjonar i storleiken på dei ulike bestandane. Dette har no endra seg, då mykje av dei kvotane Noreg bytte til seg frå EU, vart fiska i britisk farvatn. Når britane no ikkje lenger er ein del av EU, endrar byteforholdet seg noko.

Kontroll

Arbeidet for kontroll og overvaking av ressursutstaket er ei viktig oppgåve. Samarbeidet om kontroll mellom Noreg og EU omfattar til dømes utveksling av fangststatistikk og landingsdata, inklusiv fiskeriaktivitet frå tredjeland, utveksling av observatørar som kontrollerer og overvaker

Tabell 3.5 Byte av kvote mellom Noreg og EU i Nordsjøen og andre område i 2022 (tonn)

Fiskeslag	Kvotar til Noreg i EU-sona	Kvotar til EU i norsk sone
Sei	125	
Lange		700
Brosme		50
Brisling	10 000	
Reker		200
Lysing		2 000
Andre artar	500	2 500
Tunge	10	
Breiflabb		1 000
Sjøkreps		200
Kolmule	31 500	

Tabell 3.6 Kvotar til EU på eksklusive norske bestandar nord for 62° N i 2022 (tonn)

Fiskeslag	Kvotar
Norsk-arktisk torsk	10 259
Norsk-arktisk hyse	450
Sei	700
Blåkveite (bifangst)	100
Anna (bifangst)	100

fartøy på sjøen, og satellittsporing av fiskefartøy. I tillegg til satellittsporing er elektronisk fangstrapportering viktig i samband med kontroll.

Noreg og EU har ein avtale om elektronisk utveksling av fangst- og aktivitetsdata ved fiske i kvarandre sine soner, og det blir lagt særleg vekt på kampen mot ulovleg, urapportert og uregulert fiske.

2022-avtalen

Då totalkvotane er avtalte i trepartsavtalen, vart byte av kvotar det som tok mest tid mellom Noreg og EU. EU har mindre fisk å byte seg når dei britiske farvatna ikkje lenger er ein del av EU sitt felles hav. Ein brukte mykje tid for å finne eit kompromiss, men 10. desember kunne Noreg og EU

Tabell 3.7 Kvotar til Noreg frå EU i Grønland si sone i 2022 (tonn)

Fiskeslag	Kvotar til Noreg
Reker	1 701
Blåkveite	1 200
Skolest og isgalt	95
Lodde ¹	69 623

¹ Loddekvoten kan fiskast på Island.

Tabell 3.8 Kvotar i Skagerrak og Kattegat i 2022 (tonn)

Fiskeslag	TAC	Kvotar til Noreg	Kvotar til EU
Torsk	1 893	61	1 832
Hyse	2 761	116	2 645
Kviting	929	17	912
Raudspette	16 816	336	16 480
Reker	3 888	1 812	2 076
Sild	25 021	3 337	21 684
Brisling	19 529	1 465	18 064

underteikne avtalen om byte og tilgang i Nordsjøen.

Tabellane 3.5–3.7 viser byte av kvotar mellom Noreg og EU, kvotar til EU av norske bestandar nord for 62° N og kvotar til Noreg frå EU i sona til Grønland.

Avtalen om fiske i Skagerrak/Kattegat

EU forhandlar om fiske i Skagerrak på vegne av Danmark og Sverige.

Avtalen fastset totalkvotar og fordelinga av desse for bestandane torsk, hyse, kviting, raudspette, sild, brisling og reker. Det norske fisket utgjer ein liten del av det totale fisket, og silde- og rekefisket er av størst interesse for norske fiskarar. EU (Danmark og Sverige) har størstedelen av dei enkelte kvotane.

Noreg og EU vart 10. desember 2021 einige om ein avtale for fisket i Skagerrak og Kattegat i 2022. Tabell 3.8 viser fordelinga av kvotane.

Det er fastsett ein bifangstkvote på totalt 6 659 tonn nordsjösild i industritrålrfisket og i brislingfis-

Tabell 3.9 Kvotar til Sverige i norske farvatn i Nordsjøen i 2022 (tonn)

Norsk økonomisk sone sør for 62°N	Kvotar
Torsk	382
Hyse	707
Sei	880
Lyr og kviting	190
Reker	123
Sild	991
Makrell	283
Industrifisk (augepål, kolmule, tobis)	800

ket i Skagerrak/Kattegat i 2022. Norske fiskarar kan i 2022 fiske inntil 100 prosent av den norske Skagerrak-kvoten på sild i Nordsjøen.

Dei årlege avtalane om fisket i Skagerrak/Kattegat har tidlegare bygd på trepartsavtalen av 1966 mellom Noreg, Danmark og Sverige. Ifølgje denne avtalen var farvatnet utanfor 4 nautiske mil å sjå på som opne hav. I dag har landa territorialfarvatn på 12 nautiske mil og økonomisk sone utanfor det. Det finst såleis ikkje opne hav i Skagerrak. Med sikte på å endre rammeverket slik at det vart i tråd med moderne havrett, starta Noreg difor ein prosess som etter kvart resulterte i at Noreg sa opp Skagerrak-avtalen i 2009. Overeinkomsten tok slutt 7. august 2012. Ein ny avtale om norsk, dansk og svensk fiske i Skagerrak vart endeleg signert 15. januar 2015.

Sverige-avtalen

Utdelinga av norsk fiskerijurisdiksjon i 1977 fekk også noko å seie for svenske fiskarar som hadde hatt eit tradisjonelt fiske i Nordsjøen i området som etter 1977 inngjekk i Noregs økonomiske sone. Desse fiskarane hadde ikkje alternativt driftsgrunnlag langs svenskekysten. Dette var bakgrunnen for at Noreg tilbaud Sverige ein nabolandsavtale om fiskeri, som sikra svenske fiskarar retten til å halde fram med eit avgrensa fiske i norsk sone i Nordsjøen. Svenske fiskarar får tildekt kvotar på torsk, hyse, kviting, lyr, sei, sild, makrell, reker og industrifisk. Strukturen i avtalen med Sverige har vore stabil, og det har såleis ikkje blitt opna for nye fiskeri.

Kvoteavtalen om svensk fiske i den norske delen av Nordsjøen i 2022 vart underskriven av Noreg og EU 10. desember 2021. Sjå tabell 3.9 for

ei oversikt over kvotane. Kvotane er med nokre få små endringar ei vidareføring av nivået frå 2021.

3.2.4 Noreg – Storbritannia

Noreg og Storbritannia inngjekk i 2020 ei overordna rammeavtale om fiskerisamarbeid. Avtalen legg til rette for at partane kan inngå avtalar om sonertilgang og kvotebytte, og vidare inneholder rammeavtalen føresegner om berekraftig ressursutnytting, samarbeid om forsking, kontroll og lisensiering.

Forholdet mellom Noreg og Storbritannia på fiskeriområdet er godt. Vi har tidlegare samarbeidd om kontroll av norske og britiske fartøy som fiskar i statane sine respektive jurisdiksjonsområde. Langt på veg deler også Noreg og Storbritannia synet på overordna prinsipp for fiskerivervalting, som no kjem til uttrykk i den nye rammeavtalen.

Etter at Storbritannia tredde ut av EU og frå 1. januar 2021 og ikkje lenger var omfatta av EUs felles fiskeripolitikk (EU Common Fisheries Policy, CFP), har landet blitt ein viktig kyststat for bestadar som er delte mellom Noreg, Storbritannia og andre kyststatar i Nordaust-Atlanteren. Tradisjonelt har tilgang til å fiske i farvatn som no er britiske jurisdiksjonsområde, vore viktig for Noreg.

Noreg og Storbritannia lukkast ikkje med å komme i hamn med ein avtale om tilgang og kvotebytte for 2021. Etter fleire rundar hausten 2021 inngjekk Noreg og Storbritannia ein bilateral avtale for 2022. Det er den første bilaterale fiskeravtalen med Storbritannia. For botnfisk vart det ein ny type avtale. I Nordsjøen som også dekkjer områda rundt Shetland, har vi avtalt tilgang til ein samlekvote på 30 000 tonn botnfisk i kvarandre sine farvatn. Vi har difor i den norske reguleringa delt denne på ulike fiskeartar som sei, lange, brosme, torsk, hyse, lysing mv. Målet er å føre vidare fisket slik det var tidlegare.

Lenger vest i britisk farvatn har Noreg bytt til seg 1 200 tonn lange og 650 tonn brosme, pluss nokre kvotar til å dekkje bifangst. I tillegg til dei 30 000 tonna har Storbritannia bytt til seg nokre mindre kvotar av breiflabb, lysing og kviting mv. I norsk økonomisk sone i Barentshavet har britane bytt til seg 500 tonn torsk.

Når det gjeld det pelagiske fisket, fekk Noreg ein avtale om tilgang til å fiske 17 000 tonn nordsjøsild i britisk farvatn, medan Storbritannia fekk tilgang til å fiske 17 000 tonn norsk vårgytande sild i norsk farvatn. Denne tilgangen vil Noreg søkje å betre framover når vi byggjer vidare på forholdet vårt til Storbritannia.

Hausten 2021 var det også ført samtalar med Storbritannia om ei forståing om fiske i dei nordlege farvatna.

Storbritannia har i denne forståinga stADFESTA at dei ikkje vil drive fiske i dei nordlege farvatna (dei såkalla ICES-områda 1 og 2) ut over kvotar tildele av kyststatane (Noreg og Russland) eller etter samarbeid og konsultasjonar med desse kyststatane, med unntak for fiske i internasjonalt farvatn i Norskehavet (Smutthavet) på bestandar som Storbritannia sjølv er kyststat til. Storbritannia har også stADFESTA at dei anerkjenner Noreg sine suverene rettar og jurisdiksjon i fiskevernsona ved Svalbard. Dette er uavhengig av den ulike forståinga som Noreg og Storbritannia har av det geografiske verkeområdet for regelen om likehandsaming ved fiske i Svalbardtraktaten.

Noreg har stADFESTA at vi til gjengjeld vil tildele ein viss kvote av torsk til britiske fartøy i fiskevernsona ved Svalbard, innanfor den avsetjinga som blir gjord for slikt fiske frå tredjelandsfartøy i denne sona i kvotefordelinga avtalt mellom Noreg og Russland, så lenge Storbritannia held seg til denne forståinga.

Dette vil byggje opp under den eksisterande forvaltingsmodellen i desse områda, gjennom samarbeidet mellom Noreg og Russland, og bidra til å sikre at totalkvotane for dei ulike bestandane ikkje blir overfiska. Storbritannia har i forståinga anerkjent at dette norsk-russiske samarbeidet har sikra berekraftige fiskeri.

3.2.5 Noreg – Færøyane

Noreg og Færøyane vart 7. desember 2021 einige om ein tosidig avtale om fiskerisamarbeid og kvotebyte for 2022. Avtalen byggjer på ein rammeavtale frå 1979 om gjensidige fiskerettar. Strukturen i bytet går grovt sett ut på at Færøyane får torsk, sei og hyse i Barentshavet, medan Noreg får botnfisk og makrell av Færøyane. I tillegg får Noreg fiske delar av sin kolmulekvote i færøysk fiskerisone mot at Færøyane får fiske noko torsk og hyse som dei har bytt til seg frå Russland i norske farvatn.

Norske fiskarar får ein kvote for 2022 på 3 000 tonn lange/blålange, 1 500 tonn brosme og 800 tonn andre artar som bifangst. Noreg får også 6 600 tonn makrell. Makrellkvoten kan også fiskast i den økonomiske sona til Noreg eller på det opne havet. I tillegg kan norske fartøy fiske 31 920 tonn kolmule av Noregs kolmulekvote i færøysk fiskerisone. Færøyane får ein kvote på 4 945 tonn torsk, 1 100 tonn hyse, 500 tonn sei og 400 tonn andre artar i norsk økonomisk sone. Av kvotar

som dei har fått gjennom byteavtalen med Russland, kan Færøyane i tillegg fiske opp til 3 790 tonn torsk og 200 tonn hyse i norske farvatn.

3.2.6 Noreg – Grønland

Noreg og Grønland vart 30. november 2021 einige om ein tosidig avtale om gjensidige fiskekvotar for 2022. Avtalen byggjer på ein rammeavtale frå 1992. Samarbeidet på fiskeriområdet med Grønland fungerer godt og omfattar også kontrollsamarbeid og forskingssamarbeid. For norske fiskarar er kvotane på dei kommersielt viktige artane blåkveite, uer og torsk av størst verdi. I tillegg til desse kvotane får Noreg tradisjonelt mellom anna reker, blåkveite og uer frå EU i grønlandske farvatn.

Grønlandske fiskarar får i 2022 ein kvote på 4 000 tonn nordaustarktisk torsk, 750 tonn arktisk hyse, 650 tonn arktisk sei og inntil 425 tonn andre artar som bifangst (uer og blåkveite) i havområda under norsk jurisdiksjon. Som ein del av avtalen kan grønlandske fiskarar ta delar av dei torske- og hysekvotane som Grønland er tildele av Russland i Noreg si økonomiske sone nord for 62°N, under føresetnad av at Russland godtek ei slik ordning.

I avtalen forpliktar Grønland seg til å avgrense det totale fisket sitt i Barentshavet til dei artane og kvotane dei har fått tildele i avtalane med Noreg og Russland, utan omsyn til om fisket skjer i eller utanfor Noreg og Russland sine jurisdiksjonsområde.

I 2022 kan Noreg fiske følgjande kvantum i sona til Grønland:

- Ved Vest-Grønland: 900 tonn blåkveite
- Ved Aust-Grønland: 375 tonn blåkveite, 500 tonn uer fiska med botntrål/line, 540 tonn brosme, 150 tonn skolest, 30 tonn kveite og 325 tonn bifangst av andre artar
- Ved Aust- og Vest-Grønland: 1 350 tonn torsk

Noreg og Grønland inngjekk ein avtale om kontrollsamarbeid 4. mars 2005. Avtalen er vidareført i 2022. Forskingssamarbeidet blir vidareført i tråd med rammeavtalen frå 1992.

3.2.7 Noreg – Island (Smuttholavtalen)

Noreg, Island og Russland inngjekk i 1999 ein trepartsavtale om visse samarbeidsforhold på fiskeriområdet (Smuttholavtalen). Gjennom denne avtalen greidde norske og russiske styresmakter å gjere slutt på det uregulerte islandske fisket på regulerte bestandar i internasjonalt område i Barentshavet. Ein protokoll til Smuttholavtalen regulerer bytet av fisk mellom Island og Noreg.

Figur 3.6 Eit pelagisk ringnotfartøy haustar godt av silda

Foto: Grethe Hillersøy, Norges sjømatråd

Etter denne protokollen får Island tildelt eit kvar-
tum nordaustarktisk torsk i Noreg si økonomiske
sone nord for 62°N.

Island kan etter dette fiske 6 438 tonn nord-
austarktisk torsk i Noreg si økonomiske sone nord
for 62° N i 2022. I tillegg kjem ein bifangstkvote av
andre artar i torskefisket på 30 prosent. Som kom-
pensasjon for den islandske torskekvoteen har nor-
ske fiskarar ein kvote botnfisk og ein loddekvote i
Islands økonomiske sone. Botnfiskkvoten ligg fast
på 500 tonn pluss bifangst. Loddekvoten blir justert
i takt med totalkvoten for nordaustarktisk torsk.
For 2022–2023-sesongane er den norske loddekvoten
relatert til Smottholavtalen på 24 595 tonn etter
det forebelse kvoterådet frå ICES. Departementet
gjer merksam på at den samla norske loddekvoten
av denne bestanden er større, idet Noreg også har
ein del som kyststat gjennom fiskerisona ved Jan
Mayen. Det er også slik at lodde kan inngå i kvote-
bytet med EU, ved at EU har fått lodde frå Grøn-
land gjennom avtale dei har med Grønland.

Det endelege rådet, og dermed om det blir lod-
defiske i 2022–2023-sesongen, kjem seinare. Dersom
det ikkje blir loddefiske, skal «partene innlede
forhandlingar om alternativ kompensasjon», ifølgje
avtalen. Dei siste gongane dette har vore

aktuelt, har kompensasjonen vore at den island-
ske torskekvoteen deretter har blitt redusert og
dette kvantumet tilført den norske torskekvoteen.

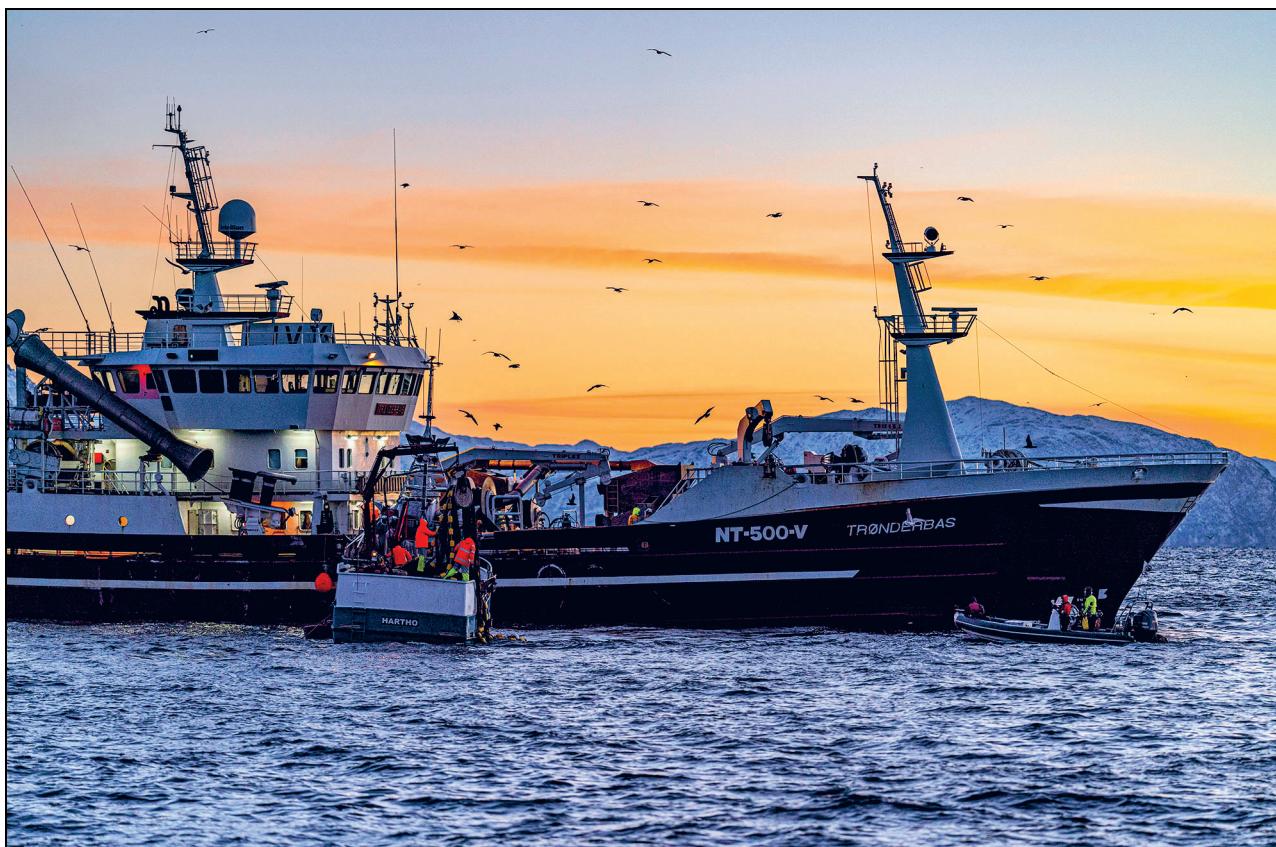
3.3 Kyststatsavtalar og andre fleirsidige avtalar

3.3.1 Forvaltinga av norsk vårgytande sild

Norsk vårgytande sild har vore den største fiske-
bestanden i Nord-Atlanteren og den største silde-
bestanden i verda.

18. januar 2007 vart det underteikna ein ny
kyststatsavtale mellom EU, Færøyane, Island,
Noreg og Russland om forvaltinga av NVG-sild.
Denne avtalen gav Noreg 61 prosent av NVG-
silda. Avtalen inneholdt òg den same langsigchte
forvaltingsplanen partane vart einige om under
den tidlegare avtalen frå 1996. Partane var i tillegg
einige om tosidige avtalar om sonetilgang.

Færøyane har dei siste åra kravd ein høgare
del av den totale kvoten, noko som har ført til at
heile spørsmålet om delinga mellom partane vart
opna på nytt. Kyststatane har forhandla om
delinga i fleire forhandlingsrundar, men har ikkje
greidd å bli einige om ein ny fempartsavtale.

Figur 3.7 Trønderbas går ofte som føringsfartøy i sildefisket. Eit føringsfartøy tek imot fangsten frå mindre fartøy som ikkje har kapasitet til å ta om bord silda sjølv

Foto: Jørgen Ree Wiig, Fiskeridirektoratet

I 2013 og 2014 inngjekk Noreg, EU, Island og Russland ein firepartsavtale med ein kvote til Færøyane basert på deira tradisjonelle del av silda. For 2015 og 2016 derimot inngjekk ikkje partane firepartsavtalar. For 2017, 2018 og 2019 inngjekk alle fem kyststatane ein avtale om totalkvote (TAC). På bakgrunn av at Færøyane auka sin eigen part på kolmule, vedtok Noreg å auke sin part for NVG-sild frå 61 prosent til 67 prosent i 2017, til 70 prosent i 2018 og via 73 prosent til no 76 prosent, basert på sonetilhøyrsla NVG-silda har til norske farvatn.

For 2022 har partane blitt samde om ein totalkvote på NVG-sild på 598 588 tonn. Fram til no er det ikkje nådd ein avtale om fordelinga av andelar til statane, og kvotane blir fastsette unilateralt. Under kyststatsmøtet hausten 2021 vart partane einige om å møtast tidleg i 2022 for å ta opp spørsmålet om fordelinga.

Med utgangspunkt i ein felles kyststatsrapport om sonetilhøyrsla til NVG-silda har Noreg sett ein kvote for 2022 som inneber ein del på 76 prosent.

På kyststatsmøtet hausten 2020 vart det lagt fram ein rapport utarbeidd under leiing av forskarar frå Havforskingssinstituttet, men med del-

taking av forskarar frå dei andre partane, der denne rapporten om sonetilhøyrsla til silda blir oppdatert.

I rapporten går forskarane også gjennom metodikk for å berekne sonetilhøyrsle for ein bestand. Denne rapporten vart oppdatert til kyststatsmøtet hausten 2021 og vil no bli oppdatert i år framover.

Storbritannia deltok for første gong på kyststatsmøtet hausten 2020 og skreiv under avtalen på line med dei andre partane. Kyststatane vart i eit møte våren 2021 samde om at EU ikkje lenger er kyststat for NVG-sild, men at Storbritannia no har fått denne statusen.

3.3.2 Forvaltinga av lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen

Trepartsavtalen om loddebestanden ved Island, Grønland og Jan Mayen vart første gong underteikna 12. juni 1989. Etter dette har rammeavtalen om reguleringane i loddefisket vore forhandla på nytt tre gonger, seinast 2018. Dei mest sentrale elementa i denne avtalen omhandlar kva prosentdelar dei tre partane skal ha av totalkvo-

ten for lodde, og i kva omfang partane kan fiske av sin kvote i sonene til dei andre partane kvar loddesesong. Det er lodde i Jan Mayen-sona som gjer at Noreg blir rekna som kyststat til denne loddebestanden. Avtalen frå 2018 innebar ei endring i fordelinga mellom landa, basert på biologiske forhold og vandringsmønsteret til lodda dei seinare åra. Noreg sin eigardel er no redusert frå 8 prosent til 5 prosent. I tillegg til kyststatsandelen får Noreg overført lodde frå Island gjennom den såkalla Smuttholavtalen. Noreg byter også til seg lodde frå EU via Grønlands kyststatsandel. Denne kvoten kan også fiskast i Islands farvatn.

Den endelege samla kvoten for lodde for sesongen 2021–2022 vart 904 200 tonn. Noregs kyststatsandel vart 45 201 tonn. Noreg bytte også til seg 30 866 tonn lodde frå Island og 69 623 tonn lodde frå EU. Noreg fekk også eit fråtrekk i kvoten på 317 tonn grunna overskridning av kvoten året før. Til saman har Noreg difor ein loddekvote på 145 382 tonn i 2022.

3.3.3 Forvaltinga av kolmule

Etter fleire år med forhandlingar inngjekk kyststatale EU, Noreg, Island og Færøyane ein rammeavtale om forvaltinga av kolmule 16. desember 2005. Dette har vore følgt opp med årlege kvoteavtalar. Fordelinga var slik at ein først avsette ei viss mengd til fiske i internasjonalt farvatn (Russland og Grønland), og så delte kyststatale det resterande kvantumet.

Etter initiativ frå EU har partane utarbeidd ein felles rapport om sonetilhørsle for kolmulebestanden. Med utgangspunkt i rapporten har EU kravd ein høgare del av totalkvoten. Færøyane har følgt opp og krev også ein høgare del. Kyststatale har forhandla i fleire rundar dei seinaste åra om ei ny deling av totalkvoten. Fram til no har dette ikkje lukkast. I forhandlingane for 2017 greidde partane likevel å bli samde både om storleiken på totalkvoten og ein ny forvaltingsplan for fisket. Dette sikrar at alle kyststatale har eit felles utgangspunkt når dei fastset sine respektive kvotar. Planen er evaluert av ICES og er rekna for å vere innanfor føre-var-rammer. Planen blir følgd også for 2022.

I forhandlingane for 2022 vart partane samde om ein totalkvote (TAC) på 752 736 tonn. TAC er basert på rådgjeving frå ICES og forvaltingsplanen som er evaluert av ICES. På same måten som for norsk vårgytande sild deltok Storbritannia også på forhandlingane om kolmule hausten 2020 for første gong. Her er det ikkje lagt opp

til ein eigen prosess om framtidig status som kyststat for EU og Storbritannia, idet ingen av partane har reist spørsmål om dette. Som tidlegare har Noreg og EU også i 2022 inngått avtale oss imellom om gjensidig tilgang til å fiske høvesvis kolmule og NVG-sild i kvarandre sine farvatn.

3.3.4 Forvaltinga av makrell

Makrellbestanden har vore i ganske god forfatning dei siste åra. Kyststatale vart hausten 2021 samde om at samla kvote for 2022 bør vere på 794 920 tonn. Dette er i samsvar med rådet frå ICES og inneber ein liten reduksjon frå kvoten for 2020.

Noreg, EU og Færøyane inngjekk i 2014 ein femårig rammeavtale for forvalting av makrell, som i 2018 vart forlengd ut 2020. Noreg hadde primært ønskt å føre vidare denne avtalen med fire partar etter at Storbritannia vart ein sjølvstendig kyststat i 2021. Men Storbritannia var ikkje villig til å føre vidare elementet om gjensidig løyve til å fiske i sonene til kvarandre, som var eitt av to hovudelement i det gamle avtaleverket og svært viktig for Noregs flåte. Det var difor ikkje grunnlag for å inngå nokon ny avtale. Noreg, som dei andre partane, sette difor ein eigen einsidig kvote på 35 prosent av samla makrellkvote, som svarer til 298 299 tonn. Storleiken på denne kvoten var basert på at makrellen har sonetilhørsle i farvatn under norsk jurisdiksjon. Så å seie heile denne kvoten vart fiska i norsk økonomisk sone gjennom hausten 2021.

3.3.5 Forvaltinga av uer

Det finst fleire artar av uer i Nordaust-Atlanteren. Det er størst kommersiell interesse knytt til snabeluerbestandane i Irmingerhavet, i Barentshavet og i Norskehavet. Desse blir utnytta av fleire statar.

Snabeluer i Barentshavet og Norskehavet

I 2005 starta eit nytt fiskeri etter snabeluer på det opne havet i Norskehavet. Bestanden som det blir fiska på, er hovudsakleg i norsk sone, men delar av bestanden dreg på næringsvandring i område utanfor norsk fiskerijurisdiksjon i om lag tre månader om hausten.

NEAFC sette i 2008 i gang ei uavhengig utgreiing med tanke på å etablere eit vitskapleg fundament for ein fordelingsnøkkel. Rapporten konkluderte med at sonetilhørsle til Noreg ligg på rundt 74 prosent. Russland er også kyststat til snabelueren, og Noreg og Russland vart i oktober 2014

einige om ei fordeling av bestanden: 72 prosent til Noreg, 18 prosent til Russland, 5,9 prosent til det opne havet i Norskehavet og 4,1 prosent til tredje land sin bifangst i fiskevernsona rundt Svalbard.

Fleire møte har blitt haldne i NEAFC med sikte på å bli einige med ikkje-kyststatane om kor stor del av kvoten som skal setjast av til fiske på det opne havet i Norskehavet. Island støtta det norske og russiske synet, medan EU og Danmark på vegne av Færøyane og Grønland stod framleis langt frå kyststatane sin posisjon. Storbritannia avstod frå å røyste. Følgjeleg vart partane heller ikkje einige om ei regulering for det opne havet under årsmøtet i NEAFC (sjå nærmere omtale av årsmøtet i kapittel 3.4.1). Arbeidet med å få aksept i NEAFC for den avsetjinga Noreg og Russland er einige om til fiske på det opne havet, og såleis ei betre forvalting av ueren, vil halde fram. Noreg og Russland vart einige om ein totalkvote på 67 210 tonn snabeluer i 2022, i tråd med tilrådinga frå ICES. Dette gjev ein kvote på 44 291 tonn til Noreg.

Snabeluer i Irmingerhavet

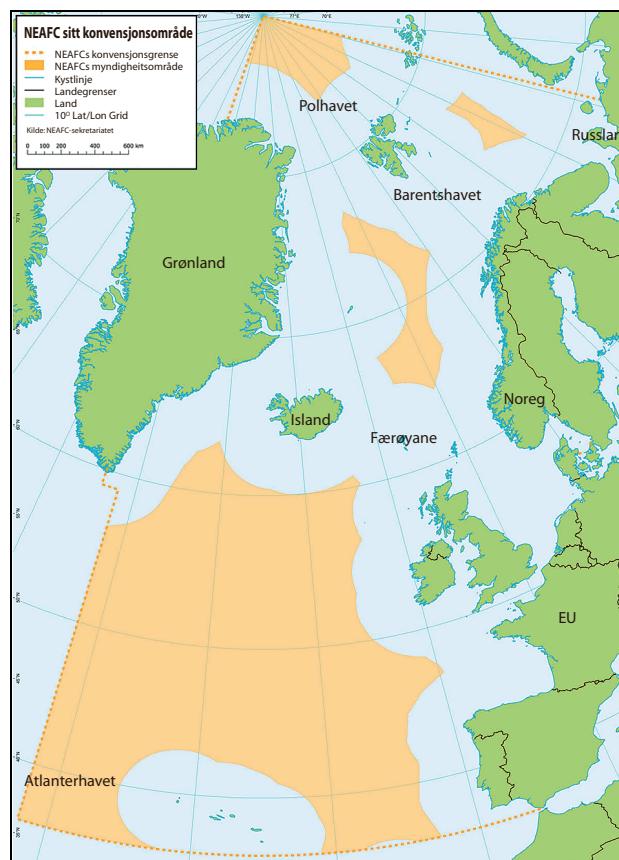
Partane i prosessen om fordeling og regulering av snabeluer i Irmingerhavet er kyststatane Island, Grønland og Færøyane og observatørane EU, Noreg, Storbritannia og Russland. Under årsmøtet i NEAFC i 2021 fremja Island og Danmark på vegner av Færøyane og Grønland forslag om å ikkje hauste snabeluer i Irmingerhavet i 2022. EU, Noreg og Storbritannia røysta for forslaget, medan Russland røysta imot. Forslaget vart som følgje vedteke. Noreg har 3,85 prosent av den samla kvoten.

Det samla uttaket har i lang tid vore altfor høgt. Uttaket var også i 2021 vesentleg høgare enn tilrådinga frå ICES fordi Russland, som ikkje godtek fordelingsnøkkelen og ICES si rådgjeving, har gjeve seg sjølv ein svært høg kvote. Heller ikkje for 2022 er Russland part i fordelingsavtalen.

3.4 Internasjonale fiskeriforvaltingsorganisasjonar

3.4.1 Den nordaustatlantiske fiskerikommisjonen (NEAFC)

NEAFC skal sørge for ei langsiktig bevaring og best mogleg utnytting av fiskeressursane i konvensjonsområdet. Kommisjonen skal leggje til rette for ei samfunnsøkonomisk optimal og miljø-

Figur 3.8 NEAFC sitt konvensjonsområde ligg innanfor dei stipla linene, myndighetsområde er merkte i oransje

vennleg utnytting av fiskebestandane. Partane til NEAFC er Danmark (på vegne av Færøyane og Grønland), EU, Island, Noreg, Russland og Storbritannia. Sekretariatet ligg i London.

Den viktigaste oppgåva til NEAFC er å vere med og utvikle ei meir økosystembasert forvalting av havområda og gode regionale kontrollregime. Myndighetsområda til NEAFC (vanlegvis kalla reguleringsområdet) er i utgangspunktet avgrensa til områda utanfor dei økonomiske sonene til partane. Når det gjeld reguleringar av fisket på bestandar som vandrar både innanfor og utanfor dei økonomiske sonene til partane, har kommisjonen i første rekkje ein samordnande funksjon. NEAFC kan likevel gjere vedtak om reguleringstiltak innanfor den økonomiske sona til ein part dersom vedkommande part ønskjer det og støttar at det blir sett i verk eit reguleringstiltak. NEAFC-konvensjonen gjeld i utgangspunktet for alle fiskeressursar i konvensjonsområdet. Unntaket er sjøpattedyr og langtmigrerande artar dersom dei er omfatta av andre internasjonale avtalar (til dømes tunfisk).

Fiskerireguleringar for 2022

NEAFC har i første rekke ein viss samordnande funksjon i reguleringa av fisket etter bestandar som vandrar mellom dei økonomiske sonene til partar og internasjonalt farvatn. Dette gjeld kolmule, norsk vårgytande sild, makrell og uer. Det blir vanlegvis inngått kyststatsavtalar for desse bestandane. Desse er omtalte i kapitla ovanfor.

Gjennom kyststatsavtalen for kolmule blir det sett av ein del til fiske i NEAFC sitt reguleringsområde for ikkje-kyststatar. Dette blir regulert av NEAFC. I tillegg til dette kan kyststatane fiske sine delar av totalkvotane av dei enkelte artane i internasjonalt farvatn. Basert på forslag frå kyststatane vedtek kommisjonen regulering av fisket etter dei enkelte artane i internasjonalt farvatn.

I tråd med kyststatsavtalen for kolmule for 2022 vedtok årsmøtet ein kvote for fisket i internasjonalt farvatn på 59 910 tonn, fordelt på Danmark (Grønland) og Russland. NEAFC-reguleringsområdet inneber i tillegg at kyststatane kan fiske sine nasjonale kvotor i internasjonalt farvatn. Årsmøtet vedtok også ei regulering av fisket etter norsk vårgytande sild basert på kyststatsavtalen om ein totalkvote på 598 588 tonn. Også denne reguleringa inneber at kyststatane kan fiske sine nasjonale kvotor i internasjonalt farvatn. Når det gjeld makrell, vedtok årsmøtet ei regulering basert på kyststatsavtalen om ein totalkvote på 794 920 tonn for 2022. Alle reguleringane er i tråd med tilrådiniane frå ICES.

Noreg og Russland er kyststatar til snabelueren i Norskehavet og vart i oktober 2014 einige om ei fordeling av bestanden på bakgrunn av ein sonetilhørslerapport utarbeidd av forskarar frå NEAFC-landa. Avtalen inneheld også ein kvote til internasjonalt farvatn. I tråd med tilrådinga frå ICES og kvoten som er sett av i avtalen, la difor Noreg og Russland fram forslag om ei NEAFC-regulering for 2022. Forslaget fekk ikkje fleirtal fordi dei andre NEAFC-partane ikkje er einige i kvoten som Noreg og Russland har avsett til fiske i internasjonalt farvatn. Resultatet av dette er at det ikkje er fastsett noka regulering av snabeluer i den internasjonale delen av Norskehavet for 2022.

Partane i prosessen om fordeling og regulering av snabeluer i Irmingerhavet er kyststatane Island, Grønland og Færøyane og ikkje-kyststata EU, Noreg, Russland og no også Storbritannia. Island har, i tråd med ICES-rådgjevinga, ønskt eit forbod mot direktefiske i fleire år, noko Noreg har støtta. Forslaget har tidlegare ikkje fått tilstrekkeleg fleirtal, men dette endra seg på årsmøtet i 2020 og vart igjen vedteke under årsmøtet i

2021. NEAFC har dermed for andre gong vedteke eit forbod mot direktefiske etter uer i Irmingerhavet i tråd med forskarane si tilråding.

På årsmøtet i 2020 vart NEAFC sine forbod mot direktefiske etter blålange med botnreiskap i gyteperioden og forbodet mot direktefiske etter pigghå vidareført. Det vart også for første gong, mot éi røyst, vedteke eit forbod mot direktefiske etter raud keisarfisk. Desse forboda gjeld også for 2022. Kontraktspartane vart også einige om regulering av fisket etter hyse ved Rockall under årsmøtet i 2021.

Områdeforvalting

NEAFC vedtok for første gong i 2004 å stenge enkelte område for botntråling og fastståande reiskapar for å verne sårbar marine økosystem. I dei følgjande åra har kommisjonen med jamne mellomrom gjort justeringar i områda og stengt nye område i tråd med tilrådingar frå ICES. Det er no i alt 13 område innanfor reguleringsområde til NEAFC som er stengde for botnfiske.

Alle tiltaka som er vedtekne om stengde område og botnfiske, er element i oppfølginga NEAFC gjer av fire relevante resolusjonar i perioden mellom 2006 og 2016 og FAO sine retningslinjer om botnfiske frå 2008. NEAFC vedtok i 2014 eit nytt og betre regelverk for botnfiske og vern av sårbar marine økosystem.

Regelverket inneber at NEAFC sitt reguleringssområde er delt inn i tre kategoriar: stengde område, eksisterande botnfiskeområde og avgrensa botnfiskeområde. Dei stengde områda er område der sårbar marine økosystem er påvist og ICES har tilrådd stenging. I tillegg til å liste opp dei stengde områda definerer Regelverket kva for område som per i dag er rekna for å vere eksisterande fiskeområde og dermed opne for fiske. Område som verken er stengde for botnfiske eller omfatta av eksisterande fiskeområde, utgjer dei avgrensa botnfiskeområda. Desse er ikkje opne for ordinært botnfiske, men NEAFC kan gje løyve til forsøksfiske i områda. Regelverket stiller strenge krav til slikt prøvefiske. Mellom anna skal det gjennomførast konsekvensutgreiingar før det er aktuelt å vurdere eit forsøksfiske, og sjølvे forsøksfisket er underlagt eigne rapporteringsreglar. Fartøya må også ha observatørar om bord. I etterkant av eit forsøksfiske skal det gjennomførast ei evaluering for å vurdere om eit botnfiske vil kunne ha betydeleg negativ påverknad på dei sårbar marine økosystema i området, og om det dermed bør stengjast, eller om området kan bli opna som eit

eksisterande botnfiskeområde. Dersom fartøy i ordinært fiske eller i forsøksfiske støyter bort i sårbar marine økosystem (korallar og svamp), pliktar dei å stoppe fisket, rapportere hendinga og flytte minst to nautiske mil frå staden med sårbar marine økosystem.

I tråd med krava i NEAFC-regelverket gjennomførte NEAFC i 2019 ei evaluering av om reguleringa har vore effektiv når det gjeld vern av sårbar marine økosystem. Evalueringa konkluderte med at reguleringa fungerer etter sitt formål, men foreslo likevel enkelte forbettingspunkt. Desse har blitt diskuterte i NEAFC sine permanente arbeidsgrupper i 2020 og 2021, og oppfølgingsarbeidet held fram i 2022.

Kontrollsamarbeid

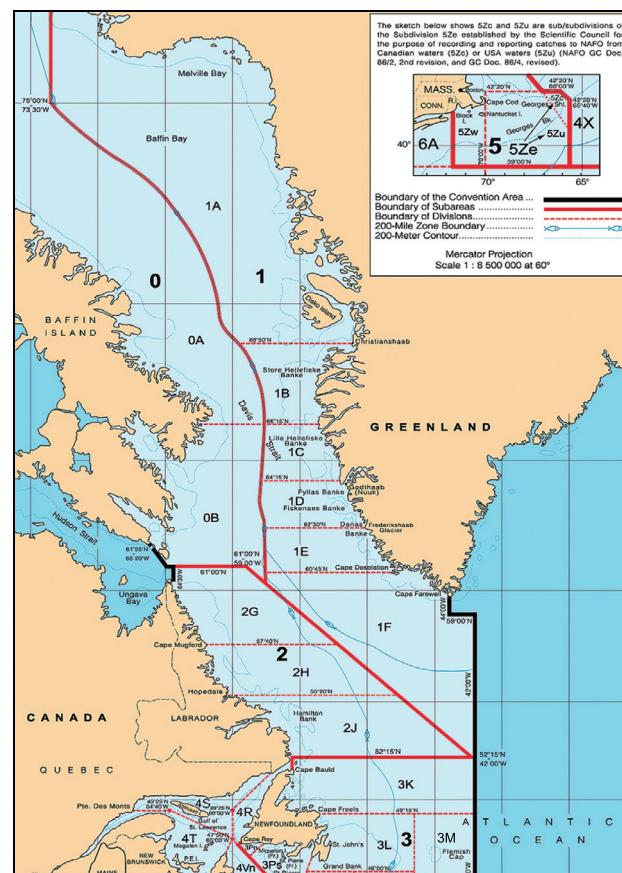
Kampen mot urapportert, uregulert og ulovleg fiske har vore høgt prioritert i NEAFC i fleire år. Arbeidet har resultert i eit omfattande kontroll- og handhevingsregelverk, som mellom anna inneheld krav til satellittsporing, rapporteringsplikter, reglar om inspeksjon til sjøs, hamnestatskontroll og svartelisting. Etter at kommisjonen på årsmøtet i 2014 vedtok å utvide verkeområdet for NEAFC sitt system for hamnestatskontroll, er dette no fullt på linje med den internasjonale hamnestatsavtalen forhandla fram under FAO.

På årsmøtet i 2018 vedtok partane omfattande endringar i kontroll- og handhevingsregelverket. Hensikta var å legge til rette for implementering av eit nytt og heilelektronisk rapporteringssystem. Dette vart i 2019, 2020 og 2021 følgt opp med utvikling av fleire tekniske løysingar for implementering av det nye systemet. Arbeidet held fram i 2022.

3.4.2 Den nordvestatlantiske fiskeriorganisasjonen (NAFO)

Det overordna målet til NAFO er å bidra til langsiglig bevaring, berekraftig bruk av fiskeressursane i konvensjonsområdet og samstundes bevere dei marine økosystema der desse ressursane finst.

NAFO har 13 medlemsland frå Nord-Amerika, Europa, Asia og Karibia, inkludert EU på vegne av dei 27 medlemslanda. Fire av medlemslanda er kyststatar i konvensjonsområdet: USA, Canada, Frankrike (på vegner av Saint-Pierre og Miquelon) og Danmark (på vegner av Færøyane og Grønland). NAFO-sekretariatet ligg i Halifax i Canada.

Figur 3.9 NAFO sitt konvensjonsområde

NAFO har i dei seinare åra lagt vekt på å modernisere organisasjonen og har innført nødvendige endringar av NAFO-konvensjonen. Den nye konvensjonen frå 2008 tek mellom anna omsyn til føre-var-prinsippet, økosystembasert forvalting, etablering av ein mekanisme for twisteløysing og strukturelle endringar av organisasjonen. Noreg ratifiserte den reviderte konvensjonen i 2009, og konvensjonen tredde i kraft 18. mai 2017.

Fastsette kvotar for 2022

Den viktigaste bestanden for Noreg i NAFO er torsk i reguleringsområdet 3M (sjå kart i figur 3.9), der vi har ein kvoteandel på 9,25 prosent. Etter ti år med fiskeforbod (moratorium) vart direktesfisket etter torsk i 3M opna igjen i 2010. Partane vedtok ein totalkvote for fisket i 2022 på 4 000 tonn, som er ein auke frå kvoten frå i fjor på 1 500 tonn. Bestanden har over tid hatt ei svak rekruttering, og eit lågt kvoteråd var dermed venta. Denne kvoten er likevel høgare enn rådet, etter at fleire medlemsland ønskte ein høgare kvote enn rådet. Det var særleg Noreg og Storbritannia som argumenterte mot dette.

Noreg har sidan 1993 fiska reker på Flemish Kapp. Det har gått føre seg to separate rekefiskeri i dette området, eitt i reguleringsområde 3M og eitt i reguleringsområde 3L. På grunn av den därlege bestandssituasjonen vedtok NAFO, i tråd med tilrådinga frå havforskarane, å stoppe rekefisket i område 3M i 2011. Bestandssituasjonen for reker i 3M har dei siste åra blitt stadig betre, og i tråd med tilrådinga frå forskarane vart fisket opna med verknad frå 1. januar 2020. Fisket er regulert med fiskedøgn, som er eit lite tilfredsstillande reguleringsregime. Partane skulle difor etter planen møtast i 2020 og 2021 for å sjå på moglegheitene for å gjere om reguleringa til eit kvoteregime, men på grunn av den rådande koronasituasjonen er dette utsett til 2022. Partane vedtok difor ei vidareføring av innsatsreguleringa for 2022, i tillegg til tiltak som tidsavgrensing av fiske, bruk av sorteringsrist og hamnelandsinspeksjon, for å støtte opp under innsatsreguleringa.

I åra før 2011 låg totalkvoten for reker i reguleringsområde 3L på 30 000 tonn. For 2011 tilrådde vitskapskomiteen i NAFO å redusere den totale fangsten. Partane var i åra etter einige om behovet for ein reduksjon, men vart ikkje einige om å redusere den totalt tillatne fangsten like mykje som forskarane tilrådde. Noreg og fleire land røysta imot å fastsetje høgare rekekvote enn det tilrådinga frå forskarane sa. Då bestanden vart ytterlegare redusert, vart partane på årsmøtet i 2014 einige om å innføre fiskeforbod også for denne bestanden. Rådgjevinga for 2022 stadfesta den sviktande bestandssituasjonen, og årsmøtet vedtok ei vidareføring av moratoriet for 2022.

Noreg har kvoterettar i NAFO på 30 prosent av totalkvoten for lodde i reguleringsområde 3NO. Som følgje av den därlege bestandssituasjonen har det lenge vore forbode å drive direktefiske på denne arten, og forbodet vart vidareført for 2022.

Ein ny forvaltingsplan for blåkveite vart vedteken under årsmøtet 2017. For 2022 vart det i tråd med den nye forvaltingsplanen fastsett ein totalt tillaten fangst på 15 864 tonn. Noreg har ingen del i denne bestanden, men når totalkvoten kjem opp på 30 000 tonn eller meir, har Noreg rett til å fiske på ein eigen kvote som blir sett av til land utan fast kvotedel.

Regulering av fiske med botnreiskapar

I tråd med fire relevante resolusjonar i perioden mellom 2006 og 2016, har NAFO lagt stor vekt på å regulere fisket med botnreiskapar slik at sårbare marine økosystem blir skåna. NAFO har òg

arbeidd med å setje i verk FAOs retningsliner for djuphavsfiske på det opne havet.

Ulike område i konvensjonsområdet er delt inn i tre kategoriar: noverande område, stengde område og nye fiskeområde. NAFO har formelt vedteke eit kart som viser dei noverande fiskeområda. Det blir stilt særleg strenge krav til fisket i nye område, men også i noverande fiskeområde er det strenge miljøkrav. Det gjeld særleg dersom ein ønskjer å nytte nye reiskapstypar, eller dersom ny vitskapleg informasjon seier at dagens fiskepraksis bør endrast.

NAFO sitt område 14 vart i 2016 stengt for fiske med botnreiskapar for å beskytte sjøfjør, med ein solnedgangsklausul til 31. desember 2018. Partane vart på årsmøtet i 2018 ikkje einige om ei ny stenging av området, som dermed vart opna for fiske med botnreiskapar 1. januar 2019. NAFO har etter dette 20 område som er stengde for fiske med botnreiskapar for å verne konsentrashonar av korallar og svamp som har særleg sårbarle økosystem. Stengingane gjeld også fleire område med undersjøiske fjell.

NAFO har i tillegg vedteke regelverk for kva fartøya skal gjere dersom reiskapar kjem i kontakt med sårbare økosystem under fiske. Fartøy pliktar ved samanstøyt, uavhengig av område, å stoppe fisket, rapportere hendinga og flytte minst to nautiske mil frå staden med sårbare marine økosystem. I utgangspunktet er fiske med botnreiskapar ikkje tillate i dei nye områda. Det er likevel høve til eit forsøksfiske, men dette er strengt regulert. Mellom anna er det plikt til å ha ein vitskapleg observatør om bord. På grunnlag av rapportar frå forsøksfiske og vitskapleg rådgjeving kan NAFO opne for generelt fiske i avgrensa område.

Evalueringa av NAFOs regelverk for vern av sårbare marine økosystem, inkludert dei 20 stengde områda, vart ferdigstilt i 2021. På bakgrunn av denne vedtok årsmøtet å utvide talet på stengde område til 25 område fram til 2026.

Kontrollsamarbeid

Kampen mot urrapportert, uregulert og ulovleg fiske (UUU-fiske) har hatt høg prioritet i NAFO i fleire år. Arbeidet har resultert i eit omfattande kontroll- og handhevingsregelverk, som mellom anna inneheld krav til satellittsporing, rapporteringsplikter, reglar om inspeksjon til sjøs, hamnestatskontroll, svartelisting og eit observatørprogram.

NAFO vedtok på årsmøtet i 2016 endringar i reglane om hamnestatskontroll som innebar

implementering av FAOs hamnestatsavtale mot UUU-fiske.

3.4.3 Den internasjonale kvalfangstkommisjonen (IWC)

Noreg er ein av dei opphavlege partane til konvensjonen om regulering av kvalfangst av 1946, som regulerer fangst og bevaring av større kvalartar. Konvensjonen har i dag 89 partar. Den internasjonale kvalfangstkommisjonen er overvakingsorganet til konvensjonen. IWC har som hovudoppgåve å sikre ei berekraftig forvalting og bevaring av dei større kvalartane. I 1982 vedtok IWC eit totalforbod mot all kommersiell kvalfangst. Noreg har reservert seg mot forboden og er difor ikkje bunde av det. Frå 1994 til 2006 forsøkte IWC å få på plass eit revidert forvaltingsregime for å opne for kommersiell kvalfangst utan å lukkast. Japan la i 2018 fram eit forslag til reform av organisasjonen utan å lukkast. Forslaget tok siktet på mellom anna å opne for alminneleg berekraftig kvalfangst. Som ei følgje av nederlaget og lang tid med frustrasjon over IWCs dysfunksjon melde Japan seg ut av IWC 26. desember 2018. Japans utmelding har tredd i kraft 30. juni 2019.

Forskarane i IWC har etablert prosedyrar for å vurdere dei ulike kvalbestandane og uttaket av dei. Kvotetrekningsmodellane er konservative for å sikre ei føre-var-tilnærming. Den norske kvoten på vågekval blir fastsett på bakgrunn av det arbeidet som er gjort i IWC sin vitskapskomité. 2022-kvoten er sett til 917 vågekval. Det er 361 færre enn i 2021. Dette er det første året i ein ny forvaltningsperiode, noko som inneber at totalkvoten blir sett ned til grunnkvoten. For 2023 vil det vera mogleg å overföra eventuell ubrukt kvote frå 2022, som vil potensielt auka totalkvoten. Kvoten kan fangast i heile forvaltingsområdet til IWC, som er noko større enn havområda under norsk jurisdiksjon. Det vil seie at det også kan drivast fangst i internasjonalt farvatn mellom Noregs økonomiske sone og fiskerisona ved Jan Mayen.

I tråd med kvoteberekningsmodellen skal vågekvalbestanden vurderast på nytt i vitskapskomiteen til IWC kvart sjette år på grunnlag av teljingar som er gjennomførte dei siste seks åra. Samstundes skal oppdelinga av havområdet i underområde vurderast på nytt. Vitskapskomiteen starta ein ny gjennomgang av det norske fangstgrunnlaget i 2014. Oppdelinga i småområde vart grundig diskutert under møtet i vitskapskomiteen i Slovenia i mai 2014. Komiteen konkluderte med at nye genetiske analysar ikkje gjev grunnlag for å dele opp i under-

Figur 3.10 Underområde i forvaltinga av vågekval

område for Barentshavet (EB), Svalbardområdet (ES) og Norskehavet (EW). Komiteen ønskte derimot at Nordsjøen (EN) framleis skal vere eit eige underområde. Endelege bestandstal med usikkerheit for teljepérioden 2008–2013 vart godkjende av vitskapskomiteen ved årsmøtet i 2015. Tilpassingar av simuleringsmodellane til fangstar, bestandstal og biologiske data for å teste forvaltingsstrategiar har teke mykje tid og vart fullførte ved årsmøtet i 2017. Med utgangspunkt i den reviderte forvaltingsprosedyren vil ein ha ei gjennomgåande trygg forvalting av vågekvalen. Det er no ein prosess i gang der estimatet skal vurderast intersesjonelt i vitskapskomiteen og handsamast på årsmøtet i komiteen i 2022.

3.4.4 Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO)

Den nordatlantiske sjøpattedyrkommisjonen vart etablert i 1992. Hovudgrunnane for å etablere organisasjonen var å legge til rette for internasjonalt samarbeid på dei områda der IWC ikkje har kompetanse (småkval, sel og kvalross), og sikre ein internasjonal samarbeidsstruktur i tilfelle IWC skulle bryte saman.

Hovudoppgåva til NAMMCO er å arbeide for vern og forvalting av sjøpattedyr i Nord-Atlanten basert på vitskaplege råd. Arbeidet er konsentrert om småkval, sel og kvalross, men omfattar dei store kvalartane òg. Noreg, Færøyane, Grønland og Island er medlem i kommisjonen. Danmark, Russland, Canada og Japan møter regelmessig som observatørar, og Canada og Russland tek aktivt del i arbeidsgruppene.

NAMMCO har lukkast godt i arbeidet med å forbetre fangstmetodar – eit arbeid som er av interesse langt utover medlemslanda i organisasjonen. Representantar frå alle dei nordiske landa,

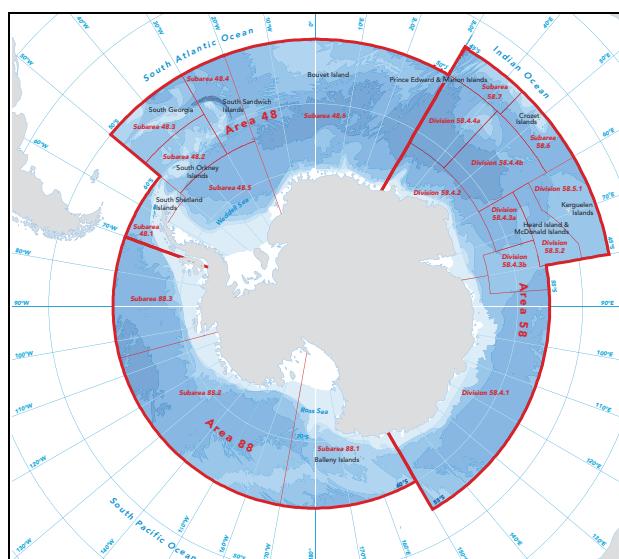
og Japan, USA og Canada, deltek i dette arbeidet. Resultata gjev grunnlag for å forbetra fangstmetodane og setje standardar for fangst på sjøpattedyr, og Noreg har no utarbeidd ein standard for bruk av våpen i vågekvalfangsten. Vitskapskomiteen i NAMMCO gjev råd og deltek i forskinga på sjøpattedyr i Nord-Atlanteren. Komiteen deltek dessutan i arbeidet med å lage ein plan for å organisere og gjennomføre teljetokt for kval som omfattar heile Nord-Atlanteren.

3.4.5 Kommisjonen for bevaring av dei marine levande ressursane i Antarktis (CCAMLR)

Kommisjonen for bevaring av dei marine levande ressursane i Antarktis forvaltar konvensjonen med same namn. CCAMLR-konvensjonen vart vedteken i 1980 med Noreg som ein av grunnleggjjarane. Konvensjonen er ein del av Antarktistraktaten og vart gjeldande frå 1982. Sekretariatet og hovudkvarteret til kommisjonen ligg i Hobart på Tasmania i Australia. Hittil er 36 land partar i CCAMLR-konvensjonen, medan EU og 24 land er medlem i CCAMLR-kommisjonen.

CCAMLRs mandat om å forvalte dei marine ressursane på ein balansert måte ligg i formålsparagrafen. Det inneber at prinsippa om vern og rasjonell bruk av ressursane er sidestilte. Føresegna viser at ein ønskjer å leggje til rette for berekraftig fiske i konvensjonsområdet.

CCAMLR har heilt frå starten vore ein viktig aktør i utviklinga av internasjonal havressursforvalting og har hatt stor suksess i kampen mot ulovleg, urapportert og uregulert fiske etter tannfisk.

Figur 3.11 CCAMLR sitt konvensjonsområde og dei ulike underområda

Fiskeri

Interessa for å fiske i Antarktis gjeld i hovudsak bestandane av kril og tannfisk. CCAMLR vedtek årleg totalkvotar for dei ulike artane, basert på tilrådingar frå vitskapskomiteen til kommisjonen. Kommisjonen kan også på vitskapleg grunnlag fastsetje forbod mot å fiske på enkelte fiskeslag innan eitt eller fleire underområde. CCAMLR deler ikkje totalkvotane mellom dei enkelte medlemmene. Det er såleis opent for eit «olympisk» fiske, der alle fiskar inntil fisket blir stoppa når totalkvotane er tekne.

Det er store krilressursar i Sørishavet. Anslag for opphavleg biomasse er 60 millionar tonn i det havområdet der det blir fiska i dag, som i hovudsak er dei vestlege delane av Atlantisk sektor og langs Antarktishalvøya. I dette området har CCAMLR vedteke ein totalkvote på 5,61 millionar tonn. Likevel er fangsten etter råd frå vitskapskomiteen avgrensa til maksimalt 620 000 tonn. Og for å hindre for stort fiskepress i enkeltområde der kril er viktig mat for fugl og pattedyr, er denne totalfangsten fordelt på fire av underområda viste i figur 3.11. Dei siste åra har totalfangsten av kril vore mellom 100 000 og 270 000 tonn, eller om lag 0,3 prosent av anslag for opphavleg biomasse.

Den norske flåten fiskar årleg om lag 50–60 prosent av den samla fangsten av kril i havområda rundt Antarktis. Dei norske krifartøya har alltid med seg ein internasjonal observatør som tek prøvar av fangstane og rapporterer til CCAMLR om gjennomføringa av fisket, bifangst av fisk, eventuelle tilfelle av skadar på fugl og pattedyr.

Den samla fangsten i det kvoteregulerte fisket etter tannfisk i Antarktis har dei siste åra lege kring 15 000 tonn årleg av dei to artane som blir fiska. Dette er eit svært lågt fangstnivå sett i forhold til det svære geografiske området fiskeriet nyttar. Tannfisken blir fiska på djupt vatn, mellom 500 og 2 000 meter. Dette er eit lite, men nokså lønnsamt fiskeri. Noreg har ikkje notifisert fartøy for dette fisket i 2022.

Miljø og forsking

Vitskapskomiteen i CCAMLR er sentral i utviklinga av forskingsplanar i havområda rundt Antarktis, og dette gjeld også forskinga på kril. Noreg gjev viktige bidrag til dette arbeidet. Havforskningsinstituttet starta mellom anna i 2011 eit overvakningsprogram av kril ved Sør-Orknøyane. Ved hjelp av fartøy frå krilindustrien gjennomfører dei eit tokt ei knapp veke i året etter eit fast mønster og med vitskapleg akustisk instrumentering

for å vurdere mengda og samansetjinga av krilbestanden i dette fiskeriområdet.

CCAMLRs samla vurdering av krilbestanden byggjer på data frå ei stor basisundersøking så langt attende som i år 2000. Seinare er kunnskapen supplert med ei rekke enkeltstudiar. Dei viktigaste blir gjennomførte årleg i dei tre beste fiskeområda. Ein av desse studiane er det norske toktet med fiskefartøy. Desse undersøkingane dekkjer berre avgrensa delar av utbreiingsområdet til krilen. CCAMLR er likevel trygg på at uttaket av kril er berekraftig i høve til storleiken på bestanden, då fisket er avgrensa samanlikna med både kystane og bestandsvurderinga. Det viktigaste elementet i reguleringa av krilfisket i dag er omsynet til sjøfugl og pattedyr fordi dei beitar på kril i nokre av dei same områda som krilfisket går føre seg. Dersom uttaket av krilressursen i Antarktis skal aukast, må vedtak om dette bygge på vitskaplege undersøkingar og råd som viser at auka fangst er forsvarleg ut frå produksjons- og bestandstilhøva for kril og næringstilhøva for fugl og pattedyr.

I 2017 fremja Noreg forslag om å gjennomføre omfattande undersøkingar av kril i 2019 og annonserte planar om ekspedisjon med det nye polare forskingsfartøyet Kronprins Haakon vinteren 2018–2019. Det norske initiativet vart helst velkommen av CCAMLR, og vitskapskomiteen og kommisjonen har slutta seg til og bidrøge til planane.

Undersøkinga med seks–sju fartøy koordinert av norske forskrarar vart gjennomført i januar–februar 2019. Det norske forskingsfartøyet opererte saman med fartøy og landstasjonar frå andre CCAMLR-medlemmer. I tillegg bidrog krilindustriskipnaden ARK med eit eige leigefartøy og omfattande innsats under norsk forskarleiing. Til saman sikra forskings- og leigefartøy god dekning i alle viktige fiskeriområde og heile det same området som vart undersøkt i år 2000. I tillegg til det store kriltoktet vart det gjennomført undersøkingar i underområde for å granske tilhøva for pingvinar og sel som et kril. Frå landstasjonar vart satellittmerkte pingvinar og sel overvakte under beitevandringer i krilområda. Under kriltoktet vart det samla svære datamengder om fysisk-kjemiske tilhøve og plante- og dyreplankton. Langsmed kurslinene vart det registrert observasjonar av fugl og kval. Utbytet av toktet strekkjer seg dermed langt utanom den auka kunnskapen om krilressursane. Dette har relevans for mellom anna klimaforsking og generell økosystemforståing.

Under årsmøtet i 2011 vedtok CCAMLR forvaltingstiltak CM 91/04 som legg fast eit rammeverk for etableringa av eit sett med representative marine beskytta område i Antarktis.

Etter fleire års arbeid vart det under årsmøtet i 2016 gjort vedtak om å etablere eit marint beskytta område i Rosshavet. Området dekkjer eit areal på 1,55 millionar kvadratkilometer. Av dette er 1,12 millionar kvadratkilometer (72 prosent) underlagde strenge restriksjonar, som betyr at berre eit visst forskingsfiske er lov.

Området beskyttar sårbare naturområde og dyregrupper, inkludert landbaserte topppredatorar som sel og pingvinar, som er avhengige av tilgang til mat i nærleiken av områda dei forplantar seg i. Sårbare botnhabitat og oppvekstområde for yngel og ungfisk blir også tekne vare på.

Området er utvikla i tråd med den beste tilgjengelege kunnskapen og i tråd med norske prinsipp.

Forslag til marine beskytta områder er òg under arbeid for områda i Aust-Antarktis, i Weddellhavet og langs Antarktishalvøya.

3.4.6 Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT)

ICCAT vart etablert i 1966. Noreg har vore medlem sidan 2004. Denne regionale organisasjonen har ansvar for å bevare og forvalte tunfisk og tunfiskliknande artar i Atlanterhavet og Middelhavet. Kommisjonen har 53 avtalepartar, inkludert EU på vegner av medlemslanda. Ansvarsområdet til organisasjonen omfattar kring 30 artar, mellom anna makrellstørje, som særleg i 1950-åra vart fiska i store kvantum langs norskekysten. Overfiske førte til ein kraftig reduksjon i bestanden, og førekommstane i våre farvatn var i fleire tiår nærmest ikkje-eksisterande. Dei seinare åra har bestanden teke seg opp att, og det er igjen makrellstørje i norske farvatn.

På bakgrunn av bestandssituasjonen og fordi totalkvoten vart sett høgare enn tilrådd, hadde Noreg forbod mot fiske og landing av makrellstørje i perioden 2007–2013. Den negative trenden er no snudd, og tilstanden til bestanden er mykje betre.

ICCAT vedtok på årsmøtet i 2017 ein ny forvaltingsplan for makrellstørje for perioden 2018–2020. Noreg var aktivt med i forhandlingane av planen og fekk mellom anna forhandla fram betre reglar for bifangst og reglar som tek i vare land med islandføringsplikt. I tillegg fekk Noreg, som kyststat, forhandla fram ein gradvis auke av

den norske eigarparten av makrellstørjebestanden i løpet av perioden forvaltingsplanen gjeld for. I 2018 fekk Noreg fiske 104 tonn, i 2019 239 tonn og i 2020 300 tonn. Totalkvotane for 2019, 2020 og 2021 har vore på 300 tonn. På grunn av situasjonen med covid-19 vart årsmøtet i 2020 gjennomført på e-post og gjeldande forvaltingsplan for makrellstørje vidareført til å gjelde i 2021 og. I 2021 vart årsmøtet i ICCAT gjennomført på digital plattform, og det vart gjort eit intersesjonelt arbeid med ein oppdatert forvaltingsplan for makrellstørje som særleg inkluderte betre kontrollreglar for farmingaktivitet i Middelhavet.

I 2021 vart tre linefartøy og åtte ringnotfartøy gjevne løyve til å delta i direktefisket etter makrellstørje. Alle linefartøya var under 15 meter, medan sju av notfartøya var under 40 meter, og eitt var over 40 meter. I tillegg deltok 41 fiskelag i sports- og rekreasjonsfiske og merk- og sleppfiske etter makrellstørje i 2021. Notfartøya fekk tildelt ein gruppekvote på 254 tonn, og kvart fartøy fekk

tildelt ein fartøykvote på 31,75 tonn. Dei tre linefartøya fekk ein kvote på 6 tonn kvar. Det vart avsett 6 tonn øyremerkte til sports- og rekreasjonsfiske og 4 tonn til død eller døyande størje i samband med merk- og sleppfiske. 15 tonn vart sette av til bifangst av makrellstørje i fisket etter andre artar, og det blei gjort ei avsetning på 18 tonn til forskning.

Av den norske kvoten på 300 tonn vart det totalt fiska 153 tonn makrellstørje i 2021. I 2022 har Noreg ein totalkvote på 300 tonn. I tillegg har vi moglegheit til å overføre 5 prosent ufiska kvantum frå 2021, noko som vil gje oss ein totalkvote i 2022 på 315 tonn.

ICCAT har òg vedteke reglar for bifangst av pelagiske haiartar i fisket etter tunfisk og tunfiskliknande artar i heile konvensjonsområdet. Reguleringane omfattar påbod om utkast, men i dei seinaste vedtaka finst det unntak for partar som har påbod om ilandføring som ein del av den generelle fiskerilovgjevinga.

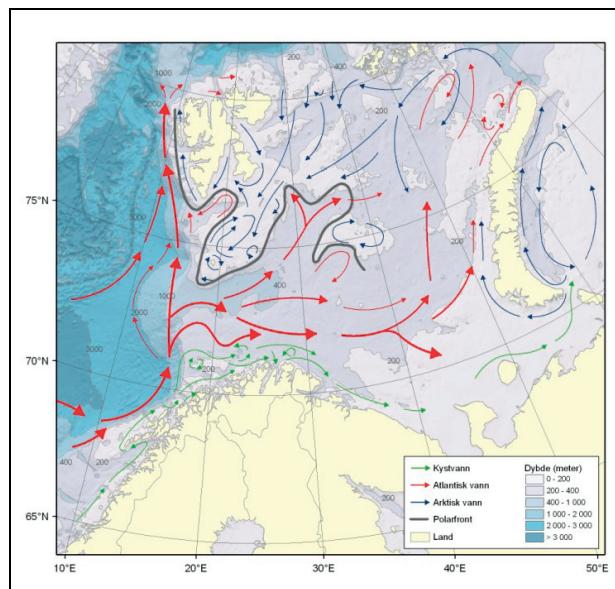
4 Bestandane – status og rådgjeving

Dette kapittelet gjer greie for tilstanden til dei viktigaste fiskebestandane Noreg deler med andre land, og dei vitskaplege råda om korleis bestandane bør regulerast. For kvart geografiske område – Barentshavet, Norskehavet og Nord-sjøen – er det til innleiing ei kort oversikt over tilstanden i økosystemet og dei viktigaste bestandane der. I omtalen av kvar bestand viser vi den historiske utviklinga i bestandsstorleik, gytebestand og fangstar, i tillegg til tilrådd og avtalt totalkvote dei siste fem åra.

Dette kapittelet presenterer også fiskedødelegheita (for dei fleste bestandar for 2009–2018 og noverande verdi i perioden [2019–2020]) etter dagens forvaltingsplan (Fmgt), der ein har ein forvaltingsplan på plass, eller sist estimerte verdi av maksimalt langtidsutbytte (Fmsy). Vi gjer merksam på at desse verdiane har blitt endra i den siste tiårsperioden for fleire av bestandane. På grunn av at ein kvart år får ny informasjon om kvar bestand, endrar biletet av den historiske utviklinga av bestanden seg, spesielt for dei siste åra. Dette er illustrert i rådet frå ICES, under «Quality of the assessment», der det for kvar bestand er figurar som viser historiske endringar i bestandsvurderinga (gytebestand, fiskedødelegheit og rekruttering). I tillegg til å vise effekten av nye data reflekterer desse figurane også metodeendringar.

4.1 Barentshavet

Gytebestanden av torsk i Barentshavet har i perioden 2008–2021 vore på det høgaste nivået vi har hatt i etterkrigstida. Også hysebestanden står det greitt til med, og det ser også ut som om blåkveitebestanden og snabeluerbestanden er på eit stabilt nivå. Lodda var i åra 2009–2013 på eit relativt høgt og stabilt nivå, men kasta lite av seg i form av fiske, sidan det kraftige beitepresset frå torsken har teke mesteparten av den årlege produksjonen. Loddebestanden minka kraftig etter 2013, men tok seg brått opp igjen i 2017. Bestanden minka nokon att i 2018–2019, før han voks i 2020. Det var ikkje loddefiske i 2016 og 2017, men i 2018 vart det igjen opna for fiske på denne

Figur 4.1 Barentshavet – straumar og djupn

bestanden. Fisket vart så stengt igjen i 2019–2021 og opna igjen i 2022.

Det står bra til med vågekval og grønlandssel i Barentshavet, som er dei to sjøpattedyrbestandane som det blir fangsta på i dette området. For begge bestandane, spesielt grønlandssel, er fangen lågare enn kvoterådet. Kvoten for grønlandssel er avtalt med Russland og omtalt i kap. 3.2.1, medan kvoten for vågekval blir fastsett av Noreg basert på metodar utvikla i IWC slik det er omtalt i kap. 3.4.3. Barentshavet er eit relativt grunt havområde som ligg på kontinentalsokkelen nord for Noreg og Russland, jf. figur 4.1. Barentshavet er sterkt prega av varmt atlantisk vatn som strøymer inn frå sørvest. Det er i stor grad det som gjer at dette havområdet ikkje berre er leveleg, men eit svært produktivt hav. Områda på denne breiddgraden på motsett side av jordkloden er dekte med is året rundt, då dei ikkje har denne innstrøyminga av varmt vatn. Dei siste åra har det vore meir varmt atlanterhavsvatn nord i Barentshavet og nordom Svalbard enn nokon gong. Det varme vatnet skaper stor produksjon av plankton og godt med mat, både til lodde og torsk. Torsk og lodde hadde i fleire

Figur 4.2 Økosystemet i Barentshavet

Illustrasjon: Havforskingsinstituttet

av åra på 2010-talet den nordlegaste utbreiinga som er registrert i målingane til Havforskingsinstituttet gjennom dei siste 40 åra.

Noreg og Russland har eit særskilt godt samarbeid om forsking i Barentshavet, og dette gjev god kunnskap om fiskestammane og økosystemet.

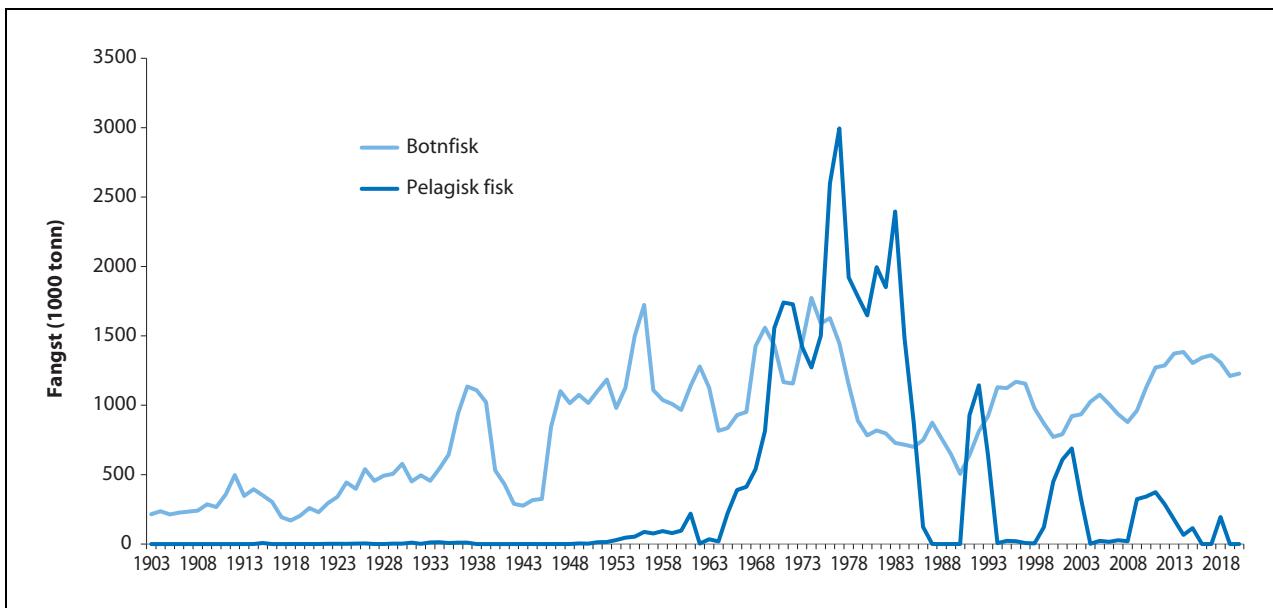
Det er funne over 200 fiskeartar i Barentshavet, men berre nokre få har kommersiell verdi. Dette er først og fremst den nordaustarktiske torsken (den største torskebestanden i verda), den nordaustarktiske hysa, den nordaustarktiske blåveita, vanleg uer, snabeluer og lodde. I tillegg spelar også reker, snøkrabbe og kongekrabbe viktige økonomiske roller. Rekefisket har auka sterkt i 2018–2019, men gjekk noko ned igjen i 2020. Snøkrabbe breier seg vestover og nordover i Barentshavet. Det har blitt utvikla eit kommersielt fiske på denne bestanden, og fangsten er allereie tre gonger større enn fangst av kongekrabbe.

Figur 4.3 viser det samla fangstkvantumet av botnfisk og pelagisk fisk i Barentshavet frå starten av førre hundreåret og fram til 2019. Den pelagiske fisken er nesten berre lodde, med eit lite innslag av polartorsk først i 1970-åra. Tidlegare

var det litra interesse for å fiske lodde, men nedgangen i sildebestanden i 1960-åra gjorde at fiskeflåten som før fiska sild, no søkte etter nye bestandar å fiske på. Utover i 1970-åra utvikla det seg eit omfattande loddefiske som nådde ein topp i 1977 med om lag tre millionar tonn fangst.

Kvantumet av fiska lodde har vore mykje mindre sidan 1990 enn det var i 1970-åra og tidleg i 1980-åra, sjølv om ikkje loddebestanden har vore så mykje mindre. Vi ser då bort frå dei fire periodane då loddebestanden var særskilt liten og fisket vart stoppa. Denne utviklinga i fisket heng saman med at torskebestanden, som har lodde som sitt viktigaste før, har vakse seg svært stor i seinare år. Det har også gått med at torsken no breier seg lenger nord og aust enn før, og overlappar geografisk med loddebestanden ein mykje lengre periode av året. Torsken et difor ein langt større del av loddebestanden no enn tidlegare. Dette er vist på figur 4.4.

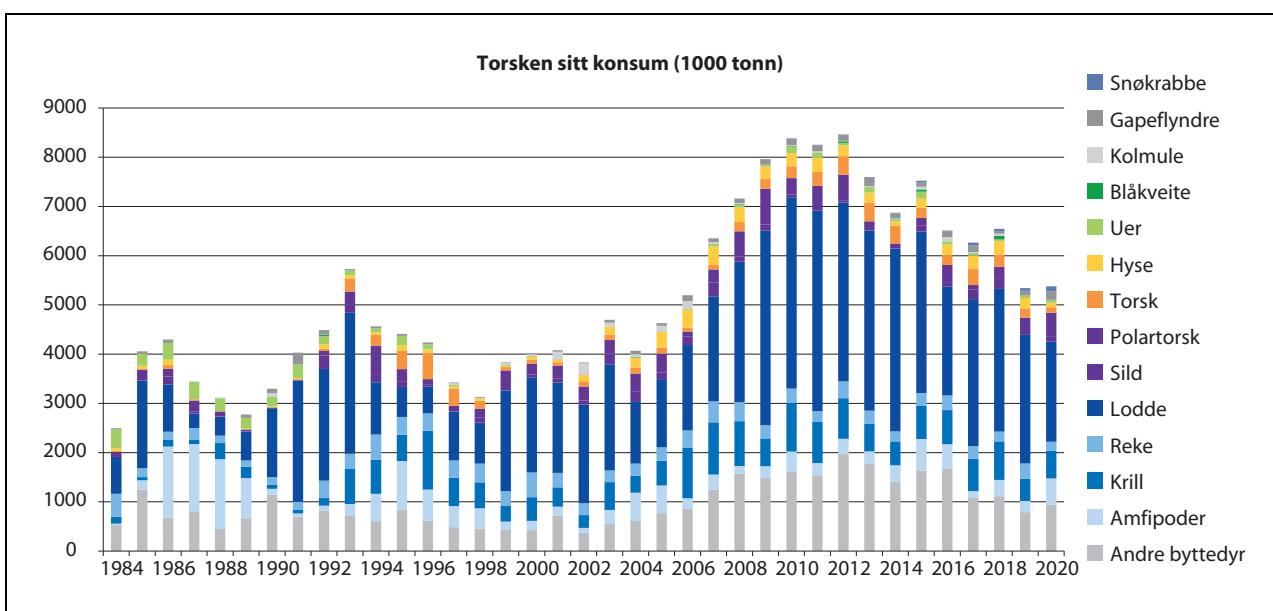
Av figur 4.4 ser vi at torsken konsumerte meir enn 8 millionar tonn mat årleg rundt 2010, og det går tydeleg fram at lodda utgjorde størstedelen av dette. I 2020 var konsumet minka til om lag 5,4

Figur 4.3 Fisket i Barentshavet fra 1903 til 2020. Totalfangst – alle land

millionar tonn. Innsamlinga av mageprøvar av torsk er eit sams norsk-russisk prosjekt. Det kom i stand i 1984 som eit første steg mot fleirbestandsforsking og forvalting. Ved å studere kva den viktigaste rovfisken i Barentshavet et, har vi lært svært mykje om korleis dette økosystemet funge-

rer. Det er denne kunnskapen som ligg til grunn når vi no ser forvaltinga av lodde og torsk i samanheng og tek med i bestandsvurderinga for torsk og hyse kor mykje småtorsk og småhyse den store torsken set til livs.

Figur 4.4 Torskebestanden sitt konsum av ulike byttedyr fra 1984 til 2020

Boks 4.1 Nordaustarktisk torsk

Figur 4.5 Torsk

Foto: Øystein Paulsen, Havforskningsinstituttet

Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst sidan 1946 er 672 000 tonn. Fram til om lag 1980 vart det teke store fangstar, men dei gjekk jamt nedover, med unntak av periodar då særstak sterke årsklassar kom inn i fisket. Fisketrykket var for høgt, og bestanden minka. Etter kvart som det kom på plass strengare reguleringar, og særleg då haustingsregelen vart innført etter tusenårsskiftet, snudde den negative trenden, og bestanden byrja å auke igjen, jf. figur 4.7. I periodar var ulovleg, uregulert og urapportert fiske eit stort problem, men etter 2009 har det ikkje vore registrert urapportert overfiske av kvoten. Dette heng spesielt saman med innføringa av NEAFC sitt hamnestatsregime frå 1. mai 2007, aktivt kontrollsamarbeid mellom landa og auka interesse for problemet både i næringa og på politisk hald.

Norsk fangst har dei siste åra vore om lag 45 prosent av total rapportert internasjonal fangst. Nesten alt utanlandsk fiske på nordaustarktisk torsk skjer med botntrål, men i det norske fisket er 65–70 prosent av fangsten teken med andre reiskapar.

Status og råd

Bestanden minka fram til tusenårsskiftet, men har sidan auka til eit svært høgt nivå, før han igjen har gått nedover etter 2013, jf. figur 4.7. Ein viktig grunn til auken etter tusenårsskiftet var truleg betre ungfiskvern gjennom stenging av område med småfisk og bruk av sorteringsrist i trålfiskeria. Dessutan har det vore betre samsvar mellom tilrådde kvotar og fiske etter 2007 enn tidlegare. Det var også svært gunstige

Artsnamn: torsk – *Gadus morhua*

Maksimal storleik: 169 cm og 55 kg

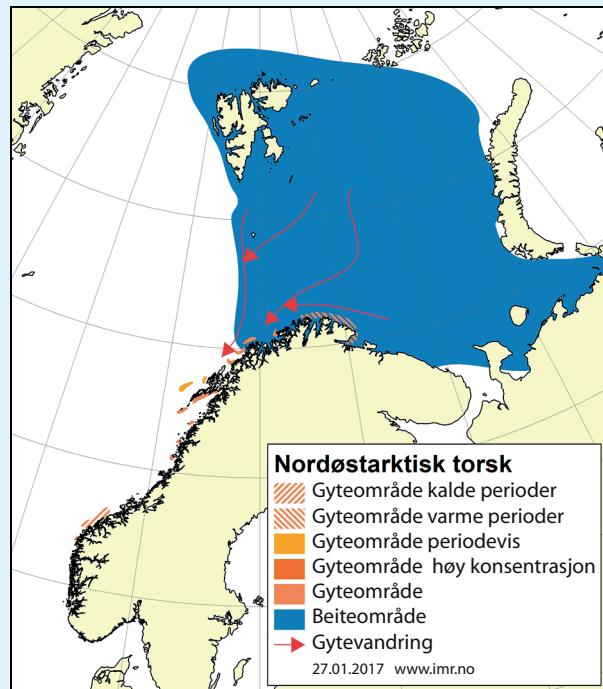
Levetid: maks 25 år

Bestandsstorleik (2021): om lag 2,1 millionar tonn (totalbestand 3 år gammal og eldre fisk)

Kvote for 2022: 708 480 tonn

Norsk fangstverdi (2021): om lag 6,9 mrd. kroner

Fakta om bestanden: Største torskebestand i verda. Beitar på fisk og krepsdyr, mest lodd. Bestanden er no utbreidd i mesteparten av Barentshavet, også nord for polarfronten. I første halvår er gytefisken (skrei) fordelt langs norskekysten, for det meste sør til Lofoten, men enkelte år finst skrei heilt sør om Stad. Gyteperioden er mars–april.

Figur 4.6 Utbreiingsområde og gytemråde for nordaustarktisk torsk

tilhøve for torsken i Barentshavet tidleg på 2010-talet; høgare temperaturar gjorde det mogleg for torsken å breie seg ut over eit mykje større område enn før. Matfattet vart då større, og det var også generelt god mattilgang. Rekrutteringa til bestanden har vore rimeleg bra, og nedgangen i individuell vekst har vore mindre enn ein skulle vente med ein så kraftig auke i bestanden. I dei siste åra har likevel utbreiingsområdet minka, dette kjem truleg av både nedgang i bestanden og lågare sjøtemperatur.

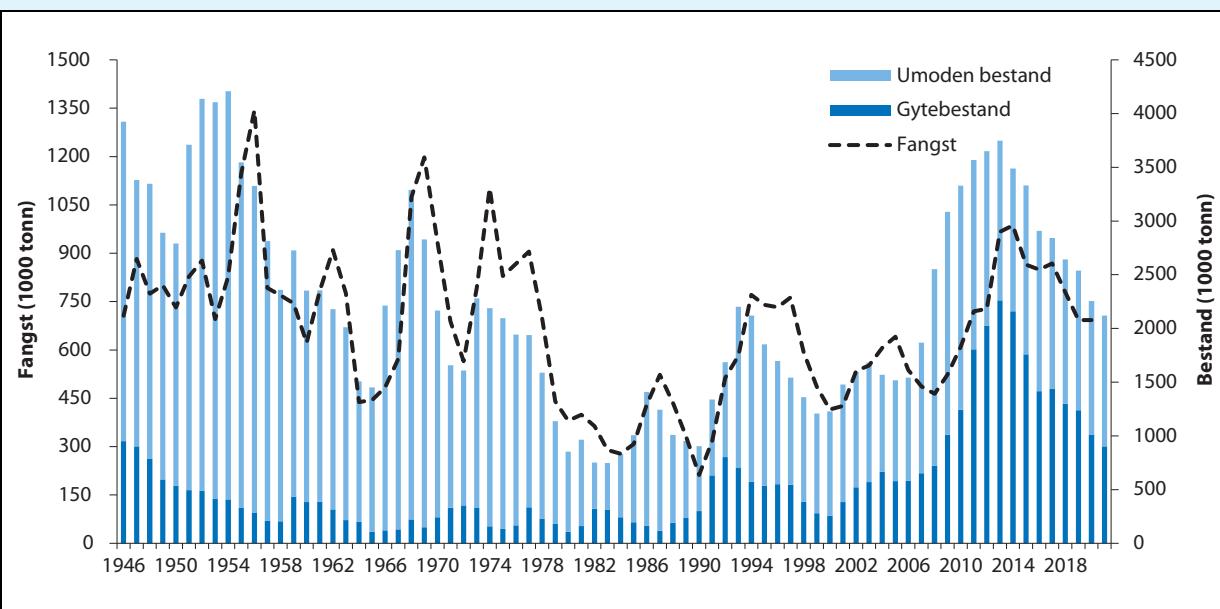
Boks 4.1 forts.

Takka vere alle desse faktorane har gytebestanden i perioden 2008–2021 vore på det høgaste nivået vi har hatt i etterkrigstida. Sidan rekrutteringa dei siste åra har minka noko og uttaket har auka samanlikna med bestandsstørleiken, er no gytebestanden på veg nedover. Bestandsnivået var nedjustert frå 2020 til 2021, både på grunn av endringar i metodikk etter ein metoderevisjon og på grunn av at toktindeksane i 2021 var lågare enn venta.

Uttaket (den faktiske fiskedødelegheita) var, etter det vi no veit, under det som forvaltingsplanen tilseier i perioden 2008–2017, medan det no er like over det nivået som forvaltingsplanen tilseier.

I siste bestandsvurdering klassifiserte ICES gytebestanden til å vere godt over førevar-nivået og fiskepresset til å vere like over førevar-nivået. ICES tilrådde ein kvote for 2022 på 708 480 tonn i tråd med gjeldande haustingsregel. Kvoterådet for 2022 vart avgrensa av klausulen i forvaltingsregelen om maksimalt 20 prosent endring i kvoterådet frå år til år, utan denne klausulen hadde rådet blitt 530 020 tonn. Kvoten for 2022 vart sett lik kvoterådet.

Det avtalte fangstnivået vil innebere at gytebestanden og totalbestanden vil gå litt ned fra 2022 til 2023.

Figur 4.7 Utviklinga i bestand og fangst av nordaustarktisk torsk

Tabell 4.1 Tilrådd totalkvote (TAC), avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaustarktisk torsk dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2018	Følg den avtalte forvaltingsplanen, ta omsyn til bifangst av kysttorsk og vanleg uer	< 712	775	779	1 298
2019	Følg den avtalte forvaltingsplanen, ta omsyn til bifangst av kysttorsk og vanleg uer	< 675	725	693	1 239
2020	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 690	738	693	1 014
2021	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 886	886		902
2022	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 708	708		

Boks 4.2 Nordaustarktisk hyse

Figur 4.8 Hyse

Foto: Thomas de Lange Wenneck, Havforskingsinstituttet

Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst sidan 1946 er 141 000 tonn, men fangstane har variert mykje: frå 20 000 til 320 000 tonn, jf. figur 4.10. Saman med Russland står Noreg for størstedelen av hysefangsten. Også Færøyane, Storbritannia, Grønland, Tyskland og Frankrike fiskar på bestanden. Dei norske fangstane er i stor grad bifangst i trålisket etter torsk, men eit direkte fiske med line langs kysten av Finnmark er også viktig. I tillegg går det også føre seg eit norsk fiske med snurrevad og garn. Dei andre landa fiskar hovudsakleg hyse med botntrål.

Status og råd

Bestanden av nordaustarktisk hyse har dei siste åra vore på eit historisk høgt nivå, jf. figur 4.10. Rekrutteringa til bestanden har vore over langtidsgjennomsnittet sidan 2000, og årsklassane 2004–2006 var særst sterke. Dei seinare årsklassane har vore rundt middels nivå, og bestanden kom difor ned på eit meir normalt nivå. Den sterke årsklassen 2016 har ført til at nedgangen i bestanden i ein periode stoppa opp, men sidan dei etterfølgjande årsklassane er svake, ventar vi ein vidare nedgang i bestanden. Hysa har hatt ei vidare utbreiing i Barentshavet det siste tiåret samanlikna med tidlegare, og dette er truleg ein kombinert effekt av at bestanden er stor, og at temperaturauken har gjort det mogleg for hysa å utvide leveområdet sitt mot nord og aust.

Kvoterådet for 2022 er basert på den vedtekne haustingsregelen og tilseier at kvoten

Artsnamn: hyse – *Melanogrammus aeglefinus*

Maksimal storleik: 110 cm og 14 kg

Levetid: maks 20 år

Bestandsstorleik (2021): om lag 0,6 millionar tonn (totalbestand 3 år gammal og eldre fisk)

Kvote for 2022: 178 532 tonn

Norsk fangstverdi (2021): 1,4 mrd. kroner

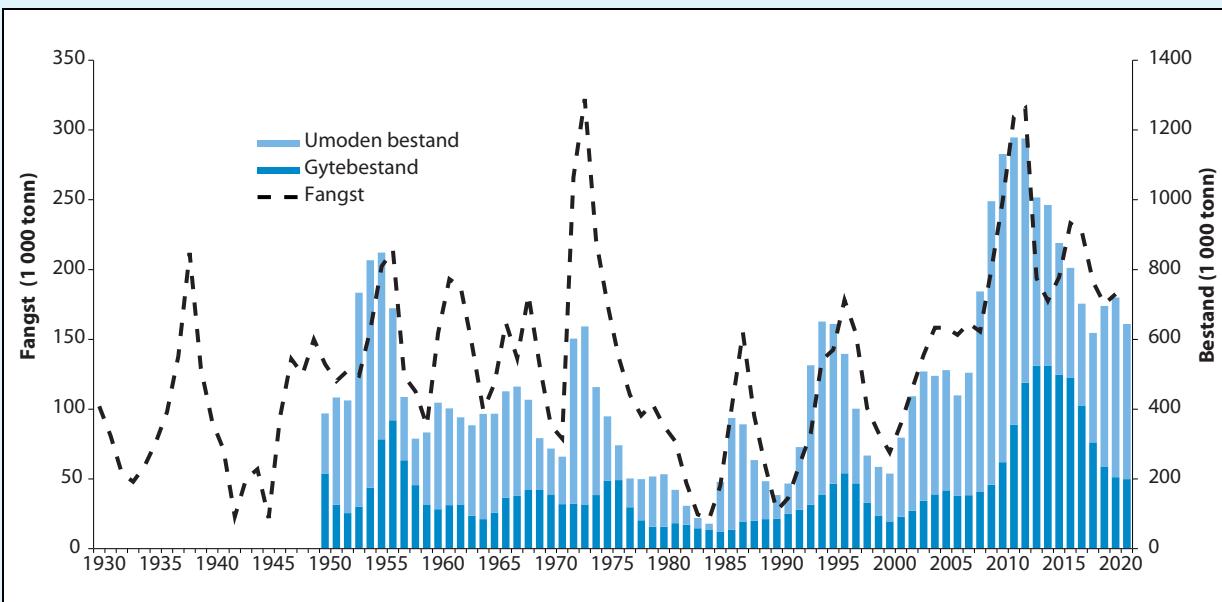
Fakta om bestanden: Beitar på fisk og botndyr. Bestanden er no utbreidd i store delar av Barentshavet. I første halvår er gytefisken fordelt i dei vestlege delane av Barentshavet og langs vestkanten av Tromsøflaket. Gyteperioden er mars–april.

Figur 4.9 Utbreiingsområde og gyteområde for nordaustarktisk hyse

maksimalt bør vere på 178 532 tonn, jf. tabell 4.2. Fastsett kvote er lik tilrådd kvote. Fiskedødelegheita var, etter det vi no veit, merkbart under det som forvaltingsplanen tilseier i perioden 2008–2016, medan frå og med 2018 har dødelegheita vore litt i overkant av det forvaltingsplanen tilseier. Fisket var ein god del lågare enn kvoten både i 2020 og 2021.

Boks 4.2 forts.

Figur 4.10 Utviklinga i bestand og fangst av nordaustarktisk hyse

Tabell 4.2 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaustarktisk hyse dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2018	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 202	202	191	305
2019	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 152	172	175	236
2020	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 215	215	182	205
2021	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 233	233		199
2022	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 179	179		

Boks 4.3 Nordaustarktisk sei

Figur 4.11 Sei

Foto: Thomas de Lange Wenneck, Havforskinginstituttet

Artsnamn: sei – *Pollachius virens*

Maksimal storleik: 130 cm og 20 kg

Levetid: maks 30 år

Bestandsstorleik (2021): om lag 0,95 mill. tonn (totalbestand 3 år gammal og eldre fisk)

Kvote for 2022: 197 212 tonn

Norsk fangstverdi (2021): om lag 1,6 mrd. kroner

Fakta om bestanden: Opptrer både pelagisk og ved botnen. Beitar mest på fisk. Bestanden er utbreidd langs norskekysten frå Stad til Varanger.

Gyter på kystbankane frå Nordsjøen til Vesterålen.

Gyteperioden er i februar.

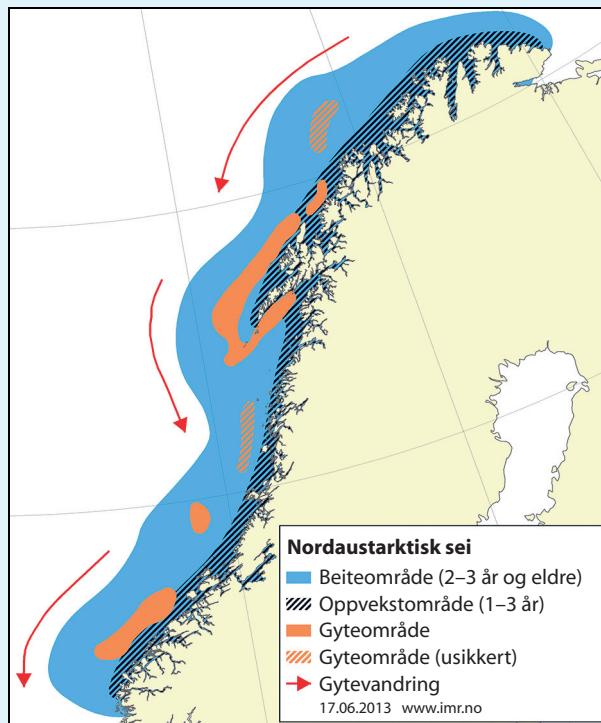
Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst i perioden 1960–2020 var på 161 000 tonn og har variert mellom 90 000 og 260 000 tonn, jf. figur 4.13. Noreg dominerer fisket med over 90 prosent av fangstane dei siste åra. Dei ti siste åra har trålfisket stått for 40 prosent av dei norske landingane, not 25 prosent, garn 20 prosent og line, snurrevad og jukse 15 prosent.

Status og råd

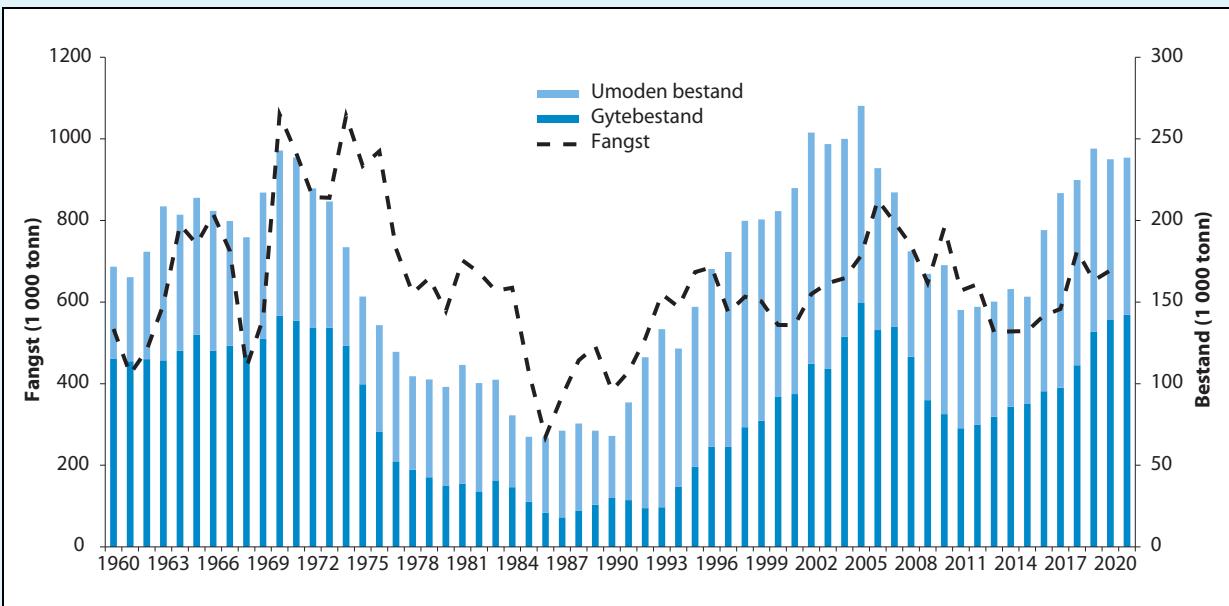
Seibestanden nord for 62° N var på eit historisk høgt nivå i 2001–2007, men deretter gjekk bestanden kraftig ned. Etter 2011 har bestanden igjen teke seg opp og ser no ut til å stabilisere seg i overkant av 900 000 tonn.

Fiskeri- og kystdepartementet justerte i 2013 utnyttingsgraden i haustingsregelen frå føre-varnivå til det nivået som vil gje høgast langtidsutbytte (Fmsy). ICES tilrådde, i tråd med denne regelen, ein maksimalkvote for 2022 på 197 212 tonn, og det vart også totalkvoten fastsett av Nærings- og fiskeridepartementet. Fiskedødelegeheita var, etter det vi no veit, merkbart under det som forvaltingsplanen tilseier i perioden 2014–2020.

Figur 4.12 Utbreiingsområde og gyteområde for nordaustarktisk sei

Boks 4.3 forts.

Figur 4.13 Utviklinga i bestand og fangst av nordaustarktisk sei

Tabell 4.3 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaustarktisk sei dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2018	Følg den avtalte forvaltingsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	< 173	173	181	445
2019	Følg den avtalte forvaltingsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	< 150	150	163	528
2020	Følg den avtalte forvaltingsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	< 172	172	169	558
2021	Følg den avtalte forvaltingsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	< 198	198		569
2022	Følg den avtalte forvaltingsplanen, ta omsyn til bifangst av vanleg uer og kysttorsk	< 197	197		

Boks 4.4 Nordaustarktisk blåkveite

Figur 4.14 Blåkveite

Foto: Thomas de Lange Wenneck, Havforskingsinstituttet

Artsnamn: blåkveite – *Reinhardtius hippoglossoides*
Maksimal storleik: 120 cm og 20 kg. Hofisken blir større og eldre enn hannfisken.

Levetid: truleg meir enn 30 år

Bestandsstorleik: ukjend

Kvote for 2022: 25 000 tonn (TAC)

Norsk fangstverdi (2021): om lag 400 mill. kroner

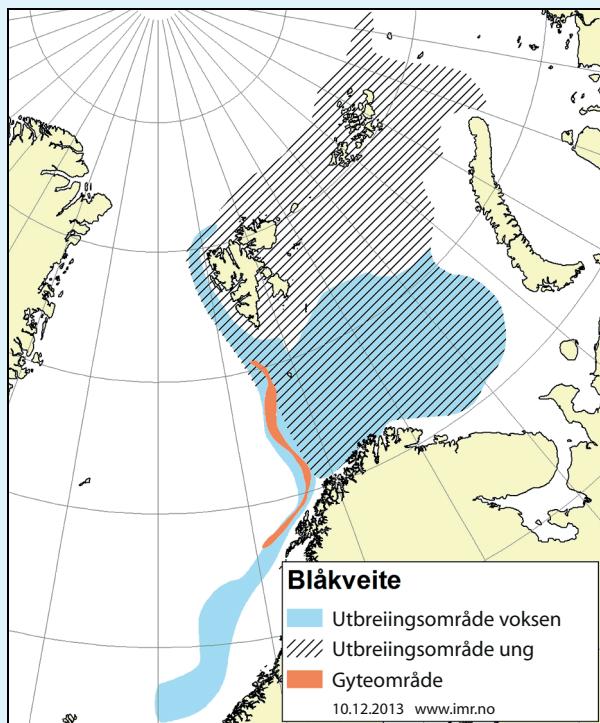
Fakta om bestanden: Ein arktisk fisk som lever i vatn kaldare enn 4°C, og som opptrer både pelagisk og ved botnen. Beitar mest på fisk, blekksprutar og krepsdyr. Bestanden er utbreidd langs Eggakanten frå Nordsjøen til Frans Josefs Land og i dype område av Barentshavet. Gyter langs Eggakanten frå Vesterålen til Svalbard. Gyteperioden er om vinteren med topp i desember–januar.

Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst i perioden 1964–2020 var på 24 000 tonn, men har variert mellom 10 000 og 90 000 tonn, jf. figur 4.16. I perioden før 1984 tok Noreg under halvparten av totalfangsten dei fleste åra, men har sidan dominert i dette fisket. Frå og med 2010 er fisket kvoteregulert og fordelt med 51 prosent til Noreg, 45 prosent til Russland og 4 prosent til andre land. Vel 60 prosent av fangsten blir fanga med botntrål, knapt 30 prosent med line og resten med garn eller andre reiskapar.

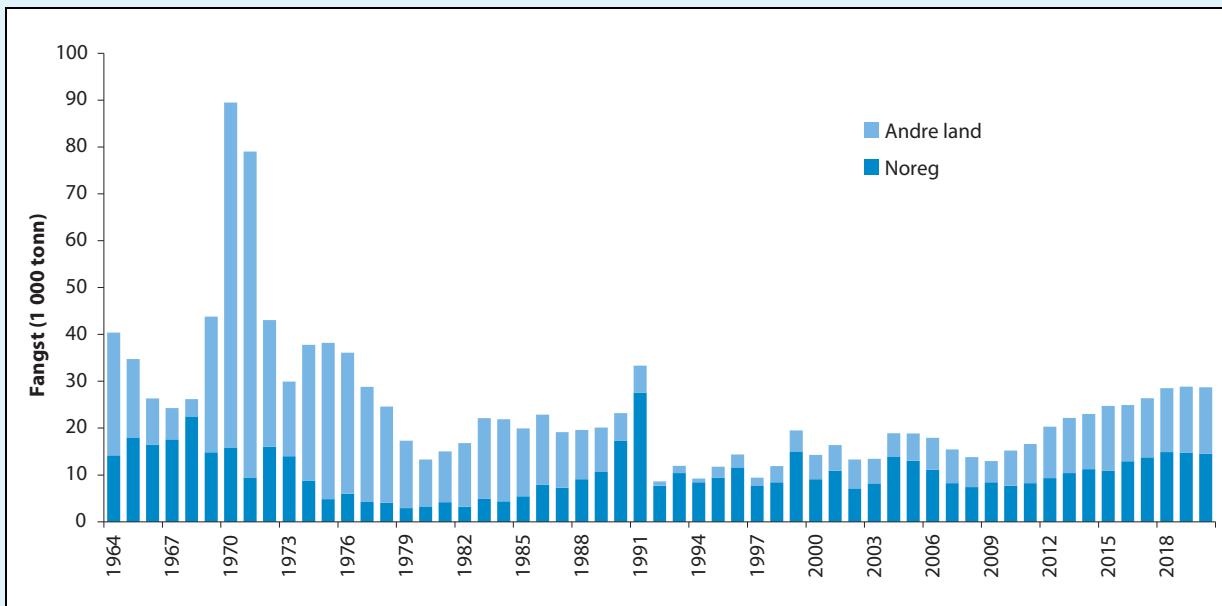
Status og råd

Det er stor uvisse knytt til storleiken på denne bestanden, men den fiskbare delen av bestanden auka frå 1992 til 2013 og har sidan gått noko ned. Haustersaten har auka jamt sidan 2009. Det er ikkje semje om ein alderslesemetode, og det kan difor heller ikkje køyраст aldersfordelte bestandsmodellar. Det vil bli gjennomført ein metoderevisjon i 2022–2023. ICES gjev råd baserte på føre-var-basis. Dette gav eit kvoteråd på maksimalt 19 094 tonn for 2022 og 18 494 tonn i 2023, jf. tabell 4.4. Som vanleg dei siste åra vart det fastsett ein kvote for 2022 (25 000 tonn) som er høgare enn rådet.

Figur 4.15 Utbreettingsområde og gytemråde for nordaustarktisk blåkveite

Boks 4.4 forts.

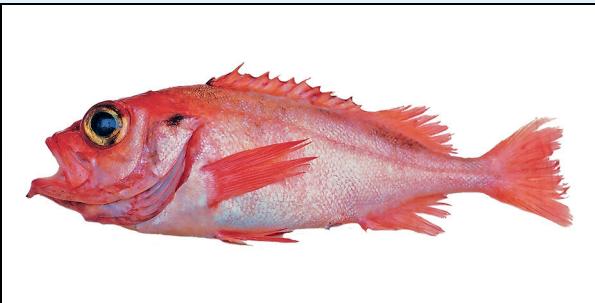
Figur 4.16 Utviklinga i fangst av nordaustarktisk blåkveite

¹ Sidan det er stor uvisse knytt til storleiken på bestanden, er bestandstal ikkje viste i figur 4.16 og tabell 4.4.

Tabell 4.4 Tilrådd TAC, avtalt TAC og fangst (tusen tonn) av nordaustarktisk blåkveite dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst ¹	Gytebestand
2018	Føre-var-tilnærming	< 23	27	29	-
2019	Føre-var-tilnærming	< 23	27	29	-
2020	Føre-var-tilnærming	< 23	27	29	-
2021	Føre-var-tilnærming	< 23	27	-	
2022	Føre-var-tilnærming	< 19	25	-	

Boks 4.5 Snabeluer i ICES- område I og II

Figur 4.17 Snabeluer

Foto: Havforskningsinstituttet

Artsnamn: snabeluer – *Sebastodes mentella*

Maksimal storlek: 47 cm og 1,3 kg

Levetid: over 70 år

Bestandstorleik (2020): om lag 1,4 millionar tonn (totalbestand 2 år gammal og eldre fisk)

Kvote for 2022: 67 210 tonn (TAC)

Norsk fangstverdi (2021): om lag 350 mill. kroner (begge uer-artane samla)

Fakta om bestanden: Beitar mest på fisk og kril. Bestanden er utbreidd i Barentshavet, ved Svalbard, og langs kontinentalskråninga mot Norskehavet. Føder levande ungar i mars–april langs Eggakanten.

Fisket

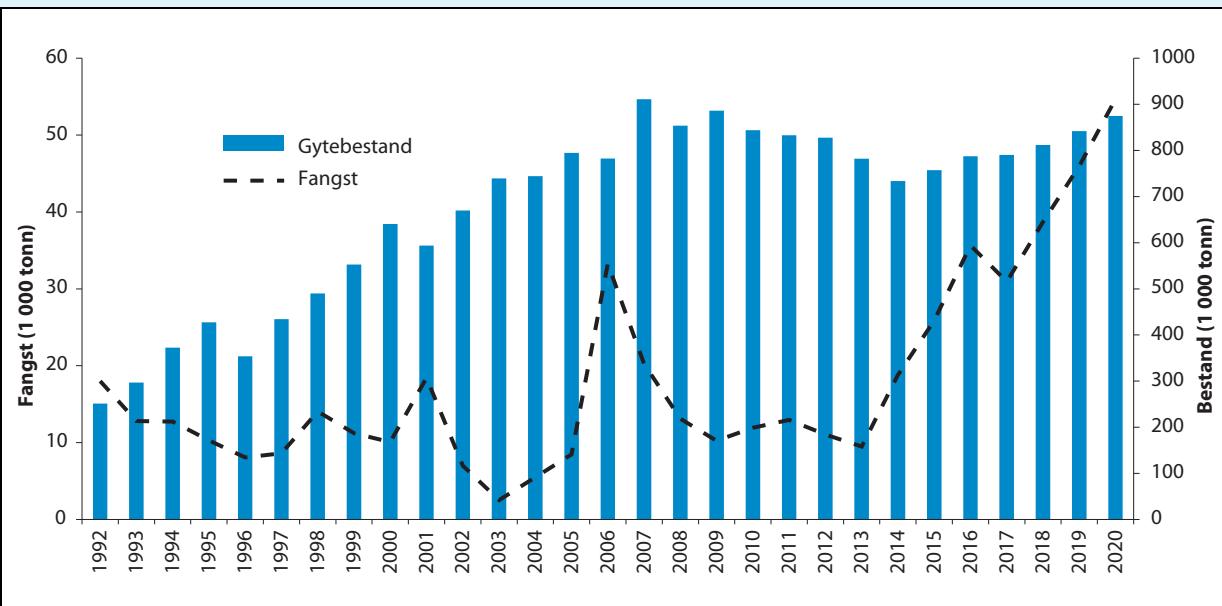
Gjennomsnittleg årsfangst av snabeluer i perioden 1992–2020 var på om lag 18 000 tonn, jf. figur 4.18, men har vore over 100 000 tonn i 1970–1980-åra og heile 300 000 tonn i 1976. Alt fiske etter snabeluer, inkludert bifangst, går føre seg med trål. Snabeluer blir dels fiska i Barentshavet, dels på det opne havet i Norskehavet (Smotthavet). Det er hovudsakleg Noreg og Russland som fiskar etter denne arten.

Status og råd

Basert på ein analytisk bestandsberekningsmodell klassifiserer ICES bestanden til å vere

stabil og med god reproduksjonsevne. Gytebestanden auka jamt frå 1992 til 2007 og har frå og med 2007 vore rundt 800 000–900 000 tonn (jf. figur 4.18). Det er ikkje vedteke nokon forvaltingsplan for snabeluer, men ICES tilrår, basert på føre-var-tilnærming, at fangsten i 2022 ikkje bør overstige 67 210 tonn, jf. tabell 4.5. Ein metoderevisjon for snabeluer og vanleg uer vart gjennomført i 2018. Dessutan vart ulike forvaltingsreglar for snabeluer evaluert. Den norsk-russiske fiskerikommisjonen har vurdert det slik at ein forvaltingsregel med fiskedødelegheit $F = 0,06$ og triggarpunkt Btrigger på 450 000 tonn er å føretrekkje, men har enno ikkje vedteke nokon forvaltingsregel.

Boks 4.5 forts.

Figur 4.18 Utviklinga i bestand og fangst av snabeluer i ICES-område 1 og 2

Tabell 4.5 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av snabeluer i ICES-område 1 og 2 dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC ¹	Fangst	Gytebestand
2018	Føre-var-tilnærming	< 33	33	39	812
2019	Føre-var-tilnærming	< 54	54	46	842
2020	Føre-var-tilnærming	< 56	56	55	875
2021	Føre-var-tilnærming	< 66	66		
2022	Føre-var-tilnærming	< 67	67		

¹ Noreg og Russland har dei siste åra fordelt snabeluerkvoten med utgangspunkt i ein totalkvote lik rådet frå ICES, men det er ikkje fastsett noka regulering av snabeluer i den internasjonale delen av Norskehavet, jf. omtale i kapittel 3.4.1 NEAFC.

Boks 4.6 Lodde i Barentshavet

Figur 4.19 Lodde

Foto: Jan de Lange, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: lodde – *Mallotus villosus*

Maksimal storleik: 20 cm og 50 g

Levetid: maks 5 år

Bestandstorleik (2021): om lag 4,0 millionar tonn
(totalbestand 1 år gammal og eldre fisk)

Kvote for 2022: 70 000 tonn

Norsk fangstverdi (2021): 0 kroner

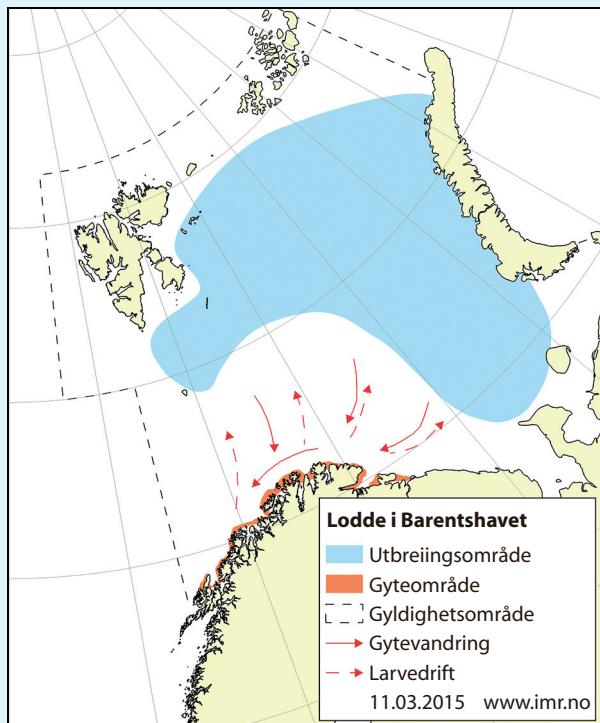
Fakta om bestanden: Lodda er ein planktonetar, som berre gyter ein gong før ho dør. Ho er mat for mange artar av fisk, sjøpattedyr og sjøfugl. Ho gyter ved Finnmarksstyken i mars–april og beitar over store delar av Barentshavet om sommaren og hausten. Lodda legg eggja sine på botnen, slik som silda og nokre få andre artar gjør.

Fisket

Gjennomsnittleg årsfangst i perioden 1965–2021 er på 640 000 tonn, men har variert mellom 0 og 3 millionar tonn, jf. figur 4.21. I løpet av dei siste 30 åra har loddefisket blitt stoppa i tre periodar på fem år kvar, fordi bestanden av naturlege årsaker nærmest har kollapsa. Ein fjerde periode med stopp i fisket varte berre i to år (2016–2017), og fisket vart opna igjen i 2018, men vart på nytt stengt i 2019–2021, for så å bli opna igjen i 2022. Loddekvotane blir delte mellom Noreg og Russland i høvet 60/40. Tidlegare vart det fiska både om vinteren før gytinga ved kysten og om hausten i beiteområda, men på 2000-talet har det berre vore opna for fiske om vinteren før gytinga. På norsk side er loddefisket hovudsakleg eit ringnotfiske, medan Russland fiskar lodde med flytetrål.

Status og råd

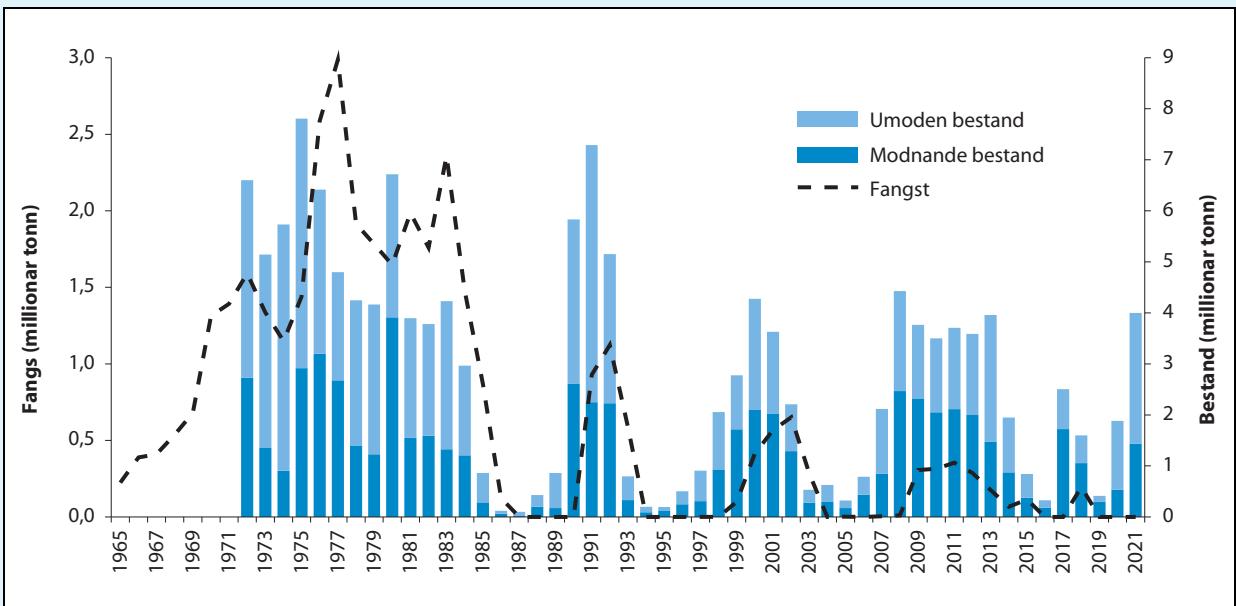
Hausten 2018 fann ein lite lodde, og nedgangen heldt fram i 2019, før bestanden auka igjen i 2020–2021. Hausten 2021 estimerte ein den modnande delen av loddebestanden til å vere 1 438 000 tonn, og ifølgje forvaltingsplanen for lodde (5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 tonn ved gyting) gav dette rom for ein loddekvote på 70 000 tonn i 2022. Auken i bestand frå 2019 til 2020–2021 var ei følgje av dei sterke 2019- og

Figur 4.20 Utbreelingsområde og gyteområde for lodde i Barentshavet

2020-årsklassane, og det er sannsynleg at desse årsklassane også kan gje grunnlag for ein loddekvote i 2023. Det vil bli gjennomført ein metode-revisjon for denne bestanden i 2022.

Boks 4.6 forts.

Figur 4.21 Utviklinga i bestand og fangst av lodde i Barentshavet

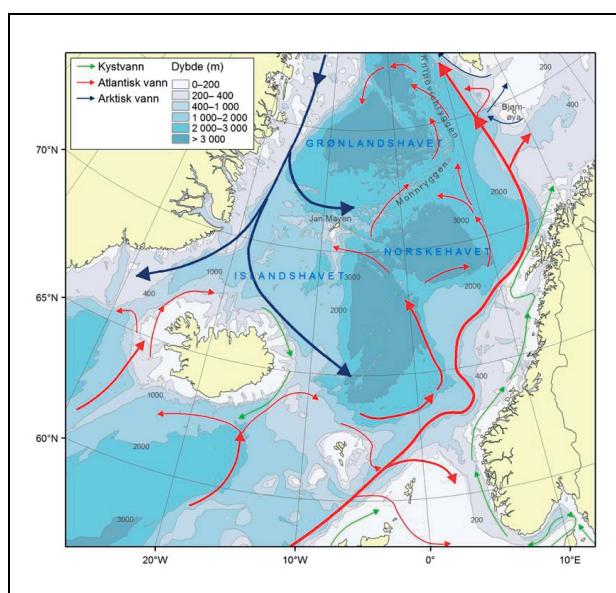
Tabell 4.6 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og modnande bestand (tusen tonn) av lodde i Barentshavet dei siste fem åra

År	Råd frå ICES SSB = gytebestand	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Modnande bestand
2018	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	< 205	205	195	1 056
2019	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	0	0	0	302
2020	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	0	0	0	533
2021	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	0	0	0	1 438
2022	5 prosent sannsyn for SSB < 200 000 t	< 70	70		

4.2 Norskehavet

Livet i Norskehavet er prega av at det er eit djuphav; mange stader er det djupare enn 3 000 meter, jf. figur 4.22. Det er difor berre på kontinentalsockelen og eit stykke nedover skråninga mot djuphavet vi finn botnfisk. Dei store og kommersielt viktige bestandane i Norskehavet er difor å finne i dei frie vassmassane; vi kallar dei pelagiske bestandar. Dei tre viktigaste er sild, makrell og kolmule.

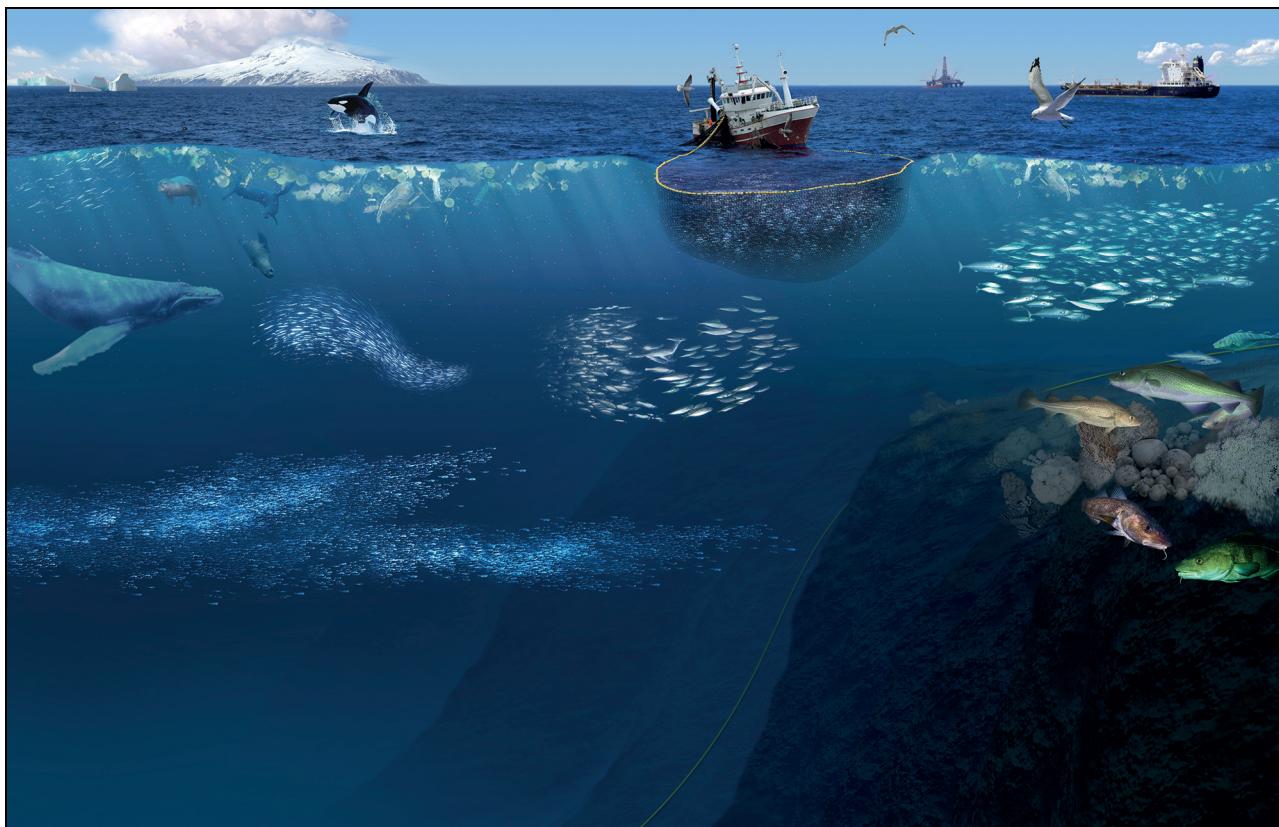
Biomassen av alle dei tre bestandane er blitt redusert dei siste åra. Rekrutteringa av kolmule har vore därleg dei siste åra, medan ein sterk årsklasse (2016) no er i ferd med å komme inn i fisket på den norske vårgytande sildebestanden. Makrellen har hatt svært god rekruttering fram til 2014, men rekrutteringa har blitt därlegare dei siste åra basert på tilgjengelege data. Etter ein historisk ekspansjon, inkludert store delar av Norskehavet, havområda ved Island og Grønland og heilt nord til Svalbard, har makrellbestanden si utbreiing og mengd minka i vestlege område dei siste åra. I 2020 og 2021 var det ikkje registrert makrell i grønlandske farvatn og berre heilt minimale mengder i islandske farvatn. Denne min-

Figur 4.22 Norskehavet – straumar og djupn

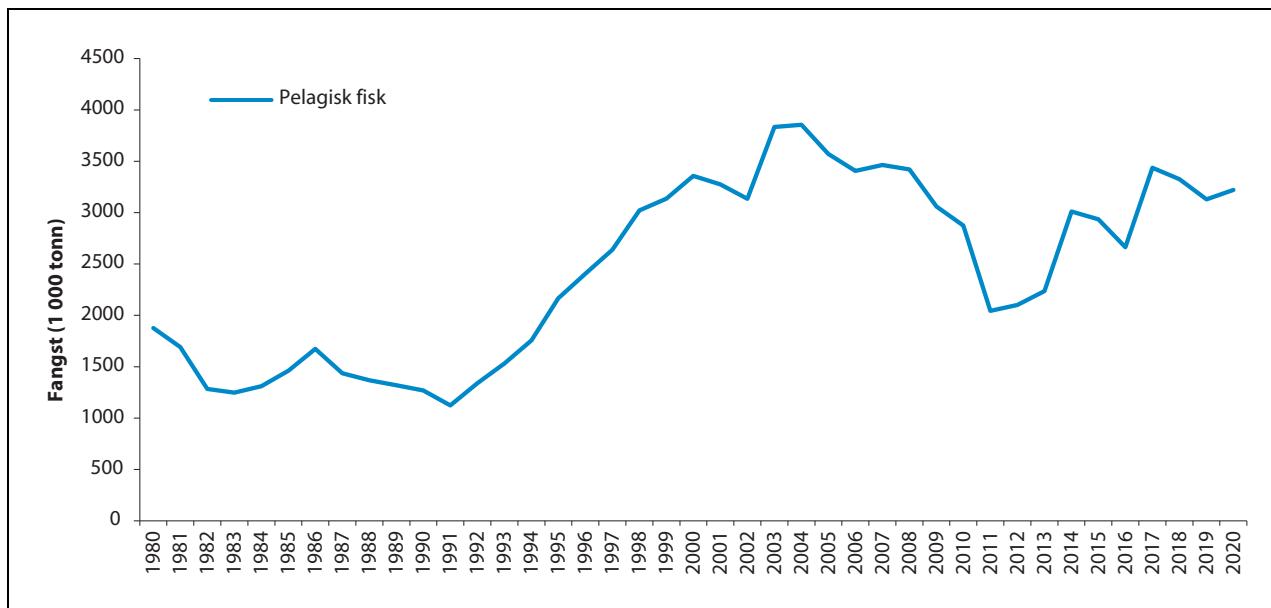
kinga i vest er ikkje fullt ut forstått, men fell saman med ein nedgang i gytebestanden.

Det har historisk vore eit svært stort fiske på desse tre artane i Norskehavet. Rundt tusenårs-skiftet var den samla fangsten oppe i nesten 4 mil-

Figur 4.23 Økosystemet i Norskehavet

Illustrasjon: Havforskingsinstituttet

Figur 4.24 Fisket i Norskehavet frå 1980 til 2020

lionar tonn, jf. figur 4.24. Etter dette gjekk fangsten ned til godt under 3 millionar tonn rundt 2010. Fangstane tok seg opp att fram til 2017. Sidan har fangstane gått attende. Bestandssituasjonen for alle dei tre pelagiske bestandane vart vesentleg därlegare i perioden etter 2013 sjølv om den samla fangsten auka fram til 2017.

Norskehavet er prega av varmt atlantterhavsvatn som strøymer inn frå sør. Men langs Aust-Grønland strøymer det kaldt arktisk vatn inn frå nord og skaper eit skilje, ein polarfront, mellom det varme vatnet i aust og det kalde i vest. Heile havområdet er blitt varmare det siste tiåret, og dette påverkar også livet i havet på ulikt vis.

Sidan Norskehavet er så mykje djupare enn Nordsjøen og Barentshavet, finst det eit element i dette økosystemet som ikkje finst i det andre – eit organisk lag frå 400 til 800 meter djupne. Dette laget består av småorganismar av mange slag, både planktonorganismar og mesopelagiske fisk som lysprikkfisk. Desse organismane lever av den biomassen som søkk ned frå dei øvre laga, der sjølve produksjonen, basert på det fotosyntetiserande planteplanktonet skjer. Dyreplanktonet, som hovudsakleg består av ørsmå krepsdyr som raudåte og kril, et planteplanktonet og fører energien oppover i næringskjeda. Sidan tidleg på 2000-talet har dyreplanktonmengdene i Norskehavet

vist ein negativ trend, men denne trenden flata ut rundt 2009, og dei siste åra har det igjen vore ein auke. No er tettleiken av dyreplankton i Norskehavet oppe på same nivået som i Barentshavet.

Mellom djupvassfisken og botnfisken som finst på sokkelen og i skråninga langs kysten, viser ulike artar ulik utvikling. Snabelueren, som finst både i Barentshavet og i Norskehavet (som alt er nemnd i det førre delkapittelet), er i vekst, medan den vanlege ueren er raudlista som «sterkt truga». Brosme og lange, som er blant dei viktigaste kommersielle artane i denne gruppa, ser ut til å liggje på eit stabilt nivå. Blåkveite, som gyter langs Eggakanten i det nordaustlege Norskehavet, og den nordaustarktiske seien, som har ei vid utbreiing langs Norskekysten, er nemnde i det førre kapittelet.

Selbestandane i Norskehavet har også hatt ulik utvikling. Medan grønlandsselen i Vestisen (som er områda langs austkysten av Grønland) er i bra forfatning og toler hausting, er klappmyssbestanden i Vestisen freda fordi bestanden er på eit lågt nivå samanlikna med tidlegare.

På og langs kontinentsokkelen i aust er ei grundig kartlegging av botndyrsamfunna i gang gjennom MAREANO-programmet. Det blir stadig gjort nye funn av korallrev, korallskog og område med svamp og sjøfjør.

Boks 4.7 Norsk vårgytande sild

Figur 4.25 Sild

Foto: Kjartan Mæstad, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: sild – *Clupea harengus*

Maksimal storlek: 40 cm og 500 g

Levetid: maks 25 år

Bestandsstorlek (2021): om lag 3,8 mill. tonn (gytebestand)

Kvote for 2022: 598 588 tonn (TAC)

Norsk fangstverdi (2021): om lag 3,1 mrd. kroner

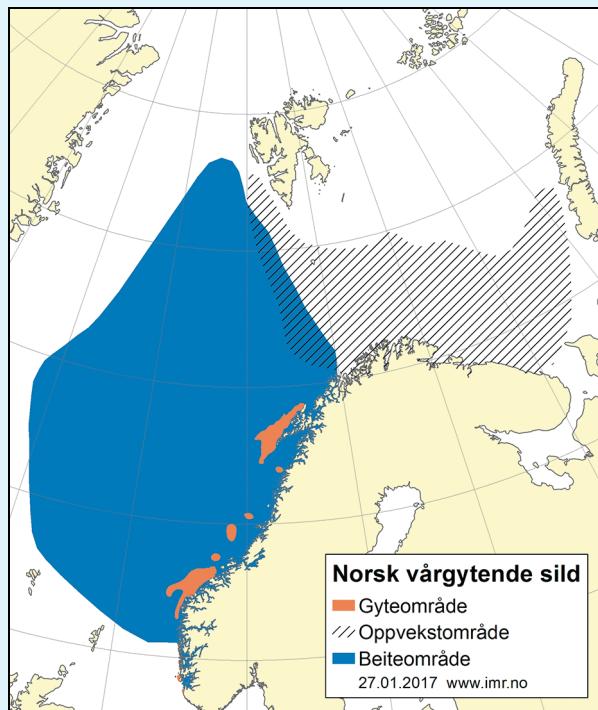
Fakta om bestanden: Silda er ein planktonetar. Ho er mat for mange artar av fisk og kval. Ho gyter langs kysten frå Møre til Nordland i februar–mars og beitar over store delar av Norskehavet om sommaren og hausten. Silda legg egg sine på botnen, slik som loddar og nokre få andre artar gjør. Yngelen blir ført med straumen nordover langs kysten og endar opp i Barentshavet, der silda lever i kring tre år før ho vandrar ut i Norskehavet.

Fisket

Den gjennomsnittlige årlege totalfangsten av norsk vårgytande sild i perioden 1950–2020 er om lag 709 000 tonn, men det har vore store variasjonar knytt til endringar i storleiken av bestanden, jf. figur 4.27. Når bestanden har vore på topp, har det vore teke fangstar på opp mot 2 millionar tonn, medan det vart full stopp i fisket då bestanden braut saman i 1960-åra. Minstmålet på sild er 25 cm, så fisket skjer på vaksen sild, hovudsakleg under gyteinnisiget langs Norskekysten om vinteren, medan ho er på beitevandring i Norskehavet om sommaren, og når ho vandrar mot kysten av Nord-Noreg for å overvintrie om hausten. Det norske fisket, som for det meste skjer om vinteren når silda har høgst kvalitet, skjer hovudsakleg med ringnot.

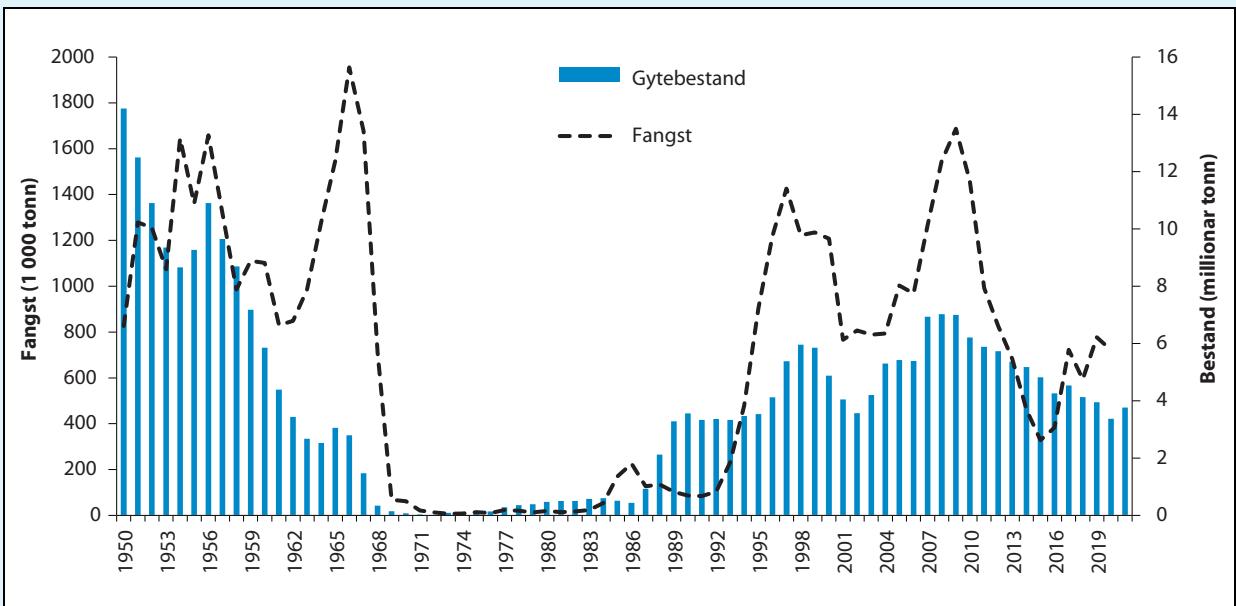
Status og råd

2016-årsklassen er forventa å dominere i fangstane i 2022, og årsklassene som rekrutterer til fisket etter 2016-årsklassen, er estimerte til å vere svake. Bestandsvurderinga syner at gytebestanden er estimert til å vere over 3,184 millionar tonn, som er føre-var-grensa. Tilrådd totalkvote for 2022 er på 598 588 tonn, jf. tabell 4.7. Fiskedødelegheita var, etter det vi no veit, i snitt så å seie på Fmgt (0,14) i perioden 2009–2019, men er i 2020 estimert til å vere 34 prosent over.

Figur 4.26 Utbreiingsområde og gyteområde for norsk vårgytande sild

Boks 4.7 forts.

Figur 4.27 Utviklinga i bestand og fangst av norsk vårgytande sild

Tabell 4.7 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av norsk vårgytande sild dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2018	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 384	546 ¹	593	4 130
2019	Følg den avtalte forvaltingsplanen (ny av 2018)	< 589	774 ¹	777	3 947
2020	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 526	694 ¹	721	3 375
2021	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 651	881 ¹		3 765
2022	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 599	599		

¹ Summen av nasjonale kvotar. Det er inngått avtale om TAC, men ikkje om fordeling av TAC.

Boks 4.8 Makrell

Figur 4.28 Makrell

Foto: Leif Nøttestad, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: makrell – *Scomber scombrus*

Maksimal storleik: 65 cm og 3,5 kg, sjeldan over 1 kg

Levetid: maks 25 år

Bestandsstorleik (2021): om lag 3,5 mill. tonn (gytebestand)

Kvote for 2022: 794 920 tonn (TAC)

Norsk fangstverdi (2021): om lag 2,9 mrd. kroner

Fakta om bestanden: Makrellen et dyreplankton, fiskelarvar og småfisk. Han gyter sentralt i Nordsjøen (mai–juli), vest av Irland (mars–juli) og i portugisiske farvatn (februar–mai). Fra 2016 har makrellen i større grad også gytt og hatt oppvekstområde lenger nord i Norskehavet, noko vi ikkje har registrert før i historia. Sommaren og hausten 2021 vart det for første gong registrert tette stimer av makrellyngel (0-gruppe) langs norskekysten heilt nord til 64°N. Makrellen beitar over store havområde fra Gibraltar til Grønland, i Nordsjøen og i Norskehavet heilt nord til Svalbard om sommaren og hausten. Fra 2017 har den vestlege utbreiinga av makrell minka kraftig. I 2020 og 2021 vart det ikkje registrert makrell i grønlandske farvatn, og mengda og utbreiinga i islandske farvatn vart kraftig redusert i perioden 2017 til 2021. Samstundes auka mengda fra 2018 til 2021 i dei sentrale og nordlege delane av Norskehavet, inkludert fiskerisona ved Jan Mayen og fiskevernsona ved Svalbard. Gytebestanden for makrellen var på eit rekordhøgt nivå i åra 2014–2015, men deretter har det vore ein samanhengande nedgang åra 2016–2021.

Fisket

Den gjennomsnittlige årlege totalfangsten av nordaustatlantisk makrell i perioden 1980–2020 var 750 000 tonn, og uttaket har vore høgt dei siste åra, med årlege totalfangster frå 1 million tonn til 1,4 millionar tonn, jf. figur 4.30. Det knyter seg likevel stor uvisse til om rapportert fangst gjev eit godt bilet av dei reelle fangstane, særleg i perioden fram til 2005. Truleg har fangstane vore langt høgare i denne perioden enn desse tala viser. Fisket går hovudsakleg føre seg i eit direkte fiske med ringnot og trål. I dei sørlege områda tek dei også ein del makrell som bifangst i trål. Det norske fisket går føre seg med ringnot, men ei mindre mengd blir fanga med garn, dorg og trål. Dette fisket går mest føre seg om hausten i den nordlege delen av Nordsjøen, i Norskehavet og i Skagerrak. Brexit og situasjonen med at norske fiskarar ikkje kunne fiske makrellen i britiske farvatn, førte til at Noreg fiska nesten all makrellen i norsk økonomisk sone i 2021. I seinare år, spesielt frå 2010 til 2017, har makrellen vandra langt mot nord og vest, og nokre fangstar har vore tekne utanfor Nord-Noreg. Andre viktige aktørar i makrellfisket er EU, Storbritannia, Island, Færøyane, Russland og dei seinaste åra også Grønland.

Figur 4.29 Utbreiingsområde og gyteområde for nordaustatlantisk makrell

Boks 4.8 forts.

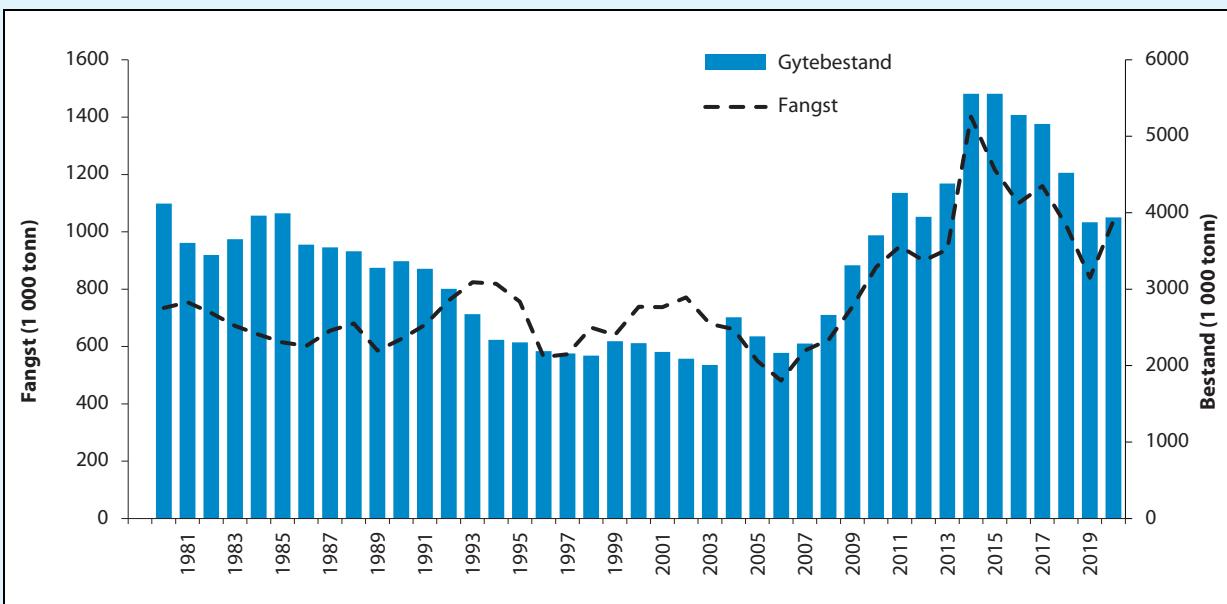
Status og råd

ICES vurderer at makrellbestanden er i god forfatning og blir hausta berekraftig, jf. figur 4.30.

Gytebestanden er estimert til å ha auka etter 2007 til eit maksimumsnivå i 2014–2015, men har sidan minka årleg til om lag 3,5 millionar tonn i 2021. Han har likevel vore over MSY Btrigger sidan 2008. Fiskedødelegheita har minka sidan 2003 og er no lågare enn Fmsy. Det har vore ei rekke sterke årsklassar sidan 2001, der årsklassane frå og med 2011 er estimerte til å vere over gjennomsnittet. Samstundes er rekrutteringsestimata ved alder 0 veldig usikre, og årsklassesstyrken blir først tydeleg når fisken kjem inn i det kommer-

sielle fiskeriet ved alder 2 til 3. Rådet frå ICES om fiske i 2022 er å følgje ei MSY-tilnærming, tilsvarende ein fangst på 794 920 tonn, jf. tabell 4.8. Fiskedødelegheita var, etter det vi no veit, om lag 4 prosent under Fmsy (0,26) i perioden 2009–2018, medan dødelegheita i 2019–2020 vart estimert til å vere om lag 10 prosent under.

Island, Grønland og Russland har gjeve seg sjølvे større kvotar enn det kyststatsavtalen mellom Noreg, EU og Færøyane frå 2014–2020 la opp til. I 2021 vart det derfor ikkje inngått nokon kyststatsavtale for forvalting av makrellbestanden i 2022.

Figur 4.30 Utviklinga i bestand og fangst av nordaustatlantisk makrell

Tabell 4.8 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaustatlantisk makrell dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC ¹	Fangst	Gytebestand
2018	MSY-tilnærming	< 551	998	1 023	4 522
2019	MSY-tilnærming	< 770 ²	864	840	3 876
2020	MSY-tilnærming	< 922	1091	1 040	3 939
2021	MSY-tilnærming	< 852	1199		
2022	MSY-tilnærming	< 795			

¹ Det var ikkje oppnådd internasjonal semje om totalkvote. Tala er summen av unilaterale kvotar (inkludert kvotar og overføringer). Sjå omtale i kapittel 3.3.4 Forvaltinga av makrell.

² ICES-rådet vart korrigert frå 318 000 tonn i oktober 2018 til 770 000 tonn i mai 2019.

Boks 4.9 Kolmule

Figur 4.31 Kolmule

Foto: Jan de Lange, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: kolmule – *Micromesistius poutassou*

Maksimal storleik: 50 cm og 800 g

Levetid: sjeldan over 10 år, opptil 20 år

Bestandsstorleik (2021): om lag 3,4 mill. tonn (gytebestand)

Kvote for 2022: 752 736 tonn (TAC).

Norsk fangstverdi (2021): om lag 594 mill. kroner

Fakta om bestanden: Kolmulen et for det meste stort dyreplankton, men store individ et også fiskeyngel. Han oppheld seg mest i dei midtre vasslagga, på djup frå 100–600 m. Kolmulen har ei vid utbreiing i Nordaust-Atlanteren frå Kanariøyane og Azorane til eit stykke inn i Barentshavet og nord til Svalbard. Arten gyter vest av Irland på ettervinteren.

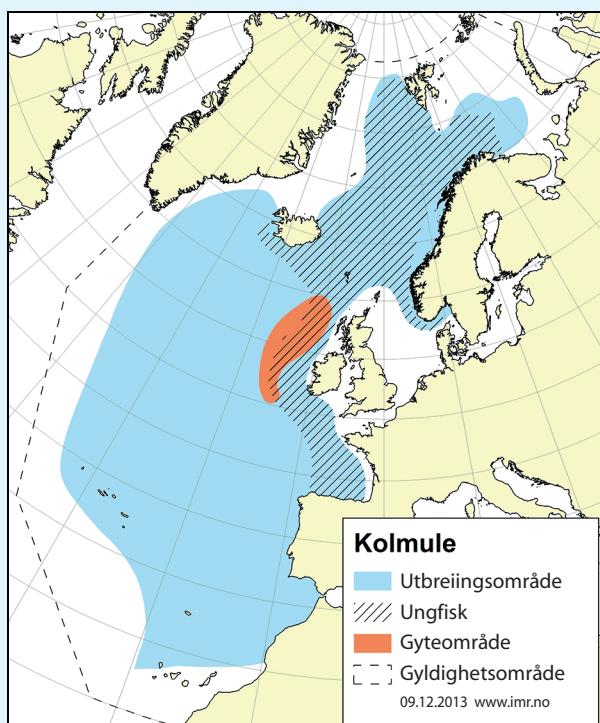
Fisket

Den gjennomsnittlige årlege totalfangsten av nordaustatlantisk kolmule i perioden 1981–2021 er 1 032 000 tonn, og uttaket har variert mykje i takt med storleiken på bestanden, jf. figur 4.33. Hovudfisket skjer langs kontinentalskråninga og bankane vest av Dei britiske øyane og ved Færøyane, der kolmulen samlar seg for å gyte om våren. Fisket går føre seg med flytetrål. Noreg har historisk sett dominert dette fisket og tok fram til 2004 om lag 40 prosent av den totale fangsten. Seinare har den norske delen gått attende (24 prosent i 2020), og Island, EU, Færøyane og Russland tek no ein større del av totalfangsten.

Status og råd

Etter ein topp i bestandsstorleiken rundt 2003 minka bestanden kraftig til 2009, jf. figur 4.33. Etter dette steig gytebestanden fram til 2017 og var attende på om lag same nivået som tidleg på 2000-talet. I åra etter har bestanden gått attende. Årsklassane frå 2004–2009 var svært svake samanlikna med føregåande tiår, men frå 2009 vart rekrutteringa betre og var over gjennomsnittsnivå fram til 2016. Rekrutteringa etter dette er estimert til å vere under gjennomsnittet igjen. Den låge rekrutteringa saman med auka fiskepress i perioden etter 2016 førte til ein nedgang i bestanden.

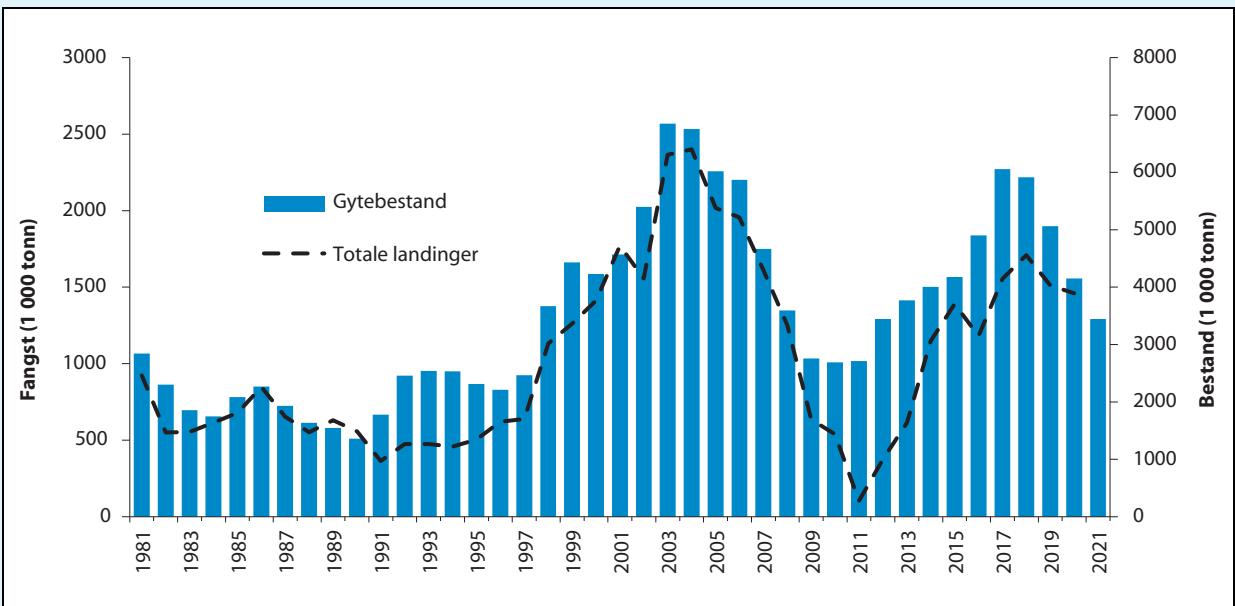
Rådet frå ICES om fiske i 2022 er å følge den avtalte forvaltingsplanen, som svarer til ein

Figur 4.32 Utbreiingsområde og gyteområde for nordaustatlantisk kolmule

fangst på 752 736 tonn, jf. tabell 4.9. Fiskedødelegheita var, etter det vi no veit, nesten 40 prosent under styringsmålet for uttak (Fmgt) i perioden 2008–2013, medan dødelegheita etter 2013 har lege nesten 40 prosent over (for kolmule er Fmgt = Fmsy = 0,32).

Boks 4.9 forts.

Figur 4.33 Utviklinga i bestand og fangst av nordaustatlantisk kolmule

Tabell 4.9 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordaustatlantisk kolmule dei siste fem åra

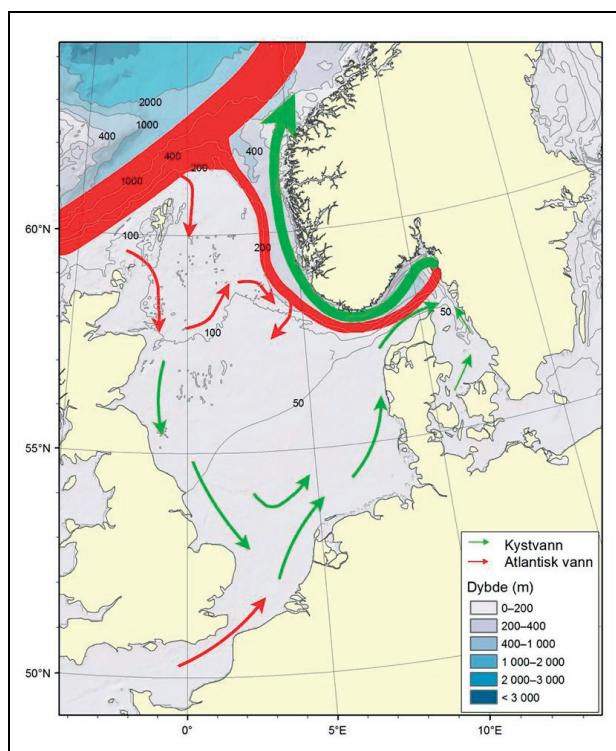
År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2018	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 1 388	1 728 ¹	1 711	5 917
2019	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 1 144	1 483 ¹	1 512	5 061
2020	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 1 162	1 478 ¹	1 495	4 151
2021	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 929	1 158 ¹		3 445
2022	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 753	753		

¹ Det er ikkje oppnådd semje om internasjonal kvote. Tala er summen av nasjonale kvotar.

4.3 Nordsjøen og Skagerrak

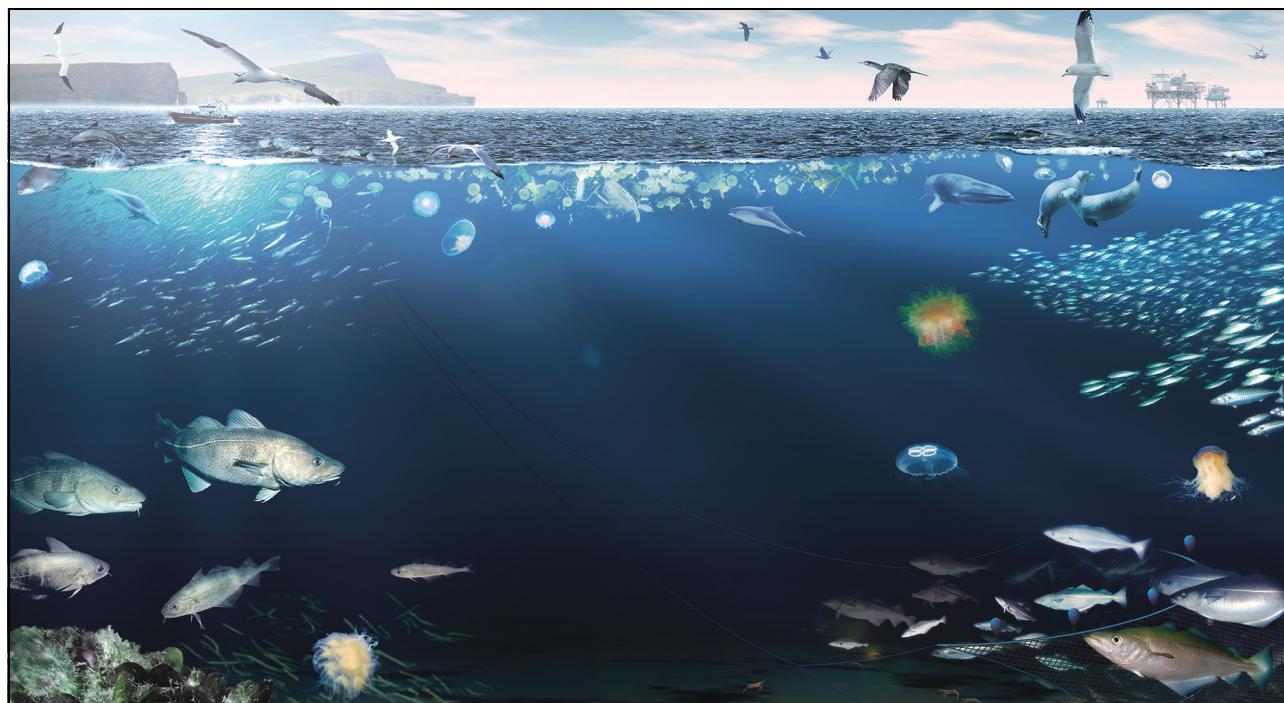
Om det er djupna som pregar Norskehavet, så er det grunna som pregar Nordsjøen. Det er grunnast i sør, for det meste mindre enn 50 meter, og djupnar gradvis mot nord, men også her er det mindre enn 200 meter. Langs Norskekysten går det ei djuprenne – Norskerenna – med maksdjup på 250–700 meter, som følgjer kysten rundt og endar i Skagerrak. Det sørlege området er varmare enn områda lenger nord, og atlantisk vatn kjem inn både gjennom Den engelske kanalen og nordom Dei britiske øyane, jf. figur 4.34. Nordsjøen er eit svært produktivt område der det har vore hausta mykje sjømat på eit lite areal. Her finst både pelagisk fisk, botnfisk, reker og kreps, jf. figur 4.35.

I lange periodar har botnfisken vore viktigast i fiskeriet i Nordsjøen og Skagerrak, men det har gått attende med fangsten av botnfisk. Dei siste åra har totalfangsten av pelagisk fisk og botnfisk i ICES-område 4 (Nordsjøen) vore kring 1,5–1,9 millionar tonn. Av dette har fangstar av artar som sild, makrell, augepål, tobis, brisling og kolmule vore 1–1,4 millionar tonn. Både i 1970- og 1980-åra var rekrutteringa til fleire artar av torskefisk (gadoidar) svært god, og det vart hausta rundt 1 million tonn botnfisk allein frå dette området. Det er vanskeleg å peike på ei einskild årsak til nedgangen ein har sett for fleire artar dei siste tiåra, men både overfiske og utkast har utan tvil mykje av skulda, i tillegg til klimaendringar. Det er like-

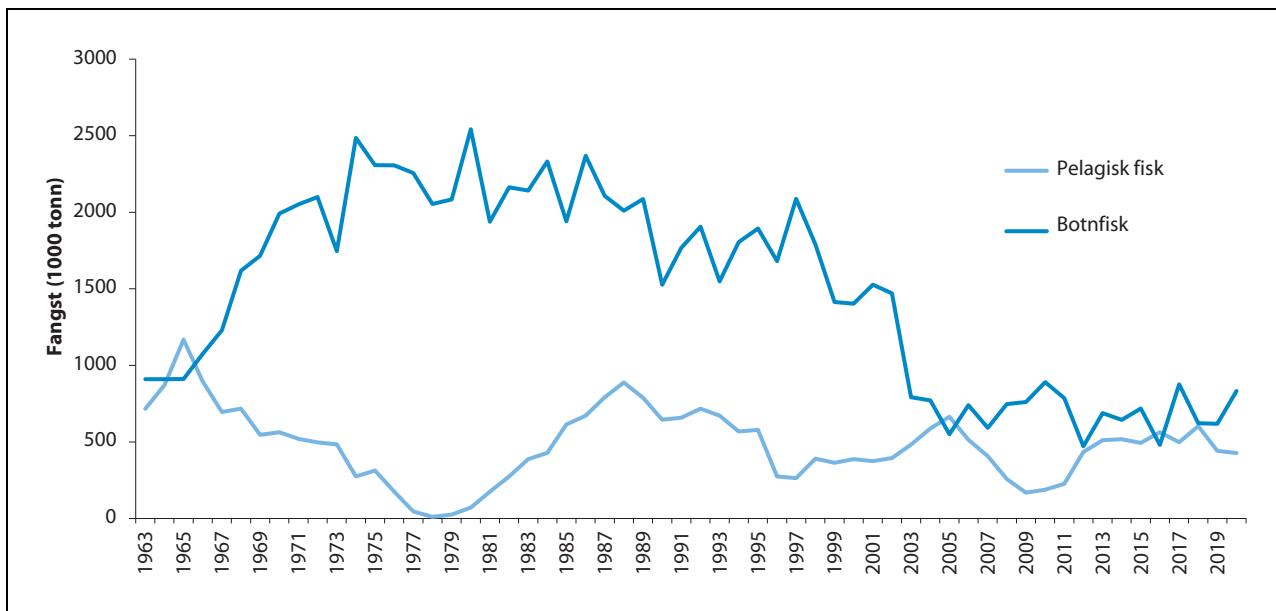

Figur 4.34 Nordsjøen og Skagerrak – straumar og djupn

vel eit faktum at mange av bestandane i Nordsjøen i ei årrekke har hatt dårleg rekruttering, anten gytebestanden har vore stor eller liten, utan at ein sikkert har kunna peike på årsakene til dette.

Figur 4.35 Økosystemet i Nordsjøen og Skagerrak

Figur 4.36 Fisket i Nordsjøen og Skagerrak fra 1963 til 2020

Boks 4.10 Nordsjøsild

Figur 4.37 Sild

Foto: Jan de Lange, Havforskningsinstituttet

Fisket

Den gjennomsnittlige årlege totalfangsten av nordsjøsild i perioden 1960–2020 er kring 490 000 tonn, og uttaket har variert i takt med storleiken på bestanden, frå nesten null på slutten av 1970-åra til toppar på 0,6, 0,8 og 1,2 millionar tonn før og etter, jf. figur 4.39. Sildefisket i Nordsjøen går føre seg i eit direkte fiske med ringnotfartøy og trålarar, og som bifangst i industritrålffisket. Danmark, Noreg og Nederland tek brorparten av fangstane. Det norske fisket har variert mellom null og 605 000 tonn og er i gjennomsnitt på 118 000 tonn.

Status og råd

Bestanden har full reproduksjonsevne og blir hausta berekraftig, jf. figur 4.39. ICES vurderer bestanden til å vere i ein fase med låg produksjon, og rekrutteringa har vore dårleg i lang tid. Men fiskepresset er redusert, og gytebestanden har sidan midten av 1990-åra vore over føre-var-grensa. ICES gav i 2021 råd basert på MSY-tilnærminga om eit maksimalt uttak på 532 183 tonn i 2022, jf. tabell 4.10. Fiskedødelegheita var, etter det vi no veit, heile 73 prosent under Fmsy (0,31) i perioden 2009–2011. I 2012–2018 låg dødelegheita i snitt 31 prosent under, medan ho no er rundt 37 prosent lågare. Årsaka til at fiske-dødelegheita ligg langt under, er ein kombina-

Artsnamn: sild – *Clupea harengus*

Maksimal storlek: 35 cm og 400 g

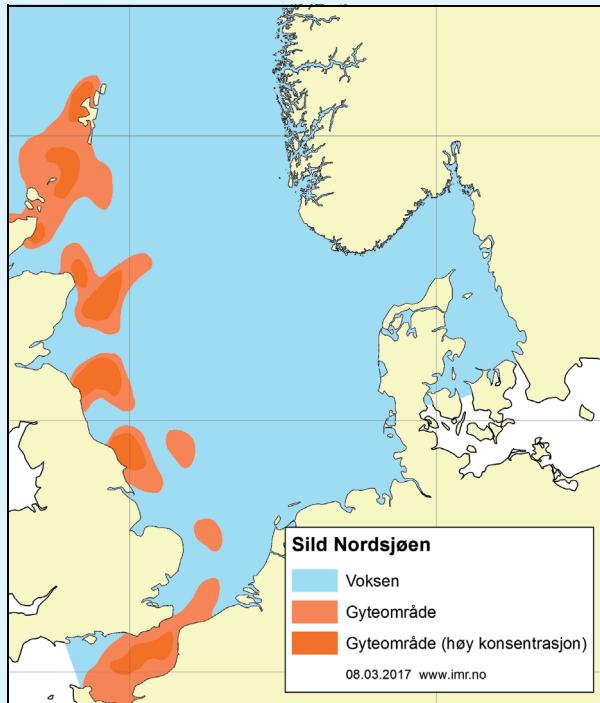
Levetid: maks 15 år

Bestandsstorlek (2020): om lag 1,5 millionar tonn (gytebestand)

Kvote for 2022: 427 628 tonn (TAC)

Norsk fangstverdi (2021): om lag 602 mill. kroner

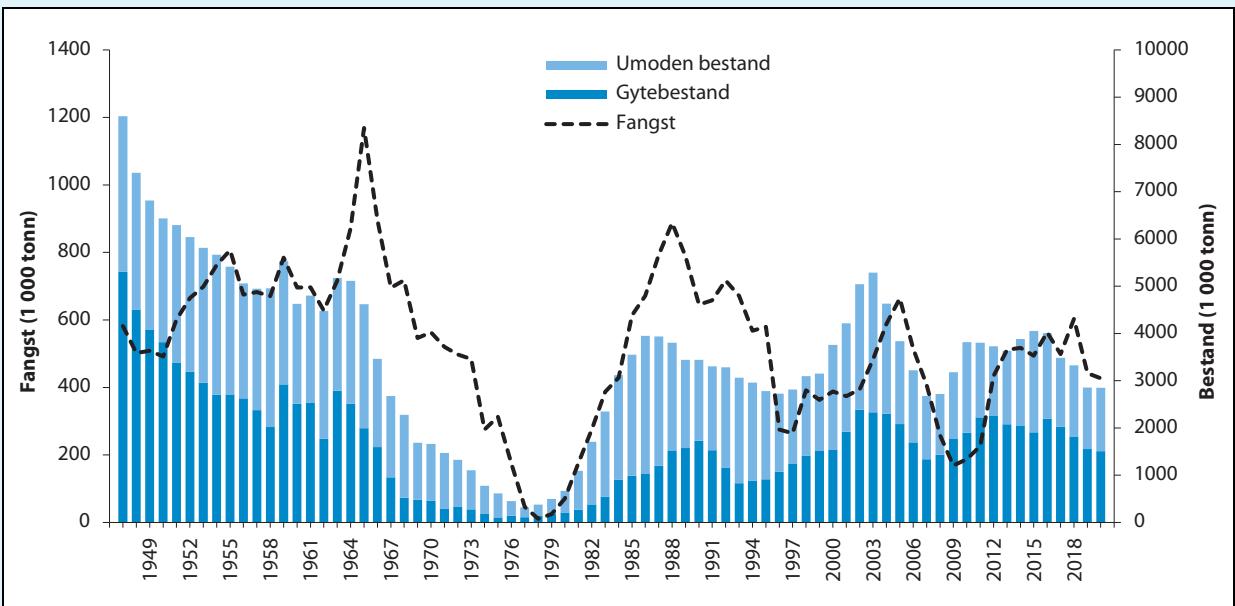
Fakta om bestanden: Silda er ein planktonetar. Ho er mat for mange artar av fisk og kval. Ho gyter i den vestlege delen av Nordsjøen frå august til januar og beitar over store delar av Nordsjøen, Skagerrak og Kattegat. Silda legg eggene sine på botnen.

Figur 4.38 Utbreiingsområde og gyteområde for nordsjøsild

sjon av at Fmsy vart oppjustert frå 0,26 til 0,31 i 2021, at ein god del av fangsten er sild som er eldre enn dei aldersgruppene som er med i utrekninga av Fmsy (2-6), og ein tendens til å underestimere storleiken på gytebestanden.

Boks 4.10 forts.

Figur 4.39 Utviklinga i bestand og fangst av nordsjøsild

Tabell 4.10 Tiltrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av nordsjøsild dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tiltrådd TAC ¹	Avtalt TAC ²	Fangst	Gytebestand ³
2018	Følg den avtalte forvaltingsplanen	< 518	601	604	1 821
2019	MSY-tilnærming	< 312	385	442	1 554
2020	MSY-tilnærming	< 431	385	427	1 509
2021	MSY-tilnærming	< 366	356		
2022	MSY-tilnærming	< 532	428		

¹ Alle flåtar (A–D).

² Direktfisket i Nordsjøen (A-flåten).

³ På gyttetidspunktet (september).

Boks 4.11 Sei i Nordsjøen, Skagerrak, Rockall og vest for Skottland

Figur 4.40 Sei

Foto: Havforskningsinstituttet

Artsnamn: sei – *Pollachius virens*

Maksimal storleik: 115 cm og 20 kg

Levetid: maks 20 år

Bestandsstorleik (2021): om lag 138 000 tonn (gytebestand)

Kvote for 2022: 49 614 tonn (TAC). Nordsjøen og Skagerrak: 44 950 tonn, vestom Skottland: 4 664 tonn

Norsk fangstverdi (2021): om lag 220 mill. kroner

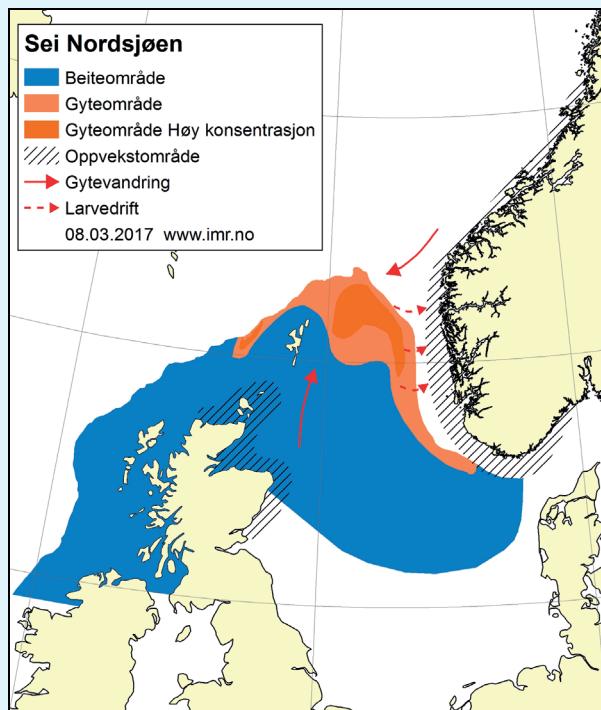
Fakta om bestanden: Sei finst på begge sider av det nordlege Atlanterhavet og er delt inn i mange bestandardar. Han lever hovudsakleg ved botnen, men kan gå opp i sjøen for å beite.

Fisket

Den gjennomsnittlige årlege totalfangsten av nordsjøsei i perioden 1967–2020 er kring 157 000 tonn. Uttaket har variert i takt med storleiken på bestanden, og det var langt høgare fram til midten av 1980-åra, jf. figur 4.42. Seien blir hovudsakleg fiska med trål, både av EU og Noreg. For Noregs del blir om lag 85 prosent av seifangstane tekne med trål og litt over 5 prosent med net på kysten av Vestlandet.

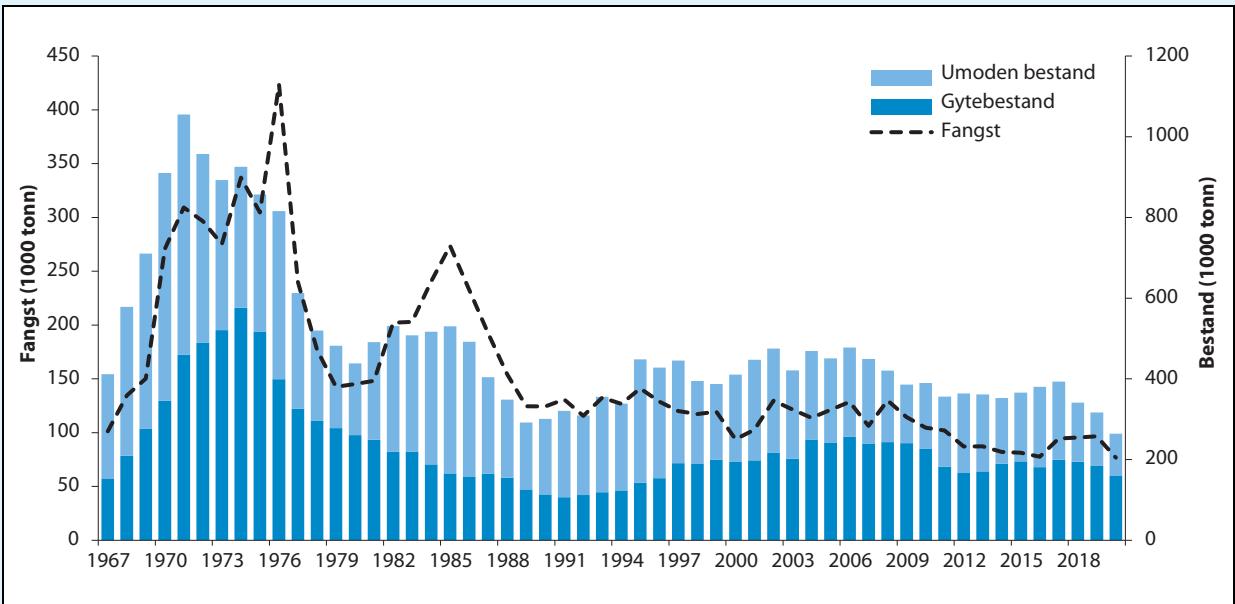
Status og råd

Det er uklare bestandsgrenser, og difor blir seien i Nordsjøen og Skagerrak slegen saman med seien vest av Skottland i bestandsvurderinga og kvoterådgjevinga. Gytebestanden har fluktuert utan klare trendar og var over føre-var-grensa frå 1996 til 2019, men er no rekna ut til å ligge noko under føre-var-grensa. Rekrutteringa har sidan 2003 vore under langtidsgjennomsnittet. Tilrådd kvote for 2022 er basert på maksimalt langtidsutbyte og gjev ein totalfangst på 49 614 tonn i Nordsjøen/Skagerrak og vest av Skottland. EU og Noreg har styrt uttaket etter MSY. Fiskedødelegheita var, etter det vi no veit, 13 prosent over Fmsy (0,363) i perioden 2009–2018, medan dødelegheita no har auka til (2019–2020) 29 prosent over.

Figur 4.41 Utbreiingsområde og gyteområde for sei i Nordsjøen, Skagerrak og vest av Skottland

Boks 4.11 forts.

Figur 4.42 Utviklinga i bestand og fangst av sei i Nordsjøen, Skagerrak og vest av Skottland

Tabell 4.11 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av sei i Nordsjøen, Skagerrak og vest av Skottland dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2018	MSY-tilnærming	< 118	116	95	195
2019	MSY-tilnærming	< 103	94	96	184
2020	MSY-tilnærming	< 88	80	77	159
2021	MSY-tilnærming	< 66	65		138
2022	MSY-tilnærming	< 50	50		

Boks 4.12 Torsk i Nordsjøen, Skagerrak og den austlege engelske kanalen

Figur 4.43 Torsk

Foto: Espen Bierud, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: torsk – *Gadus morhua*

Maksimal storlek: 100 cm og 20 kg

Levetid: maks 15 år

Bestandsstorlek (2021): om lag 38 000 tonn (gytebestand)

Kvote for 2022: 15 193 tonn (TAC)

Norsk fangstverdi (2021): om lag 43 mill. kroner

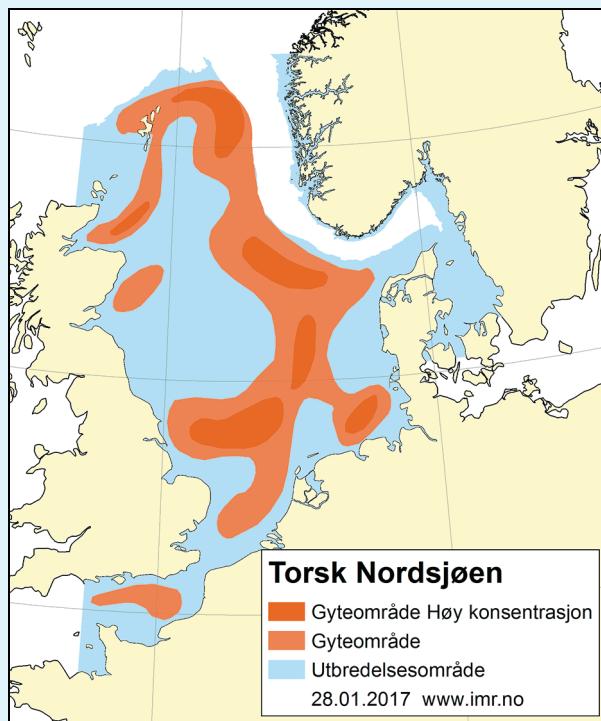
Fakta om bestanden: Torsk finst på begge sider av det nordlege Atlanterhavet og er delt inn i mange bestandar. Han lever hovudsakleg ved botnen, men kan gå opp i sjøen for å beite. Medan småtorsk et mest dyreplankton og krepsdyr, et større torsk mest fisk, som augepål, sild, tobis og småtorsk. Også for torsken i Nordsjøen reknar vi med at det finst fleire lokale stammar med eigne gytefelt, men det er ingen klare skilje-liner mellom stammene. Gytinga går føre seg frå januar til april.

Fisket

Den gjennomsnittlige årlege totalfangsten av nordsjøtorsk i perioden 1963–2020 er kring 180 000 tonn, men med ein kraftig reduksjon av fangsten, i takt med reduksjon i bestanden, gjennom perioden, jf. figur 4.45. Fram til 1980-åra var fangsten på eit nivå rundt 250–300 000 tonn, men vart så gradvis redusert til rundt 40 000 tonn og låg på dette nivået fram til 2019. I 2020 var fangstane på rundt 24 000 tonn. Torsk blir for det meste fanga i eit blandingsfiskeri med trål saman med hyse, kviting, sjøkreps, raudspette og tunge. I det norske fisket blir litt over halvparten teken med garn, ein firedel med trål og ein femdel med line. Alle land som grensar til Nordsjøen, fiskar torsk, men Danmark, Storbritannia og Noreg er dei viktigaste aktørane.

Status og råd

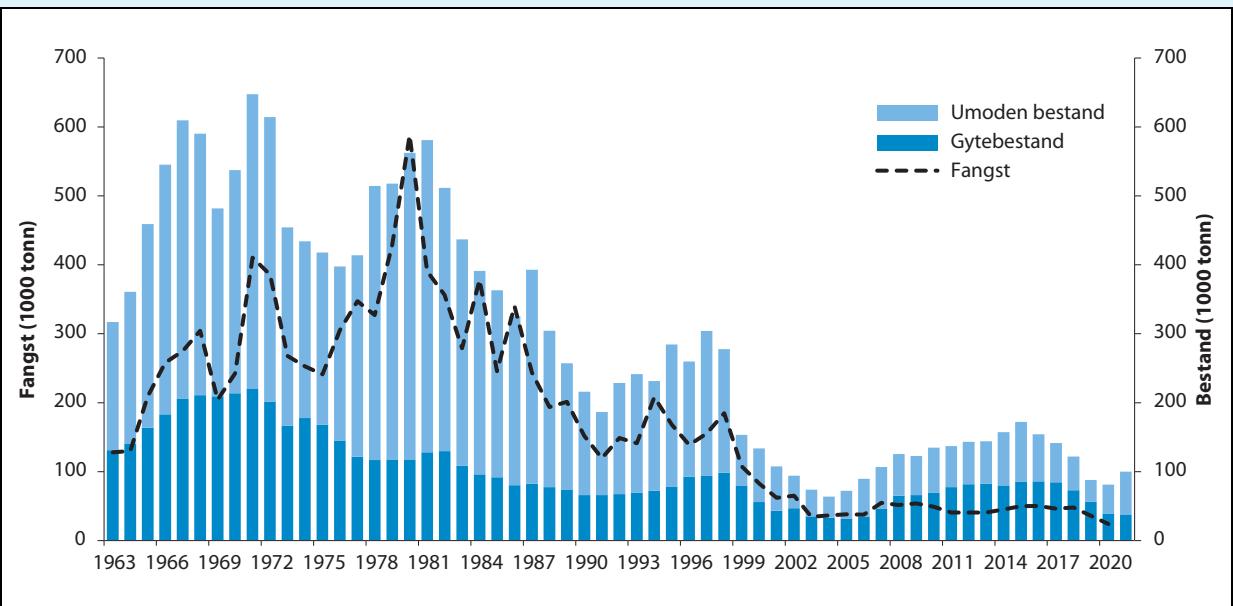
Det er vanskeleg å skilje dei ulike torskestammane i Nordsjøen, Skagerrak og den austlege delen av Den engelske kanalen, og torsken i dette området blir difor handsama som éin bestand i forvaltingssamanhang. Etter i ein periode å ha auka noko frå det kritiske låge nivået i 2006 vurderer ICES no på ny gytebestanden til å vere under det kritiske nivået. Tilrådd kvote for 2022 er maksimalt 14 276 tonn, jf. tabell 4.12. Fiskedødelegheita var, etter det vi no veit, merk-

Figur 4.44 Utbreiingsområde og gyteområde for torsk i Nordsjøen, Skagerrak og austdelen av Den engelske kanalen

bart over Fmsy (0,28). I perioden 2009–2018 var fiskedødelegheita i snitt 57 prosent over Fmsy, medan ho no har auka til 77 prosent over.

Boks 4.12 forts.

Figur 4.45 Utviklinga i bestand og fangst av torsk i Nordsjøen og Skagerrak

Tabell 4.12 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av torsk i Nordsjøen og Skagerrak dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2018	MSY-tilnærming	< 53	53	49	90
2019	MSY-tilnærming	< 29	35	36	72
2020	MSY-tilnærming	< 14	18	24	52
2021	MSY-tilnærming	< 15	16		52
2022	MSY-tilnærming	< 15	16		

Boks 4.13 Hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest for Skottland

Figur 4.46 Hyse

Foto: Thomas de Lange Wenneck, Havforskingsinstituttet

Artsnamn: hyse – *Melanogrammus aeglefinus*

Maksimal storlek: 60 cm og 4 kg

Levetid: maks 15 år

Bestandsstorlek (2021): om lag 257 000 tonn (gytebestand)

Kvote for 2022: 47 685 tonn (TAC)

Norsk fangstverdi (2021): om lag 12 mill. kroner

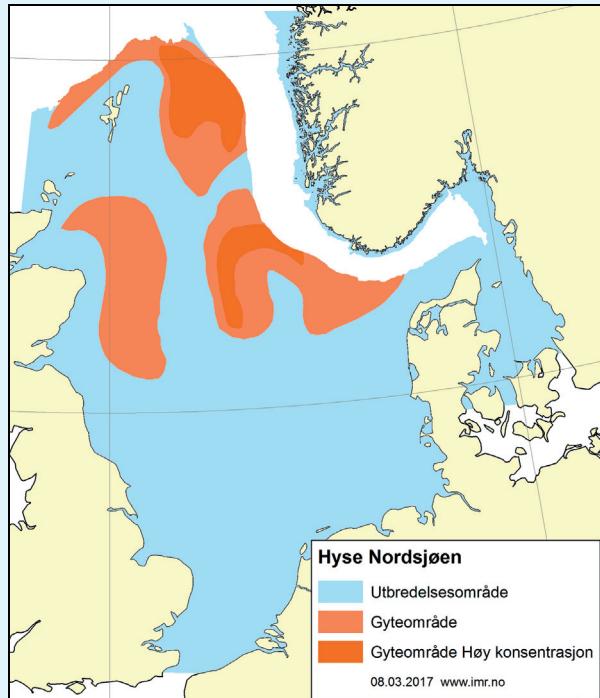
Fakta om bestanden: Hysa finst på begge sider av det nordlege Atlanterhavet og er delt inn i mange bestandard. Ho lever hovudsakleg ved botnen, og dei viktigaste byttedyra er botndyr som børstemark, muslingar og slangestjerner. Tobis- og sildeegg står også på menyen. Gytefelta ligg i den sentrale Nordsjøen, og gytinga går føre seg frå mars til mai.

Fisket

Den gjennomsnittlige årlege totalfangsten av hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest av Skottland i perioden 1972–2020 er vel 155 000 tonn. Fangsten er gjennom mesteparten av denne perioden blitt redusert, i takt med ein minkande bestand, jf. figur 4.48. Dei siste åra har fangsten lege på 30 000 til 40 000 tonn. Hyse blir hovudsakleg fanga med botntrål og i mindre grad med snurrevad. Hyse er målart for delar av flåten, men blir også fanga i blandingsfiskeri saman med mellom anna torsk, kviting og sjøkreps.

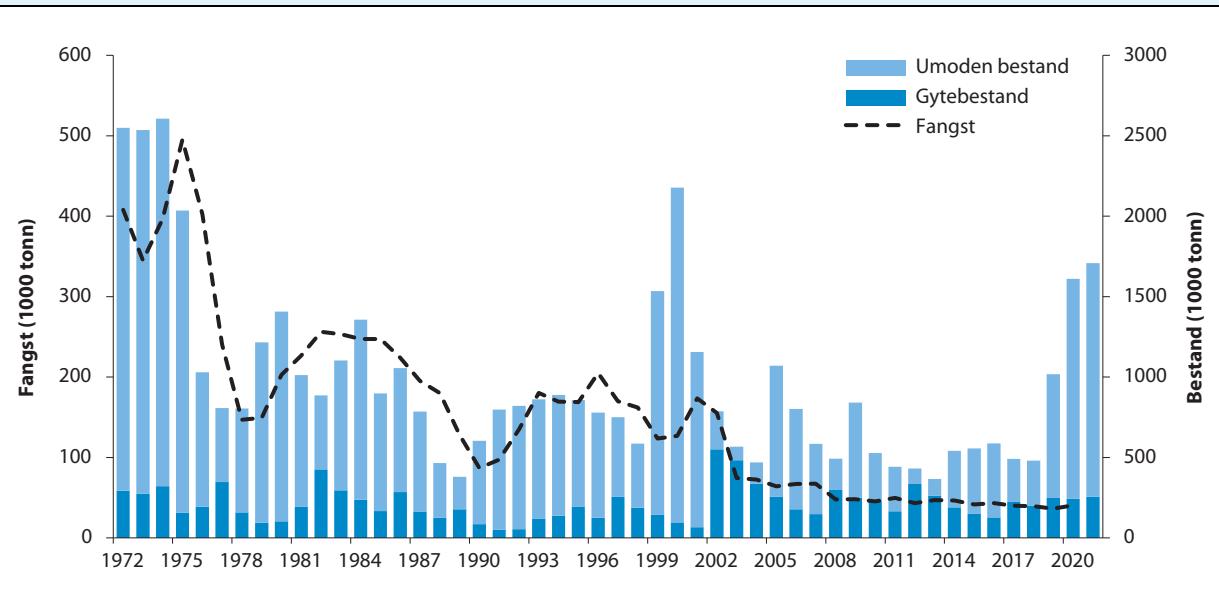
Status og råd

ICES vurderer bestanden til å vere i god stand og berekraftig hausta. Rekrutteringa har sporadisk vore sterkt, og 2019 årsklassen er vurdert til å vere den største sidan 2005. Det er førebels ikkje utarbeidd nokon forvaltingsplan for heile området. Basert på maksimalt langtidsutbytte meiner ICES at den totale fangsten ikkje bør overstige 128 708 tonn i 2022, jf. tabell 4.13. Fiskedødelegheita var, etter det vi no veit, merkbart over Fmsy (0,194) i perioden 2009–2018 (37 prosent), medan dødelegheita no ligg 6 prosent under Fmsy.

Figur 4.47 Utbreiingsområde og gyteområde for hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest for Skottland

Boks 4.13 forts.

Figur 4.48 Utviklinga i bestand og fangst av hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest for Skottland

Tabell 4.13 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av hyse i Nordsjøen, Skagerrak og vest av Skottland dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2018	MSY-tilnærming	< 49	49	39	200
2019	MSY-tilnærming	< 34	34	36	248
2020	MSY-tilnærming	< 42	42	41	243
2021	MSY-tilnærming	< 69	50		257
2022	MSY-tilnærming	< 129	53		

Boks 4.14 Kviting i Nordsjøen og den austlege engelske kanalen

Figur 4.49 Kviting

Foto: Jan de Lange, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: kviting – *Merlangius merlangus*

Maksimal storleik: 55 cm og 1,5 kg

Levetid: maks 12 år

Bestandsstorleik (2021): om lag 225 000 tonn (gytebestand)

Kvote for 2022: 32 880 tonn (TAC)

Norsk fangstverdi (2021): om lag 4,3 mill. kroner

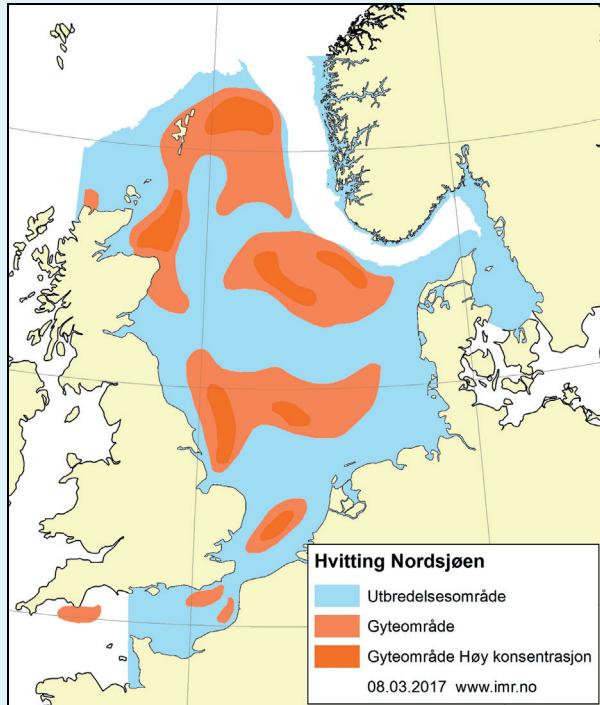
Fakta om bestanden: Kvitingen er utbreidd i det austlege Atlanterhavet og er delt inn i mange bestandar. Han lever hovudsakleg ved botnen på 10–200 m djup, men kan gå opp i sjøen for å beite. Kvitingen et i hovudsak fisk, som sild, augepål og tobis, og yngel av torsk, hyse og kviting. Det er gytefelt både i den sørlege og nordlege Nordsjøen. Gytinga går føre seg over ein lang periode om våren og sommaren.

Fisket

Den gjennomsnittlege årlege totalfangsten av kviting i Nordsjøen i perioden 1990–2020 er kring 54 000 tonn, men har dei siste åra lege mellom 25 000 og 35 000 tonn, jf. figur 4.51. Kviting blir fanga i eit blanda fiskeri der målartane anten er torsk og hyse, flatfish eller sjøkreps, og som bifangst i industritrålfisket. Bifangsten i industritrålfisket har minka i seinare år, då meir selektive reiskapar har blitt tekne i bruk. Storbritannia, Frankrike og Nederland har vore dei viktigaste aktørane i fisket, men i seinare år har også den norske fangsten auka noko.

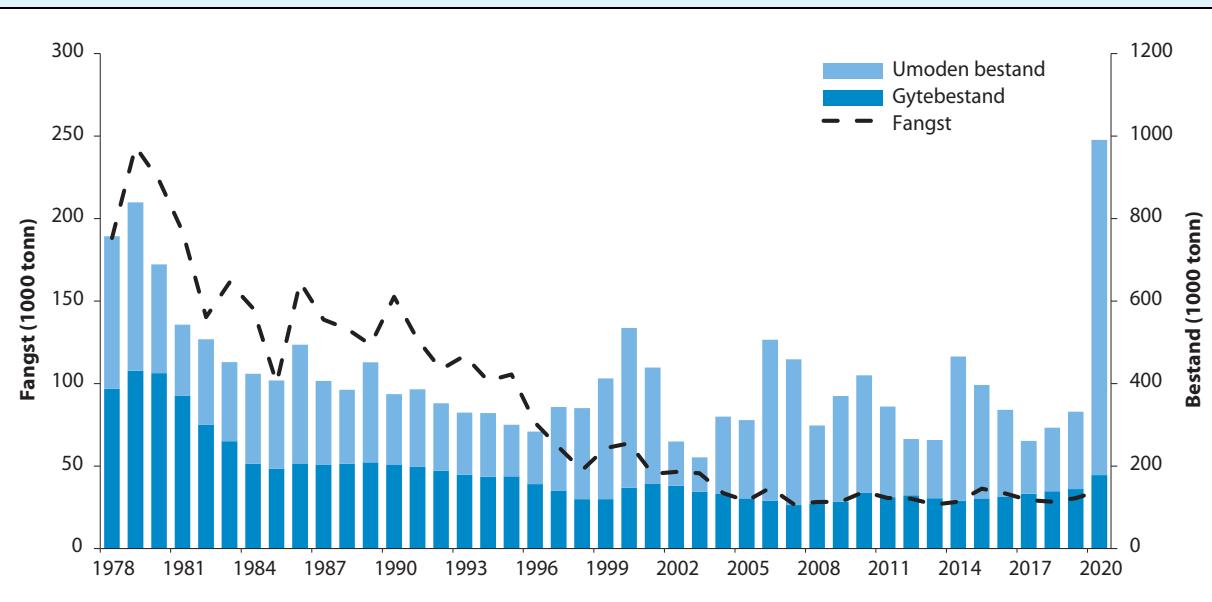
Status og råd

Gytebestanden og fisketrykket har vore relativt stabile sidan 2002, og gytebestanden er no over føre-var-nivået. Rekrutteringa har vore låg sidan 2003, men 2016- og 2019-årsklassen var over snittet for dei siste åra. Basert på maksimalt langtidsutbyte meiner ICES at totalfangsten ikkje bør overstige 88 426 tonn i 2022. Fiske-dødelegheita var, etter det vi no veit, 27 prosent under Fmsy (0,371) i perioden 2009–2018, medan dødelegheita no ligg 44 prosent under.

Figur 4.50 Utbreiingsområde og gyteområde for kviting i Nordsjøen og austdelen av Den engelske kanalen

Boks 4.14 forts.

Figur 4.51 Utviklinga i bestand og fangst av kviting i Nordsjøen og austdelen av Den engelske kanalen

Tabell 4.14 Tiltrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av kviting i Nordsjøen dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tiltrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2018	MSY-tilnærming	< 26	22	28	139
2019	MSY-tilnærming	< 25	19	31	144
2020	MSY-tilnærming	< 22	22	35	178
2021	MSY-tilnærming	< 27	26		225
2022	MSY-tilnærming	< 89	33		

Boks 4.15 Raudspette i Nordsjøen og Skagerrak

Figur 4.52 Raudspette

Foto: Merete Kvalsund, Havforskningsinstituttet

Artsnamn: raudspette – *Pleuronectes platessa*

Maksimal storlek: 70 cm og 3,5 kg

Levetid: maks 20 år

Bestandsstorlek (2021): om lag 1 003 000 tonn (gytebestand)

Kvote for 2022: 142 508 tonn (TAC)

Norsk fangstverdi (2021): om lag 0,5 mill. kroner. Dei siste åra har Noreg berre utnytta ein liten del av kvoten, og i 2021 var den norske fangsten på 26 tonn.

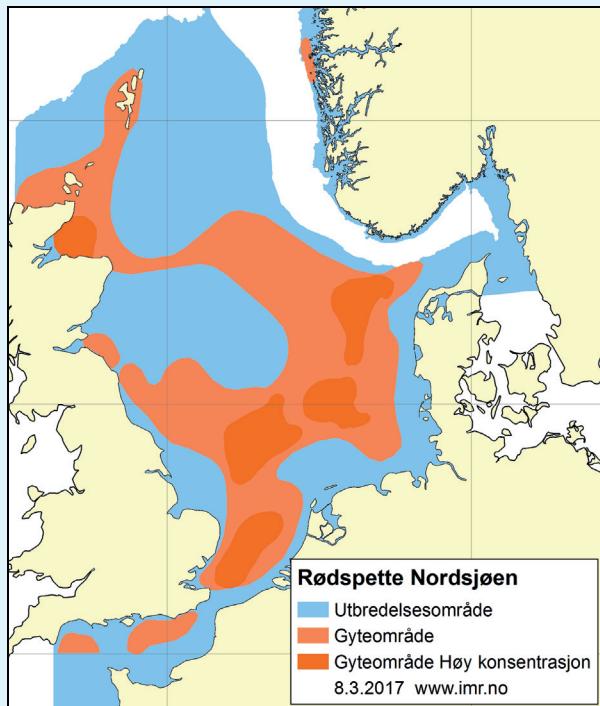
Fakta om bestanden: Raudspette finst på begge sider av det nordlege Atlanterhavet – på austsida frå Middelhavet til Barentshavet – og er delt inn i mange bestadar. Bestanden i Nordsjøen er den største. Raudspetta lever på botnen ned til om lag 200 meter djup. Raudspette et børstemark, skjel, maneter, krepsdyr, pigghudar og små fisk. Gyteområda finst i dei sentrale og sørlege delane av Nordsjøen, men det er ingen klare skilje-liner mellom bestandane. Gytinga går føre seg i januar og februar.

Fisket

Den gjennomsnittlige årlege totalfangsten av raudspette i Nordsjøen i perioden 1957–2020 er kring 160 000 tonn og har variert ein del i takt med utviklinga i bestanden, jf. figur 4.54. Raudspette blir hovudsakleg fiska med bomtrål i sørlege og sentrale delar av Nordsjøen, og i eit blandingsfiskeri med botntrål i dei sørlege delane av Nordsjøen. Målarten er tunge, og det går føre seg eit omfattande utkast av undermåls raudspette i blandingsfisket. I Skagerrak blir raudspetta fiska i eit direkte fiskeri med garn og snurrevad, men også i eit blandingsfiske saman med torsk og sjøkreps. Utkastet er likevel avgrensa sidan reiskapen har stor maskevidd og difor fiskar selektivt. Nederland, Danmark og Storbritannia dominerer fisket. Noreg disponerer 7 prosent av totalkvoten i Nordsjøen og 2 prosent i Skagerrak.

Status og råd

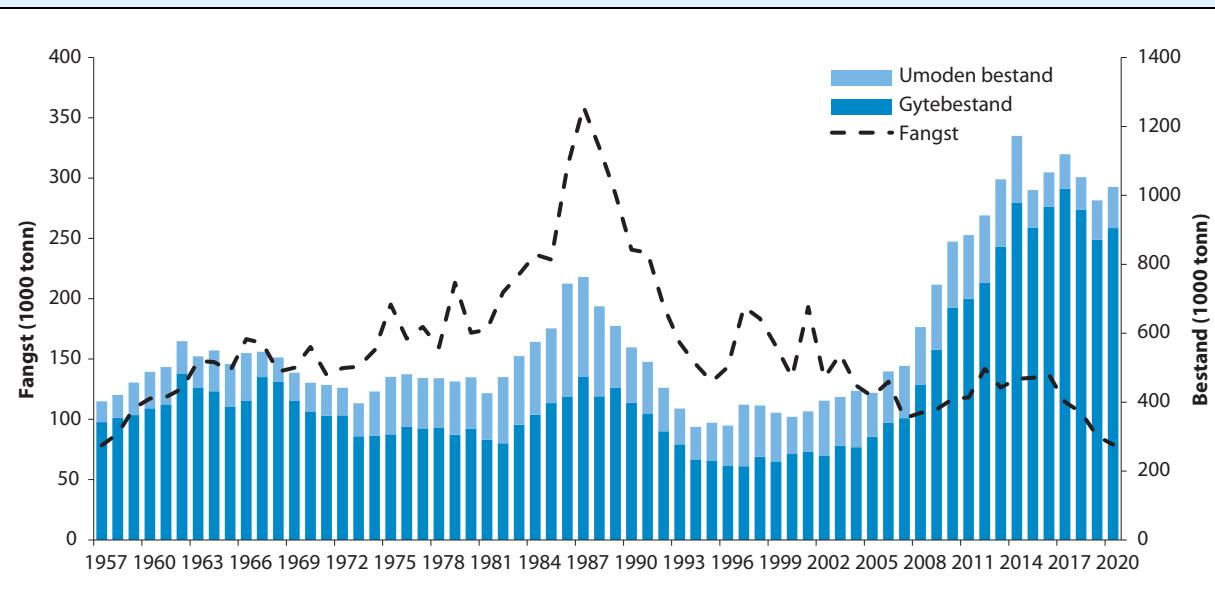
ICES vurderer bestanden til å vere i god stand og berekraftig hausta. Bestanden har auka dei siste åra til eit rekordhøgt nivå, jf. figur 4.54. Rekrutteringa har vore om lag som langtidsgjennomsnittet, men fiskepresset har minka til nivået for høgt langtidsutbytte. ICES tilrår, basert på maksimalt langtidsutbytte, at fangsten i 2022

Figur 4.53 Utbreiingsområde og gyteområde for raudspette i Nordsjøen og Skagerrak

ikkje bør overstige 142 508 tonn, jf. tabell 4.15. Fiskedødelegheita var, etter det vi no veit, omtrent 7 prosent under Fmsy (0,21) i perioden 2009–2018, medan ho no ligg 18 prosent under.

Boks 4.15 forts.

Figur 4.54 Utviklinga i bestand og fangst av raudspette i Nordsjøen og Skagerrak

Tabell 4.15 Tilrådd TAC, avtalt TAC, fangst og gytebestand (tusen tonn) av raudspette i Nordsjøen og Skagerrak dei siste fem åra

År	Råd frå ICES	Tilrådd TAC	Avtalt TAC	Fangst	Gytebestand
2018	MSY-tilnærming	< 142	128	106	959
2019	MSY-tilnærming	< 143	142	86	871
2020	MSY-tilnærming	< 166	166	79	905
2021	MSY-tilnærming	< 163	162		1 002
2022	MSY-tilnærming	< 143	143		

Boks 4.16 Kysttorsk

Sør for 62°N

Tilstanden for kyst- og fjordtorsk på Sør- og Austlandet har over tid blitt dårlegare, spesielt fra Telemark til svenskegrensa. Aust for Lindesnes har det difor blitt innført tiltak for å redusere fangstpresset og verne gyttetorsken.

Frå 15. juni 2019 vart det forbode med direktesiske etter torsk innanfor grunnlinja frå Telemark til svenskegrensa og forbod mot å fiske med botnsette garn. Yrkesfisket har dispensasjon frå tiltaka, og 44 tonn torsk vart fiska med botntrål innanfor grunnlinja i Skagerrak i 2020. I gyteområda til torsken er det fiskeforbod frå 1. januar til 30. april, med unntak av fiske på laks, sjøaure og annan anadrom fisk og undervassjakt. Selkvoeten i området vart auka med 20 prosent for om mogleg å minke konkurransen om byttedyr. Tiltaka vil bli vurderte av departementet i 2022.

Langs Skagerrakkysten finst to sameksisterande genetiske variantar av torsk. Den eine varianten dominerer inst i fjordane, medan den andre er meir vanleg i dei litt meir eksponerte ytre områda og er genetisk svært lik nordsjøtorsken. Desse variantane er genetisk relativt ulike kvarandre, meir enn kva kysttorsk og skrei er i nord, og har mellom anna ulik vekst og van-

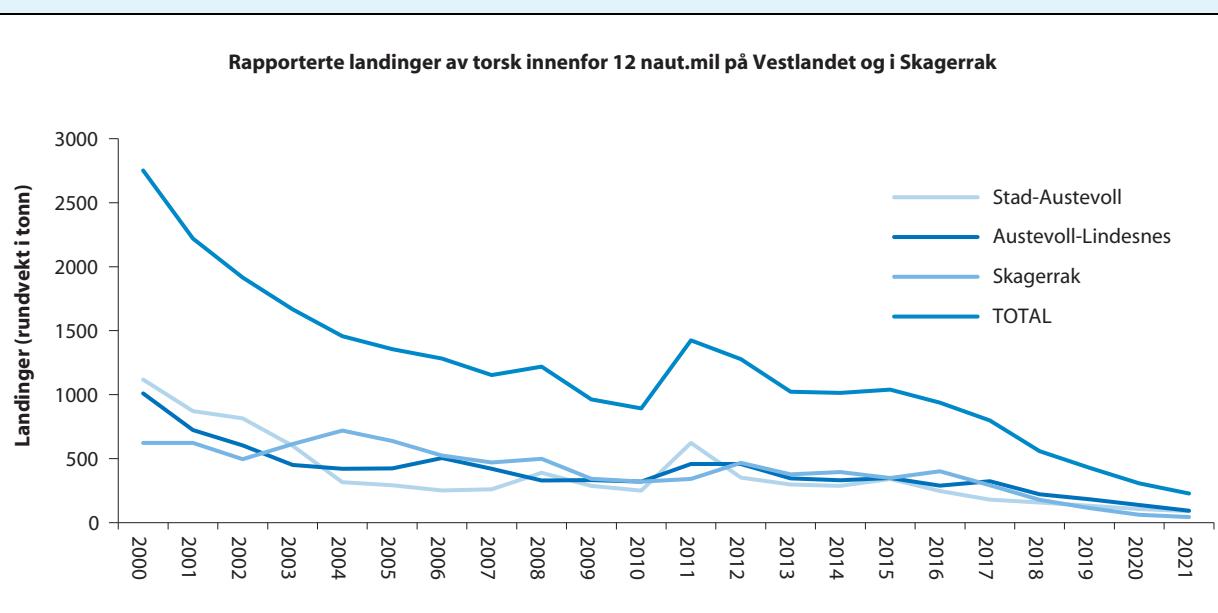
dringsmønster. Yngel av begge variantar rekrutterer til og veks opp i fjordar og kystnære område.

Både Havforskningsinstituttets strandnotserie (1919–) og garnserie (1980–1990, 2001–) stadarfestar at torskebestandane har blitt ytterlegare reduserte dei siste tiåra og klart mest i austlege Skagerrak. I rapporten *Oppdatert kunnskapsstatus om kystnær torsk i Sør-Norge* frå 2016 vart mellom anna følgjande tilrådingar gjevne for heile kyststrekninga Stad–svenskegrensa:

- obligatorisk påmelding til fritidsfiske
- vern av dokumenterte gyteområde
- arbeidsgruppe for definering av fjordliner i sør, med særskilde tiltak innanfor for fritids- og yrkesfiske
- auka jakt på mellomskarv

I sluttrapporten frå prosjektet «Krafttak for kysttorsken» (2017–2020) vart det peika på forvaltingstiltak som vil vere nødvendige for å gjenoppbyggje bestandar og økologisk funksjon hos kystnær torsk i Skagerrak:

- trålfrie område
- nullfiskeområde
- selektive tiltak for å bevare større individ (maksimumsmål)

Figur 4.55 Rapporterte landingar av torsk innanfor 12 nautiske mil på Vestlandet og i Skagerrak

Boks 4.16 forts.

Vest for Lindesnes er kunnskapsgrunnlaget vesentleg dårligare, då ein lenge har mangla standardisert overvaking. På Vestlandet har utviklinga av fiskeressursane ofte blitt vurdert ut frå utviklinga av offisiell landingsstatistikk. Det har likevel vore betydeleg relevant forskingsinnsats av meir sporadisk karakter gjennom fleire tiår.

Bestandssituasjonen for torsk på vestlands-kysten må seiast å vere betre enn på Sørlandet og betydeleg betre enn i Oslofjorden. Fangstrata til garnfartøya i kystreferanseflåten har i tidsserien halde seg nokolunde stabile på Vestlandet, men blitt halvert på Sørlandet. Tidsserien med garn og ruser vil bli analysert i løpet av 2022–2023. Havforskinsinstituttet rår til at det blir iverksett ei meir aktiv forvalting av kysttorsken også på Vestlandet, med sesongmessig vern av viktige gytefelt som eit av tiltaka.

Nord for 62° N

Denne bestanden blir overvakt med eit årleg tokt (kysttoktet) i oktober–november og har i mange år vore på eit relativt lågt nivå. Det ligg føre ein gjenoppbyggingsplan, og det har blitt innført tekniske reguleringar som mellom anna fjordliner, men desse ser ikkje ut til å ha hatt den ønskte effekten. ICES har difor tilrådd at det blir utvikla ein ny gjenoppbyggingsplan. I og med at kysttorsken blir fiska saman med nordaustarktisk torsk, som er ein mykje større bestand, er det krevjande å finne gode reguleringstiltak for kysttorsk som ikkje skaper problem for fisket etter nordaustarktisk torsk.

Etter råd frå ICES om ny gjenoppbyggingsplan for kysttorsk i nord bestilte Nærings- og fiskeridepartementet i 2018 ein rapport frå Havforskinsinstituttet, i samråd med Fiskeridirektoratet, om kunnskapsstatus, med forslag til forvaltingstiltak og ny gjenoppbyggingsplan. Havforskinsinstituttet publiserte i 2020 rapporten *Kysttorsk nord for 62-grader nord – Vurdering av status og forslag til forvaltingstiltak og ny gjenoppbyggingsplan*. Basert på denne rapporten går

det no føre seg arbeid ved Fiskeridirektoratet i samarbeid med Havforskinsinstituttet om å greie ut dei foreslegne tiltaka:

- innføre bifangstreglar
- stengje utvalde gytefelt som er dominerte av kysttorsk i gytesesongen
- vurdere tiltak for bevaring av brei alders- og storleikssamsetjing
- vurdere revisjon av fjordliner
- fremje lokale/regionale reguleringar
- regulere innsatsen sør for 67-graden utanom gytetida ut frå fangst-per-eining-innsats

I februar 2021 vart bestandsvurderinga for nordaustarktisk torsk og kysttorsk gjennomgått i ein ICES-metoderevisjon (benchmark). Det vart bestemt å dele opp vurderinga av kysttorsk-bestanden i to område – nord og sør for 67° N, etter tilråding i rapporten nemnd over. For kysttorsk nord for 67-graden var det godt nok data-grunnlag for å utvikle ei analytisk bestandsvurdering, medan bestanden sør for 67-graden vil bli vurdert med metodikk for datafattige bestandardar. Basert på den nye metodikken vart det gjeve separate kvoteråd for dei to bestandane for 2022. For bestanden nord for 67° N var kvoterådet for 2022 7 865 tonn, og for bestanden sør for 67° N var rådet på 7 603 tonn. Noreg har bede ICES om å evaluere parametrar i moglege forvaltingsplanar for torsk nord for 67° N, og denne evalueringa er for tida i gang. Neste steg vil så vere å foreslå forvaltingsplanar for kysttorsk i desse to områda. På kysttoktet reknar vi no ut både ein botntrålindeks og ein akustisk indeks. Botntrålindeksen har dei siste åra vore meir stabil enn den akustiske indeksen. Botntrålindeksen hausten 2021 var nær gjennomsnittet for perioden 2017–2020, medan den akustiske indeksen for 2021 enno ikkje er rekna ut. 2020 viste ein betydeleg nedgang i gytebestanden frå året før, men han var i 2020 rundt nivået frå 2018, sidan det var ein sterk oppgang frå 2018 til 2019. Ein bør difor vere varsame med tolkinga av resultatet i eit enkelt år.

5 Fisket etter avtalane i 2020 og 2021

Dette kapittelet gjer greie for hovudtrekka i fisket etter avtalane Noreg hadde med andre land i 2020 og 2021. Hovudvekta er lagd på norsk utnytting av avtalane og i kva grad partane som får tildelt kvotar i havområda under norsk jurisdiksjon, faktisk nyttar desse kvotane, og verdien av fisket etter avtalane.

Det går generelt godt i den norske fiskerinæringa, trass koronapandemien som slo inn i 2020, og norske fiskarar nyttar generelt kvotane godt. For dei kommersielt viktigaste bestandane blir kvotane nyitta så godt som fullt ut, jf. tabell 5.1. For mange fiskeartar er det innført kvotefleksibilitet over år, dette gjeld mellom anna torsk, hyse, sei, norsk vårgytande sild, kolmule, sild sør for 62° N og makrell. Samanlikningar mellom kvotar og fangst i dei enkelte åra vil difor vere misvisande. Fiskevela dette gjeld, er markert i fotnotane i tabellane i dette kapittelet. Innføring av kvotefleksibilitet over år har gjort at kvotane i dei fleste tilfella blir fullt utnytta av alle partar. Variasjon i kvoteutnytting kan til dømes reflektere fiskeflåten si tilpassing til prisvariasjon over år, prioritering av annan aktivitet eller därlege fangstforhold.

For dei bestandane som vi deler med Russland, nyttar Noreg kvotane stort sett godt. Som følgje av koronaviruspandemien og utfordringar med å nytte torskekvote innanfor avtalen om 10 prosent kvotefleksibilitet bestemte partane som eit eingongstilfelle å opne opp for inntil 15 prosent kvotefleksibilitet når det gjeld overføring av torskekvote frå 2021 til 2022. Russland fiskar store delar av kvotane sine i norsk økonomisk sone og i fiskevernsona ved Svalbard.

Noreg nyttar kvotane på fellesbestandane i Nordsjøen godt med unntak av hyse og raudspette. Torskebestanden er i nedgang, og kvoten for 2020 vart halvert samanlikna med kvoten i 2019 og gjekk videre ned med 13 prosent frå 2020 til 2021. Når det gjeld seibestanden i Nordsjøen, minkar denne. Kvoten for 2021 er 26 prosent lågare enn kvoten for 2020, og kvoteutnyttinga fall frå 97 prosent i 2020 til 68 prosent i 2021.

Ifølgje offisiell fangststatistikk har EU dei seinare åra hatt relativt god utnytting av dei fleste fellesbestandane i Nordsjøen, det same gjeld kvotane dei har i norsk sone nord for 62° N.

Tabell 5.1 Norsk utnytting av nokre av dei kommersielt viktige kvotane i 2020 og 2021

	Utnyettingsgrad ¹	
	2020	2021
<i>Barentshavet, Noreg – Russland</i>		
Torsk	96 %	89 %
Hyse	82 %	86 %
<i>Nordsjøen og Skagerrak, Noreg – EU</i>		
Sild	105 %	93 %
Sei	97 %	68 %
<i>Fleirpartsavtalar</i>		
Norsk vårgytande sild	104 %	102 %
Makrell	99 %	89 %
Kolmule	98 %	95 %

¹ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringer over år (kvotefleksibilitet).

Med unntak av hyse og kviting har Sverige nyttat kvotane sine, som dei får ut frå nabolandsavtalen i norsk økonomisk sone, godt.

I 2021 vart Storbritannia ein eigen part i forhandlingane om forvaltinga av fiskebestandar i Nordsjøen, og britisk sone ellers. Dette medførte at EUs andel i fellesbestandar vart redusert, og at tradisjonelle bytteartar vart på britiske hender. Noregs andel i fellesbestandane i Nordsjøen heldt seg uendra. Dermed er det store reduksjonar i EU-quotane i 2021 samanlikna med 2020. Noreg og Storbritannia vart ikkje einige om byte- eller adgangsavtale for 2021, slik at norske fartøy ikkje fekk moglegheit til å fiske i britisk sone, og vice versa. Det norske fisket i Skagerrak har dei siste åra i hovudsak vore konsentrert om reker, medan EU har fiska mest av artane torsk, raudspette, sild og reker i Skagerrak. I EU-farvatna vart dei norske kvotane av dei fleste viktige bestandane godt nyatta.

Hovudfiskeriet til Noreg i Færøysona er brosme og lange/blålange. Norske fartøy har for

Figur 5.1 Fiske er viktig for livet langs kysten

Foto: Jørgen Ree Wiig, Fiskeridirektoratet

første gong på fleire år nytta kvotane av lange/blålange fullt ut i 2020, og det norske fisket vart stoppa tidleg på hausten. I 2021 var utnyttinga av kvotane i Færøysona lågare, noko som truleg skriv seg frå at lineflåten hadde utfordringar med å utnytte torske- og hysekvotar i Noregs økonomiske sone. Færøyane har fiska mesteparten av kvotane sine på torsk og sei i NØS begge åra. Hysekvoten vart dårleg nytta i 2020. Når det gjeld pelagiske fiskeri, har dei god tilgang i andre soner.

Noreg har hatt godt utbyte av kvotane i Grønland si sone i 2020 og 2021. Det same har Grønland i NØS nord for 62° N. Dei siste åra har det norske fisket ved Grønland vore regulert gjennom fleire rulleringsordningar. Grønland har fiska med to fartøy dei to siste åra.

Norske fartøy har nytta kvotane på botnfisk ved Island godt dei seinaste åra. Dei siste åra har dette fisket vore regulert gjennom ei rulleringsordning basert på loddtrekking blant fartøy som har meldt seg på til dette fisket. Island har tradisjonelt nytta torskekvoten som dei er tildelt i NØS nord for 62° N, godt, samstundes som dei i stor grad utnyttar det kvantumet som kan fiskast som bifangst.

Alle kyststatane har nytta kvotane sine av dei pelagiske artane norsk vårgytande sild, kolmule og makrell godt. Sett bort frå sesongane då det ikkje vart opna for fiske (2018–2019 og 2019–2020), har Noreg dei siste åra nytta heile loddekvoten sin ved Island, Grønland og Jan Mayen. Dette har mellom anna samanheng med at Noreg dei siste åra har hatt full sonetilgang til islandsk sone. Sesongen 2020–2021 vart det svært stor etterspurnad etter lodde, noko som førte til rekordhøge prisar for fiskeflåten. Sesongen 2021–2022 hadde Noreg ein svært høg kvote. Mykje

Tabell 5.2 Verdi for nokre av dei kommersielt viktige kvotane i 2020 og 2021

	Kvoteverdi i millionar kroner (2021-verdi) ¹	
	2020	2021
Barentshavet, Noreg – Russland		
Torsk	8 309	8 172
Hyse	1 674	1 796
Nordsjøen og Skagerrak, Noreg – EU		
Sild	746	650
Sei	408	327
Fleirpartsavtalar		
Norsk vårgytande sild	2 421	3 181
Makrell	2 898	3 149
Kolmule	1 194	624

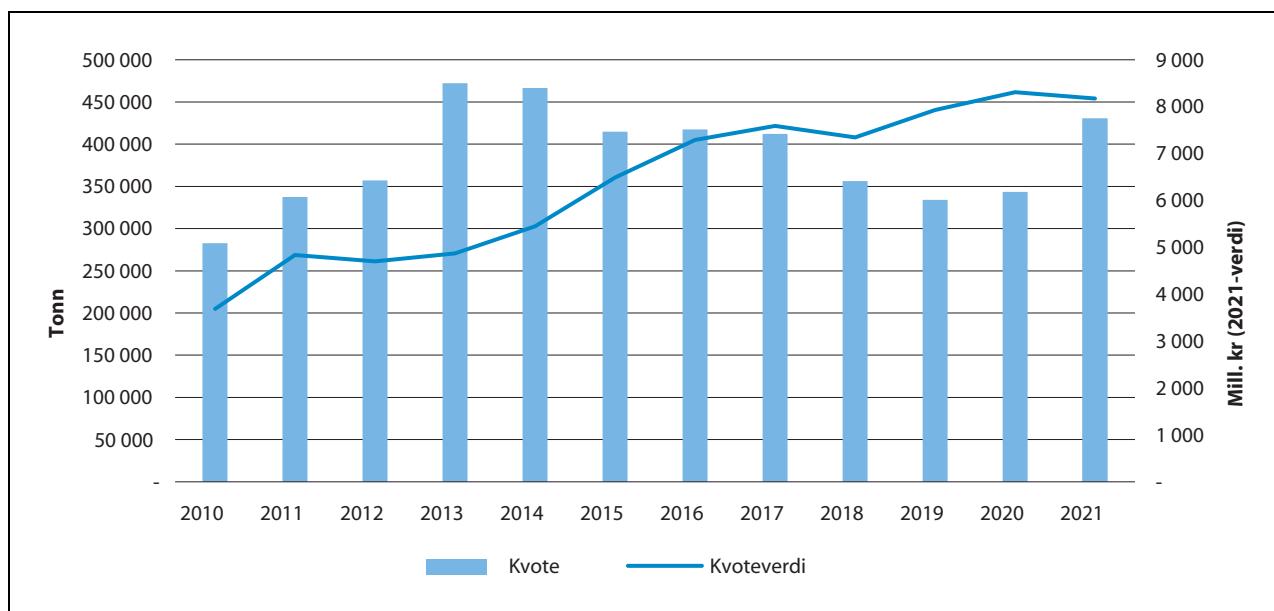
¹ Rekna med norske prisar for førstehandsomsetning (2021-verdi).

dårleg vær og strenge restriksjonar i islandsk sone gjorde at Noreg ikkje tok heile kvoten denne sesongen. Det har ikkje vore opna for loddefiske i Barentshavet i 2020 og 2021.

Tabell 5.2 gjev eit oversyn over verdien av dei viktigaste fiskeria i Noreg. Her ser vi på det einskilde fiskeri, og ikkje berre på verdien av den einskilde kvoteavtalen. Noreg får til dømes kolmule i kyststatsavtalen om kolmule, men òg i den bilaterale avtalen med EU. Vi ser at torsken i Barentshavet utgjer om lag halvparten av verdien av fiskeria i tabell 5.2, medan makrellen står for cirka 18 prosent av verdien. Dette vil variere som følgje av endringar i kor store både kvotane og prisane er.

5.1 Verdien av fisket

Det er fleire faktorar som påverkar verdien av det norske fisket, som kvotar, prisen på råstoff, valutasvingingar og handelspolitikk. Generelle utviklingstrekk i samfunnet har òg mykje å seie for fiskeria, som den teknologiske utviklinga, den generelle økonomiske utviklinga og demografiske trendar. Det går generelt godt i den norske fiskeri-næringa, trass koronapandemien som slo inn i

Figur 5.2 Utvikling i kvote og kvoteverdi for torsk i Barentshavet

2020. I 2021 eksporterte Noreg villfanga fisk og fiskeprodukt for 35,1 milliardar kroner, som vart ny rekord.

Dette delkapittelet gjer greie for hovudtrekka i utviklinga av verdien på kvotane for dei viktigaste fiskeslaga over tid og med vekt på perioden 2019–2021. Hovudtrekka i utviklinga av lønnsemda i den norske fiskeflåten generelt, og for fartøygruppene i lønnsemdsgranskinga spesielt, blir også presenterte.

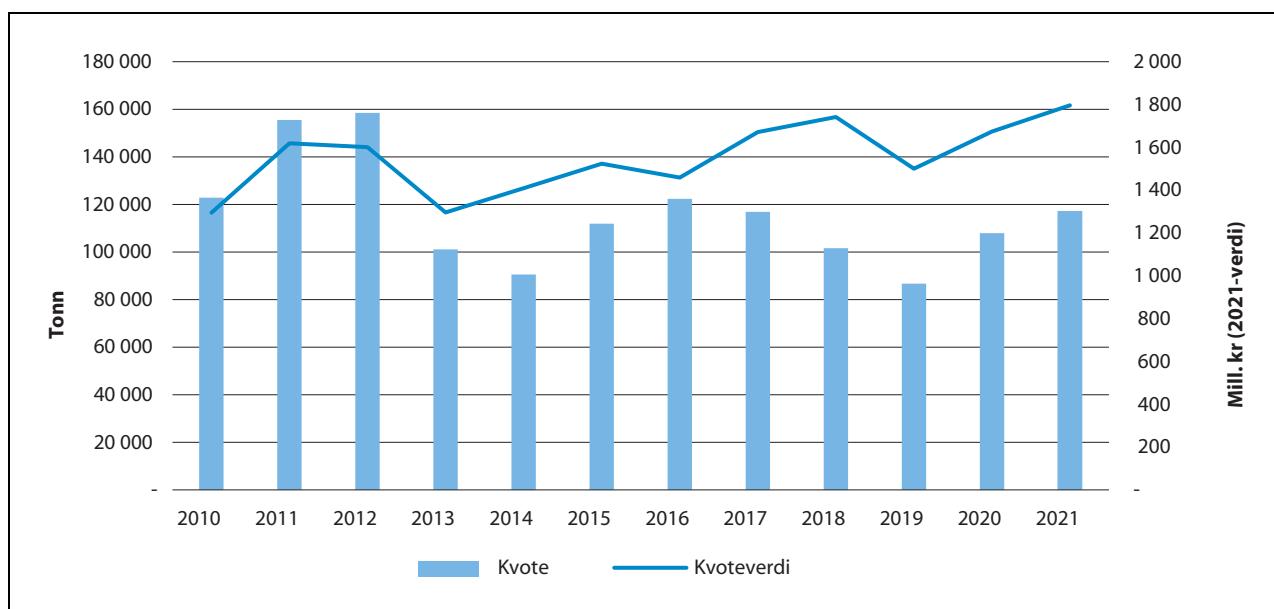
Innan botnfiskeria er det fiskeartane torsk, hyse, sei og reke som er dei kommersielt viktigaste, medan det innan pelagiske fiskeri er artane

sild, makrell, kolmule og lodde som er kommersielt viktigast.

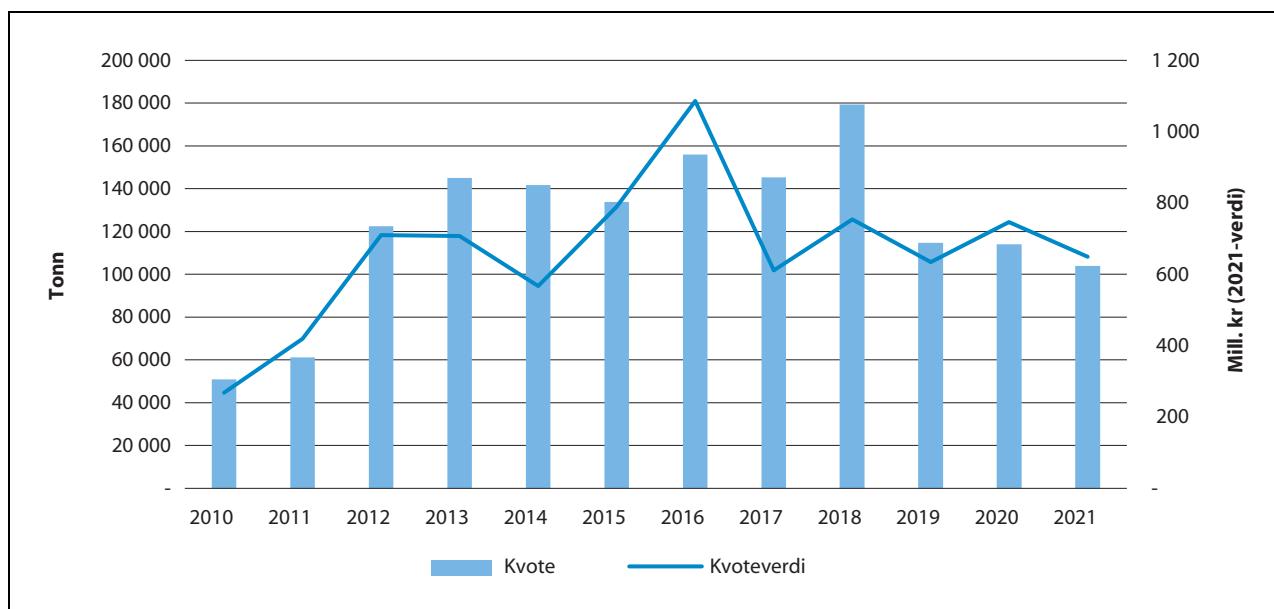
5.1.1 Verdien av kvotane for norske fiskarar

For å finne verdien av kvotane som norske fiskarar kan fiske på etter avtalane, har vi først funne oppnådd gjennomsnittspris for fiskar per kilo fisk rundvekt¹ som er omsett. Denne bruker vi så som verdi per kilo kvote som er oppgjeven i dei enkelte reguleringsforskriftene. Det vi ser på her, er før-

¹ Rundvekt i kilo også omtalt som fisken si levande vekt.

Figur 5.3 Utvikling i kvote og kvoteverdi for hyse i Barentshavet

Figur 5.4 Utvikling i kvote og kvoteverdi for sild i Nordsjøen og Skagerrak

stehandsverdi på fiskeslaga og ikkje den verdien fisken kan generere i form av vidaresal og ringverknader.

5.1.1.1 Torsk og hyse

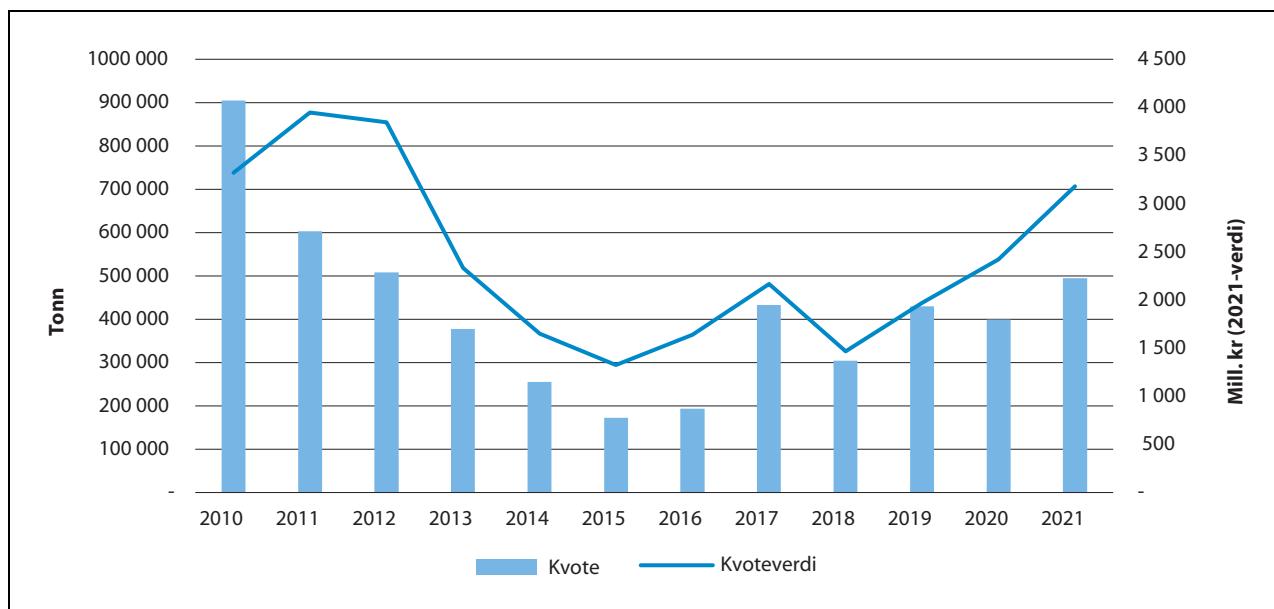
For både torsk og hyse har kvoteverdien auka over heile perioden frå 2010 til 2021. Auken i kvoteverdien frå 2019 til 2021 er størst for hyse. Kvotane har auka relativt mykje for begge fiskeslaga i perioden 2019–2021, medan prisen er redusert og relativt mest for torsk. Frå 2020 til 2021 auka kvoteverdien for hyse, medan kvote-

verdien for torsk vart redusert med 1,6 prosent.

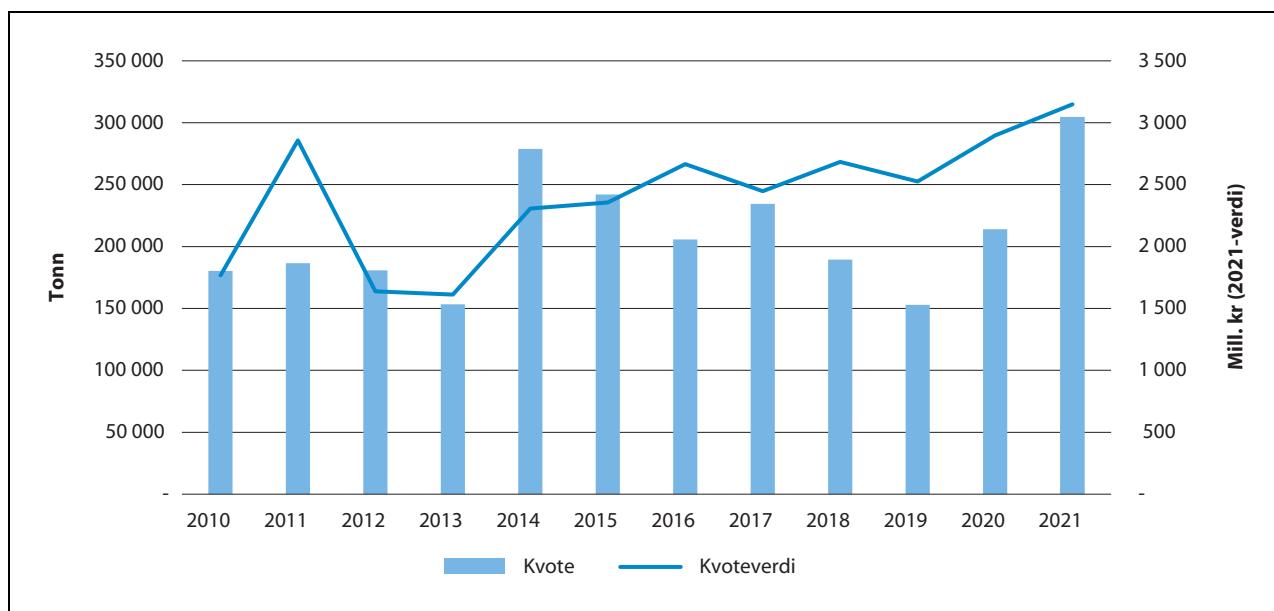
5.1.1.2 Sild, makrell og kolmule

For makrell, sild og kolmule var både kvotar og kvoteverdiar høgare i 2021 enn i 2010. Medan det for norsk vårgytande sild (NVG-sild) så vidt var høgare kvoteverdi i 2010 enn i 2021.

For sild i Nordsjøen og Skagerrak har prisen vore varierande over heile perioden, og etter nokre år med stiging vart prisen igjen redusert frå 2020 til 2021. Kvoteverdien var i 2021 på same nivå

Figur 5.5 Utvikling i kvote og kvoteverdi for norsk vårgytande sild

Figur 5.6 Utvikling i kvote og kvoteverdi for makrell

som i 2019, sjølv om kvoten i 2019 var på eit høgare nivå enn i 2020.

Målt i 2021-verdi var 2016 året med høgast gjennomsnittspris for NVG-sild, med kr 8,48. Lågast gjennomsnittspris var det i 2010 med kr 3,67. I 2021 var førebels gjennomsnittspris kr 6,42. Kvoter verdien har stige etter 2018. Auken frå 2019 til 2020 kom på grunn av auka pris, og auken frå 2020 til 2021 kom som ein kombinasjon av auka kvote og høgare pris.

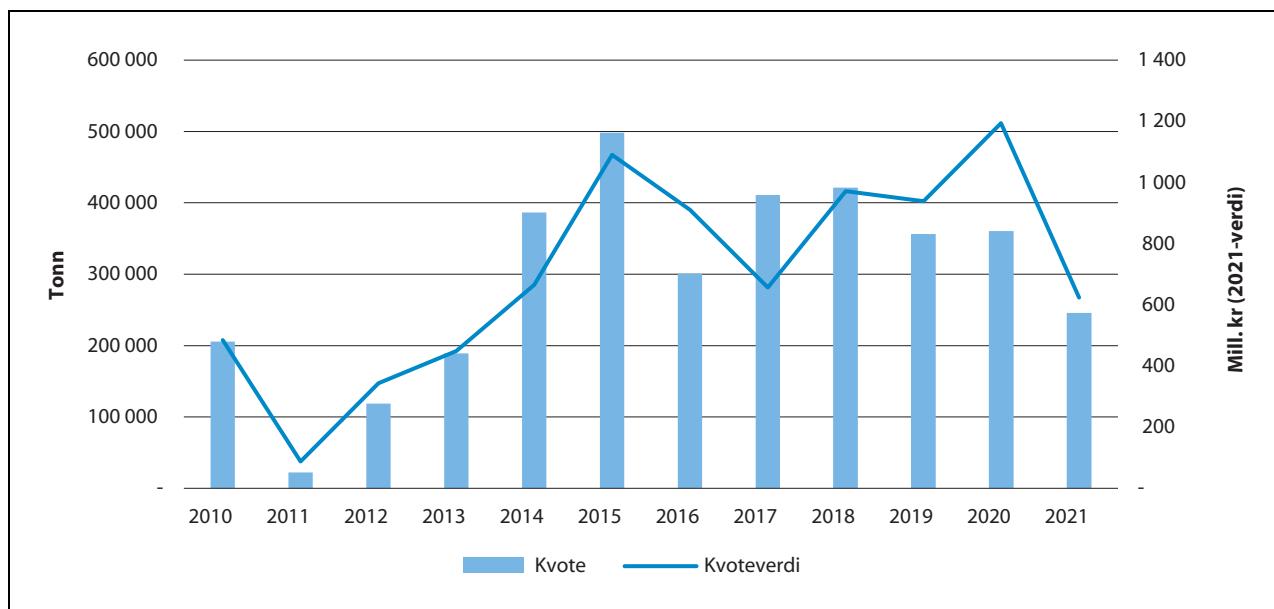
Prisen for makrell har variert mykje i perioden. Prisen har blitt redusert frå 2019 til 2021 og

var i 2021 på kr 10,34. På grunn av auka kvote gjekk kvoter verdien likevel opp.

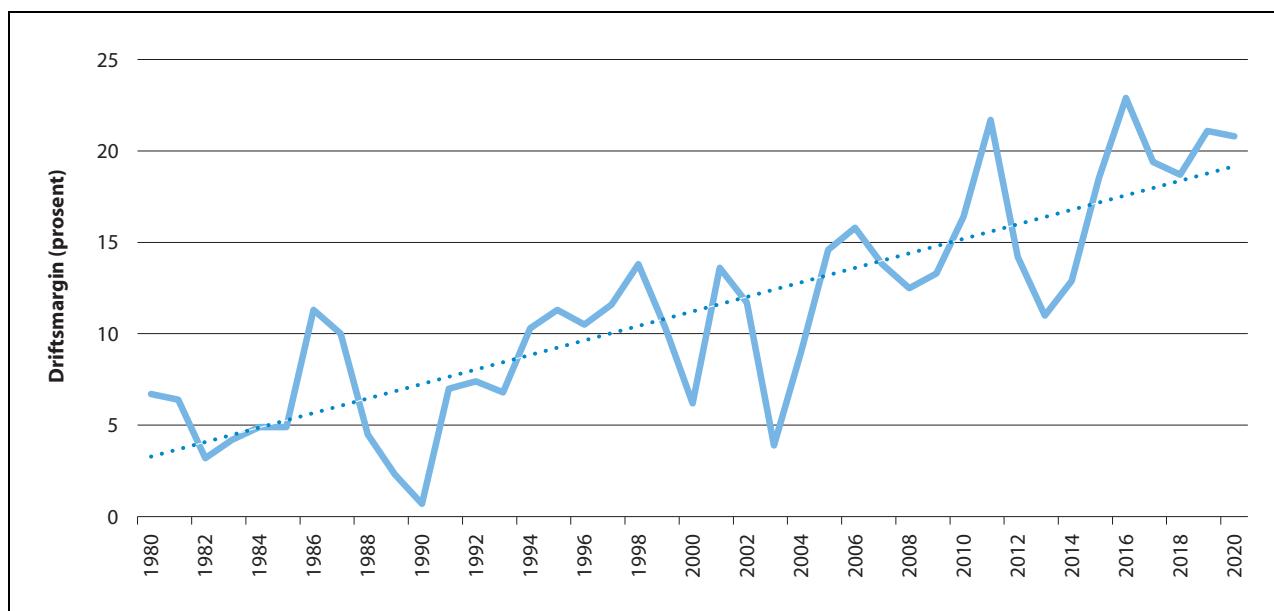
Etter fleire år med stigande pris vart prisen på kolmule redusert frå 2020 til 2021. Kombinert med redusert kvote frå 2020 til 2021 vart kvoter verdien nærmere halvert til 624 millionar kroner.

5.1.2 Lønnsemda i den norske fiskeflåten

Fiskeridirektoratet samlar kvart år inn opplysnings om lønnsemd og arbeidsinnsats frå den norske fiskeflåten. Alle registrerte fiskefartøy som

Figur 5.7 Utvikling i kvote og kvoter verdien for kolmule

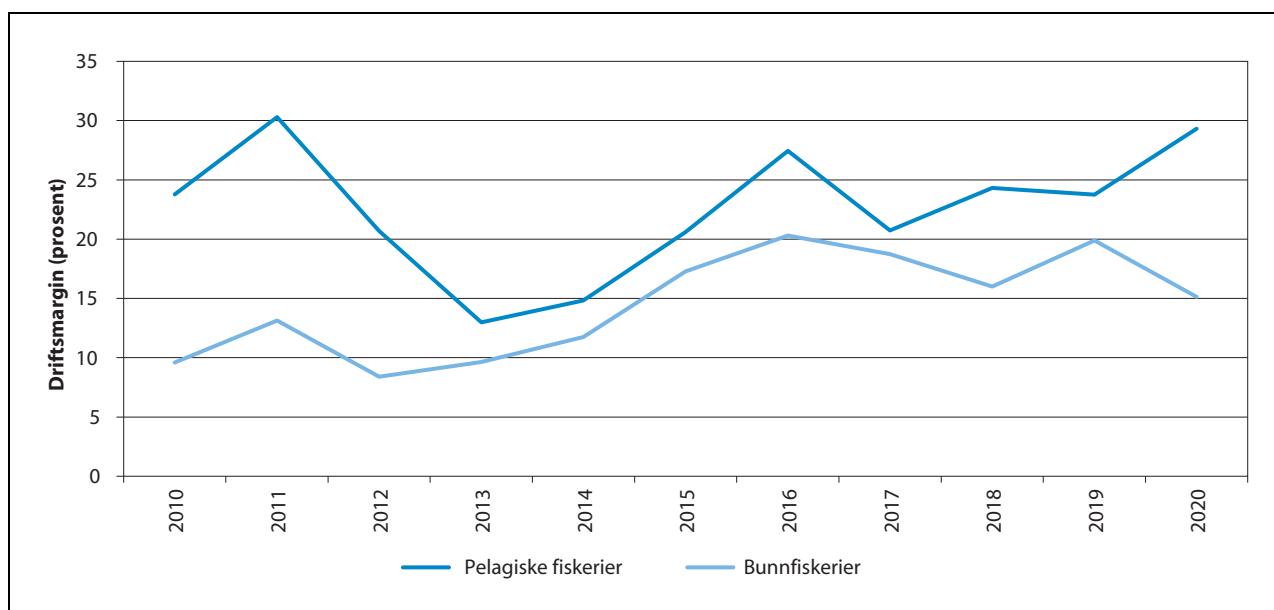
Figur 5.8 Utvikling i driftsmargin¹ for den norske fiskeflåten saman med trendline

¹ Driftsmargin = (driftsresultat/driftsinntekter) * 100. Driftsmarginen gjev uttrykk for storleiken på inntening for kvar 100 kr seld.

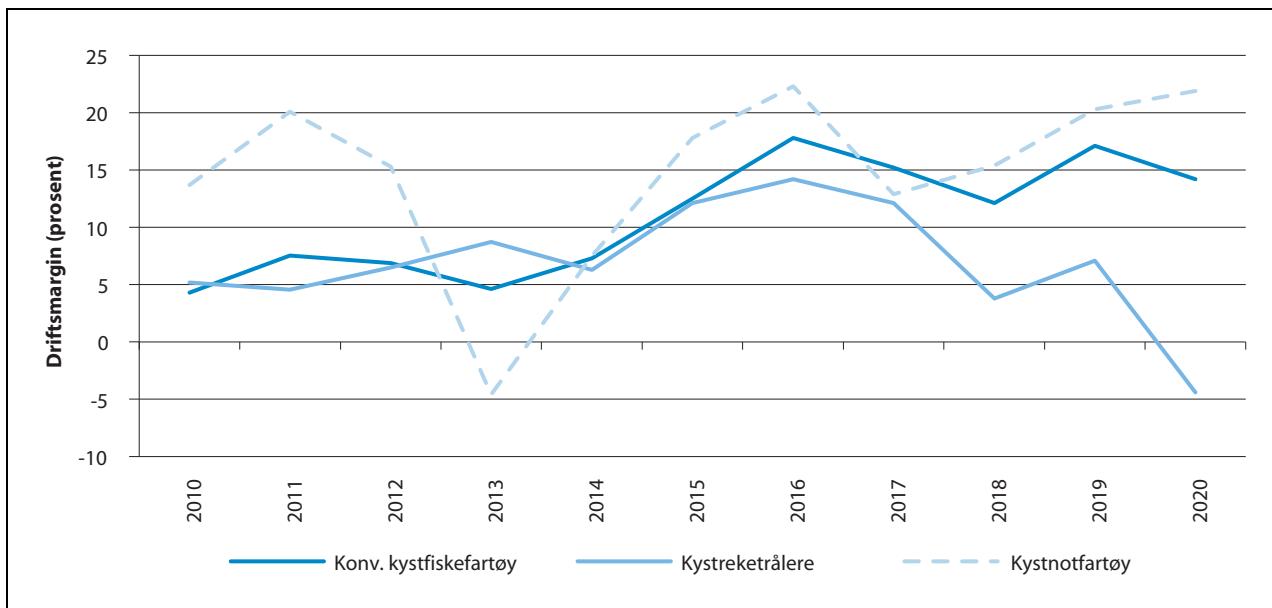
har hatt ei fangstinntekt over ei minimumsgrense, som varierer etter storleiken på fartøya, inngår i lønnsemgsgranskingsa. Desse fartøya står for rundt 90 prosent av den totale fangstinntekta i dei norske fiskeria.² I Noreg har vi hatt lønnsemgsgranskingsar sidan 1950, men den første tida berre for utvalde fartøygrupper og ikkje årleg. Sidan 1966 er lønnsemgsgranskingsane gjennomførte årleg og etter kvart for heile fiskeflåten. I lønn-

semgsgranskingsa er det to ulike nøkkeltalet som seier noko om lønnsemda – driftsmargin og totalkapitalrentabilitet. Nøkkeltalet driftsmargin viser kor mange kroner ein har tent per 100 kroner omsett, medan nøkkeltalet totalkapitalrentabilitet gjev uttrykk for avkastninga til den totale kapitalen. Desse to nøkkeltala viser same trend, men sidan totalkapitalen har auka over tid, har også betre lønnsemd ført til mindre utslag på totalkapitalrentabiliteten enn på driftsmarginen. I figurane under har vi valt å vise lønnsemda i form av nøkkeltalet driftsmargin.

² Funna i lønnsemgsgranskingsa blir publiserte på nettsidene til Fiskeridirektoratet i november/desember året etter endt referanseår.

Figur 5.9 Utvikling i driftsmargin innan botnfiskeri og pelagiske fiskeri

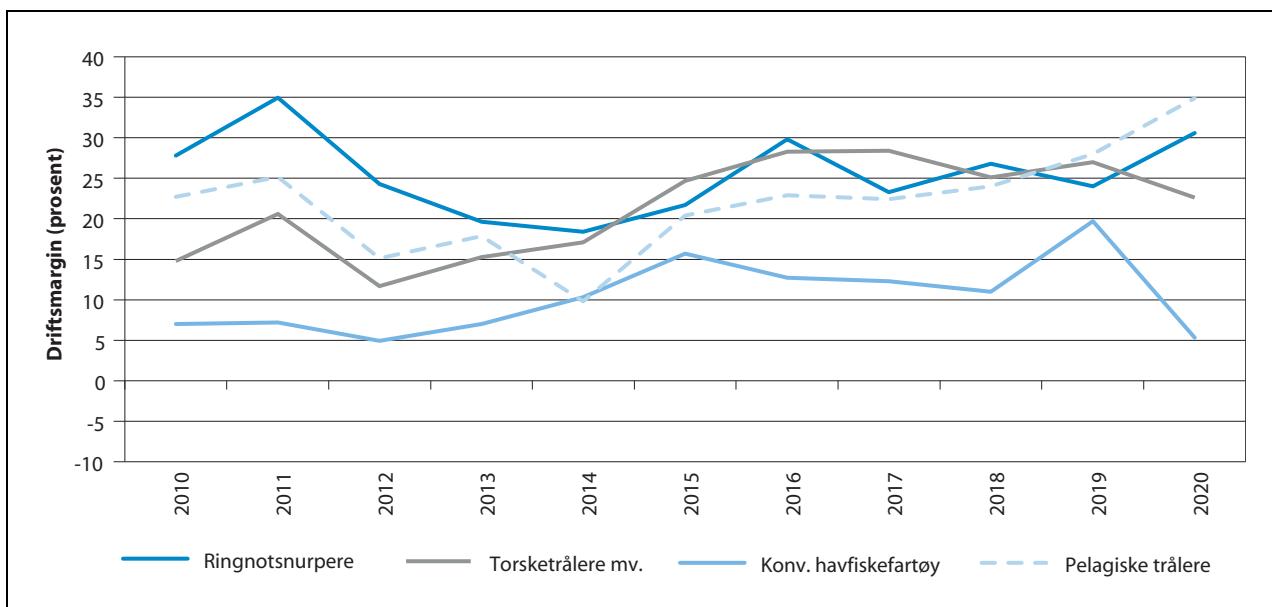
Figur 5.10 Utvikling i driftsmargin for kystfiskegrupper

Dei underliggende årsakene til den positive lønnsemdsutviklinga i perioden sett under eitt er fleire. Fleire av dei viktigaste fiskebestandane våre har vore i langt betre tilstand på 2000-talet enn dei var i 1990-åra. Samstundes er talet på mørkeregistrerte fiskefartøy redusert, noko som bidreg til reduserte kostnader og auka produktivitet.

Auka kvotar av viktige kommersielle artar som torsk, hyse og sei innanfor botnfiskeria og sild, makrell og kolmule innanfor pelagiske fiskeri har vore vesentleg for at den norske fiskeflåten i dag har god lønnsemd. Samstundes er det ikkje

kvotane aleine som gjev god lønnsemd. Noreg er ein betydeleg eksportør av fisk – over 90 prosent av det vi haustar, blir eksportert. Situasjonen i marknadene og prisendringar på kommersielt viktige fiskeslag har også stor verknad for korleis lønnsemda i den norske fiskeflåten endrar seg.

Figur 5.8 viser utviklinga i driftsmargin for den norske fiskeflåten frå 1980 til 2020. Driftsmarginalane i 2019 og 2020 var saman med 2011 og 2016 dei høgaste som er målte. Førebelse tal for 2021 viser at fangstverdien for norske fartøy var på same nivå som i 2020.

Figur 5.11 Utvikling i driftsmargin for havfiskegrupper

Innan pelagisk sektor har fangstverdien vore rekordhøg i 2020 og 2021, medan fangstverdien innan torsksektoren var 6 prosent lågare i 2021 enn i 2020. Korleis dette vil slå ut på lønnsemda, er vanskeleg å seie, då det totale kostnadsbiletet for 2021 ikkje er klart på noverande tidspunkt.

Medan figur 5.8 viser utvikling i lønnsemdu samla sett tilbake til 1980, viser figur 5.9 utviklinga i lønnsemdu innan botnfiskeri og pelagiske fiskeri for perioden frå 2010 til 2020.

Innan botnfiskeria er torsk, hyse, sei og reke viktige kommersielle artar, medan innan dei pelagiske fiskeria er artane sild, makrell, kolmule og lodde som er kommersielt viktigast. Driftsmarginen innan dei pelagiske fiskeria har over tid vore høgare enn driftsmarginen innan botnfiskeria.

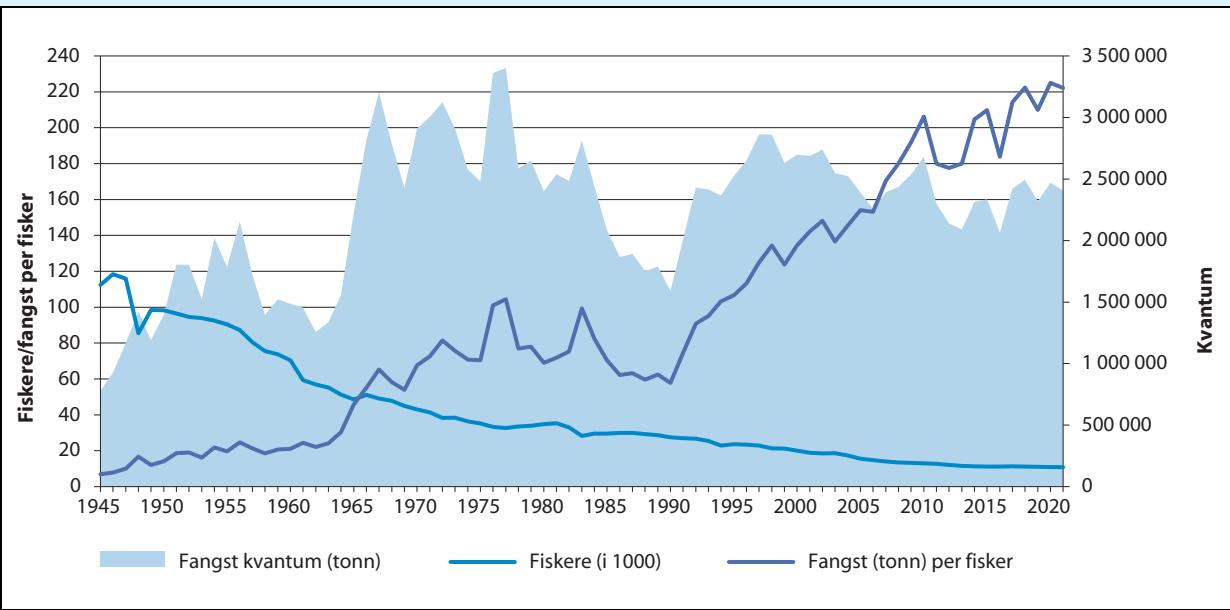
Også i 2020 var driftsmarginen innan dei pelagiske fiskeria høgare enn for botnfiskeria, og avstanden auka.

Det er store variasjonar i lønnsemdu mellom fartøy innan ei flåtegruppe og mellom flåtegrupper. Figur 5.10 og 5.11 viser utviklinga i driftsmargin for høvesvis utvalde kystfiskegrupper og havfiskegrupper for åra 2010 til 2020. Det har tradisjoneelt vore ringnotsnurparar og torsketrålarar som har oppnådd høgast driftsmargin. Dei siste åra har også dei pelagiske trålarane hatt høg driftsmargin, og i 2019 og 2020 var det denne fartøygruppa som oppnådde den høgaste driftsmarginen. Kystfiskefartøya og den konvensjonelle havfiskeflåten ligg noko lågare i driftsmargin.

Boks 5.1 Utviklinga i dei norske fiskeria sidan etterkrigstida

Det årlege fangstkvantumet har variert naturleg med biologiske variasjonar og tilhøyrande kvotar. Enkelte periodar er sterkt påverka av kollaps i bestanden av norsk vårgytande sild og den sterke nedgangen i torskebestanden i 1980- og 1990-åra. Etter ein liten auke etter krigen har talet på fiskarar og fiskefartøy blitt redusert som følge av auka effektivitet på grunn av teknologisk utvikling og ein styrt strukturingspoli-

tikk. Dette har gjeve ein betydeleg produktivitetsvekst i fiskeria og syner at fangst per fiskar har auka frå under 10 tonn per fiskar i 1945 til over 220 tonn i 2021. Den største auken i fangst per fiskar finn stad dei siste 30 år, frå om lag 60 tonn i 1990 til vel 220 tonn per fiskar i 2021. Det utgjer ein produktivitetsvekst på meir enn 280 prosent i perioden, eller ein jamn årleg auke på 4,5 prosent.

Figur 5.12 Utvikling i fangstkvantum, fiskarar og fangst per fiskar

5.2 Tosidige avtalar

5.2.1 Noreg – Russland

Noreg har i all hovudsak ei høg utnytting av kvotane på dei fiskebestandane vi forvaltar saman med Russland. Noreg har god tilgang på desse bestandane i eiga sone, og vi nyttar difor lite av sonetilgangen vi har i den økonomiske sona til Russland. Justert for kvoteleksibilitet ligg utnyttingsgraden på 100 prosent for torsk og hyse, bortsett frå at utnyttingsgraden på hyse var på 80 prosent i 2021. Dette kjem i all hovudsak av høg torskekvote og at den kystnære flåten har utfordringar med tilgangen til hysebestanden. Fiskeridirektoratet har justert reguleringa i løpet av åra ved å innføre høg overregulering og fritt fiske for å legge til rette for at norsk hysekvote kan nyttast fullt ut. Noreg utnytta kvotane på snabeluer og blåkveite godt i begge år.

Russland utnytta også kvotane sine godt. Dei fiskar betydelege delar av sine kvotar av torsk, sei, steinbit og uer i norsk økonomisk sone. Når det gjeld det russiske fisket av norsk vårgytande sild, fiska dei derimot ein svært liten del i norske farvatn. Årsaka til dette var dårleg tilgang på sild i norske farvatn og at silda oppheldt seg store delar av hausten i internasjonalt farvatn.

Tabell 5.3 Norske kvotar og fangstar på fellesbestandane i Barentshavet

Art	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
Torsk ³	343 377	430 674	331 003	384 427
Hyse ³	107 971	117 261	88 285	101 001
Blåkveite	13 755	13 755	13 790	13 978
Uer (<i>Sebastes Mentella</i>)	36 219	36 219	33 374	43 915
Lodde ⁴	-	-	-	-

- ¹ Etter tilbakeføring av uutnytta kvote avsett til tredjeland.
- ² Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 2. februar 2022, inklusive forskingsfangst og ungdoms- og rekreasjonsfisket.
- ³ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringer over år (kvoteleksibilitet).
- ⁴ Det vart ikkje opna opp for kommersielt fiske etter lodde i 2020 og 2021, berre tildelt forskingskvantum.

Tabell 5.4 Russiske kvotar og fangstar på fellesbestandene i Barentshavet

	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
Torsk ³	322 277	385 635	312 682	381 088
Hyse ³	96 159	104 348	89 030	100 711
Blåkveite	12 225	12 225	12 141	-
Uer (<i>Sebastes mentella</i>) ⁴	13 055	14 908	11 765	-
Lodde ⁵	-	-	19	-

¹ Etter overføring til Noreg, men før eventuell tilbakeføring av utnytta tredjelandskvote.

² Fangsttala for 2020 og 2021 er rapporterte frå russiske styresmakter til norske styresmakter. Fangst av blåkveite og uer er ikkje med i dei rapportane.

³ Oversikta tek ikkje omsyn til overføringer over år (kvoteleksibilitet).

⁴ Av totalkvoten kunne 1 000 tonn berre takast som bifangst.

⁵ Det vart ikkje opna opp for kommersielt fiske etter lodde, berre tildelt forskingskvantum.

Tabell 5.5 Norske kvotar og fangstar i russisk økonomisk sone

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
Torsk	200 000	200 000	4 847	8 448
Hyse	47 000	47 000	4 042	3 372
Blåkveite	13 005	13 005	17	23
Uer (<i>Sebastes Mentella</i>)	38 219	38 219	-	-
Lodde	-	-	-	-
Reker	4 500	4 500	877	378
Grønlandssel ²	7 000	7 000	-	5 061
Steinbit	2 500	2 500	200	800
Flyndre	200	200	-	-
Bifangstkvote	500	500	13	35

¹ Fiskeridirektoratet sitt register for elektronisk fangst- og aktivitetsdata per 11. januar 2022.

² Talet på dyr, ikkje tonn.

Tabell 5.6 Russiske kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
<i>NØS Nord for 62°N</i>				
Torsk	200 000	200 000	101 482	96 014
Hyse	47 000	47 000	10 698	7 662
Blåkveite	11 475	11 475	1 540	1 195
Lodde	-	-	-	-
Sei ²	12 000	12 100	12 138	12 276
Steinbit	5 000	5 000	4 868	5 194
Uer ³	2 000	2 200	1 688	1 183
Snabeluer ³	12 055	13 908	5 858	6 365
Kolmule	20 219	16 173	376	271
Norsk vårgytande sild	67 381	83 462	15 577	74 476
Andre artar	2 500	2 500	700	722

Fiskerisona ved Jan Mayen

Norsk vårgytande sild	67 381	83 462	-	-
Kolmule	20 219	16 173	-	-

¹ Kvotekontrollen i Fiskeridirektoratet per 25. januar 2022.

² Sei kunne berre takast som bifangst i 2020 og 2021.

³ Russiske fartøy kunne fiske snabeluerkvoten i eit direktefiske i NØS nord for 62°N; resterande uer kunne berre ta kast som bifangst.

5.2.2 Noreg – EU – Storbritannia

I 2021 vart Storbritannia ein egen part i forhandlingane om forvaltinga av fiskebestandar i Nordsjøen, og øvrig britisk sone. Dette medførte at EUs andel i fellesbestandar vart redusert, og at tradisjonelle byteartar vart på britiske hender. Noregs andel i fellesbestandane i Nordsjøen heldt seg uendra. Dermed er det store reduksjonar i EU-kvotane i 2021 samanlikna med i 2020. Noreg og Storbritannia vart ikkje einige om byte- eller tilgangsavtale for 2021, slik at norske fartøy ikkje

Tabell 5.7 Norske kvotar og fangstar på fellesbestandane i Nordsjøen

Art	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
Torsk	2 120	1 870	2 253	1 659
Hyse	7 193	9 140	3 158	2 215
Sei ^{4,6}	40 823	30 216	39 759	20 442
Kviting	1 216	2 131	1 675	1 099
Raudspette	9 980 ⁵	10 039	34	24
Nordsjøsild ^{3,6}	112 340	103 907	115 878	95 095

¹ Etter overføringar til/frå EU og tredjeland.

² Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 13. januar 2022.

³ Tabellen syner nordsjøsildkvoten inkludert den delen av Skagerak-kvoten som kan takast ut i Nordsjøen, før kvotefleksibilitet.

⁴ Seikvote i Skagerrak og Nordsjøen.

⁵ Etter at 300 tonn er overførte til Skagerrak.

⁶ Oversikta tek ikkje omsyn til kvotefleksibilitet.

Tabell 5.8 EUs kvotar og fangstar på fellesbestandane i Nordsjøen

Art	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2020	2021	2020	2021 ⁵
Torsk	12 216	5 170	13 427	3 000
Hyse	27 752	6 080	21 329	2 199
Sei ⁴	38 110	22 048	28 732	13 119
Kviting	15 942	6 669	13 310	1 310
Raudspette	136 572	98 418	30 778	18 559
Nordsjøsild ^{3,4}	273 356	187 301	267 537	143 430

¹ Etter overføringar mellom Noreg og EU og før overføring til tredjeland.

² Fangsttala vart utleverte under forhandlingane mellom Noreg og EU 13. desember 2019. Fangsttala for 2021 vart utleverte under forhandlingane om ein avtale for 2022.

³ I tillegg kjem ein bifangstkvote for sild på 8 954 tonn i 2020 og 7 750 tonn i 2021. Av desse vart høvesvis 9 804 tonn og 8 403 tonn fiska (tal frå Fiskeristyrelsen i Danmark).

⁴ Oversikta tek ikkje omsyn til kvotefleksibilitet.

⁵ 1. januar 2021–30. september 2021.

fekk moglegheit til å fiske i britisk sone, og vice versa. Tabell 5.9 viser Storbritannias fangstar av fellesartane i Nordsjøen i 2021.

Tabell 5.9 Storbritannias kvotar og fangstar på fellesbestandane i Nordsjøen

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar (tonn)	
	2020 ¹	2021	2020 ¹	2021 ^{2,3}
Torsk	5 824		4 725	
Hyse	26 865		13 357	
Sei ⁴	6 368		5 801	
Kviting	12 507		9 503	
Raudspette	37 963		4 102	
Nordsjøsild	65 712		65 427	

¹ UK var medlem av EU i 2020.

² Fangsttala for 2021 vart utleverte under forhandlingane om ein avtale for 2022.

³ 1. januar 2021–30. september 2021.

⁴ Skagerrak og Nordsjøen.

Tabell 5.10 viser fangstmoglegheitene for norske fartøy i EU-sona. For fleire artar kan kvoten også fiskast i NØS eller i internasjonalt område. Det er til dømes tilfellet med kolmule, makrell og fellesbestandane i Nordsjøen. Avvik kan komme av at fisken er vanskeleg tilgjengeleg, eller av at det er litra interesse for å fiske arten. I EU-farvatna vart dei norske kvotane av dei fleste viktige bestandane godt nytta.

Noreg får også kvotar i grønlandsk farvatn gjennom forhandlingane med EU, jf. tabell 5.10. Tradisjonelt har blåkveitekvoten på Vest-Grønland vore best nytta, men dei siste åra har også blåkveitekvoten på Aust-Grønland vore nytta. Dei siste åra har det vore litra interesse for å fiske reker, dette på grunn av at det har vore vanskeleg å finne denne arten.

Tabell 5.11 viser EU sine kvotar og fangstar i norske havområde. I NØS i Nordsjøen er kvotar både i 2020 og 2021 sette saman av fleire kvoteavtalar: avtalen mellom EU og Noreg, avtalen mellom Sverige og Noreg, «kolmuleavtalen», «makrellavtalen» og den bilaterale sonetilgangsavtalen mellom EU og Noreg.

Fisket i Skagerrak og Kattegat

I Skagerrak og Kattegat har EU dei siste åra nytta best kvotane på torsk, sild og reker. Det er i hovudsak Danmark og Sverige som fiskar på desse kvotane, men andre EU-land har mindre kvotar for enkelte artar. På eige grunnlag kvoteregulerer EU og andre bestandar enn dei det er fastsett kvotar på gjennom avtalen om regulering av fiskebestandane i Skagerrak og Kattegat.

Det norske fisket i Skagerrak har i hovudsak vore konsentrert om reker og sild. Noreg har til dømes ein ganske stor kvote på kystbrisling som blir lite nytta. Dette fiskeriet har vore eit kombinasjonsfiskeri av brisling og sild som har funne stad på dei tradisjonelle felta i Oslofjorden. Tabellane 5.12 og 5.13 viser kvotane og fangstane i Skagerrak og Kattegat i 2020 og 2021.

Noreg – Sverige

Noreg har ein nabolandsavtale med Sverige om fiskeri som gjev svenske fiskarar rett til å fiske i norsk sone i Nordsjøen. Svenske kvotar og fangstar i norske havområde i 2020 og 2021 er viste i tabell 5.14. Med unntak av hyse og kviting nyttar Sverige desse kvotane godt.

Tabell 5.10 Norske kvotar og fangstar i EU-farvatn¹ og tildelte kvotar og fangstar frå EU i grønlandske farvatn

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
<i>EU-farvatn</i>				
Makrell ^{2,10}	207 551		178 385	
Sild ³	60 000	3 000	49 092	
Augepål	14 500		14 784	
Kolmule	290 709	179 148	267 822	99 441
Havbrisling ⁹	10 000	12 000	9 999	
Hestmakrell	2 550		19	
Torsk ³	2 120	1 870	773	12
Hyse ³	7 193	9 140	349	2
Sei ^{3,4}	41 763 ⁴	30 216	9 264	14
Blålange	250		278	
Lange ⁵	8 000		4 764	
Brosme ⁵	2 923		838	
Kviting ³	1 216		274	
Raudspette ³	10 280	10 039	4	
Sjøtunge	10	10	-	
Blåkveite ⁶	1 250		691	
Kombinert kvote	280		111	
Andre artar ⁸	6 750	1 000	2 142	2
<i>Vest-Grønland</i>				
Blåkveite	575	550	575	545
Skolest/sgalt	40	40	-	6
<i>Aust-Grønland</i>⁷				
Reker	1 200	1 000	-	-
Blåkveite	575	650	526	557
Uer ⁷	561		561	561
Skolest/sgalt o.a.	25	25	-	25

¹ Etter overføringer til EU og tredjeland. Inkluderer ikkje Skagerrak bortsett frå sei.² Fangsttala er henta frå Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 13. januar 2022.³ For desse fellesbestandane avtaler EU og Noreg storleiken på TAC for kvar bestand, fordeling av TAC på dei to partane, eventuelle kvotebyte og kor mykje partane maksimalt kan fiske i dei respektive sonene. Norske fartøy kan fiske kvoten i både EU-sona og i NØS. Berre fangstar frå EU-sona blir rapporterte.⁴ Inkludert kvote og fangst i ICES-område 6a.⁵ Av den samla kvoten for lange og brosme kan inntil 25 prosent vere bifangst (maksimalt 3 000 tonn). Inntil 2 000 tonn kan førast mellom brosme- og langekvotane.⁶ Kvoten på blåkveite gjeld for ICES-underområde 2a og 6, i område 6 berre med line.⁷ Kvoten på uer ved Aust-Grønland kan òg bli fiska i internasjonalt farvatn.⁸ Område 4 og 2a.⁹ Havbrisling i EU-sona tildelt i 2020 og 2021 kan bli fiska i perioden 1. juli–31. mars. Dette er reflektert i fangsttala. Totalkvoten i Nordsjøen i 2021 vart lågare enn 100 000 tonn, som medførte at Noreg ikkje fekk fiske kvoten.¹⁰ Noreg kunne fiske heile sin kyststatsdel av makrell på 207 551 tonn i EU-farvatn i 2020. Av dette kunne Noreg fiske 41 510 tonn i EU-farvatn i ICES' statistikkområde 6a (nord for 56°30' N). Av dette kunne Noreg fiske 16 492 tonn i EU-farvatn i ICES' statistikkområde 2a, og 7d, e, f og h. Vidare kunne Noreg fiske 3 000 tonn av totalkvoten i ICES' statistikkområde 3a (Skagerrak).

Tabell 5.11 EU sine kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
<i>NØS, Nord for 62° N</i>				
Torsk ⁴	21 518	10 274	21 457	5 931
Hyse	1 100	500	711	343
Sei	22 550	770	2 506	655
Blåkveite	20	50	83	87
Uer	1 500	1 500	1 088	1 330
Kolmule	190 809	141 648	33	20
Makrell	16 492	-	-	-
Norsk vårgytande sild	30 794	29 667	23 176	33 191
Andre artar	350	100	254	105
<i>NØS, Nordsjøen</i>				
Torsk ²	10 618	4 494	4 046	2 194
Hyse ²	20 644	4 523	3 783	620
Sei ²	38 110	22 198	10 471	5 308
Kviting ²	10 801	4 518	783	99
Lange	1 350	900	717	461
Brosme	170	75	49	26
Breiflabb	1 700	1 000	1 133	918
Raudspette ²	56 041	39 153	5 322	3 679
Makrell ³			30	-
Nordsjøsild ²	50 000	3000	656	-
Kolmule	190 809	141 648	-	-
Reker	200	200	101	121
Sjøkreps	600	200	90	127
Andre artar	11 000	2 600	6 906	3 553
<i>Fiskerisona ved Jan Mayen</i>				
Norsk vårgytande sild	30 794	29 667	-	-
Kolmule	190 809	141 648	-	-

¹ Fiskeridirektoratets register for elektroniske fangst- og aktivitetsdata per 19. januar 2022. Tala er baserte på fartøya sine rapporterte soner ved fiske.

² For desse fellesbestandane avtaler EU og Noreg storleiken på TAC for kvar bestand, fordeling av TAC på dei to partane, eventuelle kvotebyte og kor mykje partane kan fiske i dei respektive sonene.

³ EU har full sonetilgang på sin kyststatsdel i 4a, ytterlegare avgrensa av kva EU sjølv fastset sonetilgangen til å vere.

⁴ EU-fartøy har fiska 22 776 tonn torsk i fiskevernsona ved Svalbard. Ettersom kvoten i fiskevernsona ved Svalbard er på 17 885 tonn, inneber dette at 4 891 tonn er avrekna på kvoten for EU-fartøy i Noregs økonomiske sone i samsvar med forskrift om regulering av fisket etter torsk i fiskevernsonen ved Svalbard i 2021.

Tabell 5.12 EU sine kvotar og fangstar i Skagerrak og Kattegat

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
Torsk ²	2 035	1 832	1 486	1 455
Hyse	2 100	2 519	264	1 520
Kviting	1 630	912	60	82
Raudspette ²	19 254	18 804	6 586	5 617
Sild ³	21 257	18 723	22 633	15 247
Brisling	35 177	35 177	546	581
Reker ²	2 366	1 702	2 499	1 647

¹ Fangsttala for 2020 og 2021 uteleverte under forhandlingane mellom Noreg og EU under forhandlingar.

² Torsk, raudspette og reker kan berre bli fiska i Skagerrak. For dei andre artane gjeld kvotane både i Skagerrak og den nordlege delen av Kattegat.

³ I tillegg kjem ein bifangstkvote på sild på 6 659 tonn i 2020 og 2021. Av desse er høvesvis 904 tonn og 138 tonn fiska (tal fra Fiskeristyrelsen i Danmark).

Tabell 5.13 Norske kvotar og fangstar i Skagerrak og Kattegat

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
Torsk ⁴	68	61	32	24
Hyse	92	111	15	8
Kviting	30	17	4	6
Raudspette ³	693	684	7	9
Sild ^{2,6}	1 635	1 440	2 113	1 115
Brisling	998	2 852	444	541
Reker ^{5,6}	2 850	2 334	3 165	2 342

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 19. januar 2022.

² Tabellen viser skagerrakkvoten eksklusive den delen av kvoten som kan takast ut i Nordsjøen.

³ Av dette 300 tonn overførte frå Nordsjøen.

⁴ Utanfor grunnlinene.

⁵ Den delen av rekekvoten som i utgangspunktet kunne bli fiska i Skagerrak, utgjorde i 2020 og 2021 høvesvis 2 850 og 2 334 tonn. Rekene i Nordsjøen og Skagerrak høyrer likevel til den same bestanden, og rekekvotane i Nordsjøen og Skagerrak blir difor forvalta som ein. Av den grunn inneholder kvote- og fangsttala også områdekvoten i Nordsjøen og fangstane på denne. I 2020 fiska norske fartøy 3 165 tonn i Skagerrak og 1 856 tonn i Nordsjøen. I 2021 vart det av norske fartøy fiska 2 342 tonn i Skagerrak og 1 895 tonn i Nordsjøen.

⁶ Oversikta tek ikkje omsyn til kvotefleksibilitet.

Tabell 5.14 Svenske kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
<i>NØS, Nordsjøen</i>				
Torsk	382	382	336	381
Hyse	707	707	87	78
Sei	880	880	836	747
Kviting/lyr	190	190	79	84
Industrifiske ²	800	800	752	789
Makrell	271	251	271	245
Sild	948	878	908	866
Reker	123	123	108	96
Andre artar ³	-	-	220	259

¹ Fangsttala er baserte på innrapporterte tal frå Det svenska fiskeriverket per 13. januar 2022.

² Industrifiskkvoten til Sverige omfattar kolmule, augepål, tobis, brisling og hestmakrell. Av dette kan maksimalt 400 tonn vere hestmakrell.

³ Det blir ikkje tildelt ein fast kvote av andre artar, men fangstane skal vere på tradisjonelt nivå.

5.2.3 Noreg – Færøyane

Norske fartøy har nytta kvotane på botnfisk i færøysk sone i større grad dei siste åra, og fisket til dei norske fartøya etter botnfisk i færøysk sone vart stoppa tidleg på hausten i 2020.

Færøyane har nytta botnfiskkvotane i norske jurisdiksjonsområde godt. Færøyske fartøy har i hovudsak fiska kvoten på makrell i si eiga sone, i EU-sona og i internasjonalt farvatn dei siste åra. Dei har difor ikkje fiska noko særlig makrell i NØS nord for 62° N eller i fiskerisona ved Jan Mayen. Færøyane har ikkje hatt tilgang til å fiske kolmule i norske havområde dei siste åra.

Tabell 5.16 Færøyske kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
<i>NØS, Nord for 62° N</i>				
Torsk ²	8 395	8 945	8 072	8 926
Hyse ²	1 400	1 450	669	881
Sei	500	500	398	500
Makrell	40 666	83 524	60	27 126
Andre artar ³	400	400	257	431

Tabell 5.15 Norske kvotar og fangstar i færøysk sone

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
Lange/blå-lange	2 500	2 500	2 560	1 720
Brosme	2 000	2 000	1 078	1 121
Sei	-	-	-	-
Makrell ²	6 600	6 600	-	23
Kolmule ³	-	-	570	971
Andre artar	800	800	321	168

¹ Fiskeridirektoratet sitt register for elektroniske fangst- og aktivitetsdata per 31. desember 2021. Fangst justert som følge av fiske i det sørlege området der fartøy har lisens både hos Færøyane og EU.

² Makrellkvoten er fiska i anna farvatn.

³ Noreg byter til seg sonertilgang i den bilaterale avtalen: 30 000 tonn i 2020 og 34 800 i 2021.

NØS, Nordsjøen

Makrell	40 666	83 524	-	27
---------	--------	--------	---	----

Fiskerisona ved Jan Mayen

Makrell	40 666	83 524	-	-
---------	--------	--------	---	---

¹ Kvotekontrollen i Fiskeridirektoratet per 31. januar 2022.

² Inkluderer kvotar overførte frå russisk økonomisk sone.

³ Inkluderer uer, sei og blåkveite.

5.2.4 Noreg – Grønland

Noreg sine kvotar og fangstar i grønlandske sone i 2020 og 2021 går fram av tabell 5.17. I tillegg kunne norske fartøy fiske i grønlandske sone på kvote tildelt av EU, sjå tabell 5.10.

Kvotane på torsk og blåkveite vart godt nytta. Dei siste åra har fisket vore regulert gjennom fleire rulleringsordninger. Kvoten på uer har tradisjonelt vore delt i botnlevande og pelagisk uer, men i 2021 vart Noreg ikkje tildelt kvote på pelagisk uer. Den pelagiske uerkvoten frå Grønland og EU kunne òg bli fiska i internasjonalt farvatn. Uerkvotane blir godt nytta.

Grønland sine kvotar i NØS blir som regel godt utnytta, jf. tabell 5.18. I 2020 og 2021 var det to fartøy som fiska dei grønlandske kvotane i norske havområde.

Tabell 5.17 Norske kvotar og fangstar i grønlandsksone

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
<i>Vest-Grønland:</i>				
Blåkveite	900	900	829	895
<i>Aust-Grønland:</i>				
Blåkveite	275	275	205	182
Kveite	30	30	3	19
Uer	1 000	1 000	1 057	1 002
Brosme	340	340	119	410
Skolest	100	100	16	125
Bifangst av andre artar	150	150	86	122
<i>Vest- og Aust-Grønland:</i>				
Torsk	1 350	1 350	1 332	1 330

¹ Kvotekontrollen i Fiskeridirektoratet per 24. januar 2022.

Tabell 5.18 Grønlandske kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar ¹ (tonn)		Fangstar ² (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
<i>NØS, Nord for 62°N</i>				
Torsk	8 166	8 142	8 261	8 238
Hyse	1 330	1 229	944	1 100
Sei	450	450	451	451
Andre artar	250	250	225	212

¹ Grønland overførte 4 166 torsk og 430 tonn hyse fra Russland til NØS i 2020. I 2021 vart 4 142 tonn torsk og 329 tonn hyse overførte frå Russland.

² Kvotekontrollen i Fiskeridirektoratet per 25. januar 2022.

5.2.5 Noreg – Island

Norske fartøy har nytta kvotane på botnfisk ved Island godt dei seinaste åra, jf. tabell 5.19 som viser norske kvotar og fangstar i islandsk sone. Dei siste åra har dette fisket vore regulert gjennom ei rulleringsordning basert på loddtrekking blant fartøy som har meldt seg på til dette fisket. To nye fartøy får vere med i dette fisket kvart år.

Tabell 5.19 Norske kvotar og fangstar i islandsk sone

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
Brosme, lange, blålange	500	500	495	488
Uer ²	-	-	19	40
Anna ²	-	-	62	76

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 27. januar 2022.

² I tillegg til kvoten på 500 tonn botnfisk hadde norske fartøy også høve til å ha inntil 25 prosent bifangst av andre artar.

Tabell 5.20 Islandske kvotar og fangstar i norske havområde

Område/art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
<i>NØS, Nord for 62°N</i>				
Torsk	3 184	4 040	3 075	4 002
Hyse ²	-	-	32	219
Sei ²	-	-	298	130
Andre artar ²	955	1 212	33	86

¹ Fiskeridirektoratet sitt register for elektroniske fangst- og aktivitetsdata per 25. januar 2022.

² Bifangst inntil 30 prosent. Fangst av hyse og sei blir belasta kvoten for andre artar.

5.3 Kyststatsavtalar og andre fleirsidige avtalar

5.3.1 Norsk vårgytande sild

I 2007 vart kyststatane einige om å innføre kvotefleksibilitet over årsskiftet for 2008. Denne ordninga er seinare ført vidare. Som følgje av at Færøyane hausten 2012 fremja krav om ein høgare del norsk vårgytande sild, vart det i åra 2013 og 2014 inngått firepartsavtalar mellom EU, Island, Noreg og Russland om fordeling av norsk vårgytande sild. I avtalane vart det sett av eit kvantum til færøysk fiske, i samsvar med delen deira frå 2007. Det vart ikkje semje om ein kyststatsavtale for 2015, men partane vart likevel samde om ein totalkvote i tråd med tilrådinga frå ICES. I 2016 vart det heller ikkje semje om ein avtale, men 15. januar 2016 la Noreg fram eit forslag til forvaltingsstiltak i NEAFC sitt konvensjonsområde for 2016. I forslaget var det mellom anna lagt opp til ein TAC ut frå forvaltingsplanen. Tre partar røysta for, ein imot, og ein part valde å ikkje røyste. Noreg sitt forslag vart difor vedteke. For åra 2017 til og med 2021 har partane blitt samde om ein totalkvote for NVG-sild. Hausten 2020 kom Storbritannia med i forhandlingane, frå 2021 har dei fastsett eigen kvote. Det er semje mellom partane om at Storbritannia er kyststat til sild, medan EU ikkje lenger er dette.

Andelsfordelinga er det ikkje semje om, og partane set seg unilaterale kvotor. Fordelinga av kvotor for 2020 og 2021, før og etter overføringer mellom partane og overføringer over år, er gjeven att i tabell 5.21 og 5.22.

Figur 5.13 Lite snurrevad fartøy på skreifiske i Lofoten

Foto: Jørgen Ree Wiig, Fiskeridirektoratet

Vandringsmønsteret til silda endrar seg stadig. Det ser ein spesielt i 2017, 2018 og 2019 då den store silda oppheldt seg i ein lengre periode i internasjonalt farvatn. Dette gjorde at kyststatane, med unntak av Noreg og Island, fiska den største delen av kvoten sin her. Island og Noreg hadde hovudfisket i eigne farvatn. I 2020 og 2021 ser ein eit anna fangstmønster: Færøyane fiska i 2020 mesteparten av kvoten sin i islandsk sone, medan dei i 2021 fiska mest i internasjonalt farvatn, Island fiska hovudsakleg i eiga sone, medan EU og UK (frå 2021) fiska mest i NØS. Russland fiska i 2021 i hovudsak i internasjonalt farvatn, medan dei i 2021 har fiska størstedelen av kvoten sin i NØS. Grønlandske fartøy oppheld seg mest i færøyske farvatn. Noreg har dei to siste åra fiska nesten berre i eige farvatn.

Tabell 5.21 Kvotor og fangstar av norsk vårgytande sild i 2020¹

Stat	Kvote	Balanse 2019	Kvote etter overføring og fleksibilitet			Fangstar (tonn)	Balanse 2020
			Overføring				
EU	34 216	3 039	-	37 255	32 690	3 422	
Færøyane	115 893	7 881	-11 755	112 019	103 027	8 992	
Island	91 243	1 411		92 654	96 209	-3 555	
Noreg	399 451	-4 734		394 717	409 437	-14 720	
Russland	67 381		8 555	75 936	74 936	1 000	
<i>Totalt kyststatar</i>	<i>708 184</i>	<i>7 597</i>	<i>-3 200</i>	<i>712 581</i>	<i>716 299</i>	<i>-4 861</i>	
Grønland	25 000	0	3 200	28 200	2 801		
Totalt	733 184	7 597	-	740 781	719 100	-4 861	

¹ Tala er innrapporterte frå deltakande land under kyststatsforhandlingane i oktober 2021.

Tabell 5.22 Kvotar og fangstar av norsk vårgytande sild i 2021¹

Stat	Kvote	Balanse 2020	Overføring	Kvote etter overføring og fleksibilitet	Fangstar (tonn)
Færøyane	143 533	8 993	16 500	136 046	22 552
Island	117 707	-3 555		114 152	112 014
Noreg	495 035	-14 720		480 315	489 558
Russland	83 462	623	10 000	94 085	73 520
Storbritannia	12 715	262	-5 294	7 683	
Totalt kyststatar	852 472	-8 937	-11 794	832 281	697 644
EU	29 667	3 422	5 294	38 383	21 628
Grønland	25 000	0	6 500	31 500	1 574
Totalt	907 139	-4 975	0	902 164	720 846

¹ Tal for kvotar og overføringer er innrapporterte frå deltakande land under kyststatsforhandlingane i oktober 2021. Norske fangstar er frå landings- og sluttsetelregisteret hos Fiskeridirektoratet per 28. januar 2022. Andre fangsttal er førebelse tal frå NE-AFC sin fangststatistikk per november 2021.

5.3.2 Lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen

Etter mange forhandlingsrundar sidan 2015 innljekk kyststatane ein ny trepartsavtale juni 2018.

Målingar hausten 2019 på umoden lodde førte til at ICES fann grunnlag for å fastsetje ein førebels TAC på 169 520 tonn for sesongen 2020–2021. Hausten 2020 vart det gjennomført fleire loddetokt som førte til at TAC den 16. oktober vart nedjustert til 0 for så å bli auka til 21 800 tonn 16. desember 2020.

Januar 2021 gjennomførte Island nye tokt, noko som gjorde at det vart funne grunnlag for å auke TAC til 54 200 tonn den 22. januar. Islands havforskningsinstitutt fann ein feil i bestandsestimeringen som gjorde at TAC vart oppjustert til 61 000 tonn 24. januar. Norsk kvote vart berekna til 33 388 tonn lodde, og fisket vart opna 28. januar.

Island gjennomførte eit nytt tokt i byrjinga av februar, det vart då funne grunnlag for å auke TAC ytterlegare den 4. februar, då til 127 300 tonn. Basert på denne auken og dei andre kvotekomponentane vart norsk kvote difor auka til 41 808 tonn lodde. Det var stor etterspurnad i marknaden grunna manglende loddefiske dei siste to sesongane, og det førte til svært gode priser for fiskeflåten. Heile den norske kvoten vart utnytta, og alt vart omsett til konsum.

Når det gjeld sesongen 2020–2021, fann ICES hausten 2020 grunnlag for å fastsetje ein førebels TAC på 400 000 tonn loddar. Dette rådet vart revi-

dert hausten 2021 etter at Island hadde gjennomført loddetokt i tre veker i september. Basert på dette toktet kom det islandske havforskningsinstituttet med eit nytt kvoteråd 1. oktober der TAC vart auka til 904 200 tonn. På bakgrunn av nye tokt i januar og byrjinga av februar 2022 vart endeleg TAC sett til 869 600 tonn lodde. Norsk kvote på slutten av sesongen vart derfor 140 989 tonn lodde. Sesongen har vore prega av mykje uvêr. Med dei avgrensingane

Tabell 5.23 Norske kvotar og fangstar av lodde i sesongane 2020–2021 og 2021–2022

	Kvotar (tonn)	Fangstar ¹ (tonn)	2020– 2021 ²	2021– 2022 ³	2020– 2021	2021– 2022
	Totalt	Derav Grønland	Derav Jan Mayen	Derav Island		
Totalt	41 808	16 167	41 808	41 808	140 989	140 989
Derav Grønland		110 122			0	0
Derav Jan Mayen			140 989		0	0
Derav Island				41 808	42 358	88 939

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 28. januar 2022, Norges Sildesalgslag per 1. mars 2022.

² Kvoten vart samansett av 6 365 tonn frå trepartsavtalen, 25 641 tonn frå avtalen mellom Noreg og Island om fisket i Barentshavet og 9 802 tonn frå årleg kvoteavtale mellom EU og Noreg.

³ Kvoten vart samansett av 45 210 tonn frå trepartsavtalen, 30 866 tonn frå avtalen mellom Noreg og Island om fisket i Barentshavet og 69 623 tonn frå årleg kvoteavtale mellom EU og Noreg.

den norske flåten har i islandsk sone når det gjeld sørleg grense, avgrensingar på maksimalt tal fartøy i sona samtidig, reiskap og siste fiskedato klarte ikkje Noreg å utnytta den store kvoten. Per 1. mars står det igjen 52 050 tonn lodde.

Loddefisket er avgrensa til fartøy med ringnotloyve, og det er veldig stor interesse for å delta.

5.3.3 Kolmule

Frå og med 2013 vart det innført kvotefleksibilitet over årsskiftet i fisket etter kolmule.

I tillegg til Noregs kyststatsdel av kolmule byter også Noreg tradisjonelt til seg kolmule frå EU – samstundes som vi byter frå oss kolmule til Russland.

Noreg fiska både i 2020 og 2021 på forskot på kvoten for neste år – som i føregåande år. I 2020 fiska norske fartøy den største delen av kvoten sin i EU-sona vest av og nord for Irland, medan norske fartøy i 2021 fiska dei største delane av kvoten sin i både EU – sona vest av og nord for Irland og i internasjonalt farvatn. Trass i kyststatsavtalar utan fordeling av totalkvoten og unilateral kvotefastsettjing dei siste åra har Noreg gjennom bilaterale avtalar med EU og Færøyane tilgang til å fiske delar av kvoten i sonene til EU og Færøyane. Sonetilgang i EU-sona vart, som normalt, godt nytta i 2020. I 2021 vart han derimot utnytta i mindre grad. Dette kan forklarast med at sonetilgangen i EU-sona vart tildekt i mars, seinare enn normalt. Tilgangen til Færøy-sona vart nytta i liten grad i 2020 og 2021.

Tabell 5.24 Kvotar og fangstar av kolmule i 2020¹

Stat	Kvote	Balanse	Kvotet etter		Fangstar (tonn)	Balanse 2020
		2019	Overføring	fleksibilitet		
EU	481 141	47 369	-107 400	421 110	350 112	70 998
Færøyane	412 697	43 758	-98 000	358 455	346 305	12 150
Island	245 101	-757	-2 000	242 344	238 851	3 493
Noreg	280 602	-38 457	79 681	321 826	350 974	-32 207
<i>Totalt</i>	<i>1 419 541</i>	<i>51 913</i>	<i>-127 719</i>	<i>1 343 735</i>	<i>1 289 301</i>	<i>54 434</i>
Russland	86 162	4 808	104 219	195 189	181 496	13 693
Grønland	6 273	252	13 500	20 025	19 550	475

¹ Tala er innrapporterte frå deltagande partar under kyststatsforhandlingane om kolmule i oktober 2021.

Tabell 5.25 Kvotar og fangst av kolmule i 2021¹

Stat	Kvote	Balanse	Kvotet etter		Fangstar (tonn)
		2020	Overføring	fleksibilitet	
EU	313 232	48 114	-37 500	323 846	222 208
Færøyane	330 158	12 150	-96 700	245 608	194 671
Island	196 081	3 493	-2 000	197 574	177 966
Noreg	224 482	-32 207	21 325	213 600	232 366
Storbritannia	71 670	760	-	72 430	72 103
<i>Totalt</i>	<i>1 135 623</i>	<i>32 310</i>	<i>-114 875</i>	<i>1 053 058</i>	<i>827 211</i>
Russland	68 929	7 350	100 175	176 454	159 752
Grønland	5 032	475	14 700	20 207	19 385

¹ Tal for kvotar og overføringar er innrapporterte frå deltagande partar under kyststatsforhandlingane om kolmule i oktober 2021. I fangsttal er førebelse tal frå NEAFC sin fangststatistikk per november 2021, men fangsttal for Storbritannia er frå deltagande partar under kyststatsforhandlingane om kolmule i oktober 2021.

Tabell 5.24 og 5.25 viser kvotane før og etter overføringar mellom partane, og overføringar over år. Dei fleste partane nyttar kvotane godt.

EU-fartøy og færøyske fartøy har dei siste åra fiska den største delen av kvotane sine i eigne farvatn, medan islandske fartøy i størst grad har fiska i færøysk sone. Russland og Grønland fiskar i hovudsak i færøysk sone og i internasjonalt farvatn.

5.3.4 Makrell

Frå og med 2011 vart det innført kvotefleksibilitet over årsskiftet i fisket etter makrell. Tabell 5.26 og 5.27 viser kvotane før og etter overføringane mellom partane, og overføringane over år. Noreg fiska i 2020 på forsøkt på kvoten for neste år, medan dei andre partane tok med seg unytta kvantum til neste år. I 2021 tok også Noreg med seg unytta kvantum til neste år. I 2021 var det behov for justeringar undervegs i fisket for alle gruppene.

Tabell 5.26 Kvotar og fangstar av makrell i 2020¹

Stat	Kvote	Balanse 2019	Overføring	Kvote etter overføring og fleksibilitet	Fangstar (tonn)	Balanse 2020
EU	454 482	32 208	271	486 961	447 838	39 123
Færøyane	116 188	6 918	-20 400	102 706	68 910	33 796
Island	152 141	21 036	-700	172 477	148 503	23 974
Noreg	207 551	-12 544	6 329	201 336	211 546	-10 210
Grønland	59 934	0	0	59 934	26 613	0
<i>Totalt for kyststatane</i>	990 296	47 618	14 500	1 023 414	903 410	86 683
Russland	130 282		14 383	144 665	128 816	15 849

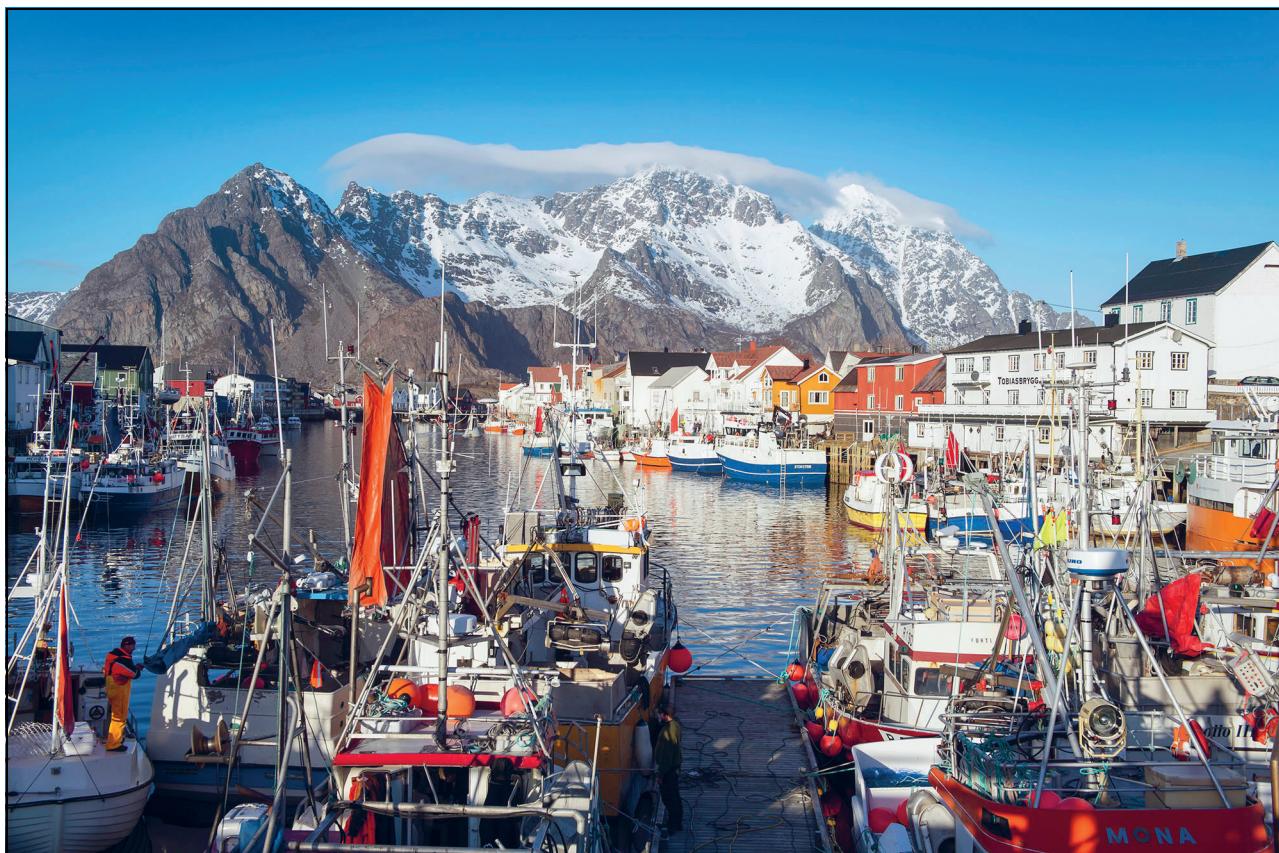
¹ Tala er innrapporterte frå deltakande partar under kyststatsforhandlingane om makrell i oktober 2021.

Tabell 5.27 Kvotar og fangstar av makrell i 2021¹

Stat	Kvote	Balanse 2020	Overføring	Kvote etter overføring og fleksibilitet	Fangstar (tonn)
EU	198 063	39 123	453	237 639	177 910
Færøyane	167 048	33 796	-22 400	178 444	105 547
Island	140 627	22 368	-700	162 295	129 589
Noreg	298 299	-10 210	6 349	294 438	270 578
Grønland	60 000	0	0	60 000	33 360
<i>Storbritannia</i>	222 288	-4 630	-453	217 205	207 024
<i>Totalt for kyststatane</i>	1 086 325	80 447	-16 751	1 150 021	924 008
Russland	120 423		-16 500	136 923	136 203

¹ Tala for kvotar og overføringar er innrapporterte frå deltakande partar under kyststatsforhandlingane om makrell i oktober 2021.

² Fangsttala er baserte på førebelse innrapporterte tal til NEAFC per november 2021.

Figur 5.14 Det har vore ein betydeleg produktivitetsvekst i fiskeria, og fangst per fiskar har auka frå under 10 tonn per fiskar i 1945 til over 220 tonn i 2021

Foto: Johan Wildhagen, Norges sjømatråd

5.3.5 Norsk fiske i Irmingerhavet

Den norske kvoten av uer i Irmingerhavet har tradisjonelt vore samansett av tre komponentar: eit kvantum frå forvaltingsavtalen om snabeluer i Irmingerhavet og kvantum som Noreg byter til seg frå Grønland og EU. Noreg bytte ikkje til seg kvotar i 2021. I 2020 deltok eitt norsk fartøy i fisket, og kvoten har blitt godt utnytta, jf. tabell 5.28.

Tabell 5.28 Norske kvotar og fangstar i Irmingerhavet

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ^{1,2} (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
Snabeluer	773	-	748	-

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 25. januar 2022.

² Oversikta tek ikkje omsyn til kvotefleksibilitet.

5.3.6 Norsk fiske i det nordvestlege Atlanterhavet

Sidan 2010 har det vore stor interesse for fiske etter torsk i det nordvestlege Atlanterhavet. Rekrutteringa har likevel vore på eit lågt nivå sidan 2011, og bestanden, og dermed kvotane, er blitt kraftig reduserte sidan 2017. I 2020 deltok to norske fartøy, men eitt i 2021. Kvoten vart godt utnytta i begge åra. I 2020 og 2021 hadde delta-kande norske fartøy moglegheit til å fiske reker i til saman 471 døgn kvart år. Ingen fartøy deltok.

Tabell 5.29 Norske kvotar og fangstar i det nordvestlege Atlanterhavet

Art	Kvotar (tonn)		Fangstar ¹ (tonn)	
	2020	2021	2020	2021
Torsk	789	139	786	138

¹ Landings- og sluttsetelregisteret i Fiskeridirektoratet per 25. januar 2022.

Nærings- og fiskeridepartementet

t i l r å r :

Tilråding frå Nærings- og fiskeridepartementet
11. mars 2022 om Noregs fiskeriavtalar for 2022
og fisket etter avtalane i 2020 og 2021 blir send
Stortinget.

Bestilling av publikasjonar

Tryggings- og serviceorganisasjonen til departementa

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonane er også tilgjengelege på
www.regjeringen.no

Framsidebilete:

Foto: Jørgen Ree Wiig, Fiskeridirektoratet

Trykk: Tryggings- og serviceorganisasjonen til
departementa – 03/2022

